

Tien levensschetsen

WIM DEVONSHIRE bijna 12 jaar

JAMES FRASER VAN BREA 1639-1698

LACHLAN MACKENZIE 1754-1819

Muckle Kate bekeerd op 84 jarige leeftijd

ALEXANDER STEWART. OPWEKKING TE MOULIN CA. 1800

ANGUS VAN DE HEUVELS. EEN ZWAKZINNIGE SCHOTSE JONGEN

John Macdonald, 1779-1849, de apostel van het noorden

Norman Macdonald. 1852-1945

Uit het leven van Jane Eliott. In correspondentie met Jane Walker

Bijlage 1: Trina Sweetman

Bijlage 2: CORNELIA WILHELMINA BUCCI

Samengesteld Willem Westerbeke

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2022**

INHOUD

- 1. Gods Genade verheerlijkt in de jeugd. De opmerkelijke bekering en het gelukzalig sterven van WIM DEVONSHIRE. Stierf te Clifton (Eng.) bijna 12 jaar**
- 2. Tot geloof gekomen. LEVENSSCHETS VAN JAMES FRASER VAN BREA 1639-1698**
- 3. UIT HET LEVEN VAN LACHLAN MACKENZIE, 1754-1819**
- 4. BEKERING VAN MUCKLE KATE**
- 5. DE ZEGEPRAL DER GODDELIJKE GENADE IN DE BEKERING VAN DE EERW. HEER ALEXANDER STEWART. OPWEKKING TE MOULIN CA. 1800**
- 6. Dames Morton, Sieraad voor as**
- 7. ANGUS VAN DE HEUVELS. EEN ZWAKZINNIGE SCHOTSE JONGEN**
- 8. John Macdonald, 1779-1849, de apostel van het noorden**
- 9. Des Konings vriend. Of, het leven en sterven van NORMAN MACDONALD 1852-1945.**
- 10. Uit het leven van Jane Elliott. In correspondentie met Jane Walker**

BIJLAGE 1

Een kort verslag van Gods soevereine wonder-werkende genade in het leven van onze geliefde vrouw TRINA SWEETMAN. Ca 1933 - 1992

BIJLAGE 2

CORNELIA WILHELMINA BUCCI

**1. Gods Genade verheerlijkt in de jeugd. De opmerkelijke bekering en het
gelukzalig sterven van WIM DEVONSHIRE.
Stierf te Clifton (Eng.) bijna 12 jaar**

Beschreven door een predikant. *“Uit de mond der kinderen en der zuigelingen hebt Gij sterkte
gegrondvest.”* Uitgave van het “SMYTEGELT FONDS”

De Heere is vrij en soeverein om Zijn genade te schenken aan wie Hij wil. God verzamelt Zijn Kerk uit alle geslachten, talen en volkeren en brengt ze naar het nieuwe Jeruzalem. Al Gods uitverkorenen, en onder hen zijn ook kinderen, zullen eens met Abraham, Izak en Jacob aanzitten aan de bruiloft des Lams. In Gods heilige voorzienigheid ontving ik van vrienden uit Engeland de levensgeschiedenis van een kleine jongen, die zalig is gestorven. Gods vrije genade en Zijn opzoekende zondaars-liefde schitteren heerlijk in het leven van dit kind, dat in zijn prille jeugd genade mocht ontvangen en dat opgenomen werd in heerlijkheid. Gods genadewerk is altijd heerlijk en het is goed, ja zelfs onze plicht, om de deugden des Heeren te verkondigen. Het is ongetwijfeld treffend en ontroerend te horen wanneer de Heere Zijn genade verheerlijkt aan jonge kinderen.

Het dacht mij goed zorg te dragen om de leidingen des Heeren met deze Engelse jongen gehouden, door te geven aan onze kinderen in Nederland.

Het proza is vertaald door de heer C. Flipse en de poëzie is bewerkt door de heer M. Nijse, mijn vrienden, die met mij samenwerken om goede lectuur door te geven aan het Nederlandse volk.

Met de wens en bede, dat de Heere het lezen van dit geschriftje moge heiligen aan de harten van onze kinderen, beveel ik het u in liefde aan.

Middelburg, december 1963

Ds. G. A. Zijderveld.

Een kleine jongen, Wim Devonshire heette hij, liet me op zekere dag roepen, want hij wilde graag met me spreken. Toen ik er kwam trof ik een uitgeput mager ventje aan, dat zeer angstig lag rond te kijken.

Ik begon te informeren naar de aard van zijn ziekte en merkte al heel spoedig, dat hij zeer ernstig leed aan T.B.C. Terwijl ik zo deze inlichtingen vroeg, zei zijn vader: “Hij zou zo graag willen dat U met hem over zijn zielstoestand zou spreken.” Toen ik met hem sprak zei hij: “O, dominee, ik ben zo bang dat ik verloren zal gaan; wat moet ik toch doen?”

In de loop van het gesprek zei hij, dat al het verkeerde dat hij gedaan had hem zo verontrustte en dat hij tot God bad om hem te willen behouden, maar dat hij zo bang was.

Ik vroeg hem of ik eens moest bidden tot de Heere Jezus, of Hij hem zou willen behouden.

Hij zei toen: “Ja, dat zou ik heel graag willen.”

Ik bad en voelde mijn hart sterk tot hem uitgaan.

Daarna vertrok ik, vol medelijden met deze kleine jongen, die zo zwaar moest lijden. Ik vernam later, dat hij vroeger, vóór zijn ziekte, wel eens in overtuiging had geleefd; de eerste keer, toen

z'n vader hem wees op wat ik eens had gezegd van de preekstoel over de ontzettende toestand van die mensen, die in hun zonden sterven. Dit deed hem huilen en hij beloofde toen om nooit weer een stoute jongen te zijn.

De volgende morgen zou ik hem weer bezoeken, maar ik hoorde dat hij sliep. Toen hij later vernam, dat ik geweest was, hilde hij, omdat zijn moeder hem niet wakker gemaakt had. De dag daarop vond ik hem uiterst ziek: hij kon slechts wat fluisteren en vertelde me hoe bedroefd hij nog steeds was. Ik vroeg hem hoe lang hij zo ongelukkig geweest was en hij gaf als antwoord, dat hij zich al een week of drie heel ongelukkig gevoelde.

Ik zei: "Waardoor ben je zo bedroefd geworden?" En hij antwoordde: "Toen ik merkte dat ik steeds erger ziek werd en bedacht, dat ik niet lang meer zou kunnen leven, maakte dit mij zo bang; ik voel, dat ik zo'n zondaar ben.

Ik probeerde hem de weg der zaligheid te wijzen en vertelde hem, dat de Heere Jezus in de wereld is gekomen, om zondaren te behouden; dat Hij geleden had voor al die arme zondaren, die tot Hem komen; dat Hij beloofd had, dat Hij niemand, die tot Hem kwam, zou uitwerpen; dat allen dit tot het geloof in Hem gebracht worden, rijk gezegend zijn; dat ik en hij niets zelf konden doen om hem te behouden.

Hij luisterde met grote aandacht naar wat ik zei.

Zijn moeder vertelde me dat hij een paar weken geleden zeer bedroefd was geweest over zijn zielstoestand; en omdat hij niet kon knielen, ging hij soms wel drie of vier keer per dag naast zijn bed staan, om te bidden. Omdat hij bang was, dat hij niet goed bad, vroeg hij aan z'n moeder of ze hem kon zeggen wat hij moest bidden. Een paar dagen later, toen hij niet meer kon staan, zei hij: "Moeder, zou het goed wezen als ik zittend ga bidden?" Ze vertelde hem daarop, dat God hem evengoed zou willen horen, als hij zat, dan wanneer hij knielde. Zo maakte de Geest der genade en der gebeden het arme kind werkzaam aan de troon van Gods genade.

's Avonds ging ik hem weer eens opzoeken; het was werkelijk ontroerend om te zien hoe zijn zieleangst hem aangreep; hij voelde zich werkelijk een verloren zondaar.

"O, o", riep hij uit, "wat moet ik doen? Ik ben zo bang, dat ik naar de plaats van eeuwige duisternis zal gaan! Ik probeer te bidden, te smeken tot God

Ik vertelde hem, dat de Heere Jezus gezegd had: "Bidt en gij zult ontvangen", maar zei hem ook, dat het niet om dat bidden gaat, doch dat allen die behouden worden, alleen om de verdienste van Jezus Christus behouden worden, niet om hun eigen goede werken.

Hij zei: "Ik weet dat ik niet kan vertrouwen op mijn eigen werken, ik wil alleen op de Heere vertrouwen, maar o, ik kan nooit naar de hemel gaan als mijn zonden niet vergeven zijn."

Ik trachtte voor hem te bidden en het was ontroerend te horen, hoe hij met zijn zwakke maar toch ernstige antwoorden aansloot op mijn verzuchtingen, die ik voor hem opzond.

Nadat ik gebeden had, sloeg hij zijn beide magere handen samen en met een smekende blik in z'n ogen riep hij uit: "*O, Heere, help mij, o, Heere, red mij, o, Jezus die voor zondaren gestorven zijt, behoud mij!*"

Maar deze krachtsinspanning had hem totaal uitgeput; z'n hoofd viel terug in het kussen en ik dacht, dat zijn einde nu gekomen was.

Weer leefde hij even op en zei: "O, ik wil zo graag weten of mijn zonden vergeven zijn Hoe dikwijls kunt U nog naar mij toekomen? Ik ben zo blij, als U komt en mij over de Heere Jezus wilt vertellen."

Ja, het Evangelie was voor hem nu geworden als koud water voor een dorstige ziel. Toen ik hem alleen gelaten had, was zijn angst gedurende een paar uren hartverscheurend.

Tot een vriendje zei hij: "Als je alleen je vinger maar in het vuur zou steken zal het verschrikkelijk zijn, wat moet het dan zijn om voor eeuwig in het vuur geworpen te worden; en als ik eenmaal in dat vuur ben; zal ik er nooit weer uitkomen."

Zijn moeder zei, dat ze hem in haar leven nog nooit zo had horen schreeuwen. Hij riep het uit: "O, die ontzettende plaats, om daarin voor eeuwig, voor eeuwig weg te zinken, weg te zinken. O, wat moet ik toch doen?" En terwijl hij zijn handen weer samensloeg smeekte hij weer om genade, onder een tranenvloed, tranen van diep berouw en smart.

Weer riep hij het uit: "Wat moet ik toch doen als God mijn zonden niet vergeeft; ik ben bang, dat mijn bidden niet oprecht is; zeg me wat ik moet doen!"

De volgende dag zag ik hem totaal uitgeput neerliggen. Hij zag me en zei: "Mijn zonden zijn mij zo'n zware last; ik wilde wel een uitweg zien; ik zie geen uitweg meer."

Ik bleef een poosje bij hem en las hem enkele dingen voor uit een boekje van één van Gods kinderen. Toen ik daarmee bezig was, dacht ik een glimpje hoop te zien verschijnen en ik zag z'n innige dankbaarheid voor elke kleine weldaad die hem bewezen werd. In z'n hart was hij ernstig verlangend om te weten of zijn zonden vergeven waren.

's Middags ging ik weer terug. Omdat ik wist, dat hij niets anders kon gebruiken dan een beetje wijn met water, bracht ik een beetje in een fles mee. Hij was erg dankbaar en zei: "Ik had wel gedacht dat de Heere dit wilde zenden; al onze wijn was op en m'n moeder had geen geld meer; ik zei haar: "Ik denk dat ik wel niets meer zal krijgen", maar ik moest wachten op de Heere en nu heeft Hij het gegeven. Als we op de Heere wachten en geduldig leren zijn, zal Hij ons geven wat wij nodig hebben, als we maar op Zijn tijd wachten. "Ik blijf bidden om te weten of mijn zonden vergeven zijn, en ik denk dat, nu God mij heeft verhoord in het geven van die wijn, Hij mij ook zal willen verhoren en mijn ziel zal willen behouden."

Toen ik 's avonds terugkwam zag ik dat hij aanmerkelijk opgeknapt was. Hij sprak een poosje met een heldere en indrukwekkende stem en zei: "Ik heb liggen denken aan wat u mij vanmorgen hebt voorgelezen uit dat boekje. De Heere Jezus heeft dat kind tenslotte gered; het kwam zo in m'n gedachten, dat ik ook moet blijven smeken of Jezus mij ook zo zou willen behouden. Weet u, ik moet wachten op Zijn tijd, ik moet niet begerig zijn en ook niet op Zijn tijd vooruitlopen. Als ik tot hem sprak over de beloften, zoals: "Bidt en gij zult ontvangen" en "Hij die tot Mij komt zal ik geenszins uitwerpen", zei hij met een heerlijke eenvoudigheid van het geloof: "Weet u, de Heere Jezus kan geen leugens vertellen." En terwijl hij z'n hoofd schudde, zei hij: "Nee, nee, de Heere kan niet liegen, ziet u, ik moet op Hem wachten. Hij is goed voor me geweest, zeer goed, Hij gaf me die wijn. Ik zou liever sterven dan in zonde leven; als ik blijf leven en heel oud zal worden, dan moet ik toch eenmaal sterven; en als ik leef zal ik ook blijven zondigen."

Toen ik hem vroeg, na wat hij van de Heere Jezus had horen zeggen en wat Hij gedaan had voor zondaren, of hij nu de Heere had liefgekreken, wachtte hij even om na te denken en zei toen langzaam, alsof hij de volle waarheid wilde uitdrukken, "Ja, een beetje. O, hoe goed was Hij om aan het kruis te sterven, opdat arme zondaren tot Hem mochten komen en behouden worden! Ik wilde wel dat alle arme kinderen tot Jezus Christus mochten komen en behouden worden! Ik zou niet willen, dat één van hen naar de hel gaat."

De volgende dag was hij nog erg ziek; sinds de vorige avond was hij erg achteruitgegaan. "Het blijft maar steeds in mijn gedachten, dat ik moet blijven wachten en hopen", zei hij. "Zijn tijd is de beste tijd."

De hele dag lag er een heerlijke rust op zijn gezicht, en, hoewel hij zei, dat hij niet had, wat hij zo graag wenste, hoopte hij toch, dat Jezus hem door Zijn dood wilde behouden. Verscheidene uitdrukkingen toonden hoe teer hij was. "Ik ben een groot zondaar, een zeer groot zondaar; ik

beseft, dat ik mezelf niet kan redden; als Jezus mij mijn zonden niet vergeven wil door Zijn bloed, kan ik nooit naar de hemel gaan. Ik moet op Hem wachten."

Toen las ik hem het volgende gedicht voor:

*Treur je om je zware zonden,
zie je die met vrees en smart,
voel je die als diepe wonden
in het goddeloze hart?
Smart de zonde je vanbinnen,
walgt je ziel van 't gruwelijk kwaad,
zucht je om verdorven zinnen
en je onverzoende staat?
Ga je ziel om redding zuchten,
die j' alleen in Christus vindt,
wil je naar de Heiland vluchten,
Die 't gebroken hart verbindt?
Vrees dan niet en wil niet beven
voor de spotters om je heen.
Breng je smart in 't jonge leven
toch tot Christus, dáár alleen.
"Kom tot Mij, 'k zal rust u geven",
sprak Hij vol barmhartigheid.
"Al uw zonden, snood bedreven,
scheld Ik u genadig kwijt."
Paulus bad (wil dit bedenken)
en de Heere hoorde hem.
Christus ging genade schenken
op 't geroep van Petrus' stem.*

Hij zei: "Ja, precies; ik moet wachten en bidden."

's Avonds was hij zo zwak, dat hij bijna geen woord kon zeggen. Ik vroeg hem of hij nog steeds aan zijn ziel lag te denken? Of hij nog steeds bleef hopen en wachten? Hij knikte instemmend.

"Heb je de Heere Jezus lief?"

"Ja, dominee."

"Zou je graag beter willen worden?"

"Nee."

"Ben je je vrees en angst kwijt?"

"Nee, dominee."

"Zou je me nog graag van de Heere horen vertellen en van Zijn beloften?"

"O, ja, graag!"

Ook de volgende morgen was hij erg ziek, maar toch was er enige hoop in zijn ziel. Hij zei, dat hij de Heere Jezus lief-gekreken had en dat niemand anders dan Christus al zijn zonden kon vergeven. Maar hij was er nog niet helemaal zeker van, of zijn zonden vergeven waren. "Ik hoop", zei hij, "dat de Heere mijn gebeden wil verhoren." Ook had hij tegen z'n moeder gezegd: "Moeder, als ik sterf, dan zal ik zeker naar de hemel gaan; ik zou wel een grafsteen op mijn graf willen hebben. U kunt er wel een geschikte tekst op laten zetten."

Een arme vrouw had gezegd, dat ze hem graag eens zou willen bezoeken, maar ze had niets om hem te geven. Toen zei hij: "Zeg maar tegen haar, dat ik geen geld wil hebben, ik wil niets van deze wereld hebben; ik wil niets anders hebben dan de hemel. Ik zou zo graag willen, dat de Heere Jezus mij zou opnemen in de hemel."

Toen ik hem vroeg of hij, hoewel hij niet kon spreken, toch met zijn hart tot de Heere bad, zei hij: "Ja, dat doe ik."

En voortdurend bleek het dat hij bang was om meer te zeggen, dan wat waar was. Ik las hem toen dit vers voor en daarbij merkte hij op, dat dit juist was wat hij zo graag wenste.

*Genadig God, hoor mijn gebeden,
Uw zondaarsliefde is zo groot.
Vergeef de ongerechtigheden en
red mijn ziele van de dood.
O, geef mij Christus, groot van waarde.
Mij lust niets anders hier op aarde.*

Toen ik hem vroeg of zijn zondelast hem nog even zwaar als vroeger drukte, zei hij: "Nee, niet meer zo zwaar sinds ik mag hopen, dat Jezus Christus mij zal verhoren en mij redden."

Hij toonde veel liefde tot Gods volk. Tegen z'n vader zei hij, dat hij mij liefhad boven alle mensen op aarde. De blijde boodschap van de zaligheid door genade, die hij van mij had gehoord, scheen hem aan mij verbonden te hebben met bovennatuurlijke liefdebanden. Toch had ik nooit geprobeerd om hem vleiende dingen toe te zeggen, maar had hem er voortdurend op gewezen, dat hij niets van zichzelf kon doen, dat de zaligheid geheel en al berustte op Gods genade in Jezus Christus.

's Avonds bezocht ik hem weer en ik werd getroffen, toen ik zag dat hij alweer veel achteruitgegaan was; 't zou niet lang meer met hem duren. Hij zag er doodsbleek en uitgeput uit, maar toch lag er vrede op zijn gezicht.

Ik vroeg hem of hij nog steeds hoop had, of hij dacht dat hij, als hij vannacht zou sterven, naar de hemel zou gaan.

Hij antwoordde: "Ik geloof dat ik nog moet blijven wachten, maar dat Hij me toch zeker zal behouden."

Ik vroeg hem opnieuw: "Heb je de Heere Jezus lief?", waarop hij met nadruk zei: "Ja, dominee."

Ik wees hem toen op de tekst: "Ik heb lief die Mij liefhebben."

Hij scheen hierover verheugd te zijn en zei: "De Heere Jezus kan niet liegen. Ik moet geduldig wachten en blijven hopen, dat Hij zal komen om mij te verlossen. Ziet U", zei hij, terwijl hij zijn hoofd schudde, "de Heere maakt Zijn beloften waar en Hij zegt, dat ik op Hem moet blijven wachten."

De volgende morgen liet Wim me weer roepen met de boodschap, dat hij een beetje kon spreken en me graag zou willen ontmoeten. Toen ik bij zijn bed kwam, zag ik dat er een trek van vreedzame hoop en van volkomen geduld op zijn gezicht lag. Hij deed z'n best om de slijmafscheiding, uit z'n longen afkomstig, steeds maar weg te slikken om zodoende wat te kunnen spreken. Zodra ik met hem ging praten, merkte ik dat zijn hoop verlevendigd was, ja, dat er in z'n ziel wel enige zekerheid lag. Hij had juist tegen z'n broertje gezegd, dat hij zou gaan sterven en dat de Heere Jezus hem in de hemel zou opnemen. Hij waarschuwde hem om nooit meer te liegen en nooit te spelen met jongens die vloekten; ook dat hij naar de kerk en de zondagsschool moest gaan en goed moest luisteren naar wat de dominee sprak.

Ik zei toen: "Zou je willen dat je broertje naar de hemel zou gaan?" en hij antwoordde: "Ik zou wel willen, dat ze allen naar de hemel gaan."

"Ja", zei ik, "maar ze kunnen daar nooit komen, als ze niet vóór hun sterven tot Christus komen."

"Heb je hoop, dat je tot Christus hebt mogen komen? Heb je Hem liefgekreken?"

"O ja, dominee."

"Ben je nu niet meer bevreesd?"

"Ik denk dat de Heere Jezus me nu wel gauw tot Zich zal nemen in de hemel. Hij kan niet liegen."

"En voel je je nu anders, dan toen je zo bang was? Ben je nu blij, dat de Heere je je zondenlast zo zwaar heeft doen gevoelen, zodat je hebt leren roepen tot Jezus?"

Met een blik van vreugde en dankbaarheid zei hij: "O ja, dominee."

Hij zei ook, dat ik al mijn best moest doen om z'n broertje de weg der zaligheid voor te houden. Het is niet te beschrijven, welke heerlijke vrede en vreugde en liefde op z'n gezicht lag.

Ik knielde bij hem neer en dankte voor hem de Heere Jezus Christus, met de heerlijke overtuiging, dat dit een lam was, dat in de armen van de Goede Herder was gedragen.

Toen ik later wegging sloeg hij z'n beide armen om mijn hals, kuste me en zei: "Ik vind het zo heerlijk als u komt. Ik denk dat de Heere Jezus me nu wel gauw in de hemel zal opnemen."

Ik was ontroerd en voelde in mijn hart, dat hij er één was, die als een parel zal schitteren in de kroon van Christus.

Kort hierna zei hij tot z'n grootmoeder: "Oma, als u een kind van God bent, zal ik u in de hemel wel ontmoeten." Hij vroeg haar, of ze geloofde dat ze naar de hemel zou gaan. Toen ze zei dat ze dit niet wist, riep hij haar toe: "Tob dan maar niet langer over mij, en bid niet langer over mij, en bid niet voor mij, maar bid toch voor uzelf!"

Toen zij weggegaan was toonde hij grote bezorgheid omtrent haar ziel en zei: "O, m'n lieve arme grootmoeder." Ook zei hij: "Vraag niet aan de Heere of Hij me beter wil maken, want ik wil zo graag naar de hemel gaan. Mijn lichaam is erg ziek, maar ik verdraag het met geduld."

's Middags om één uur ben ik, na een ander bezoek, weer teruggegaan naar het stervende kind. Hij lag nu klaarblijkelijk in het dal van de schaduw des doods, maar vreesde geen kwaad meer, want Jezus was met hem.

Ik zat naast z'n bed en luisterde naar zijn laatste vermaningen, die hij van tijd tot tijd fluisterend uitsprak. Op z'n lippen verscheen reeds de doodskleur en op z'n voorhoofd lag het klamme doodszweet.

Ik zou hier wel elk woord willen neerschrijven, dat ik hoorde, maar ik kan me niet alles precies meer herinneren. Hij zei tegen mij: "Jezus zal weldra komen om me in de hemel te brengen. Ik vertrouw op Hem. Hij kan niet liegen en zal doen, wat Hij eenmaal beloofd heeft. O nee, het schijnt lang te duren, maar ik moet geduldig op Hem wachten. Hoe heerlijk is de naam van Jezus Christus."

Toen hij naar me keek, met tere genegenheid, zei hij: "Hebt u me lief?" Hoewel ik mijn tranen haast niet kon bedwingen, zei ik: "Ja hoor, Wim, ik houd veel van jou."

"En ik houd zo veel van u."

"Jij houdt van allen, die Jezus liefhebben, nietwaar?"

"Ja, dominee; als ik naar de hemel zal gegaan zijn, bid dan veel tot Christus. Wij vertrouwen op Hem, nietwaar?"

"O, m'n arme lieve moeder, als u geen geld meer hebt om brood te kopen, bid dan tot God en vertrouw op Hem, Hij zal u geven wat u nodig hebt. Moeder, denk maar niet aan de dag van morgen; God zal voor u zorgen. Als u de mensen moet betalen en u niets meer hebt, bid dan maar tot God en Hij zal het u geven. Bid toch tot de Heere Jezus of u ook naar de hemel mag

gaan. Ik zou zo graag willen dat m'n broertje en u allen behouden mogen worden. Ik verwacht, dat Jezus nu spoedig zal komen en mij tot Zich zal nemen."

Toen wendde hij zich tot mij en zei: "Kom toch vaak m'n moeder bezoeken en bid toch vaak voor haar, dat ze tot Jezus mag gebracht worden."

Ik zei tegen hem: "Ja hoor, Wim, dat zal ik doen. En ben je echt niet meer bang om te sterven?" "Nee hoor, ik geloof dat Jezus mij straks zal opnemen in de hemel en dat God me al mijn zonden heeft vergeven."

Toen sloeg hij zijn vermagerde armen weer omhoog en omhelsde me. Hij hield me een poosje vast en zei: "O, dominee, ik houd veel van u, omdat u voor me hebt gebeden en me hebt verteld van Jezus."

Hierna kreeg hij een hoestbui en het leek wel alsof het nu gebeurd was; even later verloor hij het bewustzijn.

Toen hij weer bijkwam nam hij afscheid van allemaal en zei, dat ze wel uit de kamer mochten gaan en dat hij nu naar de Heere Jezus zou gaan.

"Laat me gaan", zei hij, "Laat me gaan" en terwijl hij zijn armen uitstreekte riep hij: "O, Heere, neem mij op tot U, neem mij op."

Toen ik die middag nogmaals terugkwam sliep hij. Hij werd door een hoestbui wakker en had het erg benauwd. Maar na wat gedronken te hebben probeerde hij met grote krachtsinspanning nog wat te fluisteren: "Moeder, houd me niet terug, laat me gaan. O Jezus, neem mij op in de hemel."

Daarna keek hij me weer aan en zei: "Onze God is getrouw, o, heb Hem lief, heb Hem lief zo veel u kan; Hij heeft mij alle zonden vergeven. O, als de arme zondaren maar eens wisten hoe dierbaar Jezus wel is, dan zouden ze Hem wel liefhebben en Hem nooit vergeten. Ik geloof in Hem; ik heb Hem lief en ik houd ook van iedereen die Jezus liefheeft. Zou Hij me vandaag al tot Zich willen nemen? Ach, ik zal Zijn tijd afwachten. Ik heb tot moeder gezegd, dat ze op God moet vertrouwen. Ik dank God, dat Hij U naar mij gezonden heeft om me de weg des heils aan te wijzen en Hij gaf mij onderwijs met Zijn Heilige Geest. Hij heeft mij kracht gegeven om te sterven. Als Hij mij opneemt in de hemel, zal ik Hem loven en prijzen en Hij zal mij liefhebben in de hemel. De Naam van Jezus; o, hoe zoet is de Naam van Jezus."

Ook 's avonds sprak hij weer op teergevoelige wijze van de hoop, die in hem lag.

De volgende dag - maar dit was de laatste - vond ik het kind nog in leven. Ik merkte wel dat hij te zwak was om met hem te praten. Hij kende me nog goed en scheen blij te zijn dat ik bij hem was.

Ik zei dat ik tot God zou bidden of Hij hem wilde wegnemen van deze aarde.

Toen glimlachte hij en knikte met zijn hoofd en zei heel zwakjes: "Ik verlang nu heen te mogen gaan!"

Een paar uur later, toen hij me zag zitten, probeerde hij te spreken, maar het lukte niet meer.

Ik vroeg: "Wil je zeggen, dat je Jezus liefhebt?"

"Ja" knikte hij, maar dat was alles. Hij wuifde met zijn hand en beduidde, dat we de stilte niet meer moesten verstoren. Even vóór vier uur die middag kwam er verandering. Zijn stervensuur was blijkbaar nu aangebroken.

Zijn moeder zei: "Denk je dat je naar de hemel zal gaan, Wim?" "Ja, dat hoop ik", fluisterde hij, "maar ik kan niet praten en ik heb het zo warm." Zijn mond en keel waren bijna helemaal verdroogd. Hij zonk diep in zijn kussen weg en scheen de laatste adem uit te blazen.

Een hemelse glans glinsterde in zijn ogen en alsof hij zich nog herinnerde, wat hem zojuist was gevraagd, of hij zich gelukkig gevoelde en of hij zeker wist dat hij naar de hemel zou mogen

gaan, wilde hij zijn hand opsteken en liet die toen op zijn borst vallen *en blies zo rustig de laatste adem uit.*

Zojuist ben ik teruggekeerd uit het sterfhuis en als ik terugzie op wat de Heere voor hem heeft willen doen in de loop van deze week, waarvoor Hij mij als nietig instrument heeft willen gebruiken, kan ik niets anders zeggen dan: "Prijs de Heere o mijn ziel; en al wat in mij is Zijn heilige Naam. Prijs de Heere, o mijn ziel; en vergeet geen van Zijn weldaden."

Een paar dagen later ging ik naar het huis, waar het lichaam van Wim lag. Vier onderwijzers van de zondagsschool waren er, die het stoffelijk overschot naar de Cliftonkerk zouden dragen. Voordat het deksel op de kist werd gelegd en we nog even keken naar het dode lichaam, zei ik tegen de moeder, dat het een van zijn verlangens was geweest, dat ik haar kwam bezoeken en voor haar zou bidden. We voldeden aan dat verzoek en knielden neer bij het bed waar hij de laatste adem had uitgeblazen en dankten God voor Zijn genade, die Hij bewezen had aan dit verlore kind. We baden dat zijn innige verlangens omtrent de zaligheid van zijn vriendjes mochten worden vervuld.

Daarna werd de kist gesloten en naar de kerk gebracht. Zeer veel kinderen en vriendjes waren er samengekomen. De kleine kist werd in de kerk neergezet, ik betrad de preekstoel en las het volgende gedicht voor, dat ik speciaal voor deze gelegenheid had gemaakt:

*Straks zinkt het jeugdig lichaam in het graf.
De dood kwam in en brak het leven af.
De dode had in 't leven ondervonden
vergiffenis van al zijn boze zonden.
Hij had geleerd te buigen voor Gods troon.
God openbaarde hem Zijn lieve Zoon.
Toen zag hij klaar de wond're weg ten leven:
't Was Christus, Die Zijn leven had gegeven.
Op Gods beloften had hij gepleit.
Hij hoopte op wat God had toegezeid.
Hij zocht de vree en heeft die ook gevonden:
Alleen door Gods gena in Jezus' wonden.
Zijn hart mocht toen geloven in het Lam,
Dat al zijn schuld en schande op Zich nam.
't Was Christus, door Zijn volk aan 't kruis geslagen.
Toen mocht hij blij van Gods gena gewagen.
Leid Uw kudde door gevaren, door veel tegenheid en strijd.
Wil voor zonde ons bewaren, Gij, Die ons het beste leidt.
Moeten w'over brede stromen zonder brug naar d'overkant,
wil dan tot ons overkomen en neem ons dan bij de hand.
Nu leeft hij met Christus, verlost van verdriet.
Hij zingt daar met d'englen het hemelse lied.
Zij zuchten en smarten, zij zijn nu niet meer.
Nu looft hij en juicht hij zijn Heere ter eer.
Wil o Heere, ons gedenken,
Wil ons zondaars 't leven schenken.
Laat ons allen dit verstaan: Buiten Christus, wij vergaan.
Zegen hen, die tot U vluchten.*

*Hoor genadig al hun zuchten.
Delg de zonden uit gena
door het bloed van Golgótha.*

Ook las ik deze woorden voor uit 1 Koningen 14: 13 "En gans Israël zal hem beklagen en hem begraven; want deze alleen van Jerobeam zal in het graf komen, omdat in hem wat goeds voor de Heere, de God Israëls, in het huis Jerobeams gevonden is."

Ik merkte op dat er in deze tekst een zaak was die, door genade, wel bijzonder betrekking had op het lieve kind, waarvan het stoffelijk overschot voor ons lag: Er was iets goeds in hem gevonden voor de Heere, de God Israëls. Van nature is er in ons niets wat goed is. "Er is niemand die rechtvaardig is, nee, niet één."

Maar de Heilige Geest plant het nieuwe leven in het hart van Gods volk. Hij overtuigde dit kleine kind van zijn schuld en verlorenheid, zoals uit vele gezegden bleek. Het was geen mondbelijdenis toen hij zei, dat de Heere hem Zijn Heilige Geest had gegeven om hem te onderwijzen. De Heere gaf hem oprecht berouw. Hij moest gaan treuren over de last der zonde en over zijn overtredingen tegen de Heere. Het was heerlijk de glimlach van blijdschap te zien, die op zijn gezicht kwam te liggen, toen ik hem vertelde van de plaats, waar geen smart, geen pijn, geen ziekte en bovenal geen zonde is. Hij mocht leren bidden om de Heilige Geest.

Verscheidene kinderen, die in de kerk waren, hadden het wel eens meegemaakt dat hij naar God schreeuwde. Nu had hij het dierbaar geloof ontvangen, het geloof, dat God de zonde zeker zou straffen, wat hem deed vrezen voor het oordeel Gods dat komen zou; het geloof in de volkomen voldoening door Christus' dood, wat hem zo ernstig deed zoeken naar vergiffenis door Christus' bloed. Hij geloofde in de beloften des Evangelies. Hij herhaalde vaak de woorden: "God kan niet liegen", het is alsof ik zijn woorden nog in m'n oren hoor klinken. Hij had het heerlijk geloof in Jezus ontvangen, dat hem een vrede schonk die alle verstand te boven gaat. "Ik vertrouw op Jezus" en "Hij heeft mij al mijn zonden vergeven", dit waren kostelijke woorden, die van zijn stervende lippen kwamen. Hij had de liefde Gods mogen smaken. Christus was hem dierbaar geworden en ook allen die Christus liefhadden. En nu was het heilig verlangen van zijn hart ongetwijfeld vervuld. "Naar de hemel te gaan en met de Heere te zijn, dat is alles wat ik nog wens."

Op deze kenmerken ben ik nog wat dieper ingegaan en nadat ik God gedankt had voor de weldaad aan hem bewezen en had gebeden voor allen die hierbij tegenwoordig waren, werd de kist naar het graf gedragen. Ook daar richtte ik enkele woorden tot de kinderen die er bij stonden. "Lieve kinderen, er ligt een kleine jongen in deze kist, slechts een beetje ouder dan jullie, maar lang niet zo oud als vele andere mensen. Zijn er onder jullie die wedergeboren zijn? Ik vrees dat verreweg de meesten van jullie onbekeerd zijn Als jullie hier nu eens zouden liggen - als jullie nu eens zouden sterven zonder wedergeboren te zijn - zonder een nieuw hart te hebben ontvangen om de zonde te haten en Jezus lief te hebben - dan zouden jullie gaan naar de plaats, waar hij eens zo bang voor was, dat hij er voor eeuwig in zou verzinken, in de poel des vuurs.

Hij was een kleine jongen, maar God had hem lief en onderwees hem door de Heilige Geest. Hij werd tot Christus gebracht en wist, vóór dat hij stierf, dat hij naar de hemel zou gaan. En nu, hoewel zijn lichaam begraven zal worden, is zijn ziel boven in de hemel der heerlijkheid. Nu heeft hij een gouden harp en een gouden kroon en mag hij, te midden van Gods lieve volk, zingen tot eer van God. En op die dag, als de bazuin Gods zal blazen, zal hij, geheilgd en volzalig uit dit graf opstaan, zoals de Heere Jezus, en God eeuwig groot maken. Kort was de tijd, dat hij op aarde was, maar lang genoeg om door genade gered te worden van het verderf.

O, kinderen, dat jullie niet eerder zouden sterven, voordat jullie de Heere Jezus Christus zouden kennen.

In vele ogen welden tranen op, toen ze naar deze woorden luisterden. Allen waren diep ontroerd, toen men de kist liet zakken. Ik las het volgende lied voor:

*Nu wordt zijn zielloos stof begraven.
Hij hoopte op de heerlijkheid.
De kinderen, die hem omgaven,
o Heere, maak ze toch bereid.
Straks horen wij 't bazuingeschal,
de stem van d'engel door 't heelal.*

Zijn lichaam zal tot stof verteren, het rust daar tot de jongste dag, waarop het leven weer zal keren, Gods Volk het graf verlaten mag. Met blijdschap horen zij 't geschal, de stem van d' engel door 't heelal. Wat zullen zij dan moeten zuchten, die in hun zonden zijn vergaan en niet intijds tot Christus vluchtten! Dan vangt hun bange roepen aan, Wanneer zij horen 't groot geschal, de stem van d' engel door 't heelal.

O Heere, wil ons toebereiden, o, laat ons delen in Uw vree. Wanneer wij uit dit leven scheiden, deel ons dan Uw genade mee. Als de bazuin dan klinken zal, zijn wij bereid op 't groot geschal.

*Zij die ontslapen zijn in vrede,
zijn rijk gezegend in hun Hoofd.
Zij delen in Zijn glorie mede
en niemand die hun heil ontrooft.
God roept straks door 't bazuingeschal
tot ieder mens in 't groot heelal.*

Toen sprak ik verder: “Een stille stem klinkt uit dit graf, de stem van hem die hier begraven is; het is de echo van zijn woorden op z'n doodsbed, woorden van smart en van vreugde. Ach, mochten die getuigenissen ook tot U klinken en in Uw harten neerdalen door de almachtige kracht van God. “Hoe vreselijk zal het zijn om voor eeuwig in de hel te zijn” riep hij en daar zult U terecht komen, zondaren, als U in Uw zonden sterft. Hij heeft het uitgeroepen: “Ach, ik kan nooit in de hemel komen, als ik geen vergiffenis van zonden zal ontvangen door Jezus' bloed.”

Nee, zondaren, in geen ander is er vergeving; de Naam van Jezus is de enige Naam onder de hemel, door welke we zalig kunnen worden.

“O, als arme zondaren maar eens wisten, hoe dierbaar Jezus is, dan zouden ze Hem liefhebben en Hem nooit meer vergeten”, waren zijn woorden. Dat deze kennis, die een vrije genadegift is van de hemel, ook de Uwe moge zijn.

Laten we daarom bidden.

Nadat ik gebeden had gingen velen om beurten langs het graf om er een laatste blik in te werpen. De ontroering werd velen te machtig.

Ik hoop dat deze roepstem een winst voor hun onsterfelijke zielen moge zijn.

De volgende zondagmiddag was een grote menigte samengekomen in de kerk; er waren er zelfs, die er niet in konden.

Ik had als tekst gekozen: 2 Koningen 4: 26: "Is het wél met het kind? en zij antwoordde: Het is wél."

Eerst merkte ik op dat het niét wél is met allen, die op het pad der zonde voortgaan; met allen, die op hun eigengerechtigheid vertrouwen; met allen, die slechts naam-christenen zijn, en geen geestelijke ervaring hebben van zonde en genade.

Daarna toonde ik aan, dat het wél is met hen, die de Heere vrezen; met hen, die tot waarachtige bekering gebracht worden; met hen, die tot de Heere Jezus geleid worden; met hen, die, op grond van Zijn volbrachte werk, smeken om genade en die de smalle weg betreden, het pad der zelfverloochening naar de eeuwige heerlijkheid.

En tenslotte wees ik op het welzijn voor degenen, die van eeuwigheid door God de Vader verkoren zijn; Jezus kocht hen met Zijn dierbaar bloed en de Heilige Geest maakt hen levend en leidt hen door deze wereld; het zal wél zijn met hen tot in alle eeuwigheid. Voor hen is een woning bereid, een kroon weggelegd; voor hen ligt een harp gereed, staat een woning klaar, waarin zonde en droefenis nooit kunnen binnendringen; zij zijn de gekochten des Vaders.

Na deze zaken en de kenmerken van het geestelijke leven wat nader verklaard te hebben, las ik verschillende uitdrukkingen voor van het kind, dat gestorven was en besloot met het volgende gedicht:

*'t Is wél met het kind en wij zingen dat blij.
 God sprak d'arme jongen van zondeschuld vrij.
 De Heilige Geest kwam hem wijzen op 't bloed,
 waardoor Jezus Christus zijn schuld had geboet.
 Het vijgenboomblad kon zijn schande niet dekken.
 Een andere mantel kwam Christus verstrekken.
 't Is wél met het kind, want zijn Redder en Vrind
 was hem in zijn lijden genadig gezind.
 Hij hielp hem te gaan op de zeer korte baan,
 want klaar zag hij 't Lam, Dat zijn schuld had voldaan.
 Hij mocht nu de kroon en de palmtak ontvangen,
 zijn kleren zijn rein, die zijn leden omhangen.
 't Is wél met het kind, o geef ons gebed.
 Gij hebt ons Uw Woord tot een richtsnoer gezet.
 De Heilige Geest heeft de wondere kracht,
 dat duistere zondaars tot licht zijn gebracht.
 O, span toch Uw boog om velen te vellen,
 opdat zij Uw deugden met vreugde vertellen.
 't Is wél met het kind, geef Uw volk nu gebed,
 dat ieder van hen op Uw daden toch let.
 Gij schenkt ze na 't leven de zalige vree,
 zij zingen daarboven met d'engelen mee.
 Wil Heere, Uw volk naar die Woonplaats geleiden,
 om U te aanschouwen en nooit meer te scheiden.*

Aan het eind van de dienst deelde ik het verzoek van de longen mee, dat hij een grafsteen wenste en las een grafschrift voor, dat ik geschikt achtte als opschrift op een eenvoudig gedenkteken boven zijn graf.

Enkele kinderen namen de bijdragen daarvoor in ontvangst. Ik hoop, dat dit kleine gedenkteken jaren lang mag getuigen van de grote genade bewezen aan een kleine jongen, die zich als een verloren zondaar had leren kennen en door Christus' bloed werd gereinigd en geheiligd.

**Deze steen werd geplaatst door de
gemeente van deze kerk op het graf van
WIM DEVONSHIRE,
die op de leeftijd van bijna 12 jaar
in Jezus is ontslapen en een
toonbeeld was van rijke genade.**

Geliefde lezer, hoe is het met U voor de grote eeuwigheid?

*Ieder die dit heeft gelezen,
o, bedenk, straks komt de dood.
Waar zal dan Uw eindpunt wezen?
Zijt gij van gena ontbloot,
sta dan stil en wil U wenden
tot het kruis in uw ellenden.*

*Denk er aan, er zijn twee wegen:
d'eeuwge vree of d'eeuwge dood.
Alles is daaraan gelegen
en 't verschil is naamloos groot.
Zoek dan Christus voor Uw zielen,
leer voor 't sterven voor Hem knielen.*

Tot geloof gekomen

LEVENSSCHETS

VAN

2. James Fraser van Brea

Vertaald Ruben Bolier

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2022**

Bron: Memoirs of the Rev. James Fraser of Brea, blz. 68; Sect. III.

De Heere heeft mijn tegenwerpingen door Zijn grote macht duidelijk en volkomen beantwoord. Hij heeft grote moeite gedaan om mij in de Heere Jezus te doen geloven en tot Hem te laten komen. Niet alleen om vrede en vertroosting te ontvangen, maar ik ben ook gekomen om Hemzelf en om heiligmaking. En dit tot wegneming van de zonden. Niet slechts enkele, maar alle zonden. Bovenal ben ik tot Hem gekomen opdat Hij mijn goddeloze natuur weg zou nemen. Ik achtte de ware gelijkvormigheid met en het genot van God de grootste genade en de natuurstaat het grootste kwaad. Hierdoor kon ik mijn geloof onderscheiden van dat van de schijngelovigen.¹

Mijn liefde, geloof, lijdzaamheid (geduld) en gehoorzaamheid werden beproefd door de stormwinden van de verzoeken, in het bijzonder de inwendige verzoeken. Toch is mijn boog, door de kracht van Christus, niet verbroken, maar Hij heeft mijn kracht vermeerderd. Daarom denk ik dat ik op de Rots gefundeerd ben.²

Ik ben erachter gekomen dat de Heere, toen Hij mij tot Zich trok, dezelfde weg bewandelde die Hij inslaat om anderen tot Zich te trekken. Ik heb namelijk gezien dat Hij mijn verloren staat van nature aan mij ontdekt had, mijn afstand van, en vijandschap tegen God, alsook mijn woestheid. Hij liet mij voelen dat dit het grootste kwaad was. Hij heeft mij mijn onbekwaamheid om mijzelf te helpen ontdekt, Hij ontdekte mij aan de verdorvenheden van mijn hart en de ongenoegzaamheid van het betrachten van de plichten. Hij vermoeide en belastte mij met mijn hart en wegen, om mij zodoende volkomen te laten wanhopen met betrekking tot mijzelf en mijn wegen. Hij liet mij op een verborgen wijze op Hem hopen. En nu, terwijl ik vergaan was en de rechtvaardigheid van de Heere erkende, werd ik, met veel moeite en door een berg van tegenwerpingen heen, ertoe gebracht om tot Christus te komen en in Hem te geloven tot vervulling van al mijn gebreken, in het bijzonder het gebrek aan Hemzelf. Ik heb hierover Zijn belofte ontvangen. Dat heeft mij tevredengesteld en rust gegeven voor mijn vermoeide ziel. Daarom zie ik nu dat Zijn Woord mijn blijvende zekerheid is, de Heere mijn Licht, Kracht, vertroosting en Heerlijkheid is. En zo werd ik door de almachtige kracht ertoe gebracht om tot Hemzelf te komen door de waarborg en autoriteit van Zijn Woord, ja, voor alle zaken. Hij zal mij daarom niet verwerpen, noch het werk van Zijn handen. Omdat ik geroepen ben, zal ik ook gerechtvaardigd en verheerlijkt worden.³

Een kerncitaat uit de levensbeschrijving van Fraser

Hoe God mij tot Zich trok en mij met Hem verenigde door het geloof

¹ Bekeer u, o Israëll tot den HEERE, uw God, toe; want gij zijt gevallen om uw ongerechtigheid. Neem deze woorden met u, en bekeer u tot den HEERE; zeg tot Hem: Neem weg alle ongerechtigheid, en geef het goede, zo zullen wij betalen de varren onzer lippen. Hos. 14:2; Micha 3, het hele hoofdstuk.

² Hij is gelijk een mens, die een huis bouwde, en groef, en verdiepte, en leide het fundament op een steenrots; als nu de hoge vloed kwam, zo sloeg de waterstroom tegen dat huis aan, en kon het niet bewegen; want het was op de steenrots gegrond. Luk. 6:48.

³ Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen; en die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen. Joh. 6:37.

En die Hij te voren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt. Rom. 8:30.

Ik kon voor mijzelf wel waarnemen dat de zaden van genade en het geloof voor die tijd al aanwezig waren. Toch leefde ik meer op mijn gevoel dan op welke andere wijze dan ook. Daarom viel ik en stond ik weer op, naarmate het naar mijn gevoel beter of slechter met mij ging. Het was als een zee, wier golven op en neer gaan. Het was het voornemen van de Heere om mij te bevestigen. Daarom sloeg Hij mij uit mijn gevoel. Hij leerde mij een uitnemender weg, namelijk het leven door het geloof.

Ik wist wel dat er een rust was. Feitelijk wist ik er maar weinig van. Ik dacht alleen dat het een staat van voortdurende vreugde en leven was, waar de Geest voor altijd getriomfeerd zou hebben over het vlees en waar alle handelingen zuiver en rein zouden zijn. En zo droomde ik net als de Joden en de discipelen van een hemel op aarde, hoewel het dan geen aards koninkrijk zou zijn.

Maar datgene wat de ware rust is, waar degene die gelooft, binnen is getreden, kwam zelfs niet in mijn gedachten op. Ik dacht namelijk dat het geloof een of andere buitengewone vervoering was en ook het zien van Christus met grote helderheid en heerlijkheid. Ik dacht dat dit het geloof was, of de grond ervan. De Heere kwam echter in het zachte suizen van de wind. Christus groeide *als een wortel uit een dorre aarde*.⁴ Werkelijk, het fundament van deze tweede tempel was voor het zicht minder glorieus dan de eerste tempel. O, hoe ver zat ik ernaast!

Het kwam niet echt in mijn gedachten op dat zo'n dode, blinde, vleselijke, zondige ziel geroepen zou moeten worden om te geloven en met het volste vertrouwen zou moeten steunen op Christus. En dat zonder enig teken uit de hemel, maar op de naakte waarborg van Zijn Woord in de Schrift. De manier en wijze waarop ik hiertoe ben gekomen zal ik nu opschrijven. Dit was de tiende en laatste stap van mijn herstel.

Ik kon geen rust vinden in de beoefening van de overgave van mijzelf, door de redenen die ik hierboven heb opgeschreven. Daarom begon ik heel erg treurig en troosteloos te worden. Net als de wagens van Faraó kwam ik zeer moeilijk vooruit. Ik bleef wachten in het gebruik van de middelen. Op een dag las ik in de Bijbel de tekst die aan de beurt was. De woorden waren uit Hag. 2:18: *Ik sloeg ulieden met brandkoren, met honigdauw en met hagel, al het werk uwer handen; en gij keert u niet tot Mij, spreekt de HEERE*.

Ik paste dit op een geestelijke wijze toe. Ik dacht: God heeft mij neergeworpen in al mijn werken, plichten, voornemens en geloften. En nog ben ik niet tot God wedergekeerd. Waarin ben ik niet tot Hem wedergekeerd?⁵ Wat houdt het wederkeren tot Hem in? Hoe zal het gaan? Heb ik mijn zonden niet verlaten? Heb ik niet getreurd, gebeden, gelezen en gemediteerd? Wat blijft er nog over om te doen? Welke plicht en welk middel geringschat ik? Welke moeiten die ik kon doen heb ik niet gedaan? Ik sloeg daarom mijn ogen op al mijn plichten. Terwijl ik zo aan het zoeken was, kwam er een gezegende suggestie in mijn gemoed, namelijk dat ik mijn hele leven lang de plicht van het geloven gering geschat had en dat ik niet door het geloof tot God was

⁴ Jes. 53:2. *Het Koninkrijk Gods komt niet met uiterlijk gelaat*. Luk. 17:20.

Niet door kracht noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de HEERE der beirscharen. Zach. 4:6.

⁵ *Want waarbij zou nu bekend worden dat Ik genade gevonden heb in uw ogen*. Exod. 33:16.

Gij, Die goedertierenheid doet aan duizenden, en de ongerechtigheid der vaderen vergeldt in den schoot bunner kinderen na ben; Gij grote, Gij geweldige God, Wiens Naam is HEERE der beirscharen! Jer. 32:18.

wedergekeerd. Daarom zal God je altijd neerslaan in alle werken van jouw hand, want *zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen*.⁶ Het gebrek aan geloof, ja alleen *dit* gebrek heeft al je pogingen vernield. Het geloof, dacht ik verwonderd, wat is dit? Wat? Moet ik geloven, ik, die zo wild, zo onvoorbereid, zo dood ben en die zo weinig hoogachting heeft voor Christus? Dat kan niet waar zijn. Heere, bewaar mij voor bedrog. Ja, het geloof, waar zoveel over is gesproken in de Schrift en waarvan je zo weinig weet. Dat is de hoofdgenade, zei de Geest. Deze zaken maakten het op een of andere manier bevattelijk voor mij.

In de tweede plaats werd ik ertoe gebracht om deze volgende zaken te overwegen. Ik kwam erachter dat het geloof een grote plaats inneemt in de godsdienst. Wanneer ik naar mijzelf keek, zag ik dat ik dat heel weinig beoefend had. Ik was er net zo'n vreemdeling van als de discipelen⁷ waren van de kennis van de Heilige Geest. Ik wist niet wat het was en ik had het voorheen niet beoefend of er op onderscheiden wijze en met helderheid over horen spreken. Nee, ik wist niet dat het mijn plicht was. Dit kwade beginsel bleef mij bij, namelijk: ik geloofde dat niemand zou geloven, dan degenen die daar zo en zo geschikt voor waren en dat de grond daarvan een gevoelige openbaring van heerlijkheid was. Ik dacht dat ik in mijn gevangenis moest liggen om daar te treuren, totdat ik dit voorgenoemde kon vinden.⁸

De Heere overtuigde mij volkomen dat ik moet geloven en dat het de plicht is van eenieder. Zoals ik eerder al zei, dacht ik dat alleen personen die zo en zo geschikt waren, verplicht waren te geloven. Maar de genadige Heere maakte Zelf deze knoop los door mij tot Zich te roepen en mij te overtuigen dat het mijn plicht was om zo te handelen. Daardoor werden de ketenen verbroken waarmee de Satan mij voor een lange tijd gebonden had en mij weggehouden had bij de onderscheiden beoefening en het leven van het geloof. Wat het wonderlijke is, is dat ik al honderd keren eerder in de preken gehoord heb dat ik moest geloven en toch was ik er tot op die dag nooit van overtuigd dat het mijn plicht was om te geloven. Ook schonk ik in het geheel geen aandacht aan die beoefening van het geloof.

De redenen waardoor ik toen overtuigd was om te geloven, of dat het geloven mijn plicht was, ja dat allen verplicht waren te geloven, waren **ten eerste** de tekst: *En dit is Zijn gebod, dat wij geloven in den Naam van Zijn Zoon Jezus Christus*.⁹ Ik dacht: dan is het ook geboden en waarom zou het dan geen plicht zijn? Nee, zou het niet *het* grote gebod zijn? Betwijfel je dat het gebed een plicht is? Werkelijk waar, het is je plicht, omdat het bevolen is. Omdat ook het geloven bevolen wordt, dan is dat geloven of ontvangen van Christus ook jouw plicht, net als het gebed dat is.

Ten tweede. Goddeloze, onwedergeboren mensen wordt bevolen te geloven. Dit is het grote gebod dat meer welkom en behaaglijk voor God is dan welke plicht dan ook die je kan betrachten. *Wat zullen wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken?*¹⁰ het antwoord¹¹

⁶ Heb. 11:6.

⁷ *En enige discipelen aldaar vindende, Zeide hij tot hen: Hebt gij den Heiligen Geest ontvangen, als gij geloofd hebt? En zij zeiden tot hem: Wij hebben zelfs niet geboord, of er een Heiligen Geest is.* Hand. 19:1-2.

⁸ *En Die gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde, en van gerechtigheid, en van oordeel: Van zonde, omdat zij in Mij niet geloven.* Joh. 16:8-9.

⁹ 1 Joh. 3:23.

¹⁰ Joh. 6:28.

¹¹ Vers 29.

was heel erg tegengesteld aan hun verwachtingen en gedachten: *Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, Dien Hij gezonden heeft.* Dit is het eerste, ja het grote gebod. Het was een gebod dat personen zonder genade, zoals die Joden, aan dit bevel bond.

Ten derde. Het volgende Schriftgedeelte werd in mijn gedachten gebracht: *Abraham gaf God de eer door te geloven.*¹² Vergelijk de tekst met Num. 20:12: *Omdat gijlieden Mij niet geloofd hebt, dat gij Mij heiligtet voor de ogen der kinderen van Israël, daarom zult gijlieden deze gemeente niet inbrengen in het land, hetwelk Ik hun gegeven heb.* Wel, omdat je ziet dat het geloven God verheerlijkt, ben je verplicht om te geloven, want elk mens is verplicht God de eer te geven. Wie zal dit betwisten? Het geloof verheerlijkt God doordat het Zijn macht, goedheid en rijke genade erkent.

Ten vierde. De Geest drong dit argument op mij aan, namelijk dat de goddelozen gestraft worden vanwege het niet-geloven. Daarom is het hun plicht om te geloven.¹³ *Boven dit alles zondigden zij nog, en geloofden niet, door Zijn wonderen. Dies deed Hij hun dagen vergaan in ijdelheid, en hun jaren in verschrikking.* Zo zal Hij ook met jou doen als je niet gelooft.

Ten vijfde. Dit werd voor mij bevestigd door de eerste tekst en door middel van enige bedelingen in de voorzienigheid. Welk ander woord zou ik mijn voortdurende teleurstellingen en vruchteloze pogingen kunnen geven dan een *oproep* om te proberen wat dit geloven zal uitwerken? Mijn dagen waren vergaan. Van deze slag kon ik mijn zonde wel aflezen.

Hierdoor overreedde en overtuigde de Heere mij dat het mijn plicht was om te geloven. Hij rolde deze steen weg van voor het graf. Vervolgens ging Hij verder met het beantwoorden van mijn vele tegenwerpingen, die zich begonnen op te stapelen en mij weghielden van het geloven. Hier volgen enkele van de grootste bezwaren.

Ten eerste. Ik kan niet geloven. Waarom word ik dan opgeroepen om te geloven? Het is een gave van God. Waarom zou ik dan een geloof uit mijn eigen hart beitelten? Dat zal niet aangenomen worden. Het antwoord hierop was: wanneer de Heere je op deze wijze trekt en nodigt, dan geeft Hij jou ook kracht om te komen, zoals bij Lazarus, toen Hij de dode Lazarus opriep om te leven en uit het graf te komen. Je kunt trouwens ook de sabbat niet heiligen en ook niet bidden. Toch is het je plicht en je probeert die plicht naar vermogen te doen. Handel met het geloof ook zo. Het is ook niet onmogelijk voor degenen die als vermoeiden en belasten geroepen worden.

Een **tweede tegenwerping** was: ik ben bang dat ik aanmatigend bezig zal zijn. Het antwoord daarop was: het geloven in gehoorzaamheid aan een bevel is geen aanmatiging. Wanneer je Christus ontvangt en in deze handeling gelooft en rust in Hem voor vergeving van zonden, dan is dat gehoorzaamheid en dus geen aanmatiging, want het is geen aanmatiging om God te gehoorzamen. Het geloven zonder geroepen te worden, is aanmatiging en heeft geen waarborg.

Derde tegenwerping. Ik ben niet genoeg verootmoedigd. Mijn hart is dood en ik ben geheel ongevoelig voor mijn staat. Hoe kan ik dan geroepen worden tot het geloof? Het zijn toch de

¹² Rom. 4:20.

¹³ Zie Ps. 78:32-33.

vermoeiden en belasten die geroepen worden om te komen? Het antwoord was: dat kan zo zijn, maar dit geeft nog geen recht om te komen. *De oproep en het bevel van God, alsmede de aanbiedingen van het Evangelie* zijn het, die recht geven. Een of andere geschiktheid geeft daar geen recht op. Ook las ik in het boek van Andrew Gray dat met degenen die vermoeid en belast zijn, eerder degenen bedoeld worden die *zullen* komen, dan dat het degenen zijn die *zouden moeten* komen. Jij bent ellendig, naakt en verwilderd. Dat is allemaal waar. Hoe kan het ook anders met je zijn, gezien het feit dat je op zo'n grote afstand geleefd hebt van Christus, Die de Fontein des levens is? Als je zou geloven, dan zou Hij je geven wat je wilt hebben. Er is geen andere weg om het leven te ontvangen dan door het komen tot Hem.¹⁴

Vierde tegenwerping. Maar ik kan Christus niet hoog achten. Ook ben ik niet voorbereid. Het antwoord was: omdat het geloof alles uit Hem haalt, brengt het ook niets tot Christus dan de dood, blindheid en zondigheid. Kom tot Hem om de genade te ontvangen om Hem hoog te kunnen achten. Als je eens zou geloven, dan zou Christus dierbaar voor je zijn.¹⁵ Jouw leegheid is de beste geschiktheid. *Hongerigen heeft Hij met goederen vervuld; en rijken heeft Hij ledig weggezonden.*¹⁶ Er is niets anders vereist dan datgene wat jou gewillig maakt om Hem aan te nemen. Als je daarom gewillig bent om Christus aan te nemen, dan acht je Hem hoog genoeg en ben je genoeg voorbereid.

Vijfde tegenwerping. Je komt erachter dat je niet getrokken wordt door een heerlijke kracht. Het antwoord hierop was: toch zie ik dat de Heere mij in Zijn Woord werkelijk roept. Dit is net zo'n genoegzame reden voor jou als wanneer Hij persoonlijk en zichtbaar tot je kwam om dit komen van jou te verlangen. Doe daarom hetzelfde als dat wat je op zo'n moment zou doen. Zijn Woord is *een profetisch woord, dat zeer vast is.*¹⁷ Dit Woord is vaster dan de stem die uit de hemel kwam.

Zesde tegenwerping. Maar ik zie niets goeds nadat ik geloofd heb. Het antwoord was: dat hebben de heiligen aan het begin ook niet gezien. *Hij zal ons na twee dagen levend maken.*¹⁸ Niet door het komen tot Hem, maar door het blijven in Hem, komen er vruchten voort. Ik moet bekennen dat de Heere door middel van het beantwoorden van deze en andere tegenwerpingen mij er krachtig en op gepaste wijze, ja met een sterke hand van overtuigde dat het mijn plicht was om te geloven. O, wil Hij zo'n ondeugdelijke worm als ik aannemen? Ja, dat wil Hij, want jij bent voor Hem de meest geschikte persoon in de hele wereld om Zijn genade in te verheerlijken. De Heere achtervolgde mij onophoudelijk met deze gedachten en ik merkte dat een gevoelige kracht zich met mij bezighield.

De Heere liet mij niet alleen besluiten dat het geloven mijn plicht was in het beantwoorden van mijn tegenwerpingen, maar Hij overtuigde mij er door middel van andere beweegredenen ook van dat ik met deze plicht van het geloven *in*, en het verenigd worden *met* Christus moest aanvangen. De hoofdzakelijke redenen waren deze:

¹⁴ *En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben. Job. 5:40.*

¹⁵ *U dan, die gelooft, is Hij dierbaar. 1 Pet. 2:7.*

¹⁶ Luk. 1:53.

¹⁷ 2 pet. 1:19.

¹⁸ Hos. 6:2.

Ten eerste. Zie je niet hoe ernstig God het met je meent? Hij beveelt, nodigt en bedreigt je. Hij heeft ten laatste je blinde ogen geopend opdat je je plicht zou zien. Hij heeft al je tegenwerpingen ontknoopt en heeft nu al een lange tijd op je gewacht. O, doe toch eindelijk open en zwicht voor Zijn krachtige beweegredenen.¹⁹

Ten tweede. Weet, dat als je deze roep niet beantwoordt, ja *snel* beantwoordt, dat Hij dan weggaat en jou achter zal laten. Dan zal er geen geklop meer zijn, maar dit hele werk zal wegsterven. Je zult dan nooit meer bekeerd worden.²⁰

Ten derde. Niets behaagt God meer dan te geloven. Zie hoe de engelen in hun harten verwachten en wensen dat de vereniging nu zal plaatsvinden.²¹ Dit zal de Heere behagen, ondanks al het kwaad dat je Hem aangedaan hebt. Niets wat je kunt doen is zo behaaglijk voor Hem, want dit is het doel van al de bedelingen en het grote gebod. Geef nu een vergoeding voor al hetgeen je gedaan hebt.²²

Ten vierde. Overweeg de plicht zelf. Het is het geven van je hart aan Christus, Hem aan te nemen en in Hem te geloven. Heeft Hij zoveel moeite gedaan? Heeft Hij je verrotte gerechtigheid weggenomen en komt Hij nu om Zichzelf aan te bieden aan jou en al je tegenwerpingen te ontwarren? O, acht deze grote zaligheid toch niet gering! Geringschat welke plicht dan ook, maar vertrap de liefde niet. Liefde voor liefde is het minste dat gegeven kan worden.²³

Ten vijfde. *Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen.* Lijd en doe wat je wilt. Toch zal dit alles een gruwel zijn als het niet in het geloof gedaan wordt. Ik geef nergens acht op als dit geloof ontbreekt, zegt de Heere.²⁴

Ten zesde. De zwaarste straffen staan het ongeloof te wachten. Als je dit aanbod daarom weigert, dan zullen al de zonden die je ooit gedaan hebt, je godslastering, het schenden van de

¹⁹ Zie, Ik sta aan de deur, en Ik klop; indien iemand Mijn stem zal horen, en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden, en hij met Mij. Openb. 3:20.

²⁰ Denijl Ik geroepen heb, en gijlieden geweigerd hebt; Mijn hand uitgestrekt heb, en er niemand was, die opmerkte; En gij al Mijn raad verworpen, en Mijn bestraffing niet genild hebt; Zo zal Ik ook in ulieder verderf lachen; Ik zal spotten, wanneer uw vreeze komt. Wanneer uw vreeze komt gelijk een verwoesting, en uw verderf aankomt als een wervelwind; wanneer u benauwdheid en angst overkomt; Dan zullen zij tot Mij roepen, maar Ik zal niet antwoorden; zij zullen Mij vroeg zoeken, maar zullen Mij niet vinden; Daarom, dat zij de wetenschap gebaat hebben, en de vreeze des HEEREN niet hebben verkoren. Zij hebben in Mijn raad niet bewilligd; al Mijn bestraffingen hebben zij versmaad; Zo zullen zij eten van de vrucht van hun weg, en zich verzadigen met hun raadslagen. Want de afkering der slechten zal hen doden, en de voorspoed der zotten zal hen verderven. Maar die naar Mij hoort, zal zeker wonen, en hij zal gerust zijn van de vreeze des kwaads. Spr. 1: 24-33.

²¹ En van stonde aan was er met den engel een menigte des hemelsen heirlegers, prijzende God. (..) Ik zeg ulieden, dat er alzo blijdschap zal zijn in den hemel over een zondaar, die zich bekeert, meer dan over negen en negentig rechtvaardigen, die de bekering niet van node hebben. Luk. 2: 13 en 15:7.

²² Zij zeiden dan tot Hem: Wat zullen wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken? Jezus antwoordde en zeide tot hen: Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, Dien Hij gezonden heeft. Joh. 6:28-29.

²³ Hoe zullen wij ontvlieden, indien wij op zo grote zaligheid geen acht nemen? Heb. 2:3.

²⁴ Maar zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Want die tot God komt, moet geloven, dat Hij is, en een Beloner is dergenen, die Hem zoeken. Heb. 11:6.

sabbat, enz. maar vlooiën beten zijn in vergelijking hiermee.²⁵ Het zal voor Sodom en Gomorra verdraaglijker zijn dan voor jou. Het ware beter dat je nooit gebeden zou hebben en als een wereldse atheïst geleefd zou hebben, dan tot zover te komen en te blijven steken. God zal binnenkort weggaan en je zult afzwerven en vervallen. Één tegen honderd dat je dan de zonde tegen de Heilige Geest zult bedrijven,²⁶ want nooit ben je verlicht geweest, tot op dit moment. Als je nu zult weigeren en deze warmte af laat koelen, dan kan het zijn dat je verhard zult worden.

Ten zevende. Bedenk dat als Christus nu in je kamer zou zijn en je met tranen in Zijn ogen zou pleiten en smeken of je Hem aan zou nemen. Ja, dat Hij zou zeggen: ‘O, allerellendigste zondaar, voor al deze droefheden die Ik voor jou ondergaan heb, bezweer Ik je: bedroef mij niet langer door je ongeloof, maar ontvang Mij en Mijn aanbiedingen, om zo Mijn genade te verheerlijken.’ Zou je het dan niet doen en je verwonderen over Zijn liefde? O, Christus doet dit nu in werkelijkheid.²⁷ Nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart.

Ten achtste. Bedenk wat je hierdoor zult krijgen. Je zult leven, rust en vertroosting krijgen alsook datgene wat je tevergeefs hebt gezocht door middel van je eigengerechtigheid. Je zult door het geloof onmogelijke dingen krijgen en ook in staat zijn om die dingen uit te werken. Je dode hart zal leven. Je blinde ogen zullen Hem zien. Je lamme handen en voeten zullen opspringen en werken. Alleen door deze weg zul je vrede krijgen. Door middel van deze en andere beweegredenen lokte de Heere mijn ziel tot Zichzelf.

De Heere bevestigde de oproep van Zijn Woord door middel van passende bedelingen van Zijn voorzienigheid in mijn gemoed. Op een persoonlijke dag van verootmoediging waren namelijk Heb. 11 en de eerste zendbrief van Petrus aan de beurt, waarin zoveel gesproken wordt over het geloof. Ook gebruikte de Heere Thomas Shepard's ‘Gezonde gelovige’ voor mij. Ik zag dat ik dat boek tot op dat moment nog nooit begrepen had. En toen waren alle schriftgedeelten over het geloof, de verhandelingen daarover en de overdenkingen ervan zoet. Ik begon ze nu enigszins te verstaan. Nu was ik als het ware een nieuwe wereld binnengetrepen. Er was zo'n beweging in mijn geest als ik nog nooit eerder had gehad. Graag zou ik willen geloven, maar ach, ik kon het niet! Ik zag dat er een geest van weerstand was en er was blindheid in mijn ogen. Ik wist niet wat het geloven was. Ook wist ik niet in Wie ik moest geloven. Aan de ene kant spoedde en dreef de Heere mij voorwaarts door Zijn bevelen, beweegredenen, welmenende en waarachtige nodigheden, beloften en het beantwoorden van tegenwerpingen, alsook door middel van de vreselijke dreigingen wanneer ik ongelovig zou zijn. En dat deed hij snel, want alle deuren werden gesloten, behalve deze deur van het geloof. Ik kon namelijk bidden noch iets anders doen vanwege de zondigheid ervan wanneer dat buiten het geloof gedaan zou worden. Daarom betaamde het dat dit mijn eerste werk zou zijn.

²⁵ *Ziet, gij verachters, en verwondert u, en verdwijnt; want Ik werk een werk in uw dagen, een werk, hetwelk gij niet zult geloven, zo het u iemand verhaalt.* Hand. 13:41.

²⁶ *Want het is onmogelijk, degenen, die eens verlicht geweest zijn, en de hemelse gave gesmaakt hebben, en des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn, en gesmaakt hebben het goede woord Gods, en de krachten der toekomstige eeuw, en afvallig worden, die, zeg ik, wederom te vernieuwen tot bekering, als welke zichzelf den Zoon van God wederom kruisigen en openlijk te schande maken.* Heb. 6:6.

²⁷ *Maar wat zegt zij? Nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart. Dit is het Woord des geloofs, hetwelk wij prediken.* Rom. 10:8.

Aan de andere kant werd ik als een bal heen en weer gestuiterd door mijn onbekendheid met Christus, de plicht van het geloven en de vrees voor aanmatiging en het geloven uit eigen kracht. Ik wist niet wat ik moest doen, maar stond als een zwak kind stil in de geboorte. ‘O,’ zei ik, ‘hoe kan ik geloven? Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp en heb medelijden met mij. U bent op zo’n wonderlijke wijze met mij geweest door de grote en vreselijke woestijn en U hebt mij tot aan de grenzen van het goede land gebracht. O, help mij hier.’ Soms dacht ik dat het beter was als ik nooit zo ver gekomen zou zijn. Mijn grootste bezwaar was dat ik de heerlijkheid van Christus niet zag. Hoewel ik zou moeten geloven, zou het geloof zonder deze zaak geen waar zaligmakend geloof zijn. Het zou dan slechts een dood geloof zijn. Bovendien wist ik niet wat het geloof was. ‘Wel,’ zei de Heere, ‘vertrouw slechts op Christus om leven en liefde te krijgen, met tegelijkertijd enig vertrouwen dat Hij je zal helpen, dan zal Ik niet meer van je vragen.’ Ik kreeg enige kracht om dit te doen en toen probeerde ik het. Ik zei: ‘Zie, ik kom tot U, Heere. Verwerp mij niet.’ Maar de Heere zei: ‘Kom niet alleen om te zien wat Christus met je zal doen, maar rust tegelijkertijd op Hem en geloof vanwege Zijn goedheid dat Hij ook alles zal doen wat je nodig hebt.’ ‘Wel,’ antwoordde mijn hart, ‘omdat dat zo is, dan zal ik het maar wagen en op U werp ik mij, wat er ook van terecht moge komen.’ Werkelijk, wat mij in mijn meest ernstige worstelingen voorkwam als het idee van geloven waardoor ik met Christus verenigd zou worden, was een soort van overtuiging van, en rust in, het feit dat de Heere mij goed zou doen en mij in alle dingen zou helpen. De grote zaak die op mijn hart was gedrukt, was het niet twijfelen aan Christus, in het bijzonder aan Zijn welwillendheid. Hierin rustte ik enigermate.

Naderhand werd ik hierin meer bevestigd, want in dit geval ging ik veertien dagen voort op eenzelfde wijze. Ik zocht steeds naar iets groots, maar vond niets. Toen kwam er een nieuwe tegenwerping. Die luidde als volgt: het is mijn plicht om te geloven, maar als ik werkelijk geloofd zou hebben, dan zou daar iets op gevolgd zijn. O, ik merk dat er niets op deze vereniging gevolgd is! Ik heb mijn water niet uit de Fontein Zelf gehaald. Ik ben nu net zo blind, zo dood en zo onheilig als ooit. Ik zal dan maar weer naar mijn gevangenis terugkeren, totdat Christus komt om mij met een sterke hand te verlossen. Het schijnt immers dat ik tot Hem gekomen ben zonder waarborg en daarom werd ik ontmoedigd. Ik trok er bij wijze van spreken de wortels uit en harkte de fundamenteën weer glad. De Heere echter liet mijn oog slaan op een gepast antwoord op deze tegenwerping in het boek van Thomas Shepard. Hij liet mij zien dat een ziel tot Christus kan komen, terwijl hij aanvankelijk niets ontmoet. Verder zei hij: ‘Dezelfde reden (namelijk leegheid) die je bewoog om te komen, zou je moeten doen blijven bij Hem. Het gaat er bij Gods volk gewoonlijk zo aan toe, dat zij aanvankelijk niets krijgen. *Komt en laat ons wederkeren tot den HEERE, want Hij heeft verscheurd, en Hij zal ons genezen*²⁸ ‘O,’ zeggen zij, ‘wij hebben niets gekregen. Wij hebben geen genezing en geen leven.’ ‘Nee,’ zegt Hij, ‘jullie mogen dan op de eerste dag niets krijgen, noch op de tweede dag: *Toch zal Hij ons na twee dagen levend maken; op den derden dag zal Hij ons doen verrijzen, en wij zullen voor Zijn aangezicht leven.* Dit genas de wond enigszins.

Maar die nieuwe vrees voor aanmatiging en het vastgrijpen van een leugen, met daarbij het gevoel van onwaardigheid en de vrees om te geloven in eigen kracht, veegde alle gronden weer weg. Daarom zei ik door boosheid, vrees ongelooft en ongeduld weer: ‘Ik zal weer teruggaan naar mijn gevangenis. Ik zal mijn anker weer optrekken.’ En zo nam ik mij voor om een treurige en zware klacht voor God uit te storten. Echter, toen ik op mijn knieën ging en voordat ik ook

²⁸ Hos. 6:1

maar een woord tot de Heere gesproken had, kwamen de volgende woorden in mijn gedachten: 'Ik zie dat je Mijn Zoon verwerpt en niet op Hem wilt vertrouwen. Denk je dan dat je gepiep en geklaag door Mij aangenomen zal worden? Is het niet zo dat alles wat uit het geloof niet is, een gruwel is? Je zou nog eerder kunnen denken dat je door het gebed God nog meer zal beledigen, maar denk dat de Heere voortaan nooit iets voor je wil doen, want Ik zie dat er geen geloof is. God hoort namelijk geen gebeden dan de gebeden die in Christus gedaan worden.' Hierdoor zag ik de noodzaak in van het geloof en van het doen wat ik kon. 'Wel,' zei ik, 'o Heere, omdat het zo is dat ik noodzakelijkerwijs moet geloven, dan zal ik mijn ziel zover in mijn vermogen ligt, aan U toevertrouwen, tegen gevoel en verstand in. Ik vertrouw dat U mij zult verlossen van al mijn zonden.

Hoewel dit aanmatigend geacht mag worden, zal ik toch op Hem vertrouwen.' Ik werd hierin zeer versterkt door de volgende tekst:²⁹ *Ziet, zo Hij mij doodde, zou ik niet hopen?* Ook al roepen alle dingen mij toe: 'Wanhoop!' en 'Je zult sterven!' en ook al zou Hij mij vanwege mijn aanmatiging doden, dan zal ik toch op Hem vertrouwen. En nu, Heere, ik heb deze overeenkomst bezegeld en ben met U verenigd. Zend toch kracht, niet vanwege iets in mijzelf, maar omdat ik nu Uw dienstknecht ben, opdat ik U, mijn Meester, mag eren.

Ik had deze woorden amper uitgesproken, of de Heere openbaarde Zichzelf en Zijn liefde. En dit door het bewijs van mijn oprechtheid in dat verzoek. Hierin merkte ik op dat, terwijl ik mijn eigen zaak naast mij neer legde, ik genade zocht om Hem te eren. Door dit zegel van de Geest werd ik verzekerd met vreugde en vrede. Ik zei: 'Ik ben niet zelfzuchtig in het zoeken naar genade. Ik zoek genade voor Christus' doeleinden, namelijk om Hem te eren. Daarom ben ik oprecht geweest en werd ik geholpen om te geloven.' Vervolgens werden mijn ogen geopend om liefde op te merken in al Zijn bedelingen. O, dit was een hart-verrukkende beschouwing! De Heere, Die mij al zoveel vermoeiende dagen gevolgd had, rustte nooit voordat Hij Zijn werk aan mij voltooid had en totdat Hij mij tot het geloof gebracht zou hebben. O, de liefde van Christus! Als Christus geen macht zou hebben om een arme zondaar te helpen, maar slechts liefde had, dan zou Hij daar zelfs van sterven. Zodanig is Zijn liefde.

Ik zat te denken of het slechts een algemeen, of een bijzonder zaligmakend werk was. Ik ben ertoe gebracht om te geloven en te denken dat het een oprecht zaligmakend geloof was en dat wel om deze redenen:

1. Het was een geloof dat door de Heere Zelf gewerkt was, hoewel het klein en zwak was. Het was een geloof door de werking van God.³⁰ Het was niet van mijn eigen maaksel noch door mijzelf uitgedacht. Ik denk niet dat datgene aanmatiging is, waarvan Hij mij een waarborg gaf om het te doen en hetwelk ik gedaan heb uit gehoorzaamheid aan Zijn gebod. Ook denk ik niet dat hetgeen Zijn Geest gewerkt heeft, misleiding is.

²⁹ Job 13:15.

³⁰ *En welke de uitnemende grootheid Zijner kracht zij aan ons, die geloven, naar de werking der sterkte Zijner macht, Die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt; en heeft Hem gezet tot Zijn rechter hand in den hemel. (..) Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof; en dat niet uit u, het is Gods gave. Ef. 1:19, 20; 2:8. Zijnde met Hem begraven in den doop, in welken gij ook met Hem opgewekt zijt door het geloof der werking Gods, Die Hem uit de doden opgewekt heeft. Kol. 2:12.*

2. Het was gegrond op het Woord en niet op gevoel. Ja, op het Woord van Zijn bevel.³¹ Het is geen aanmatiging om te geloven wat Hij beveelt.

3. Het reinigt het hart. Het zorgt ervoor dat ik genade hoogacht en begeer en dat hoofdzakelijk voor Christus' doeleinden, namelijk om Hem te eren.³²

4. Het vervulde mij met vreugde en vrede,³³ zodat ik vergenoegd was met mijn toestand en over de velden triomfliederen over satan liep te zingen. 'O,' zei ik, 'heb ik deze dag ooit gezien? Heb ik ooit verwacht deze dag te zien?'

5. Ik was voor dit geloof gepast gemaakt en ik was erop voorbereid, want dit vond plaats na veel verootmoediging, belast-zijn en vermoeiing.³⁴ Het versterkte mij, want ik riep uit: 'Wat zal ik nu voor de Heere doen, Die mijn verdriet en benauwdheden gehoord heeft?' Deze vreugde van de Heere was mijn kracht.³⁵

6. Het maakte de Heere Jezus dierbaar. Ik werd ertoe gebracht om heerlijkheid, uitmuntendheid en lieflijkheid in Hem te zien. Het is een kenmerk van een gezond geloof wanneer dat geloof Christus verhoogt.³⁶

7. Ik werd ertoe gebracht om voor te nemen mijn geloften te betalen die ik in mijn benauwdheden en engten gedaan had. Eens op het college, toen ik onder overtuigingen was en een andere keer ter bevestiging van deze belofte, toen ik in de 'wildernis' was, namelijk: dat als de Heere mij uit de toestand waarin ik mij bevond, zou willen verlossen en mij een verzekering van Zijn liefde zou geven en mij enigermate bekend zou maken met de wegen van God en christelijke geloofsoefeningen, vooral het geloof en de lijdzaamheid, zodat ik anderen daardoor beter zou kunnen onderwijzen, en dit alles voor mijn vijfentwintigste levensjaar, dat ik dan, als ik in het Koninkrijk zou zijn, Hem zou dienen in de bediening. De Heere hoorde mij, daarom dacht ik dat ik aan dat woord was gebonden. Toen zette ik mij er geheel toe om de Heere te dienen. In deze gestalte ging ik een week lang voort, hoewel niet in die uitzinnige vreugde, maar toch wel in die vrede en rust van mijn gemoed. Omdat mijn hart door het geloof vertrouwde,

³¹ *Geboond op het fundament der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus is de uiterste Hoeksteen.* Ef. 2:20.

³² *In Welken ook gij zijt, nadat gij het woord der waarheid, namelijk het Evangelie uwer zaligheid gehoord hebt; in Welken gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met den Heiligen Geest der belofte.* Ef. 1:13.

En heeft geen onderscheid gemaakt tussen ons en hen, gereinigd hebbende hun harten door het geloof. Hand. 15:9.

En een iegelijk, die deze hoop op Hem heeft, die reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is. 1 Joh. 3:3.

³³ *Door Welken wij ook de toeleiding hebben door het geloof tot deze genade, in welke wij staan, en roemen in de hoop der heerlijkheid Gods. En niet alleenlijk dit, maar wij roemen ook in de verdrukkingen, wetende, dat de verdrukking lijdzaamheid werkt; En de lijdzaamheid bevinding, en de bevinding hoop; En de hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door den Heiligen Geest, Die ons is gegeven.* Rom. 5:2-5.

Denwelken gij niet gezien hebt, en nochtans liefhebt, in Denwelken gij nu, hoewel Hem niet ziende, maar gelovende, u verheugt met een onuitsprekelyke en heerlijke vreugde. 1 Pet. 1:8.

³⁴ *Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven.* Math. 11:28.

³⁵ *Deze dag is den HEERE, uw God, heilig; bedrijft dan geen rouw, en weent niet.* Neh. 8:10.

Een blij hart zal een medicijn goed maken; maar een verslagen geest zal het gebeente verdrogen. Spr. 17:22.

³⁶ *U dan, die gelooft, is Hij dierbaar; maar den ongeboorzen wordt gezegd: De Steen, Dien de boomlieden verworpen hebben, Deze is geworden tot een hoofd des boeks, en een steen des aanstoots, en een rots der ergernis.* 1 Pet. 2:7.

werd het in volmaakte vrede gehouden.³⁷ Vanwege mijn stervende, verdwijnende zielsgestalte zou het nooit zo'n vrede kunnen hebben.

Ondanks alles had dit geloof nog vele scheuren en gebreken. Dit moedigde Satan aan om een aanval te doen, wat hij later ook daadwerkelijk deed. Het geloof had de volgende gebreken.

Ten eerste. Het ontdekte mij minder aan de macht van God in het laten verenigen van mij met de belofte dan in het te weten komen van mijn plicht en mij tot het geloof te neigen. Veel van dit geloof was gewerkt door mijn eigen kracht, hetwelk reden was voor Satan om het door elkaar te schudden.

Ten tweede. Nadat ik geloofd had, rustte ik stiekem meer op de *handeling* van het geloof dan op het *Voorwerp* van het geloof. Hier haalde ik meer troost uit dan uit het Voorwerp – Christus, Die in het Evangelie wordt voorgesteld.

Ten derde. Ik was er meer van overtuigd dat het geloven mijn plicht was, dan dat ik verstond wat het geloven *daadwerkelijk was*. Ik kon de billijkheid ervan zien, maar niet de redelijkheid ervan. Ik was niet zo overtuigd van de gronden van het geloof en daarom was ik verward. Ik was het spoor bijster met betrekking tot wat ik moest geloven. Algemene zaken konden namelijk geen grond zijn van een bijzondere toepassing, zonder welke ik geen vrede kon hebben. Ook kon ik geen vrede hebben in slechts te hopen dat Christus mij zou verlossen omdat het geloof en de hoop mij verschillend toeschenen.

Ten vierde. Hier volgt de reden van dit alles: hoewel het Evangelie mij mijn plicht naar de letter en helder openbaarde, was toch het Voorwerp van het geloof mij niet geopenbaard, namelijk het Verbond der genade dat *Christus zelf* gaf. Ook al had ik enige kennis van Hem als Iemand Die bekwaam was om mij te verlossen en Die als enige mijn gebreken kon vervullen, toch kende ik Hem nog niet zo onderscheidenlijk in Zijn ambten en aanbiedingen, noch in de redenen die Hij gaf van het geloven. Deze kennis kwam naderhand pas. Ik was niet zo bekend met de natuur van de absolute beloften en het bereik ervan, totdat dit mij later bekendgemaakt werd.

Ten vijfde. Ik zag te veel op iets uit Christus' leven en opstanding en werd niet zo duidelijk en onderscheiden verenigd met Hem om *Hemzelf* (ook al was die vereniging in werkelijkheid om Hem te doen).

Ten zesde. Ik verenigde mij wel met Hem om geestelijk voordeel, maar niet om tijdelijke voordelen te verkrijgen.

Ten zevende. Ik stelde de Heilige Israëls een perk,³⁸ want ik maakte slechts voor een tijd gebruik van het geloof, totdat het een gevoel van leven en vertroosting mee zou delen. Ik verwachtte dat dit onmiddellijk plaats zou vinden, of kort nadat ik geloofd had. Wanneer dat gevoel er kwam, dan zou er nooit meer een verandering plaatsvinden. Er zou geen gebruik gemaakt worden van het geloof, maar vanaf dat moment zouden er schone dagen zijn. Ik nam

³⁷ Zie de Engelse vertaling van Jes. 26:3. De Nederlandse vertaling luidt: *Gij zult allerlei vrede bewaren, want men heeft op U vertrouwd.*

³⁸ *Want zij kwamen alweder, en verzochten God, en stelden den Heilige Israëls een perk.* Ps. 78:41.

het al de dagen van de tijd, die voor mij bepaald was om te wachten, niet in aanmerking. Omdat ik de moeite en langdurige verlatingen niet achtte, blies de storm die daarna opstak, mij omver.³⁹

Het doel van deze bedeling was **ten eerste** denk ik om mij meer onderscheiden en duidelijk bekend te maken met de wijze van de inwendige⁴⁰ roeping. Die had ik tevoren niet zo goed gekend.

Ten tweede. Om mij het leven van het geloof te leren leven en mij te spenen van het gevoel.

Ten derde. Om mij met Zijn liefde bekend te maken en om de openbaring en het bewijs ervan aan mij te schenken. Dit kwam duidelijk naar voren in dit werk: wanneer ik niet droomde van het geloof, alles dat ik hoorde mij niet duidelijk kon maken wat het was, ik ook niet aan zo'n plicht dacht en vele tegenwerpingen op mijn weg lagen, o, hoe helder heeft Hij toen die knopen ontbonden! *Hoe krachtig, hoe lieflijk, hoe onophoudelijk, hoe geduldig, hoe neerbuigend goed richting mijn zwakheid, hoe welmenend en krachtig trok Hij mij!* Opdat ik niet zou twijfelen dat het Hem behaagde wat ik gedaan had, verzegelde Hij het met de uitbotting van heiligmaking, met vreugde en verzekering. Echter, in niets ben ik meer verzekerd dat het waar geloof was, dan door het feit dat de Heere het steeds bewaarde, ondanks alle verzoeken. Als ik een kind was, toen heeft Hij mij liefgehad, Hij leerde mij gaan; Hij nam mij op Zijn armen.⁴¹ Hij verscheen in dezen als de Hoofdwerker.

Ten vierde. Het was Zijn doel om mij tot rust te brengen, wat ook door het geloof is. Het is geen rust van de arbeid, of van verzoeken, benauwdheden, droefheid en nu en dan af te zwerven, maar een rust in zekerheid en gegrond te zijn, zodat er geen vrezen meer zijn. Totdat de ziel verenigd wordt met Christus, heeft zij nooit enige reden tot zekerheid of vrede. Maar als dat wel het geval is, dan heeft hij kracht om zijn plichten uit te voeren, een balsem tegen de prikkel (angel) van de zonde in het geweten, een ongetwijfeld bewijs en zekerheid voor de hemel en een niet te betwijfelen Sterkte om naartoe te vluchten in alle gevallen van uiterste nood. Nu wordt hij niet meer als een golf op de zee heen en weer geslagen, maar vastgezet in het Middelpunt.

Hier kan ik het volgende uit afleiden. **Ten eerste.** Eer dat een ziel ooit kan geloven, moet hij geroepen zijn door God.⁴²

³⁹ Deze laatste twee zinnen zijn lastig te vertalen vanwege de oude Schotse uitdrukkingen. De oorspronkelijke zinnen luiden:

'I did not lay my account to wait all the days of my appointed time; and, therefore, not laying my account with trouble and long desertions, the storm that thereafter blew overthrew me.'

⁴⁰ Engels: *effectual*, doeltreffend.

⁴¹ *Als Israël een kind was, toen heb Ik hem liefgehad. (..) Ik nochtans leerde Efraïm gaan; Hij nam ze op Zijn armen, maar zij bekenden niet, dat Ik ze genas.* Vgl. Hos. 11: 1, 3.

⁴² *En die Hij te voren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen.* Rom. 8:30.

Den geroepenen heiligen. 1 Kor. 1:2.

Keert weder, gij afkerige kinderen! Ik zal uw afkeringen genezen. Zie, hier zijn wij, wij komen tot U, want Gij zijt de HEERE, onze God! Jer. 3:22.

Ten tweede. Het onmiddellijke doel van de inwendige roeping is het ontvangen van Christus door het geloof, of het geloven in, en rusten op Hem voor alle dingen,⁴³ want hoewel gezegd wordt dat de heiligen tot de hemel, rust en heiligheid geroepen worden, is dit toch niet het onmiddellijke doel van de inwendige roeping. Het is, zoals ik eerder al zei, het ontvangen van Jezus Christus en alle dingen die vrij aangeboden zijn in het Evangelie.

Ten derde. Omdat het God is Die roept, is het ook God Die deze roep ook doet beantwoorden. Het schepsel is slechts lijdelijk.⁴⁴

Ten vierde. Deze roep wordt zowel inwendig als uitwendig in onze geest gebracht. God handelt met het hart, want de uitwendige roeping alleen zal het nooit doen. *Daarom, ziet, Ik zal haar lokken, en zal haar voeren in de woestijn; en Ik zal naar haar hart spreken.*⁴⁵

Ten vijfde. Deze roeping is een heerlijke roeping, gezegeld met majesteit en autoriteit. Omdat het de Heere is Die roept, stempelt Hij Zijn Eigen Naam erop, zodat de ziel weet dat het God is Die hem onder handen neemt. En zo: *Waar het woord des konings is, daar is heerschappij; en wie zal tot hem zeggen: Wat doet gij?*⁴⁶

Ten zesde. Deze roeping is in of door het Woord⁴⁷ en vindt niet plaats door middel van dwaze enthousiasterij, bijgeloof, of de voorzienigheid op zichzelf beschouwd. Door het Woord werd ik van mijn plicht om te geloven overtuigd. Het Woord verschaftte mij beweegredenen en ontknoopte mijn tegenwerpingen – al mijn waarborgen kwamen uit het Woord.

Ten zevende. Het geloof is niet het liefhebben van Christus, of het tevreden zijn om Hem aan te nemen, want dat is alreeds gewerkt (het liefhebben van een persoon en tevreden te zijn om met hem te trouwen, is nog geen huwelijk, het is slechts van plan te zijn om in een huwelijk te treden). Het is ook niet het geloof dat Hij machtig is om te verlossen, noch het hopen, maar het is in Christus te geloven, dat hij de jouwe is en dat Hij Zichzelf en alle dingen aan jou zal schenken. Wanneer je op zo'n wijze gelooft, dan heb je het. Het is een hartelijk toestemmen en een bijzondere toepassing van de beloften, die Christus en alle weldaden schenken. Als er maar een bijzondere en hartelijke toestemming van het Evangelie is, dan is dat geloof. Degene tot wie

⁴³ Zij zeiden dan tot Hem: *Wat zullen wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken?* Jezus antwoordde en zeide tot hen: *Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, Dien Hij gezonden heeft.* Joh. 6: 28, 29.

En zond zijn dienstknechten uit, om de genoden ter bruiloft te roepen. Math. 22: 3. *O alle gij dorstigen! komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld, en zonder prijs, wijn en melk!* Jes. 55:1.

⁴⁴ Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk; **opdat** gij zoudt verkondigen de deugden Desgenen, Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht. 1 Petr. 2:9.

⁴⁵ Hos. 2:13. Zie verder ook Jer. 31:33: *Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis van Israël maken zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven; en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn.* En ook 2 Kor. 3:3: *Als die openbaar zijt geworden, dat gij een brief van Christus zijt, en door onzen dienst bereid, die geschreven is niet met inkt, maar door den Geest des levenden Gods, niet in stenen tafelen, maar in vlezen tafelen des harten.*

⁴⁶ Pred. 8:4.

⁴⁷ Doch zij zijn niet allen het Evangelie geboorzaam geweest; want Jesaja zegt: *Heere, wie heeft onze prediking geloofd?* Zo is dan het geloof uit het geboor, en het geboor door het Woord Gods. Rom. 10:16, 17.

het Evangelie nog nooit zó gesproken heeft, heeft het Evangelie nog nooit gehoord. Ik heb er ergens anders uitvoeriger over gesproken, nu deel ik slechts mijn ervaring mee.⁴⁸

Ten achtste. De gronden van het geloof zijn het bevel van God, het aanbod in het Evangelie, maar in het bijzonder de bekendmaking en belofte van het Evangelie, die in die tijd nog niet aan mij bekend waren gemaakt.⁴⁹ De predikanten van het Nieuwe Testament smeken allen om met God verzoend te worden, gegrond op dit woord: *Want Dien, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt.*⁵⁰ Dit is de rationele grond voor het geloven. Het bevel is de morele grond van het geloven, het is God Die Christus om niet geeft en Hem zonde maakt, alsook ons verbond. Hij vergeeft in Zijn Naam. Het Evangelie maakt dit bekend. Daarom is het ook meer dan een naakt aanbod.

Ten negende. Hoewel het de plicht van allen is om te geloven en voorbereidende hoedanigheden geen recht tot geloven of recht op Christus geven, wordt toch Christus nooit krachtig⁵¹ geopenbaard tot verlossing van een ziel, totdat de ziel enigermate ontdekt wordt aan haar leegheid, gebrek aan eigengerechtigheid. Blinden en lammen worden gedwongen te komen.⁵²

Ten tiende. De ware verootmoediging bestaat niet in wettische verschrikkingen. Iemand die genoegzaam verootmoedigd is vanwege de zonde, kan toch denken en voelen dat hij dood is. *HEERE! Waarom doet Gij ons van Uw wegen dwalen, waarom verstokt Gij ons hart, dat wij U niet vrezen?*⁵³ Ook bestaat de ware verootmoediging niet in het voortduren van de verschrikkingen. Anders zouden de verdoemden in de hel het meest verootmoedigd zijn. Het is eerder de overtuiging van het gebrek aan alle dingen. Deze overtuiging doet verschillende zaken oprijzen: een ontevredenheid met betrekking tot de huidige toestand, wanhopen aan zichzelf en een rechtvaardigen van God in alle zaken. Ja, de meest waarachtige voorbereidingen voor Christus zijn het gevoel en de overtuiging van ondeugdelijkheid, schuld, dodigheid, hardheid, blindheid en een vermoeid zijn van de wereld, de plichten en het zieke hart.

⁴⁸ Dit is een getrouw woord, en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is, om de zondaren zalig te maken, van welke ik de voornaamste ben. 1 Tim. 1:15.

⁴⁹ Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Math. 11:28.

Want God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende, hun zonden hun niet toerekenende; en heeft het woord der verzoening in ons gelegd. Zo zijn wij dan gezanten van Christus wege, alsof God door ons bade; wij bidden van Christus wege: laat u met God verzoenen. Want Dien, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheids Gods in Hem. 2 Kor. 5:19-21.

⁵⁰ 2 Kor. 5:21.

⁵¹ Hier staat in het Engels weer: *effectual*, doeltreffend.

⁵² Ga haastelijk uit in de straten en wijken der stad, en breng de armen, en verminkten, en kreupelen, en blinden hier in. (..) En de heer zeide tot den dienstknecht: Ga uit in de wegen en heggen; en dwing ze in te komen, opdat mijn huis vol worde. Luk. 14:21, 23.

Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Math. 11:28.

En Jezus zeide: Ik ben tot een oordeel in deze wereld gekomen, opdat degenen, die niet zien, zien mogen, en die zien, blind worden. Joh. 9:39.

Wie is slecht? Hij keere zich herwaarts! Tot de verstandeloze zegt Zij: Komt, eet van Mijn brood, en drinkt van den wijn, dien Ik gemengd heb. Spr. 9:4-5.

⁵³ Jes. 63:17. O HEERE, God der heirscharen! hoe lang zult Gij roken tegen het gebed Uns volks? (..) *Waarom hebt Gij zijn muren doorgebroken, zodat allen, die den weg voorbijgaan, hem plukken?* (..) *Behoud ons in het leven.* Ps. 80:5, 13, 19.

Ten elfde. Het hart dat werkelijk verootmoedigd is, moet geraakt zijn door de oorspronkelijke verdorvenheid, hart-plagen en de staat van afstand van God en vijandschap.⁵⁴

Ten twaalfde. Hoewel allen verootmoedigd worden, worden allen toch niet op eenzelfde wijze verootmoedigd en ook al worden alle gelovigen tot Christus getrokken en met Hem verenigd, zij worden toch niet op eenzelfde wijze getrokken tot Christus. Voor sommigen wordt als het ware de hemel geopend. De Heere openbaart de heerlijkheid van Jezus aan hen. Daarom verlaten zij alles zonder enige weerstand en vliegen zij naar Hem toe.⁵⁵ De ziel is zó overweldigd, dat zij niets anders kan dan de Heere Jezus vastklampen. Anderen zijn weer onder zware verschrikkingen. Zij worden tot aan de hel toe gebracht en verward met ontzettingen. Voor hen is Christus lieflijk als Een Die hen van toorn en hel verlost. De noodzaak doet hen vluchten naar de vrijstad.⁵⁶ Sommigen hebben gevoel van een dood, blind en leeg hart. Zij vluchten tot Hem om leven en ogenzalf te krijgen. Dit is meer hun oogmerk.⁵⁷ Weer anderen komen erachter dat zij niet kunnen komen. Zij verlangen dat de Heere het doen zal.⁵⁸ Sommigen zijn zich bewust van het bevel. Wanhopig wagen zij te komen. Hun geloof is een daad van gewilligheid.⁵⁹ Er zijn mensen die tot Christus komen en zij klampen aan Hem vast door verwachting, hoop en verlangen, totdat er een groter venster geopend zal worden in de hemel. Zij hebben Zijn belofte, dat die tot Hem komt, Hij geenszins zal uitwerpen.⁶⁰ En dan ontvangen zij Christus op een heldere wijze, namelijk wanneer de Heere Jezus op zodanige wijze geschonken wordt, dat de eeuwige deuren geopend worden.⁶¹ Niet dat deze deuren daarvoor nog niet geopend waren. De gesteldheid van het hart was echter nog niet zo aan de dag gelegd. Een verlangen naar Christus,

⁵⁴ *En Die gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde, en van gerechtigheid, en van oordeel: Van zonde, omdat zij in Mij niet geloven.* Joh. 16:8-9.

⁵⁵ *Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een schat, in den akker verborgen, welken een mens gevonden hebbende, verborg dien, en van blijdschap over denzelfden, gaat hij heen, en verkoopt al wat hij heeft, en koopt dienzelfden akker.* Math. 13:44.

⁵⁶ *En als zij dit hoorden, werden zij verslagen in het hart, en zeiden tot Petrus en de andere apostelen: Wat zullen wij doen mannen broeders?* Hand. 2:37.

Opdat wij, door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is dat God liege, een sterke vertroosting zouden hebben, wij namelijk, die de toevlucht genomen hebben, om de voorgestelde hoop vast te houden. Hebr. 6:18.

Red mij, HEERE! van mijn vijanden; bij U schuil ik. Ps. 143:9.

⁵⁷ *Wie is slecht? Hij kere zich herwaarts!* Spr. 9:4.

Ik heb wel gehoord, dat zich Efraïm beklagt, zeggende: Gij hebt mij getuchtigd, en ik ben getuchtigd geworden als een ongewend kalf. Bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn, want Gij zijt de HEERE, mijn God! Zekerlijk, nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad, en nadat ik mijzelf ben bekend gemaakt, heb ik op de heup geklopt, ik ben beschaamd, ja, ook schaamrood geworden, omdat ik de smaadheid mijner jeugd gedragen heb. Jer. 31:18-19.

Neem deze woorden met u, en bekeer u tot den HEERE; zeg tot Hem: Neem weg alle ongerechtigheid, en geef het goede, zo zullen wij betalen de varren onzer lippen. Hos. 14:3.

Ik raad u dat gij van Mij koopt goud, beproefd komende uit het vuur, opdat gij rijk moogt worden; en witte klederen, opdat gij moogt bekleed worden, en de schande uwer naaktheid niet geopenbaard worde; en zalf uw ogen met ogenzalf, opdat gij zien moogt. Openb. 3:18.

⁵⁸ *HEERE, bekeer ons tot U, zo zullen wij bekeerd zijn.* Klgl. 5:21.

Bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn, want Gij zijt de HEERE, mijn God! Jer. 31:18.

⁵⁹ *Ziet, zo Hij mij doodde, zou ik niet hopen? Evenwel zal ik mijn wegen voor Zijn aangezicht verdedigen.* Job. 13:15.

⁶⁰ *Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen; en die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen.* Joh. 6:37.

⁶¹ *Heft uw hoofden op, gij poorten, en verheft u, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der ere inga! Wie is de Koning der ere? De HEERE, sterk en geweldig, de HEERE, geweldig in den strijd. Heft uw hoofden op, gij poorten, ja, heft op, gij eeuwige deuren! opdat de Koning der ere inga!* Ps. 24: 7-9.

het geloven wat het Evangelie zegt en de hoop hierop is een waar ontvangen van Christus, ook al is het geen waarneembare ontvangst. Alleen de tijd zal de werkelijkheid ervan openbaren. Sommigen worden met Christus verenigd door middel van een huwelijks toestemming en -verbintenis. Christus overweldigt het hart door liefde.⁶² Anderen komen tot Christus door op Hem te zien en er zijn er ook bij wie het geloof slechts een hoop is, of bij wie het geloof daarop lijkt.

Ten dertiende. De liefde is de sleutel die het hart opent. *Want met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid en met den mond belijdt men ter zaligheid. En Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof; en gij zult den HEERE kennen. En het zal te dien dage geschieden, dat Ik verhoren zal, spreekt de HEERE; Ik zal den hemel verhoren, en die zal de aarde verhoren.*⁶³ Deze liefde openbaart zich door het treuren vanwege het gemis van Hem, het verlangen naar Hem, het zich verheugen in alles dat maar op Hem lijkt en de liefde tot Zijn volk. Omdat er in Zijn volk liefde is tot Hem, zo komt die liefde ook naar buiten wanneer de Heere Zijn volk uitlokt om tot Hem te komen. Op het bevel 'wend u'⁶⁴ is liefde gegraveerd. De Heere zoekt het zo vurig. Zijn aanbiedingen zijn zo groot om dit te winnen.

Ten veertiende. Door het geloof wordt de ziel met de Persoon van Christus verenigd. Hij is het eerste Voorwerp van het geloof, hoewel Hij niet het onmiddellijke Voorwerp van het geloof is. Hij wordt alleen met Hem verenigd en dat voor altijd. De ziel verlangt dit en treurt dat dit niet het geval is: *Neem weg alle ongerechtigheid.*⁶⁵ Als wij alleen maar tot Christus komen om Zijn weldaden te krijgen, dan is dat geen persoonlijke liefde. Tot Christus te komen, zonder tot Hem alléén te komen, is een overspelig huwelijk. Tot Hem te komen voor een tijd en niet voor *altijd*, is Christus slechts een bezoekje brengen en niet met Hem in een huwelijk te treden.

Ten vijftiende. Het hele leven van een mens is een voortdurende bekering tot God, waarin hij telkens verootmoedigd wordt onder het gevoel van zonde en steeds naderbij komt tot God met vuriger geloof en liefde. Hij wandelt dagelijks steeds meer nabij God en hij streeft naar volmaaktheid.⁶⁶ God doet Zijn werk in het hart als het ware steeds maar weer opnieuw. Hij

⁶² *En Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof; en gij zult den HEERE kennen. En het zal te dien dage geschieden, dat Ik verhoren zal, spreekt de HEERE; Ik zal den hemel verhoren, en die zal de aarde verhoren.* Hos. 2:19, 20.

Gij mannen, hebt uw eigen vrouwen lief, gelijk ook Christus de Gemeente liefgehad heeft, en Zichzelven voor haar heeft overgegeven. Ef. 5:25.

De HEERE is mij verschenen van verre tijden! Ja, Ik heb u liefgehad met een eeuwig liefde; daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid. (..) Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis van Israël maken zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven; en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn. (..) Zij zullen naar Sion vragen; op den weg herwaarts zullen hun aangezichten zijn; zij zullen komen en den HEERE toegevoegd worden, met een eeuwig verbond, dat niet zal worden vergeten. Jer. 31:3, 33; 50:5.

⁶³ Rom. 10:10; Hos. 2:19, 20

⁶⁴ Zoals in de Nederlandse vertaling van Jes. 45:22: *Wendt U naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde! want Ik ben God, en niemand meer.*

⁶⁵ Hos. 14:3. En ook Jer. 1:5: *Eer Ik u in moeders buik formeerde, heb Ik u gekend, en eer gij uit de baarmoeder voortkwaamt, heb Ik u geheiligd; Ik heb u den volken tot een profeet gesteld.* [Staan hier misschien niet de juiste verwijzingen van deze tekst? De meeste foute verwijzingen en drukfouten konden wel gecorrigeerd worden]. *Gij zijt ons geweest een Toerlucht van geslacht tot geslacht. (..) Keer weder, HEERE! tot hoe lange? en het berouwe U over Uw knechten.* Ps. 90:1, 13.

⁶⁶ *Indien gij u niet verandert, en wordt gelijk de kinderkens, zo zult gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins ingaan.* Math. 18:3.

boetseert Zijn volk dan op een nauwkeuriger wijze dan daarvoor. Het is daarom ook geen wonder dat dat ze een tweede, ja, derde en vierde bekering meemaken. Vooral wanneer men verachtert.

Ten zestiende. Het ware geloof is levendig en vruchtbaar, want het versterkt, grondt, en heiligt het hart.⁶⁷

Ten zeventiende. Er kan geloof in het hart aanwezig zijn, terwijl het voor degenen die dat geloof bezitten, niet naar buiten komt in duidelijke handelingen van het geloof. Ja, er kan wat betreft het theoretische gedeelte van de zaak grote onwetendheid zijn met betrekking tot de natuur van het geloof. Het kind leeft, terwijl hij dat niet weet dat dat het geval is. Het kan het begrip 'leven' ook niet uitleggen.⁶⁸

Ten achttiende. Waar God goed begint te doen, hetzij door Zich te openbaren, hetzij door levend te maken, daar zal Hij het werk niet laten liggen, maar zal Hij Zichzelf meer en meer openbaren.⁶⁹ Hij zal Zijn werk volmaken tot het einde toe.

Ten negentiende. Er kan een ware vereniging met Christus zijn, waar men toch dodigheid en hardheid voelt. Een ziek geloof is een levend geloof.⁷⁰ De ziel moet in dit geval niet ver van Christus verwijderd staan.

Ten twintigste. Het Koninkrijk der hemelen komt, hetzij uitwendig of inwendig, *niet met uiterlijk gelaat*.⁷¹ De grondlegging van de tempel kan een reden zijn om te treuren vanwege de kleine heerlijkheid die erin gezien wordt: het is de dag der kleine dingen. Uit een kleine fontein kan een grote stroom voortkomen. De Heere komt niet in de donder of in een aardbeving, maar in het zachte suizen van een zachte stilte.⁷² Met Naäman denken wij dat, wanneer de Heere

Maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude; en gij, als gij eens zult bekeerd zijn, zo versterk uw broeders. Luk. 22:32.

Mijn zoon! geef mij uw hart, en laat uw ogen mijn wegen bewaren. Spr. 23:26.

Geheel zijt gij schoon, Mijn vriendin, en er is geen gebrek aan u. Hoogl. 4:7 ev.

Zij doorzoeken allerlei schalkheid; ten uiterste doorzoeken zij, wat te doorzoeken is; zelfs het binnenste eens mans, en het diepe hart. Ps. 64:7. [Staan hier misschien niet de juiste verwijzingen van deze tekst?].

⁶⁷ *En een iegelijke, die deze hoop op Hem heeft, die reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is.* 1 Joh. 3:3.

En heeft geen onderscheid gemaakt tussen ons en hen, gereinigd hebbende hun harten door het geloof. Hand. 15:9.

⁶⁸ *Indien gijlieden Mij gekend hadt, zo zoudt gij ook Mijn Vader gekend hebben; en van nu kent gij Hem, en hebt Hem gezien.* Filippus zeide tot Hem: Heere, toon ons den Vader, en het is ons genoeg. Joh. 14:7, 8 vergeleken met hoofdstuk 5: 16, 17; Hand. 19:2: *En daarom vervolgden de Joden Jezus, en zochten Hem te doden, omdat Hij deze dingen op den sabbat deed.* En Jezus antwoordde hun: *Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werk ook.*

..En zij zeiden tot hem: Wij hebben zelfs niet geboord, of er een Heiligen Geest is.

⁶⁹ *Jezus antwoordde en zeide tot hem: Wat Ik doe, weet gij nu niet, maar gij zult het na dezen verstaan.* Joh. 13:7.

Een andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld, zeggende: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan het mosterdzaad, hetwelk een mens heeft genomen en in zijn akker gezaaid. Math. 13:31.

⁷⁰ *En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij **het leven** moogt hebben.* Joh. 5:40 [Wordt Joh. 9:40-41 bedoeld?]: *En dit hoorden enigen uit de Farizeën, die bij Hem waren, en zeiden tot Hem: Zijn wij dan ook blind? Jezus zeide tot hen: Indien gij blind waart, zo zoudt gij geen zonde hebben; maar nu zegt gij: Wij zien; zo blijft dan uw zonde.*

Jezus zeide tot haar: Ik ben de Opstanding en het Leven; die in Mij gelooft zal leven, al ware hij ook gestorven. Joh. 11:25.

⁷¹ Luk. 17:20.

⁷² 1 Kon. 19: 11-13.

komt, Hij dan zal verschijnen in zichtbare heerlijkheid, wat Hij soms ook werkelijk doet. Toch wordt Zijn stem in andere tijden niet gehoord in de straten. Hij groeit als een wortel uit een dorre aarde⁷³ en men ziet weinig schoons in Hem. Hoe klein was het begin van het leven van geloof toch!

⁷³ Jes. 53:2.

Waar en vals geloof

Aandeel in het verbond der genade

Door

James Fraser van Brea

James Fraser is hierna nog gegroeid in het geloof, maar heeft ook te kampen gehad met zware bestrijdingen en verzoeken, waaruit hij ook verlost is geworden; hij is verachterd in de genade en is twee jaren lang geplaagd geweest met benauwdheden; is hersteld door het geloof, waarna hij weer beproefd werd. Ook verachtte hij weer, waarna hij hersteld werd. Hieronder nog een fragment uit section v; 'Mijn herstel uit verachtingen en benauwdheden.' Blz. 125. Dit stuk sluit mooi aan op bovenstaand stuk over het geloof. Het hele boek van Fraser is het lezen waard en kan bij de uitgever Banner of Truth gekocht worden: Scottish Puritans; select biographies; deel 2; samengesteld door W.K. Tweedie. Ik heb zelf een online gescand boek gebruikt, vandaar dat de paginanummering anders is.

Ik ontdekte een wonderlijke en grote diepte in het verbond der genade en werd heel erg verlicht en versterkt door de wijde, vrijheid en uitnemendheid ervan. Ik zag dat het een hele redelijke zaak was om te geloven. Onder de vele overdenkingen die mij versterkten, zal ik de volgende noemen. God eiste van mij niets anders dan tevreden te zijn. Als ik tevreden zou zijn, dan had ik geen reden om te twijfelen. Waarom treur ik vanwege het gemis van Christus, zei ik, als ik niet tevreden zou zijn? Ik dacht, veronderstelde en maakte de toepassing in mijn ziel, dat als Christus neer zou dalen uit de hemel om zo'n verbond op te stellen waarin Hijzelf en alle dingen beloofd werden, zou ik dan gewillig zo'n verbond ondertekenen? Op een avond begon de Heere dit heel krachtig en helder toe te passen. Waarom doe je dit niet? Het was een avond om nooit meer te vergeten. Nadat ik in augustus een keer naar bed ging, verhelderde de Heere het verbond der genade zeer krachtig en Hij liet mij dit verbond door Zijn Geest toepassen en toestemmen (hoewel aan het begin maar flauw en zwak). Hij liet mij deze voorrechten gebruiken als zijnde de mijne. 'Zijn al deze dingen van jou,' zegt de Geest, 'waarom maak je er dan geen gebruik van? Waarom vermaak je jezelf niet in deze overvloed? Je klaagt over het gebrek aan leven, kracht en troost. Waarom kom je niet bij het vuur, zodat je warm wordt? Hier is de zekerheid van de Heere voor wat jou ontbreekt. Als je een vriend had die je van geld zou verzekeren, dan zou je blij zijn. Heb je dan niet de zekerheid van de Heere in de Bijbel? Mogen de hemel, Christus en heiligheid je dan niet bevredigen?' Dit ging gepaard met zo'n sterke wind van de Geest, dat het al mijn verwarring wegnam, mijn ziel Christus en al Zijn weldaden deed toepassen op mijzelf en al mijn tegenwerpingen zo volledig en helder oploste. Ik zag dat Christus lieflijk en bevredigend was en dat Zijn vlees waarlijk spijs en Zijn bloed waarlijk drank was. Alle vrees werd weggedreven. De voorrechten van het Evangelie schenen mij buitengewoon zoet toe, zodat ik de hele nacht in gebed, lofprijzing en verheuging doorbracht. Ik wenste nu dat het morgen was, opdat ik grote daden zou kunnen verrichten voor de Heere. Mijn hele lichaam was verzwakt vanwege de overvloed van vreugde van het geloof, dat opkwam uit mijn gevoel van een aandeel in God. Ik was zeer evangelisch in mijn handelingen en beschouwde alle handelingen als de dienst van de Heere en mijzelf en alle dingen als het eigendom van de Heere. Ik wandelde in grote vrede en verheerlijkte God. Ook probeerde ik anderen te bemoedigen. Nu begon ik te

denken hoe ik de deur [van mijn hart] zou kunnen versperren om de Heere Jezus binnen te houden, zodat Hij niet meer zou vertrekken. Ik dacht dat het verbond der genade een eeuwige fontein van vrede zou zijn. Er was meer aangenaamheid in de godsdienstplichten dan gewoonlijk, meer kracht om Hem te verheerlijken en grotere vrede en rust in mijn gemoed, hoewel mijn dagelijkse afzwervingen er nog steeds waren en ik nog niet geheel bevestigd was. Een storm zou dat moeten doen. In die tijd vergaderde ik veel kennis en troost uit de werken van Thomas Goodwin, vooral in zijn boekje 'De groei van genade'. Dit boekje was als het gezicht dat ik weerspiegeld kan zien in het water, zo sterk kwam het overeen met mijn zielsgestalte.⁷⁴

James Fraser werd zes dagen later hevig aangevallen door de duivel, onder andere omdat deze vertroosting niet bleven, omdat ze niet na een diepe verootmoediging en grote verschrikkingen kwamen en omdat veel van zijn oude zonden nog bleven bestaan in zijn hart, maar hij werd er weer uitgeholpen. Hij zag dat hij niet bij het minste of geringste neergebogen moest zijn en ook dat deze benauwdheden wel eens van de duivel afkomstig konden zijn. *Wat buigt gij u neder?*⁷⁵

Waar en vals geloofs door James Fraser

Bron: A treatise concerning justifying or saving faith, James Fraser of Brea, Edinburgh, John Mosman and company, 1722, blz. 221.

Het is denk ik wel duidelijk dat het hart enigszins bewerkt moet worden door de Geest van God, voordat het kan geloven. Dit laat ons allereerst zien dat er maar weinig gezond geloof te vinden is bij de meeste belijders, omdat de harten van zeer weinigen recht vatbaar gemaakt zijn voor het ontvangen van de Heere Jezus door het geloof. Er wordt veel over het geloof gepraat en velen doen alsof zij deze dierbare gift van God bezitten. *De arm des HEEREN*, die het geloof werkt, is echter maar aan weinigen *geopenbaard*. Daarom zal ik zeven soorten mensen aanwijzen van wie niet gezegd kan worden dat er in hun harten het ware zaligmakende geloof gewerkt is. Dit omdat hun harten nooit voorbereid zijn geweest voor Christus, om zo Christus te ontvangen.

1. *Onwetende zondaars*, die nog nooit hun zonde, ellende en treurige staat van nature hebben leren kennen. Net als de mensen uit Laodicea verbeelden zij zich als in een droom dat ze rijk en verrijkt zijn. Zij hebben nooit hun armoede en naaktheid gezien, maar zijn als de Joden: wij hebben nooit iemand gediend.⁷⁶ Omdat de wet nooit gekomen is, zijn ze *zonder de wet in leven* tot op deze dag.⁷⁷ Nooit zijn aan hen de bedrieglijkheid, dodelijke goddeloosheid, ziekten en plagen van hun hart ontdekt.⁷⁸ Nooit is in hun

⁷⁴ Spr. 27:19: *Gelijk in het water het aangezicht is tegen het aangezicht, alzo is des mensen hart tegen den mens.*

⁷⁵ Ps. 42; 43.

⁷⁶ Joh. 8:33.

⁷⁷ Zie Rom.7:9: *En zonder de wet, zo leefde ik eertijds.*

⁷⁸ Zie Jer. 17:9: *Arglistig is het hart, meer dan enig ding, ja, dodelijk is het, wie zal het kennen?*

geweten de toorn van God tegen de zonde geopenbaard van de hemel.⁷⁹ Daarom zijn ze zeker van zichzelf en van hun staat. Deze mensen zijn gezond en *hebben de medicijnmeester niet nodig*.⁸⁰ Zij kunnen of willen nooit tot Christus komen om verlossing en gezondheid te verkrijgen. Het geloof is: dat de schuldige, ellendige, zieke zondaar tot Christus komt om gezondheid te verkrijgen. Hij komt tot Christus als zijnde de Zaligmaker van zondaars. En dat om vergeving en verlossing van zonde en ellende te verkrijgen. Er moet dus een zicht van de zonde zijn, eer een vereniging met Christus kan plaatsvinden. U, die tot op deze dag nog nooit achter de kwaden en plagen van uw hart bent gebracht en nooit uw grote behoefte aan Christus hebt gezien en daarom op uw hart, goede bedoelingen en verlangens vertrouwt, terwijl u nog nooit gehoord hebt van de eisen van Gods wet – u bent nog in uw zonden. Tot op deze dag hebt u nog nooit geloofd, maar leeft nog zonder de wet. De sterkgewapende heeft uw ziel nog in bezit. Alles is in vrede, totdat de toorn van God onomkeerbaar over u zal losbarsten.⁸¹ U ziet tot wie Christus is gekomen om hun Zaligmaker te zijn.⁸² Wat denkt u - wat was er de oorzaak van dat de Joden Christus verwierpen en verder gingen in hun ongelooft? O, hun antwoord is: *Wij hebben nooit iemand gediend*. Ik dank U dat ik niet ben als deze tollenaar.⁸³ De arme tollenaar ging naar huis en was gerechtvaardigd. Hoe kwam dit? Hij zag zichzelf als een arme, ellendige zondaar. *Opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij*,⁸⁴ eer Christus voorgesteld kan worden. Daarom is de wet een *tuchtmeester tot Christus*. *Door de wet is de kennis der zonde*⁸⁵

2. De onbekommerde, verharde zondaar, die door middel van lezen en goed onderwijs meer weet dan zijn naaste, maar toch niet door wet of Evangelie getroffen wordt, omdat de Geest deze waarheden nooit aan hem geopenbaard heeft. Daarom zien we dat er velen zijn die belijden dat ze zondaren zijn, ja zelfs grote zondaren, dat zij de hel verdienen, dat er geen zaligheid te vinden is dan in Christus en dat de minste zonde Gods toorn verdient. Hoe komt het dat ze er niet door geraakt zijn en ertoe gebracht zijn om een geneesmiddel te zoeken? De tekst *Ziende ziet, maar merkt niet*⁸⁶ is op hen van toepassing. Daarom gaan ze door in de zonde, veronachtzamen ze Christus en hun plichten, verachten ze het Evangelie, leven ze onbekommerd en zijn ze tevreden met hun toestand. Hoe komt dit? Ze weten dat ze zondig en ellendig zijn, maar zij hebben er geen gevoel van. Zij hebben een historisch geloof in de waarheden van het Evangelie, maar

⁷⁹ Rom. 1:18: *Want de toorn Gods wordt geopenbaard van den hemel over alle goddeloosheid, en ongerechtigheid der mensen, als die de waarheid in ongerechtigheid ten onder houden.*

⁸⁰ Mark. 2:17.

⁸¹ Luk. 11:21: *Wanneer een sterke gewapende zijn hof bewaart, zo is al wat hij heeft in vrede.* Jes. 61:1-4: *De Geest des Heeren HEEREN is op Mij, omdat de HEERE Mij gezalfd heeft, om een blijde boodschap te brengen den zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van harte, om den gevangenen vrijheid uit te roepen, en den gebondenen opening der gevangenis; Om uit te roepen het jaar van het welbehagen des HEEREN, en den dag der wraak onzes Gods; om alle treurigen te troosten; Om den treurigen Sions te beschikken dat hun gegeven worde sieraad voor as, vreugdeolie voor treurigheid, het gewaad des lofs voor een benaamden geest; opdat zij genaamd worden eikebomen der gerechtigheid, een planting des HEEREN, opdat Hij verbeert worden. En zij zullen de oude verwoeste plaatsen bouwen, de vorige verstoringen weder oprichten, en de verwoeste steden vernieuwen, die verstoord waren van geslacht tot geslacht.*

⁸² Luk. 16.

⁸³ Joh. 8; Luk. 18.

⁸⁴ Vers 13, 14; Rom. 3:19.

⁸⁵ Rom. 3:20; Gal. 3:24.

⁸⁶ Jes. 6:9.

omhelzen de beloften en Christus, die in deze waarheid vervat zijn, niet. Dit komt omdat ze nog nooit hun ellende en verlorenheid buiten Christus gevoeld hebben. Omdat hun geloof dood en harteloos is, is zij ook vruchteloos.⁸⁷ Het niet geloven met het hart wordt door de Heere verworpen.

3. Degenen wier harten nooit van de wereld afgebroken zijn. Ik heb er velen gekend die brulden vanwege hun gevoel van zonde, toorn en de hel, terwijl zij toch nooit van dit zondekwaad werden afgescheiden. Daarom werden ze in korte tijd weer net zo slecht als ze ooit geweest waren. Tenzij een mens op een gevoelige wijze van de ijdelheid en leegheid van zowel de wereld als de zonde overtuigd wordt, kan hij nooit met zijn hele hart oprecht verenigd worden met Christus. Onder het gevoel van toorn kan hij wel uitroepen: 'O Heere Jezus, help!', en vertrouwen dat hij door de Heere Jezus behouden zal worden, maar zijn hart is nog nooit *werkelijk verenigd* geweest met Christus. Zijn hart houdt het met de wereld. Daarom zal hij heel zijn leven op twee gedachten hinken. Hij zal niet recht met Christus wandelen en uiteindelijk zal hij geheel van Hem afvallen. *De doornen wiesen op, en verstikten hetzelfde.*⁸⁸ U hebt Christus gekozen als Priester, maar bent niet met Hem verenigd als uw Echtgenoot. Daarom zeg ik dat u tot op deze dag een vreemdeling bent van Christus als de Heere u nog nooit afgescheiden heeft van deze ijdelheden en de wereld uiterst bitter voor u gemaakt heeft, zodat u uitriep: 'O Heere Jezus, verlos mij van deze banden!' en u nog nooit tevredengesteld *met*, en verlangend *naar* Christus *alléén* geworden bent, terwijl u al uw andere liefhebbers hebt prijsgegeven. U hebt Christus maar voor een deel. Denkt u dat de Heere uw zonden weg zal nemen en Zich aan u zal bekendmaken als Man, terwijl uw hart de vuile lusten en vermakelijkheden liever hebt dan Hem?⁸⁹ De vriendschap met de wereld is vijandschap met God. Voordat u de parel van grote waarde kunt kopen en zich erin kunt vermaken, moet u alle dingen ervoor verkopen.⁹⁰ David⁹¹ zegt het ook: *Wien heb ik nevens U in den hemel?* Kunt u een eerlijke, getrouwde bruid van Christus zijn, terwijl u vijf andere mannen hebt?⁹² Er is geen huwelijk met Christus wanneer de eerste man nog leeft. Toch is het niet zo dat de heiligen geen afgoden meer hebben. Zij zijn immers ten dele nog vleeselijk. Daarom hunkeren zij er nog naar. Maar zij staan hun hunkeringen niet toe. Hun liefde tot Christus is groter dan hun liefde tot de afgoden. Uiteindelijk zal Christus de troon bestijgen. Soms worden zij verdrukt door de afgoden en zij onthalen deze niet van harte. Door het geloof strijden zij tegen de wereld en overwinnen zij de wereld dagelijks. Zij zijn bedroefd dat zij ook maar één verkeerde blik werpen op welke afgod dan ook. Ook wil ik niet zeggen dat deze scheiding van de wereld een *voorwaarde* van onze rechtvaardigmaking is. Nee, alleen de Heere werkt deze gestalte in al Zijn uitverkorenen. Hij overtuigt van het kwaad van de zonde. Zo zal Hij ook overtuigen van het kwaad van

⁸⁷ Jak. 2:14 *Wat nuttigheid is het, mijn broeders, indien iemand zegt, dat hij het geloof heeft, en hij heeft de werken niet? Kan dat geloof hem zaligmaken?*

⁸⁸ Math. 13:7.

⁸⁹ Ps. 45:10, 11: *Dochters van koningen zijn onder Uw kostelijke staatsdochteren; de Koningin staat aan Uw rechterhand, in het fijnste goud van Ofir. Hoor, o Dochter! en zie, en neig uw oor; en vergeet uw volk en uws vaders huis.*

⁹⁰ Math. 13:44: *Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een schat, in den akker verborgen, welchen een mens gevonden hebbende, verborg dien, en van blijdschap over denzelfden, gaat hij heen, en verkoopt al wat hij heeft, en koopt dienzelfden akker.*

⁹¹ Asaf, in Ps. 73:25.

⁹² Rom. 7:1: *Weet gij niet, broeders! (want ik spreek tot degenen, die de wet verstaan) dat de wet heerst over den mens, zo langen tijd als hij leeft?*

de wereld. Omdat de ziel ziet dat zij geen twee heren kan dienen, God en de Mammon, daarom is zij gewillig dat Christus haar zal afscheiden van de Mammon en alle andere afgoden. Daarom roept zij het uit tot Hem om dit gedaan te krijgen. Ik verwonder mij er ook niet over dat vandaag de dag zoveel mensen Christus hun rug toegekeerd, en Hem verlaten hebben. Sommigen van hen, die eerder op een verbazingwekkende wijze bewerkt werden door de Geest, zijn nu veranderd in vervolgers. O, de reden ervan is deze: de doornen werden nooit uit hun harten gerukt, daarom zijn zij samen met hun godsdienst verstikt.

4. Degenen die tot op deze dag nog nooit overtuigd zijn geworden van hun erfzonde en -schuld, ellendige staat en hun totale onbekwaamheid om iets voor zichzelf te doen. Wanneer iemand overtuigd wordt van enkele zonden in het bijzonder en van Gods toorn, dan wordt hij mogelijk opgeschrikt. Hij roept het uit: 'Wat zal ik doen?' Toch kan het niet anders dan dat hij stiekem bij zichzelf denkt (als Gods genade het niet verhoedt): 'Het is wel waar. Ik ben een grote zondaar geweest, maar als ik me bekeer, dan is God genadig. Hoewel ik niet zo heilig kan leven, is mijn hart toch eerlijk. Ik heb goede verlangens en God zal het hart wel aannemen.' Zo vertrouwt hij op de eerlijkheid van zijn hart of hij vertrouwt erop dat hij zódanig zal leven, dat het God zal behagen. Hij zal het verkeerde dat hij heeft gedaan verbeteren en zal zichzelf uit de kuil trekken waarin hij was gevallen. Hij krijgt vrede. Als God voor hem een Zaligmaker zal voorzien *door een prijs*, zal hij op zijn beurt zich van een zaligmaker voorzien door *kracht*. Laat Christus de zaken uit het verleden maar goedmaken, dan zal hij de toekomstige zaken wel regelen. Daarom ontdekt de Heere aan de persoon [die Hij genade bewijst] de hopeloze goddeloosheid, plagen en bedrieglijkheid van het hart van de mens. Hij ontdekt zo'n grote onwetendheid, doodsheid, onbekommerdheid en godslastering, dat hij uitroept: 'O, wat ben ik een ellendig mens! Wat een broeinest van rebellie ben ik toch. Wat een riool van goddeloosheid is mijn ziel.' Dit doet de Heere door de wet in de geestelijkheid ervan voor te stellen. Welke kant hij ook opkijkt – hij ziet niets dan zonde. Soms verlaat de Geest van de Heere hem in een grote mate, zodat hij bidden noch lezen kan, nee, zelfs geen verzoeking weerstaan kan. Het is dan alsof hij een steen is. Daar komt nog bij dat hij zoveel zonde ziet en zo weinig voor elkaar krijgt. Hoe meer hij doet, hoe slechter hij dagelijks wordt. Het vermoeit hem en hij is werkelijk *zwaar beladen*.⁹³ Hij valt neer voor de Heere Jezus en zegt: 'O Heere, ik ben slechts een mesthoop van onreinheid en ik zie dat ik niets kan doen voor mijzelf. Ik kan niet eens één zonde wegdoen of één plicht gedaan krijgen. Ik ben *verkocht onder de zonde*.'⁹⁴ Nee, ik kan niet met mijn hele hart tot Christus komen. Ik kan niet geloven. Daarom zal ik zonder twijfel verloren gaan, als U Uw hand niet in genade uitstrekt om mij te helpen. Help daarom, Heere Jezus en *bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn*.⁹⁵ Als u hier nog nooit iets van hebt gekend, dan kunt u niet tot Christus komen. U bent nog niet van uzelf en uw eigen grond afgesneden. U bent nog niet ontdaan van uw eigenwaarde. O, span u daarom in om niet alleen uw dadelijke zonden te leren kennen, maar ook uw jammerlijke, ellendige staat en dat u een veroordeelde bent. Niet alleen zondig, maar *dood* in misdaden en zonden. Ja, dat u ziet dat u geen stap kunt zetten, maar gebonden ligt in uw ketenen en als een ellendige gevangene naar het goeddenken van de duivel geleid wordt.

⁹³ Zie Math. 11:28: *Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven.*

⁹⁴ Rom 7:14.

⁹⁵ Jer. 31:18.

5. Degenen die nog nooit *der wet gestorven* zijn. Ik veronderstel dat zij niet vatbaar zijn voor Christus en er ook niet mee gehuwd kunnen zijn.⁹⁶ Een getrouwde vrouw kan niet tegelijkertijd met een ander getrouwd zijn, totdat haar eerste man gestorven is. En zo ook hier. Wanneer wij getrouwd zijn met de wet, wij niet der wet gestorven zijn en de wet niet aan ons gestorven is, dan kunnen wij niet met Christus gehuwd zijn. Elk mens is immers van nature dood in zonden en misdaden. Hij ziet noch voelt in welke toestand hij zich bevindt. De Heere komt hem tegen met een krachtige woordbediening en hij wordt opgewekt om zijn toestand te zien en om zich heen te kijken. Daarom spant hij zich in om te treuren over zijn zonden en ze te verlaten. Hij probeert de verleden zonden goed te maken bij God en hij hoopt dat God dit van zijn hand wel wil aannemen. Als hij faalt, dan wordt hij ontmoedigd, maar wanneer hij iets voor elkaar krijgt, dan hoopt hij. Nu ontdekt de Heere hem *aan*, en overtuigt Hij hem op een bevindelijke wijze *van* zijn volkomen onbekwaamheid om iets voor zichzelf te doen. Niet alleen vanwege de onregelmatigheid van zijn handelingen, maar ook vanwege de vele plagen en kwalen van zijn hart. Wat hij ook doet, zijn boosheden worden alleen maar groter. Hij ziet geen andere weg om behouden te worden dan door middel van het doen, berouw hebben en geloven (de gerechtigheid van God is dan nog niet geopenbaard). Omdat hij kracht noch genoegzaamheid in zichzelf aantreft om te doen wat God vereist, komt hij naar de Heere Jezus om kracht. Net als failliete handelaars die een doorstart willen maken en van hun vrienden gaan lenen om weer te kunnen handelen, komen zij tot Christus: *‘Wat zal ik goeds doen, opdat ik het eeuwige leven hebbe?’*⁹⁷ Heere Jezus, help mij om deze verdorvenheid eronder te krijgen en die plicht te doen.’ Zij hopen en geloven dat Hij dat wil doen. Als zij enige kracht krijgen, dan rusten zij daarop en hebben vrede. En als dat niet het geval is, dan hopen zij het na verloop van tijd te krijgen. Ondertussen doen zij wat ze kunnen. Wanneer de verdorvenheden blijven doorgaan, dan vertrouwen ze erop dat de Heere die uiteindelijk zal wegnemen. Wanneer zij zien dat ze tot Christus gekomen zijn om de verdorvenheden weg te nemen en treuren over hetgeen zij niet gedaan kunnen krijgen, dan vertrouwen ze erop dat de Heere dat aan zal nemen en zo hebben zij vrede. Hoewel deze mensen tot Christus komen om de genade en kracht te krijgen die ze willen hebben, zijn ze toch nog getrouwd met de wet. Zij leven in een werkverbond hetwelk geen leven kan schenken. Dit Verbond is nu afgeschaft. Al zou iemand volmaakt de wet kunnen houden, dan kan hij toch niet behouden worden, omdat het eeuwige leven niet meer met die voorwaarden verkregen kan worden. Christus is het Verbond van het volk gemaakt. Hij is het einde van de wet. Door het geloof in Hem worden wij gerechtvaardigd van alles, waarvan wij niet gerechtvaardigd konden worden door de wet van Mozes.⁹⁸ Wij kunnen nu geen leven meer hebben door middel van enige overeenkomst met het eerste Verbond. Anders zou Christus tevergeefs gestorven zijn. Dan zou het niet uit genade zijn. Zijn verdiensten zouden tevergeefs zijn. Daarom is dat Verbond geheel verouderd en tenietgedaan. Omdat het niet meer van kracht is, kan het ook geen leven schenken. Daarnaast vereist het volmaakte gehoorzaamheid.⁹⁹ Dat is onmogelijk en daarom kan men op die wijze niet op zaligheid hopen. Er is een andere

⁹⁶ Rom. 7:1.

⁹⁷ Math. 19:16.

⁹⁸ Vgl. Hand. 13:39: *En dat van alles, waarvan gij niet kondet gerechtvaardigd worden door de wet van Mozes, door Dezen een iegelijk, die gelooft, gerechtvaardigd wordt.*

⁹⁹ Gal. 3:10: *Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.*

weg en wijze tot verzoening met God, door welke de rijkdommen van Gods genade op een schitterende manier stralen. Daarom is het nodig dat wij stoppen te handelen met de wet. Wij moeten niet luisteren naar voorwaarden van rechtvaardigmaking door onze werken, anders kunnen wij Christus, Die in het Evangelie wordt aangeboden en voorgesteld, niet¹⁰⁰ aannemen.¹⁰¹ Of het nu de kracht van Christus is die in ons werkt, of dat u zegt dat het een onvolkomen, oprechte gehoorzaamheid is – het is en blijft *werken* en nog eens werken, ook al is het vanuit Christus' kracht. Op een onvolkomen wijze werkt u nog steeds en daarom is het tegenovergesteld aan geloof en genade. Voor degene die werkt, of dat nu op een volmaakte wijze, oprecht, door de algemene medewerkingen van God en kracht van de natuur of door een meer bijzondere hulp geschiedt, *wordt het loon niet toegerekend naar genade, maar naar schuld*.¹⁰² Welke trap en mate van deze zaken er ook bereikt moge worden, het is en blijft *naar schuld*.

6. Degenen die wel overtuigd zijn van de noodzaak van door de verdiensten van Christus alléén gerechtvaardigd te worden en die dit inzien en toestemmen, maar deze waarheid toch niet in liefde aannemen. Hun verstand en oordeel gelooft het Evangelie door het licht ervan, maar de geestelijke heerlijkheid ervan is voor hun ogen verborgen. Daarom hebben zij het niet lief. Zij onderwerpen zich niet van harte aan de rechtvaardigheid van God en geloven niet met het hart tot zaligheid.¹⁰³ De hoogmoed van hun hart haat de Evangelieweg tot behoud en verwerpt deze. Dit komt omdat deze weg de mens en zijn eigengerechtigheid neerwerpt, terwijl zij tegelijkertijd Christus verhoogt. Alle roem wordt uitgesloten. Volgens Johannes 3 zijn zij niet alleen in de duisternis, maar hebben zij die ook lief. *Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben*.¹⁰⁴ U houdt er niet van om het leven van Mij te krijgen. *De duivelen geloven*, maar zij haten de waarheid die zij geloven. Degenen die verliefd zijn op hun eigengerechtigheid en getrouwd zijn met de wet, kunnen overtuigd zijn van de noodzakelijkheid van Christus tot hun behoud en de noodzakelijkheid van Zijn gerechtigheid. Dit doet hen echter verdriet. Hun wil zal daar nooit door een hartelijke goedkeuring mee verenigd worden. Nee, zij haten die waarheid. Daarom zal de Heere de harten van al Zijn volk niet alleen overtuigen van de waarheid van het Evangelie, maar zal Hij hun harten ook neigen om deze weg goed te keuren en lief te hebben. Velen zijn als Paltiël, toen Michal naar David ging. Zij komen tot Christus en scheiden zich af van de wet. Zij komen wenend. Niet omdat zij zo lang zonder Christus geweest zijn, maar omdat zij zich af moeten scheiden van de wet.¹⁰⁵ Zij hebben Christus niet lief, ook al zien ze dat het noodzakelijk is om

¹⁰⁰ In de oorspronkelijke tekst staat: ... or we CAN receive Christ... Dit is denk ik een drukfout. Het moet zijn: cannot.

¹⁰¹ Rom. 11:5-7: *Alzo is er dan ook in dezen tegenwoordigen tijd een overblijfsel geworden, naar de verkiezing der genade. En indien het door genade is, zo is het niet meer uit de werken; anderszins is de genade geen genade meer; en indien het is uit de werken, zo is het geen genade meer; anderszins is het werk geen werk meer. Wat dan? Hetgeen Israël zoekt, dat heeft het niet verkregen; maar de uitverkorenen hebben het verkregen, en de anderen zijn verhard geworden.*

¹⁰² Rom. 4:4-5.

¹⁰³ Rom. 10:3, 8: *Want alzo zij de rechtvaardigheid Gods niet kennen, en hun eigen gerechtigheid zoeken op te richten, zo zijn zij der rechtvaardigheid Gods niet onderworpen. (..) Maar wat zegt zij? Nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart. Dit is het Woord des geloofs, hetwelk wij prediken.*

¹⁰⁴ Joh. 5:40.

¹⁰⁵ 2 Sam. 3:15, 16: *Isboseth dan zond heen, en nam haar van den man, van Paltiël, den zoon van Lais. En haar man ging met haar, al gaande en wenende achter haar, tot Baburim toe. Toen zeide Abner tot hem: Ga weg, keer weder. En hij keerde weder.*

Hem te kennen. Als zij zelf mochten kiezen, dan zouden zij veel liever door de wet behouden worden (in ieder geval voor een deel) dan door Christus. Wat zij doen, is uit dwang en daarom wordt het niet aangenomen. En zo zijn er ook velen die de zonden niet verwerpen omdat zij die haten, maar omdat zij er een slechte naam door krijgen. Net als de koopman in de storm. Hij werpt zijn goederen in de zee om het schip lichter te maken en zodoende zijn leven te redden. Als u Christus alles geeft behalve liefde, dan zal alles wat u geeft, veracht worden.¹⁰⁶ Al belijdt en gelooft u nog zo sterk dat er geen zaligheid is dan in Christus – als uw hart dit niet van harte verwelkomt en goedkeurt, zult u niet aangenomen worden. *Mijn zoon, geef mij uw hart.*¹⁰⁷ De Heere zal al Zijn uitverkorenen niet alleen overtuigen van de onmogelijkheid van behouden te worden door de wet en van de noodzakelijkheid van Christus' volmaakte gerechtigheid, maar Hij zal ook hun harten verzoenen met deze verordening van God. Hij maakt ze niet alleen gewillig om het leven te krijgen en de dood te ontsnappen (iedereen zou dat wel willen), maar Hij verzoent hen ook met de Evangelieweg van behoud. Ik bedoel daarmee: Hij maakt ze zeer verblijd dat de zaligheid door zo'n kanaal stroomt die de wijsheid van God uitgedacht heeft. Zij begeren de genade in Christus Jezus aan te grijpen en hebben er behagen in. Paulus rekent deze dingen schade en drek, terwijl hij ze daarvoor gewin achtte. *En in Hem gevonden worde, niet hebbende mijn rechtvaardigheid, die uit de wet is, maar die door het geloof van Christus is, namelijk de rechtvaardigheid, die uit God is door het geloof.*¹⁰⁸ Hoewel het officieel geen geloof is, is het toch wel een vatbaarheid voor het geloof. Ik betwijfel het dat er naast de uitverkorenen ook maar iemand is die dit heeft en zo gevormd wordt voor het geloof en de vereniging met Christus. Wanneer de Heere mensen hiertoe brengt, dan zijn ze in de rechte Evangeliegestalte. O geliefden, beproef uzelf! Ik vrees dat er velen zijn die hier blijven steken. U gelooft het Evangelie, maar u hebt het niet lief. U wilt het leven hebben en doet er veel moeite voor, maar u wilt het leven niet graag verkrijgen *door Christus en uit genade*. U zou graag *oliebeken* en de *vrucht van uw buik* willen geven¹⁰⁹, maar u wilt niet tot Christus komen opdat u het leven zult hebben. Als u al overtuigd bent van de noodzakelijkheid ervan, dan wordt u niet door liefde, maar door vrees gedwongen te komen. Uw hart loopt de wet na en is daarmee verenigd. Daarom is het niet aan de wet gestorven en kan niet met Christus getrouwd zijn. De godzalige William Guthrie zegt: 'Het geloof is een behagen hebben in het Evangelieplan van het zaligen van zondaars.' John Owen noemt het in zijn boek over de rechtvaardigmaking 'een goedkeuring van de weg en instelling van God tot behoud van zondaars.'

7. De trotse, twistende en murmurerende zondaar. De geachte Thomas Shepard zegt in zijn *Gezonde gelovige*: 'Nadat een zondaar overtuigd wordt van zonde en ellende, doet hij over het algemeen moeite om zichzelf te helen en zijn geweten te verlichten met zijn plichtsbetrachtingen en werken.' Na veel moeite, ijver en hulp zoeken bij Christus zonder die te krijgen, komt hij erachter dat dit niet werkt. Shepard zegt: '(Als de genade het niet verhoedt) begint het hart harde gedachten te krijgen van God alsof Hij

¹⁰⁶ Hoogl. 8:7: *Vele wateren zouden deze liefde niet kunnen uitblussen; ja, de rivieren zouden ze niet verdrinken; al gaf iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, men zou hem te enenmale verachten.*

¹⁰⁷ Spr. 23:26.

¹⁰⁸ Fil. 3:7-9.

¹⁰⁹ Mich. 6:7: *Zou de HEERE een welgevallen hebben aan duizenden van rammen, aan tien duizenden van oliebekken? Zal ik mijn eerstgeborene geven voor mijn overtreding, de vrucht mijns buiks voor de zonde mijner ziel?*

onbuigzaam en streng zou zijn. Daarom twist en murmureert het tegen de wegen van de Heere.’ Hij heeft al zijn zonden verlaten en door alle middelen geprobeerd om de Heere te behagen. Hij denkt dan ook dat hij nu geschikt gemaakt is voor Christus. Toch wordt hem alle genade geweigerd en misschien zal hij nooit in de gunst van de Vader aangenomen worden. Door zulke gedachten zinkt het hart in het verborgen weg onder zijn lasten. Het murmureert tegen de Heere als ware Hij onrechtvaardig, hard en wreed. Het hart eist de erfenis van de *schuld* op en niet die van de *genade*.¹¹⁰ Het grote doel van de Heere is immers de verhoging van Zijn genade en de verheerlijking daarvan. Hij wil alle vaten van barmhartigheid duidelijk laten zien dat alle gunst die hen betoond wordt, slechts naar *Zijn welbehagen* is. Hij legt de trotse, murmurerende en twistende geest in het stof en verootmoedigt die, eer Hij genade openbaart en schenkt. Het is niet tot eer van de Heere om Zijn liefde te ontdekken, totdat het met de ziel als volgt gesteld is:¹¹¹ 1. De mens ligt vernederd aan de voeten van de Heere met de hand op de mond, hartelijk goedkeurend wat de Heere met hem zal doen. 2. Hij erkent de Werkwijze van de Heere en Pottenbakker. 3. Hij erkent dat al de genade die hij zal ontvangen, enkel uit Zijn genade zal zijn. Hij kan niet zeggen dat hij die verdiend heeft. Het zou anders ook tegen Zijn oogmerk, de verhoging en openbaring van Zijn genade strijden. Zo werkt de Heere gewoonlijk in Zijn uitverkorenen die Hij behoudt. Hij verootmoedigt hen óf door weerhoudende genade die deze trots en opstand van het hart en ontevredenheid met Zijn weg voorkomt óf door een dadelijke verootmoedigende genade die het hart laat berusten in de wil van God in het geval van het geraas van de hoogmoed. Het hart van een mens kan namelijk wel verbroken zijn en verscheurd zijn door, of onder de zonde, zodat hij met Kaïn en Judas de verschrikkingen van de hel in zijn ziel kan gevoelen, terwijl hij toch als een duivel in de hel kan zijn, die tegen de Heere raast en Hem op heftige wijze weerstaat. Wat deze smarten en verschrikkingen ook mogen zijn, als hij niet op de volgende wijze verootmoedigd is, dan zeg ik dat hij niet vatbaar is voor Christus – 1. Als hij niet is verootmoedigd. 2. Als hij niet is overtuigd van Gods rechtvaardigheid, soevereiniteit en wijsheid, zódanig, dat hij ziet dat het uit Zijn genade is dat hij niet is

¹¹⁰ Zie Rom. 4.

¹¹¹ Het volgende moet niet verkeerd opgevat worden. Fraser bedoelt hier niet dat de mens eerst enige voorwaarden moet vervullen eer hij tot Christus mag komen, maar dat het ongepast zou zijn voor de Heere om Zijn genade te bewijzen wanneer een mens nog vol opstand en woede tegen God is. Het is dus nodig dat God deze opstand, etc. eerst wegneemt en de mens doet zien dat het uit genade zal zijn als God naar hem omziet. Het is niet zo dat de ziel haar ellende en ondergang zou moeten begeren, want dat is tegen de natuur. Het begeren van Gods eer is echter niet tegen een (vernieuwde) natuur. Het gevoel van lijden ging tegen Christus’ natuur in, toch onderwierp Hij Zich er van harte aan als zijnde het voorwerp van Gods welbehagen. Voorbereiding is nodig, anders zou de mens na genade ontvangen te hebben, denken dat het hem toekwam en de Heere niet met recht anders zou kunnen handelen. Het is waar dat men slechts zóveel voorbereidend werk van de wet nodig heeft, als dat het ze Christus nodig doet hebben, en niet meer. Maar toch zal God ze ertoe brengen dat ze met koorden van veroordeling om de hals zullen komen en roepen ‘Onrein, onrein.’ Zij erkennen dat alle gunsten van God *uit genade* zijn. Niet meer verootmoediging wordt vereist en niet minder is nodig. Het bevel van God maakt het onze plicht om Christus te ontvangen. Ook wordt ons onderwerping bevolen. Het voorstellen van de gerechtigheid en soevereiniteit van God, waarbij de mens Zijn gerechtigheid getoond wordt, zorgt ervoor dat de ziel zich nederig en stil onderwerpt aan Zijn wil. Het is een zeer goed middel om die ziel tot Christus te trekken. Door de wet wordt men van zonde en ellende overtuigd en worden hindernissen, zoals onwetendheid en onbekommerdheid, weggenomen. Om kort te zijn: Die gezond zijn, hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. Zie verder in dit boek van Fraser over de rechtvaardigmaking, blz. 196-221.

verteerd, ja dat het louter genade is als hij ooit enige gunst zal ontvangen. 3. Dat hij onder het gevoel hiervan stil ligt onder Gods hand en zijn mond niet opendoet, terwijl hij de Heere laat doen wat Hem goeddunkt.¹¹²

Ik zal verder niets meer zeggen. Thomas Shepard is hier in zijn Gezonde gelovige als zo uitmuntend, volkomen en helder op ingegaan.

¹¹² Rom. 3:19: *Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen, die onder de wet zijn; opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij.* Luk. 15: 18, 19: *Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan, en ik zal tot hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen den Hemel, en voor u; En ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden; maak mij als een van uw huurlingen.* Jak. 4:6, 10: *Daarom zegt de Schrift: God wederstaat de hovaardigen, maar den nederigen geeft Hij genade. (..) Vernedert u voor den Heere, en Hij zal u verbogen.* Mich. 7:9: *Ik zal des HEEREN gramschap dragen, want ik heb tegen Hem gezondigd; totdat Hij mijn twist twiste, en mijn recht uitvoere; Hij zal mij uitbrengen aan het licht; ik zal mijn lust zien aan Zijn gerechtigheid.* Lev. 26:40-42: *Dan zullen zij hun ongerechtigheid belijden, en de ongerechtigheid hunner vaders met hun overtredingen, waarmede zij tegen Mij overtreden hebben, en ook dat zij met Mij in tegenheid gewandeld hebben. Dat Ik ook met hen in tegenheid gewandeld, en hen in het land hunner vijanden gebracht zal hebben. Zo dan hun onbesneden hart gebogen wordt, en zij dan aan de straf hunner ongerechtigheid een welgevallen hebben; Dan zal Ik gedenken aan Mijn verbond met Jakob, en ook aan Mijn verbond met Izaak, en ook aan Mijn verbond met Abraham zal Ik gedenken, en aan het land zal Ik gedenken.*

3. HET LEVEN VAN LACHLAN MACKENZIE, 1754-1819

**Zie: Gelijk de dauw van Hermon, wonderwerken in de Schotse hooglanden,
door L.J. van Valen**

Blz 139.

... De kudde aan de westkust van Wester Ross bleef niet lang zonder herder. Lachlan Mackenzie, de nieuwe voorganger, en Lochcarron zijn in de geschiedenis van de Hooglanden niet van elkaar los te denken. Van alle predikanten in het noorden was niemand meer beroemd dat Mr. Lachlan, zoals hij in de volksmond bekend stond.

Hij was afkomstig van Kilmuir Wester op de Black Isle, waar hij in 1754 werd geboren. Zijn vader was boer van beroep en behoorde tot de vooraanstaande families van het gebied. Hij bezocht de school van Pettie, waar destijds een schoolmeester, die goed thuis was in de klassieke talen, les gaf. Hier werd de grondslag gelegd voor zijn grote kennis van Latijn en Grieks. Maar de tale Kanaäns kon hij op deze school niet leren. Zes jaar was hij oud, toen hij voor het eerst in aanraking kwam met de kracht der waarheid. Al gauw kregen de vromen in de gaten dat er wat goeds in de jongen lag. Hij bleek bedeed te zijn met rijke geestelijke gaven. Voordat hij dertien jaar oud was, ging hij al voor in gebed tijdens een bijeenkomst in het gebied waar hij woonde. Zelfs de bejaarden onder het volk van God verwonderden zich over de gaven die hem van Boven waren geschonken. Gelukkig werd hij ervoor bewaard om met zijn talenten te pronken. Hij had een levend gevoel van het "alziend oog des Heeren op zijn ziel", dat hij gedurende zijn gehele leven behield. Dit gevoel hield hem nederig en ootmoedig. "Hij werd geoefend door een gevoel van de verdorvenheid en goddeloosheid van het hart, de inbeeldingen van ongeloof en de strikken van satan." Dagelijks, zowel 's morgens, 's middags als 's avonds, boog hij zijn knieën om zijn hart voor de Heere uit te storten.

Teneinde voor predikant te studeren ging hij naar het college van Aberdeen. Voordat Lachlan toestemming kreeg om te preken, vestigde hij zich als schoolmeester in Lochcarron. Hier trokken zijn vroomheid en godsvrucht de aandacht. De Godzaligen kwamen naar de gebeds-samenkomsten die de jonge meester instelde. Toen Mackenzie enige tijd in het dorp woonde, liep hij op een avond langs de nieuwe pastorie die bijna gereed was. Hij ging naar binnen en toen de werklieden waren vertrokken, boog hij in één van de kamers zijn knieën om zijn hart voor de Heere uit te storten. Onder het gebed kwam de Heere hem voor met de woorden uit psalm 60: *"Het dal van Sukkoth zal ik afmeten."* Hij kon deze woorden niet van zich afzetten. Wat beduidde dit voor hem? Later kwam hij erachter dat Sukkoth een heuvelachtig land was, evenals de Hooglanden van Schotland. De Heere had werk voor hem, te midden van de heuvelen en dalen van de streek waarin hij woonde. David zag in de belofte dat Sukkoth hem toekwam, al had hij dit gebied nog niet veroverd. Zo zag Lachlan op de belofte, dat hij tot zegen van de ruwe bergbewoners de herdersstaf zou opnemen. Weldra werd de deur hiertoe geopend. De gemeente van Lochcarron begeerde hem als leraar, Maar nu kwam de beproeving. De classis was verdeeld over zijn toelating tot het predikambt. Drie leden probeerden met alle mogelijke middelen zijn komst te verhinderen. De oorzaak van de tegenstand was niet gelegen in zijn levenswandel, want die was onberispelijk, maar zij haatten de leer en het leven van de Godzaligheid die hij voorstond. Ook waren zij afgunstig op zijn toenemende populariteit. Het duurde meer dan een jaar voordat alle beletselen waren weggeruimd. Gods tijd kwam in een

weg die niemand verwachtte. De drie tegenstanders stierven een plotselinge dood. Hij verkreeg preekbevoegdheid zonder verdere tegenwerking. Het volk in de omgeving was verbaasd over de onrechtvaardige behandeling van Mackenzie. Een zekere Thomas Mackenzie uit Applecross wist het gedaan te krijgen, dat hij koninklijke goedkeuring ontving om predikant van Lochcarron te worden. En zo werd hij in 1782 tot grote vreugde van het volk tot hun herder en leraar bevestigd.

Lachlan was begerig om het goede voor het volk te zoeken, hoewel hij in alles gewaar werd dat niets dan de Goddelijke kracht het volk kon gewillig maken om de aangeboden zaligheid aan te nemen. Ook voelde hij, hoe moeilijk het was om de barbaarse gewoonten, die in de Hooglanden nog overheersten, te doen ophouden. Het ging voornamelijk om de ontheiliging van Gods Dag en het buitensporige drinken. Gelukkig was Lochcarron een gunstige uitzondering, omdat Eneas Sage er in geslaagd was om de wilde gewoonten van het volk te temmen. De overblijfselen, die hier en daar nog zichtbaar waren, maakten het nodig om een verklaring op te stellen die door alle gemeenteleden moest worden ondertekend. De aanhef van dit stuk was: Kerk van Lochcarron, 26 september 1792. "Waar het de plicht is van allen, die de naam van onze Heere Jezus Christus noemen, om af te staan van ongerechtigheid en daar wij ons wensen te onthouden van alle schijn des kwaads, zijn wij, de onderschrevenen, ons bewust dat het onze plicht is om de zaak van God en de belangen van de godsdienst en de zedelijkheid ter harte te nemen, bevindende dat grote onregelmatigheden worden gepraktiseerd bij begravenissen en andere gelegenheden en zelfs bij Avondmaalsvieringen" Een zestal besluiten volgde. Het eerste handelt over het onthouden van alcoholische drank na een begrafenis. De derde "resolutie" was als volgt: "Dat iedereen van ons onmiddellijk na de preek naar huis zal gaan en niet op het kerkhof overblijven, om te spreken over ijdele en wereldse zaken."

Het was niet alleen de uiterlijke reformatie die Mackenzie voorstond, hoe goed ook op zichzelf, nee, hij verlangde naar de bekering des harten. Zijn prediking was: "Schik u, o Israëel om uw God te ontmoeten." Hij trachtte het gewicht van de eeuwigheid zijn hoorders voor te houden. De Heere beantwoordde zijn gebeden en pleitredenen voor het volk. Hij pleitte aan de Troon der genade voor de vervulling van de belofte: "Is er een handvol koren in het land op de hoogte der bergen, de vrucht daarvan zal ruisen als de Libanon, en die van de stad zullen bloeien als het kruid der aarde." Zijn voorganger had een handvol koren gezaaid op het land dat eerst onvruchtbaar was, vanwege de doornen en distelen. Lachlan begeerde nog meer vruchten, hij verlangde naar de korenvelden die ruisten als de Libanon. Alles was in Gods handen en hij wist dat de Geest alleen de hof kon doorwaaien tot bekering van verloren zondaren. De Heere vervulde op Zijn tijd de belofte die hij van Boven had ontvangen.

Zijn prediking was altijd nieuw. Schatten uit het Woord bracht hij naar voren. Indringend en benadrukkend was zijn aanspraak. Hij sprak met gezag en grote ernst. Eerlijk handelde hij met de gewetens, naar dat hij wist dat een ieder van node had. Zo probeerde hij de aangevochten zielen te vertroosten, de onbekeerden te doen ontwaken, kortom zijn woord was met kracht. De dorheid van de schriftgeleerde was hem vreemd, steeds was het zijn arbeid zijn hoorders te bepalen bij de eeuwige wezenlijkheden. Het is te begrijpen dat het aan toeloop niet ontbrak. Zo preekte hij eens in Killearnan op de Black Isle voor een grote verzameling van mensen. De kerk kon de menigte niet bevatten, zodat de dienst in de openlucht gehouden werd. Een man, die achterin een plaats had, kon de prediker niet verstaan en riep uit: "Spreek wat luider, wij kunnen het niet horen." Mr. Lachlan verhief zijn stem en zei: "Mijn tekst is: "Gij hebt lijdzaamheid van node." De man schaamde zich nu vanwege zijn gedrag.

Mackenzie kende zijn schapen en wist wat er onder het volk van Lochcarron leefde. De wijze, waarop hij de gevoelens en gewoonten van zijn hoorders in zijn preken naar voren bracht en de treffende bevestiging van zijn leer, die de Heere in Zijn Voorzienigheid gaf, vermeerderden zijn invloed onder het volk. Bij een gelegenheid preekte hij tegen de zonde van het liegen en gaf hij het volk de raad om in alle omstandigheden van valsheid en huichelarij af te staan. Hij verzekerde hun dat het praktiseren van een oprechte wandel en handel voor God en de mensen een zegen geeft voor de tijd en de zekerste koers is naar de eeuwigheid. Eén van zijn hoorders, die zich bewust was een leugen verteld te hebben en onmogelijk kon geloven dat het altijd het meest verstandig is om de waarheid te vertellen, sprak met de predikant over dit onderwerp. Hij was smokkelaar en zei dat, als hij de veldwachter zou vertellen waar de whisky was, hij gepakt zou worden. Mackenzie zei hem dat hij hier niet van overtuigd was en raadde hem aan om de waarheid te vertellen. De smokkelaar nam de proef op de som. De volgende week, toen hij aan het werk was, kwam de veldwachter die hem inderdaad vroeg of hij ook whisky in huis had. Zonder er omheen te draaien antwoordde de man nu: "Ja, er zijn drie vaten whisky begraven in een gat onder mijn bed en indien u wilt zoeken zult u ze vinden." "Jij deugniet!", zei de veldwachter, "indien ze er waren, zou jij de laatste zijn om mij dat te vertellen", waarop hij doorliep. Toen hij uit het gezicht was verdwenen, sprak de smokkelaar tot zichzelf: "O Mr. Lachlan! Mr. Lachlan, u hebt, zoals gewoonlijk, weer gelijk!" Mackenzie had een afkeer van bedrog en geveinsdheid. Hij hield het volk dan ook voor dat de Heere vroeg of laat hen, die zich hieraan schuldig maken, zal straffen. Zo vertelde hij van een melkverkoopster die haar waar vermengde met water. Met haar extra verdiensten door bedrog verkregen, ging zij naar Amerika. Haar geld bewaarde zij in een zak, die zij onder haar kussen verstopte. Zij had er niet op gerekend dat er een aap aan boord was, die op een gegeven ogenblik de buit vond. Het stomme dier ging met de buidel op het dek zitten en begon de munten één voor één eruit te gooien. De eerste wierp hij in zee, de tweede en derde op het dek, wat hij steeds herhaalde. Zo verdween het gestolen deel in de golven! Eén van de hoorders herinnerde zich, toen hij Mr. Lachlan dit hoorde vertellen, dat hij een koffer met een bundel bankbiljetten had verstopt: de opbrengst van ongeoorloofde whiskyverkoop! Na de preek rende hij naar huis en liep regelrecht naar de plaats waar het geld was. Met een toorts lichtte hij bij om alles na te tellen. Met één hand hield hij de toorts vast, terwijl hij met de ander telde. Opeens viel een vonk op zijn schat en voordat hij er erg in kreeg, was de buit van de whisky verteerd door de vlammen. Het volk van Lochcarron geloofde stellig dat Mr. Lachlan over profetische gaven beschikte. Vele voorbeelden hiervan heeft de traditie nagelaten. Zoals toen de predikant op een zondag van de kansel sprak: "Jongemannen van Lochcarron, ga vanavond op je knieën en wees ernstig bezig aan de Troon der Genade. Uw behoefte om dat te doen is groot. Een grote breuk zal u overvallen. Hier zijn vandaag vijf jongemannen, die binnen zes weken in de eeuwigheid zullen zijn en niemand van hen is ouder dan 26 jaar." Deze voorspelling kwam uit. Die dag was een vreemdeling uit Easter Ross in de kerk, die als aannemer in Lochcarron aan het werk was. Hij was nieuwsgierig hoe het af zou lopen, maar hij beseft niet dat drie werknemers van hem tot de ongelukkigen zouden behoren. Zij stierven plotseling op de weg toen zij bezig waren. De twee anderen stierven op dezelfde wijze binnen vijf weken.

De beroemdste preek die Mackenzie hield was over "het Kind in Bethlehem", een preek die een diepe indruk op Gods volk maakte. Jaren later wisten sommigen zich nog precies te herinneren wat de inhoud was. Als beeld gebruikte hij een zoekende ziel, die op weg was naar Bethlehem om het Kindeke te aanbidden. Hij was vergezeld van een gids. Op weg viel het oog van de man

op een prachtig huis. "Zeker dit is de plaats waar wij Hem zullen vinden", riep hij uit. "Kom en laat ons zien", antwoordde de gids. Zij keken door het venster en zagen een gezelschap verdiept in een werelds spel. "O! Kom mee, kom mee! Jezus kan hier niet zijn", sprak de man. "Ik weet het", zei de gids, "maar als wij op weg zijn naar een andere plaats, laat ik je eerst vertellen wat het lot is van het gezelschap waar je naar keek." Hij gaf een beschrijving van de toekomst van dit gezin, dat een treffende overeenkomst vertoonde met een waar voorbeeld in Lochcarron. Toen wees de man naar een ander huis. "Misschien is Hij hier." "Laat ons eens zien", zei de gids weer, maar toen zij bij het huis kwamen kwam een dronkemanslach hen tegen en de man was nu overtuigd dat hij Christus ergens anders moest zoeken. Weer beschreef de gids de eeuwige toekomst van dit huisgezin, dat precies leek op een voorbeeld in de gemeente van Mackenzie. Na veel pogingen gaf de zoekende man het op, want nergens vond hij Jezus. De wereld overheerste in Bethlehem. Moest hier de geboren Koning zijn? Ten einde raad liet hij alles geheel in de handen van de gids over, die hem nu naar de achtertuin van een herberg voerde. Hij wees naar de deur van de stal. "Zal Jezus daar worden gevonden?" "Daar achter deze hoop vuil?" Voor de deur lag een mesthoop. Beelden zij, zo zei Mackenzie, de verleden zonden niet af, die een hindernis betekenen om binnen te treden? Eén die zo schuldig was, kon Jezus toch niet vinden. De gids sprak net zo lang met de man, totdat zijn zwaarigheid was weggenomen. Hij bracht hem tot de dorpel, maar het vuil van binnen hield hem staande. "O, zeker, Hij kan in zulk een plaats als deze niet zijn." Dit paste de prediker toe op het gevoel van de inwendige verdorvenheid. "Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens!" Ook deze zwaarigheid werd weggenomen. Nu ging de man de stal binnen. Hij zag de beesten staan en was zodoende bang om over de kribbe heen te stappen. Waren deze beesten niet de listigheden van de verzoeker die alles op alles zet om een mens van Christus af te houden? Maar ook deze angst verdween. Tenslotte kwam de man bij de kribbe en vond hij het Kindeke in doeken gewonden, in de vernieuwde wil van zijn ziel, zoekende Christus, als geopenbaard en aangeboden in het evangelie en hij werd verwaardigd om Hem in de belofte te omhelzen. Zo vond deze zoekende ziel Jezus Christus, niettegenstaande zijn schuld, de zonden van zijn jonkheid, de overlopende beek van verdorvenheid en de kwellende aanvallen van satan. De beestenstal was een beeld van zijn verdorven hart, maar Christus was gewillig om in zijn ziel te wonen, indien hij in Hem geloofde.

Jezus Christus, de gekruiste en opgestane Zaligmaker, was de inhoud van de prediking van Lachlan Mackenzie. Aan de kant van de mens sneed hij alle hoop op verlossing af, maar aan Gods kant stelde hij de deur der genade wijd open voor de grootste der zondaren.

Niet alleen voor het volk des Heeren preekte hij, maar tot zondaren zonder onderscheid richtte hij zijn nodigend woord om zich met God te laten verzoenen. "Het evangelie biedt de schuldigen vergeving aan. De Heere Jezus is in de wereld gekomen om zondaren zalig te maken; Hij deelt gaven uit onder de wederhorigen als een Vorst en Zaligmaker om Israël te geven bekering en vergeving van zonden. De bekendmaking van de Schrift is: "Al waren uw zonden als scharlaken, ze zullen wit worden als sneeuw." Zijn wij zondaars? Ja, wij zijn allen zondaren en derven de heerlijkheid Gods. Sommigen van ons zijn grote zondaren. De Zaligmaker wordt voorgesteld als een asiel of heiligdom voor de schuldigen om daarheen te vlieden. Hij is onze Vrijstad. Zeer schuldige misdadigers hadden geen toegang tot de vrijsteden, maar de grootste zondaren worden aangemoedigd om tot Christus te komen. Toen onze Zaligmaker op aarde was, klaagde hij er niet over dat er geen grote zondaars waren die Hij geen vergeving kon schenken, of dat hun krankheid zo wanhopig was dat Hij ze niet kon genezen. De enige klasse van zondaren die Hij uitsluit zijn degenen die het aangeboden geneesmiddel verwerpen met uitdrukkingen van haat

en verachting en eigenlijk sluiten zij zichzelf uit. Ofschoon velen onder de Joden grote zondaars waren, was de grote klacht van de Zaligmaker over hen: "En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben." Hij vertelt hun: "Indien zij niet in Hem willen geloven zullen zij in hun zonden sterven." Het evangelie sluit de schuldigen niet uit. Het evangelie moedigt de schuldige zondaar aan om tot de Zaligmaker te komen. De taal van het evangelie is: O, schuldige zondaars, waarom vlucht gij van Christus weg! Indien gij de tedere gevoelens van Zijn hart kende, zoudt gij naar Hem vlieden. Indien ge op uzelf ziet, als een zeer groot zondaar, hebt ge ongelijk, indien ge de Zaligmaker niet als een volkomen Zaligmaker beschouwt. Hij kan al uw overtredingen uitwissen als een dikke wolk en als een nevel. Ziet naar de hemelen hierboven en op de aarde hier beneden. Het vereist de aanwending van de kracht van de Almachtige om een enkele zandkorrel te scheppen en dezelfde kracht kan een wereld formeren. Had de Zaligmaker het moeilijker om Lazarus uit de doden op te wekken dan bij de opwekking van het dochtertje van de overste? Of was het zwaarder voor Hem om de zonden van Manasse te vergeven dan tot de geraakte te zeggen: "Uw zonden zijn u vergeven"? Met hetzelfde gemak kan Hij alle zonden vergeven. Zijn hier zulke schuldige misdadigers? Kom en wees welkom tot de Zaligmaker. Het evangelie is een feest en hier is uw gerecht."

Zondaren nodigde Mackenzie tot het bruiloftsmaal van Koning Jezus en geen rechtvaardigen. "Dwing ze om in te gaan, opdat Mijn huis vol worde." De voorbereiding van zijn preken vond plaats in zijn binnenkamer. Menige nacht bracht hij in zijn bidvertrek door, soms worstelende tegen de aanvallen van de verzoeker; op andere tijden "zich verheugend in de hoop der heerlijkheid Gods." Hij verkeerde veel in de nabijheid van de Troon der genade. De kracht van zijn prediking lag in het verborgen gebed.

Aan tegenkanting ontbrak het Mackenzie niet. Zijn ouderlingen waren hem lang niet altijd tot steun. Zij waren meesters in het verhalen van andermans heimelijke zaken. Mackenzie's zwakte was, dat hij deze verhalen aanstonds voor waar aannam en op de kansel doorvertelde, zonder namen te noemen. Zo had hij eens een schaapherder op het oog.

Deze man was eerst een ijverig waarnemer van de godsdienstplichten. Dat was in de tijd dat hij een armzalige hut bewoonde. Maar toen de zaken wat beter gingen, veranderde zijn gedrag. Hij wisselde de gezelschappen van Gods volk om voor die van wereldse vrienden. Tenslotte keerde hij zich tegen de voorganger die hij eerst zo had hooggeacht. Eerst probeerde Mackenzie hem nog van de dwaling zijns weegs te bekeren en toen hem dat niet lukte, bracht hij zijn handel en wandel op de kansel. Deze wijze van aanpak was eerder afstotend dan winnend.

Lochcarron was een oase te midden van de andere plaatsen in Wester Ross. Hij was de enige leraar in dit gebied die de leer van soevereine genade predikte. Tijdens een bevestigingspreek, die hij in Applecross uitsprak, konden zijn collega predikanten, die voor het merendeel tot de vrijzinnigen behoorden, beluisteren wat nodig is om een goed dienaar des Woords te zijn. Niet alleen de roeping van de gemeente, maar ook de zalving van de Heilige Geest. Zijn tekst was: "En niemand neemt zichzelf die eer aan, maar die van God geroepen wordt, gelijkterwijs als Aäron." "De predikant", zo zei hij onder andere, "moet van hart tot hart spreken. Indien hij in zijn preek schrijft wat hij in een boek vindt, geeft hij de bevinding van een ander en niet van zichzelf. Wanneer een man niet zijn eigen bevinding geeft, maar wat hij in een boek vindt, hetwelk hij in die weg herhaalt, verdient dit niet meer de naam van prediken dan het praten van een papegaai die geleerd wordt om het Gebed des Heeren na te zeggen... ." Diefstal uit boeken, zelfs uit de geschriften van de Godzaligen, vond Mackenzie uit den boze. De Heilige Geest is de enige Opener van het Heilig Woord en Hij alleen kan door Zijn bediening de leraar de zin en

mening van de Schrift bekend maken. Maar al preekt hij naar de mening des Geestes, dan nog moet het Woord door dezelfde Geest aan de harten van de hoorders worden toegepast, anders doet het geen nut tot zaligheid.

Mackenzie voorspelde dat na zijn dood de duisternis in de Hooglanden geleidelijk aan terug zou keren. Hij voorzag zware tijden, waarin de Heilige Geest Zich bijna geheel zou terugtrekken. "Duisternis zal de aarde bedekken en donkerheid de volken", dat was het rechtvaardig oordeel van God vanwege de ongelovigheid en wereldgelijkvormigheid. Toch verwachtte hij na deze tijd van afval dagen van opbloei. Dan zal "de aarde vol zijn van kennis des Heeren gelijk wateren de bodem der zee bedekken." Zou de Heere ook zijn kudde verlaten? Op een dag kreeg hij bezoek van Sir John Stewart die voor een statistisch overzicht in opdracht van de regering gegevens over Lochcarron nodig had.

Op zijn vraag of er altijd een christen in Lochcarron zou blijven, antwoordde Mackenzie vastberaden. Hij wees naar het water van de baai, dat tegen de oever klotste. In de Keltische taal antwoordde hij dat zolang als de golven op de rotsen sloegen, er altijd een christen in zijn woonplaats zou blijven.

Toen Sir John al vertrokken was, zond Mackenzie hem een gedicht na, waarin hij in rijmvorm Lochcarron uitbeeldde. Zijn naam vermeldde hij niet, maar wel beschreef hij zichzelf als volgt:
*"De persoon heeft geen paard, geen boerderij,
 geen geit, geen klok, geen vrouw,
 ook zonder bezitsvermeerdering leidt hij
 een gelukkig leven."*

Zijn aardse bezittingen waren weinig en vormden zodoende geen belemmering om geheel in het koninkrijk van Christus bezig te zijn. Hij offerde zich op in de dienst van zijn Meester, totdat hij op 20 april 1819 op 65jarige leeftijd het loon op zijn arbeid als een getrouwe dienstknecht ontving. Een jaar voor zijn dood werd hij getroffen door een beroerte. Van zijn sterfbed is weinig bekend. Voordat hij heenging werd hij verwaardigd een blik te werpen in het Land der belofte. Evenals Mozes op Pisga het land Kanaän mocht aanschouwen, kreeg Mr. Lachlan een vooruitzicht op de heerlijkheid van de hemel. "Ik zie met een oog des geloofs in de hemel", sprak hij uit. Lachlan Mackenzie ging heen en het volk van Lochcarron bewende hem. Bijna veertig jaren was hij een dagelijkse verschijning in de straten van dat plaatsje aan de baai. Ds. Ross van Lochbroom liet op zijn grafsteen beitelen: "Een man wiens eenvoudigheid van manieren een beeld van de apostolische tijden voorstelde, wiens hemelsgezindheid de ijdele dingen van de tijd verachtte, wiens levendige voorstelling een heldere glans wierp op het onderwerp dat hij behandelde en heilige zalving in al zijn verrichtingen hem het volk van God dierbaar maakte en zijn gedachtenis in hun harten levend houdt."

De invloed van Mackenzie bleef niet alleen beperkt tot het westen van Rossshire. Bij Avondmaalsgelegenheden preekte hij veel in het oosten, in het gebied rondom de baai van Cromarty. Hij was één van de meest invloedrijke predikers van het noorden. Ondanks zijn grote geleerdheid, was eenvoud zijn grote sieraad. De Heere bedeelde hem met rijke gaven, maar de grootste gave die hij ontving was ootmoed. Steeds achtte hij zich de laagste plaats waardig te zijn. En juist zijn nederige wandel maakte hem geliefd onder de eens zo ruwe bewoners van Wester Ross. Lachlan was met recht een tweede Columba, die eeuwen geleden ook de harten van de woeste Kelten in het "dal van Sukkoth", in het afgelegen bergland aan de zee, wist te winnen voor Christus.

UIT HET LEVEN VAN REV. LACHLAN MACKENZIE. 1754-1819

Zij, die het tractaat hebben gelezen over "Muckle Kate", - welker bekering op hoge leeftijd, na een leven doorgebracht te hebben in grove zonden, een antwoord was op jaren van "gebeden en smekingen tot Degene, Die Hem uit de dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen" van de zijde van ds. Lachlan, - weten, hoe bij een Avondmaalsdienst in het open veld te Lochcarron, waar duizenden tegenwoordig waren, dat zegeteken van genade, die blind was vanwege het wenen over haar zonden, voor de eerste keer door de predikant naar voren werd geleid tot de tafel des Heeren, waar zij alleen aanzat; en hoe, bij het bedienen van de tafel en sprekende over de woorden: "Er zal niet één klauw achterblijven", ds. Lachlan's toespraak zo gezegend werd aan de samengekomen menigte, dat er naar schatting tweehonderd zich bewust werden van hun verloren staat. Die gedenkwaardige tafel is de "tafel van Muckle Kate" genoemd. Hiernaar verwijzende, zei ds. Lachlan, dat een andere gelegenheid zich zou voordoen in Lochcarron, wanneer de tafel des Heeren zou bediend worden, waaraan slechts één persoon zou aanzitten, en dat, zo voegde hij er aan toe, zou een teken zijn, dat de grote achteruitgang, waarvoor hij de mensen zo dikwijls vooraf gewaarschuwd had, reeds begonnen was. Dit had plaats, zoals voorzgd was.

De vader en oom van de schrijver waren tegenwoordig toen deze tafel bediend werd. De enige persoon, die aanzat was wijlen de zeer geoefende en zeer geëerbiedigde Malcolm Kennedy van Kishorn, die zijn loop beëindigde in Inverness. Het voorval gebeurde aldus: De dienst was, zoals gewoonlijk, in het open veld. Oordelende naar het aantal aanwezige leden, waren de dienstdoende predikanten van mening, dat er drie tafels nodig waren om hen allen te bevatten. De leden kwamen zeer vlug naar voren tot de eerste en tweede tafel, en die tafels waren meer dan gewoon vol, zodat toen de nodiging tot de derde tafel werd gedaan, alleen Malcolm Kennedy naar voren kwam, en hij werd bediend met alleen hem als aanzittende. De schrijver werd niet medegedeeld, wie de dienstdoende predikanten waren, noch het jaar wanneer het voorval zich voordeed. Al wat hij kon vaststellen is, dat het ongeveer in 1880 was.

Bij het onderrichten van de mensen, maakte ds. Lachlan, gelijk Zijn Goddelijke Meester, en de profeten eertijds, een veelvuldig en doeltreffend gebruik van "gelijkenissen". Langs de kant van de weg, en op enige afstand ten westen van de kerk, sloeg hij een wel, die hij "Tobar Suthain" - de eeuwige bron - noemde, er aan toevoegende, dat hij zo genoemd zou worden, zo lang als de wereld duurt. Enige tijd later wendde één van zijn mensen zich tot hem met het verzoek om te dopen. Voordat dit voorrecht verleend werd, zo was het de praktijk van de Evangelische predikanten in die tijd om de aanvragers te onderzoeken aangaande hun kennis van de verdorven staat des mensen van nature en de weg van het Evangelie der zaligheid, waarbij de onwetenden geweigerd werden, totdat zij beter bekend waren met de Schriften. De eerste vraag, die de predikant aan de man stelde, was: "Waar is de Springader des levende waters?" (Jer. 17 : 13). "Tussen waar de kerk staat en de herberg."

"U kunt geen toestemming krijgen om te dopen". De man ging terneergeslagen weg, maar bij het ontmoeten van één van de ouderlingen, aan wie hij zijn hart uitstortte, werd hij aangeraden om naar de catecheet te gaan voor onderwijs. Na enige tijd onder het onderwijs van die achtenswaardige ambtsdrager gezeten te hebben, keerde hij terug naar de predikant, die zijn eerder gedane vraag herhaalde. Deze keer echter, werd het goede antwoord gegeven en ds. Lachlan voegde er aan toe: "Ik bemerk, dat u een bezoek gebracht hebt aan Johannes, de zoon van Duncan - de catecheet". Nadat de andere vragen bevredigend beantwoord waren, werd de doop terecht bediend.

Bij een andere gelegenheid, toen iemand anders van ds. Lachlan's mensen kwam om te dopen, was de eerste vraag die hem gevraagd werd: "Waar vandaan kwam het doopwater?" (Joh. 19 : 32; Joh. 5 : 5, 6, 8; Zach. 13 : 1). "Van de Clachanbeek".

U kunt geen toestemming krijgen om te dopen". Er zat niets anders op dan laar de gediensstige catecheet te gaan om onderrichting, wiens inspanningen, om tennis mede te delen, het verlangde resultaat teweegbrachten.

De bovenstaande twee aantekeningen werden verteld door de nicht van ds. Lachan, mevr. Mackenzie, die te Strome woonde; de achtenswaardige dame voegde er aan toe, dat bij een gelegenheid, toen zij door twee predikanten bezocht werd, zij deze aantekeningen vertelde, en hen vroeg de vragen te beantwoorden; maar zij moesten bekennen, dat zij het niet konden. Wij hebben voorzeker een treurige toestand bereikt, wanneer de herders de kennis ontbreekt, welke voorheen van de geringste van de kudde verlangd werd.

Het laatste kind, dat door ds. Lachlan gedoopt werd, was de toekomstige eminent ds. Alexander MacColl, die zijn loopbaan op aarde eindigde in Lochalsh; in zijn tijd was er geen groter prediker van het Evangelie dan hij. Zijn vader was toentertijd schaapherder in Lochcarron. Als om aan te tonen, hoe ds. Lachlan de verborgenheid des Heeren bezat, wordt verhaald, dat toen de vader het kind weer overhandigde aan zijn moeder, na het dopen, ds. Lachlan zei: "Zorg goed voor het kind; hij zal nog een schijnend licht des Heeren worden".

Toen ds. Lachlan op zijn sterfbed lag en besepte, dat zijn einde nabij was, zond hij zijn knecht om ds. Roderick Mackenzie, Torridon, een waar begenadigd predikant, voor wie ds. Lachlan de hoogste achting had. Voordat zijn knecht de reis naar Torridon over de heuvel aanvaardde, raadde hij hem aan, wanneer hij met de predikant op de terugweg was, de bron bij de top van de pas, boven Lochcarron - uaran Cath an Rididh - gade te slaan, en indien het water in de bron laag stond, hij haast moesten maken, daar dat een aanwijzing zou zijn, dat hij (ds. Lachlan) nog in leven was, maar indien het water hoog stond, zij op hun gemak verder konden gaan, want dan zou hij uit 't leven gescheiden zijn. Toen de knecht, zich zeer lastende op weg naar Torridon, de bron passeerde, bemerkte hij, dat het water in, buitengewoon laag stond. Nadat hij zijn boodschap medegedeeld had, spoed; hij en de predikant zich tezamen terug. Toen zij "Fuaran Cath an Rididh" bereikten, vonden zij hem overvloeiende; niettegenstaande dat, verslapten zij hun pas niet, maar hielden aan op de pastorie van Lochcarron. Bij hun aankomst bevonden ze, dat de vrome predikant van Lochcarron de vreugde zijns Heeren was ingegaan, kort voor hun aankomst bij de bron.

Ds. Roderick Mackenzie, die hier aangehaald wordt, is dezelfde, die moderator was op de gedenkwaardige vergadering van de classis te New Kelso, al eerder vermeld. Hij was ook aanwezig bij een bevestigingsdienst, waar ds. Lachlan een opmerkelijke predicatie hield. Deze zei, onder andere nadrukkelijke zaken, in het aanzeggen aan beiden: de predikant en het volk, van hun verantwoordelijkheid voor God, *dat er in de hel straten zouden zijn, geplaveid met de hoofden van goddeloze predikanten.*

Dit gezegde behaagde ds. Roderick niet, die na de dienst ds. Lachlan aansprak en hem vroeg, wat hij er mee te zeggen had, om zulke taal te gebruiken. "Niets", was het nadrukkelijke antwoord van ds. Lachlan, "maar draag gij er goede zorg voor, dat uw eigen grote hoofd er niet in zal zijn".

Aangaande zijn opvolger, vertelde ds. Lachlan aan de mensen van Lochcarron, dat hij een "stomme hond zou zijn, die niet zou bassen (Jes. 56 : 10). Dit bleek het geval te zijn.

In het aanzeggen van de mensen van Lochcarron aangaande de dierbaarheid van de waarheid des Evangelies en het grote voorrecht, om onder zulk een bediening te zitten, die "al de raad

Gods" verkondigde, deelde hij mede, dat, als een bewijs, *dat hij nooit de mensen iets overgebracht had dan wat hij van de Heilige Geest ontvangen had, er twee bomen zouden groeien, één aan elke kant van de plaats, waar zijn preekstoel stond, en dat er nergens anders dezelfde soort bomen gevonden zouden worden; dat wanneer zij opgroeiden en hun takken in elkaar strengelden boven de preekstoel, zij op de grond zouden vallen; dat zou een teken zijn, dat de afvalligheid in de laatste tijden reeds begonnen was.*

Dit alles gebeurde, zoals voorzien was. De kerk, klein en oud zijnde, werd er een nieuwe en groter gebouw opgetrokken - de huidige Parish Church (Staatskerk) - op korte afstand ten oosten van de begraafplaats, waarop de oude kerk staat. De bomen groeiden op, niemand weet hoe, als twee getuigen voor de waarheid van de leer, die door de man Gods de mensen is voorgehouden, en toen hun takken ineen strengelden, vielen zij om op de grond, waar zij in een verrotte toestand, maar nog steeds daar, liggen.

Overgenomen uit kerkblad Oud Gereformeerde Gemeente Kinderdijk, 1980

In het jaar 1816 nodigde ds. Lachlan 3 medebroeders uit om hem te assisteren bij zijn Avondmaalstijden. Ds. MacDonald, Ferintosh; Ds Kennedy, Redcastle en dr. Ross, Lochbroom. Toen ze arriveerden zette hij voedsel op tafel en zei tot mr. MacDonald: "U bent de vreemdeling, en u moet een zegen vragen". "Nee", antwoordde hij, "als u bezig bent ons goede dingen te geven, geef ons een gebed er bij". Dit deed hij terstond, in deze woorden, in het Keltisch: "Gij weet, o Heere, dat de vijand tegen ons zei, dat Uw knechten niet zouden komen, en dat er een zwarte vlek op Uw zaak zou zijn; maar nu, U zij de eer, hebt Gij een steen in zijn muil geworpen". Amen.

Deze woorden, die de eerste waren, die dr. MacDonald ds. Lachlan hoorde uiten in gebed, maakte een diepe indruk op zijn gedachten, en herhaalde hen dikwijls daarna. Zijn mening over ds. Lachlan geeft hij in een brief aan ds. Sinclair, Thurso, spoedig geschreven na zijn eerste bezoek aan Lochcarron. "Ds. Lachlan", zo schrijft hij, "is mijlen lopen waard om te zien. Hij is een geliefde dienstknecht van God, en leeft nabij Hem aan Zijn voetbank. Hij is zeer verzwakt naar het lichaam, maar zijn geest is bijna zo krachtig als ooit. Hij is waarlijk een geestelijk-gezind christen. Hij voelt zich ontmoedigd door de onboetvaardigheid van de zondaars te Lochcarron; en, inderdaad, er zijn er niet veel van een tegengestelde beschrijving in zijn gemeente. Toch kan hij niet anders geloven, dan dat de Heere nog een oogmerk heeft, om goed te doen aan Lochcarron, en hij droeg ons, die hem assisteerden, en al des Heeren volk, op, om Lochcarron in onEe gedachten te dragen, en veel te bidden voor zijn arme mensen. De waardige man scheen er weinig van te weten, dat sommigen van degenen, die hij aldus belaste, meer nodig hadden, dat hij voor hen zou bidden."

Al de gaven van ds. Lachlan werden gelegd aan de voeten van de Zaligmaker. Hij nocht met de apostel Paulus wel zeggen: "Wiens ik ben, en Welken ik ook dien", want al zijn begeerte was Gods eer en de zaligheid van zondaren. Het wordt van hem verhaald, dat hij had medegedeeld, dat hij nooit de zaak van een zondaar 'oor de genadestoel bracht dan wanneer de Heere de toestand van de zondaar en vat hij met hem moest doen, aan hem openbaarde. Ware godzaligheid neemt kennis van de werkelijkheden, en ds. Lachlan's praktikale geest, altijd er op uit zijn-le om de naden in het harnas van de zondaar te vinden, bevederde de pijl van beisping niet zelden met de dichterlijke trek.

Vóór het aannemen van de Forbes-Mackenzie-wet, waren de herbergen in Schotland op de Sabbatdag geópend. Halverwege tussen de boerderij van Tulloch en de herberg van Lochcarron

staat de oude kerk. Twee jonge mannen van de boerderij hadden de gewoonte om de herberg dikwijls te bezoeken, en bij verscheidene geleenheden bemerkte ds. Lachman hen door de ramen, wanneer zij de kerk passeerden, kort nadat de dienst was aangevangen. Om mensen zó de dag des Heeren te zien vertreden en hun eigen zielen te verwoesten, bedroefde het hart van de man Gods zeer.

Op een dag op de boerderij zijnde, toen de beide jonge mannen aanwezig waren, reciteerde hij, onvoorbereid, een treffend vers op rijm in het Keltisch, hetwelk inhoudelijk hierop neerkwam, dat John en Ewen drinkers waren en dat indien beiden naar de heerlijkheid zouden gaan, Petrus en Paulus dezelve zullen verlaten (hetwelk onmogelijk is). De pijl doorboorde de consciëntie van één der jonge mannen; zijn zonde en gevaar in het licht van de Heilige Schrift thuisgebracht zijnde, werkte een grote verandering in hem; verandering van geest leidde verandering van gedrag en gezelschap, en van nu af werd hij op de sabbat niet naar de herberg gevonden, maar in het huis des gebeds. In de loop van de tijd werd een voorbeeldig christen; maar zijn metgezel, bekommerde zich niet om de waarschuwing, maar "zijn nek verhardende" in de wegen der zonde, ging door, als hij, die gereed staat "om verbroken te worden, zodat er geen genezen aan", aldus vervullende hetgeen aan deze grote zielenwachter geopenbaard was woorden: "De een zal aangenomen, en de ander zal verlaten worden."

Bij een gelegenheid, dat de herberg "open" kwam, koesterde een zeker iemand uit dorp de gedachte om de pachter er van te worden, maar daar zijn gemoed het geheel gerust was over de welvoegelijkheid van het beroep van herbergier, besloot hij, ds. Lachlan om raad te vragen. Toen hij de predikant ontmoette, stortte z'n hart voor hem uit. Het gesprek had plaats in het Keltisch, toen hij het volgende zinnebeeldige en beslaglegend antwoord kreeg: "Om herbergier te zijn, moet u drie vereisten nodig: de staart van een hond, de maag van een zeug en een hart van steen; en zonder deze drie dingen zult u nooit een geslaagde herbergier worden". We laten het aan de lezer over om het raadsel op te lossen.

Verborgen aan de voet van de heuvels ten zuiden van Lochcarron ligt Attadale. nu en dan bezocht ds. Lachlan dit vlek om er te preken voor de bevolking. De weg daarheen was, met een boot dwars over het loch (is smalle zee-arm). Bij zulke gelegenheden was het voor een aantal van des Heeren volk gebruikelijk, om hun heder te vergezellen. Bij één van deze gelegenheden ging een groter gezelschap gewoonlijk, waaronder verscheidene vrouwen, met hun predikant mee. De boot was overladen, maar daar het een mooie dag was, was er geen gevaar te vrezen. Toen zij echter ongeveer in het midden van het loch waren, stak er een plotselinge storm op. Zoals weleer op het meer van Galilea, rezen de golven hoger en hoger door de woede van de wind en sloegen over de afgeladen boot heen. De roeiers hanteerden hun riemen met alle macht, maar het vooruitzicht werd steeds verontrustender. Zij zouden nooit de oever bereiken! Zij zouden verzwolgen worden! Zo redeneerden velen van de opvarenden. De vrouwen begonnen te wenen. Tenslotte gaf de predikant zelf, gelijk de discipelen eertijds, blijk van duidelijke kenen van vrees. Weer steeg de roep op: "Heere, behoed ons, wij vergaan!" De roeiers kweten zich dapper van hun taak, en ten laatste werd de boot, toen men onder de beschutting van het land kwam, veilig op het strand gezet. Onder de roeiers was één van ds. Lachlan's ouderlingen. Nadat hij geholpen had, de boot vast te maken, keerde hij zich tot de predikant en zei: "Ik verbaas me over zo'n godvruchtige man als u, ds. Lachlan, dat ge zo bevreesd zijt".

"O", antwoordde de predikant, "althoewel de Heere me beloofde, dat Hij me niet in de hel zou werpen, beloofde Hij me niet, dat Hij me niet zou verdrinken".

Wanneer het Schriftuurlijk gezag ter zijde geworpen wordt, is één van de eerste instellingen, die er in zijn heiligheid en aanspraken onder te lijden heeft, de sabbat, het grote bolwerk van ware vrijheid, de dag waarop de wereldse banden angstvallig worden vermeden en wereldse rangen

terzijde gelegd, en heer en knecht, edelman en boer op gelijke voet voor God verschijnen, om deel te nemen in het dienen van Hem.

Op deze tijd kwam er een gezelschap van Engelse toeristen op een zaterdagavond in Lochcarron aan, die op weg waren om de schoonheden van Skye te bezichtigen. In die dagen was Lochcarron het punt van inscheeping voor het "mistige eiland". Daar zij de aanspraken van des Heeren dag niet in acht namen, probeerden de Engelsen zich te verzekeren van roeiers om hen 's morgens over te zetten naar Skye. Waar zij ook hun verzoeken aandrongen, werden zij echter herinnerd aan hun plicht om "de sabbat te heiligen". Dit besloten zij niet te doen. Toch bood niemand hen zijn diensten aan. Noch smekingen en beschimpingen, noch de verzoeking van een royaal aanbod van Engels goud baatte, om de roeiers te verlokken, die dapper volhielden, dat zij zich niet met enig soort werk zouden bezig houden op de dag des Heeren, behalve met werken van noodzakelijkheid en barmhartigheid, en wat zij dan zouden doen zonder beloning.

Nu legden de Engelsen de nadruk op het gebruikelijke voorwendsel van de sabbat-schender, wanneer hij in 't nauw gedreven is: de noodzakelijkheid. Dit weigerden de roeiers voor waar aan te nemen, maar ten laatste gaven zij in zoverre toe, dat zij voorstelden, dat zij (de toeristen) hun geval zouden voorleggen aan de predikant, en zij (de roeiers) zouden zich aan zijn beslissing onderwerpen. Dit versmaadden de toeristen om te doen, de gedachte beneden zich achtende, om zich in iets aan een predikant van de Hooglanden te laten onderwerpen. Maar de roeiers waren niet te vermurwen, en zij zelf werden ongeduldig. Na ruggenspraak zonden zij ten laatste een brief door een jongen naar de pastorie. De brief werd aan de predikant overhandigd. Hij las hem stilzwijgend, vouwde hem weer op en sloot hem in de envelop, riep de jongen, en toen hij de studeerkamer binnenkwam, overhandigde hij hem de brief, hem aldus in het Keltisch toesprekende: "Daar, bezorg die brief in de hemel; de sabbat is helemáál niet van mij".

Gedurende die sabbat "rustten" de Engelsen noodgedwongen "naar het gebod."

Er was in Lochcarron een beganadigde vrouw, één van de heiligen der aarde, die gekweld werd met een slecht geheugen. Haar onvermogen, om de kostbare zaken, die zij hoorde, wanneer zij onder de prediking van ds. Lachlan zat, in zich op te nemen, veroorzaakte haar grote droefheid. Zeer neerslachtig in haar gemoed, ging zij heen, om haar geval aan de predikant bekend te maken. Na aangehoord te hebben, wat zij te zeggen had, ondernam de waardige man, teneinde de strik te breken en haar de grotere zegen van het ontvangen van nieuwe voorzieningen van genade béven het bezit van een goed geheugen, op 't hart te drukken, de volgende manier om haar gerust te stellen: "Neem een fles" zei hij. "Vul hem met water, doe er een kurk op en leg hem zorgvuldig opzij. Neem een andere fles. Plaats hem in de Clochanbeek, en laat hem daar, zonder kurk, zodat, wanneer het water er in stroomt, het er ook weer uit stroomt. Ga aan het eind van het jaar terug en onderzoek de flessen, en u zult bevinden, dat het water in de fles, wat er uit stroomde zoals het er in stroomde, vers is, terwijl daarentegen het water in de fles, die geen druppel verloor, bedorven is."

Ds. Lachlan droeg bij tijden eigengesponnen stof, en preekte op onderscheidene gelegenheden, terwijl hij aldus gekleed was. Dit gaf aanstoot aan sommigen, die zich meer bekommerden over de algemeen aangenomen domineeskledij dan over de rechtzinnige en welriekende leer. De zaak werd gerapporteerd aan de classis, met het gevolg, dat ds. Lachlan werd verzocht om voor het moderamen te verschijnen om zich te verantwoorden voor zijn gedrag. Het preken van geleende predikaties door luie en onbekwame predikanten is niet iets nieuws, en het zou blijken, dat er sommigen onder de leden van de classis waren, die naar deze onrechtzinnige praktijk overhielden.

In zijn verdediging bracht ds. Lachlan hen een ernstige slag toe. "Ik kan de preekstoel opgaan", zei de waardige predikant, "in een eigengesponnen kostuum en een Engelse predicatie preken,

en ik kan de preekstoel opgaan in een Engels kostuum en een eigengesponnen predicatie preken". De steek onder water was te tastbaar. De aandrang van een in alle opzichten onderwerping, kon voor zijn vervolgers zeer onverwachte gevolgen gehad hebben, dus lieten zij de zaak varen.

Maar de man Gods kwam niet altijd zo licht uit de handen van de wereldsgezinden onder zijn broeders. De classis van Lochcarron kwam in die dagen gewoonlijk bijeen te New Kelso, bij het voorste deel van het loch. Toen de vastgestelde tijd voor één van zijn vergaderingen was aangebroken, was ds. Lachlan nog niet verschenen. De broeders echter besloten om niet voort te gaan totdat hij zou arriveren. De moderator was de predikant van Glenelg — een typische "Moderate" (moderne). Bij de aankomst van ds. Lachlan, begroette de moderator, ongeduldig zijnde over de vertraging, hem in het Keltisch aldus: "Bent u aangekomen, langbenige Lachlan?" (ds. Lachlan was een lange, magere man).

Op deze onbetamelijke begroeting antwoordde de predikant van Lochcarron vinnig: "Bent u dat, die dwaas van de classis?" De moderator, die rood werd van woede, en opsprong, schreeuwde dat hij Lachlan van de bediening geroyeerd wilde hebben, omdat hij hem een dwaas genoemd had, een uitdrukking door de Schrift verboden. De samengekomen broeders waren verbaasd, de Evangelischen onder hen diep bedroefd. De aanval op ds. Lachlan was geheel ongemotiveerd, want: zo al de tegenzet scherp was, de aanleiding was groot; voorts wisten allen, dat ds. Lachlan slechts uitdrukking gegeven had aan het algemeen er op na gehouden gevoelen betreffende de moderator. Toch scheen, tenminste oppervlakkig, de moderator enige grond te hebben om bezwaar te maken tegen de bijnaam, die hem toegevoegd was. Dienovereenkomstig werd er een vergadering van de classis vastgesteld, waarop de zaak grondig behandeld zou worden. Naarmate de tijd naderde, geraakte ds. Lachlan onder een vlaag van ongelooft; vrees vervulde zijn gemoed, dat het ergste zou gebeuren. Op de morgen van de dag, die vastgesteld was voor de vergadering van de classis, een bezoek gebracht hebbende aan een lid van zijn gemeente, die een groot worstelaar was aan de troon der genade, betuigde hij van zichzelf, dat hij erg tegen de beslissing van de classis opzag. Nadat hem echter de raad gegeven was om "te steunen op Zijn God", ging hij met veel schroom naar de vergadering. Toen hij aankwam, was het bedehuis te New Kelso vol. Al de leden waren aanwezig, en dezulken van de godvruchtigen in Lochcarron, die aanwezig konden zijn, en die vreesden voor de bejegening die hun predikant toegediend mocht worden, kwamen op, om getuige te zijn van de beslissing.

Ds. Roderick Mackenzie van Torridon (de enige predikant, die ooit in die plaats stond sinds de tijd van de "Columba"-zendelingen) was modereator. Toen ds. Lachlan binnen kwam, werd hem door de moderator een stoel aangeboden. "We zullen eerst bidden" was ds. Lachlan's antwoord, en zonder verdere ophef begon (ds. Lachlan) te bidden. Zeer spoedig werd het donker in het bedehuis, als werd het nacht; een verschrikkelijke storm van wind en regen overviel het gebouw, als om het te verpletteren. Daarna werd er een diep rommelend geluid, als van een aardbeving, gehoord, het huis begon te schudden, en alle aanwezigen vreesden, dat hun laatste uur gekomen was. Op dat ogenblik, riep ds. Lachlan, nog steeds in gebed, met luide stem: "Zal ik het zeggen? Zal ik het zeggen? Zal ik het zeggen?", hield plotseling op, nam zijn hoed mee, en liep weg naar huis toe. Zodra hij ophield met bidden, verdween de duisternis; de storm en de aardbeving hielden op, en ds. Roderick Mackenzie, de moderator, enigszins van de algemene schrik bekomen zijnde, verbrak de stilte door te zeggen: "Wie ook tegen ds. Lachlan wil zijn, ik niet". Maar de predikant van Glezelg, nu het gevaar voorbij was, verhardde zijn hart, gelijk oudtijds Farao en eiste, dat, waar ds. Lachlan de tenlastelegging niet beantwoord had, men hem weer voor de classis moest laten verschijnen. Er zat niets anders op dan een andere vergadering vast te stellen om de zaak te horen.

Er kan hier aan toegevoegd worden, dat er in het dorp Lochcarron, ongeveer 3 mijl er vandaan, niets ongewoons gebeurde; de zon scheen helder, en de mensen gingen zonder onderbreking door met werken op hun landerijen; de vreemde gebeurtenissen te New Kelso waren beperkt tot de buurt van het bedehuis. Onderweg naar de tweede samenkomst van de classis, was ds. Lachlan net zo opgewekt van geest als hij terneergeslagen was op weg naar de eerste. In antwoord op de beschuldiging, één van de broeders predikanten een dwaas te noemen, repliceerde hij: "Hij, Die mijn benen geschapen heeft, is Hij, Die alle dingen schiep, en Hij heeft Zelf verklaard betreffende al hetgeen Hij schiep, dat Hij zag, dat het zeer goed was, en niemand dan een dwaas zou aanmerking maken op iets, wat Hij schiep." Het antwoord was onweerlegbaar; de mond van de goddeloze was gestopt; verbijstering viel op het hoofd van de tegenstander, die nu als een dwaas gebrandmerkt was, niet slechts door de mening van een mens, maar overeenkomstig dat Woord, wat hij had trachten te gebruiken als een dekmantel voor zijn boosaardigheid en als een instrument om zijn meedogenloos plan te bevorderen. "De goddeloze is verschrikt in het werk zijner handen".

(De schrijver had de voorafgaande aantekeningen van zijn oom, die ze achtereenvolgens hoorde van William Beaton, Slumbay, die gedurende een geruime tijd knecht was bij ds. Lachlan Mackenzie.)

Door zijn moedig opkomen voor de verdrukten, en zijn uitgesproken openlijke veroordeling van de meedogenloze praktijk om keuterboeren het land te laten ontruimen om plaats te maken voor schapen, bracht ds. Lachlan veel last over zich heen. De eigenaar van een zekere boerderij, die aan de pastorie grensde was zo erg hebzuchtig, dat het gewoon onder de mensen verteld werd, dat hij nooit een groen stukje van de aarde zag, of hij begeerde het als zijn eigendom. Wanneer de begeerlijkheid en macht samenkomen in een mens, worden recht en gerechtigheid te dikwijls vergeten, en de toevlucht genomen tot hardvochtige maatregelen, wanneer er een begeerd doel te bereiken is. Dit werd pijnlijk aan de dag gelegd in het gedrag van de boer. En ds. Lachlan ontzag hem niet. Te lijden hebbende onder de scherpe kritiek van de waardige predikant, ontmoette hij hem bij een gelegenheid, en begon te dreigen, dat hij zijn kerk zou veranderen in een schaapskooi en zijn pastorie in een bevuilde schuur. Op deze bedreiging wierp ds. Lachlan terug: "Wanneer ik een boodschap stuur naar de grote Johannes van Redcastle (ds. John Kennedy) en Robertson (ds. Robertson), Kingussie, en indien zij uw gedrag vertellen aan uw Vader, is er niets in de hemel of de aarde, dat u kan verhinderen, om in dé hel geworpen te worden." Hij voegde er verder nog aan toe, dat, ondanks de grenzeloze begeerlijkheid en grote rijkdom, zijn kleinzoon zou sterven in het armenhuis. Dit werd vervuld zoals voorzegd was; de kleinzoon van de boer te Invernes, stierf omstreeks het jaar 1890.

Ten tijde van ds. Lachlan zuchtte de kerk van Schotland onder het tweelingkwaad "modernisme" en "opdringing". Ds. Lachlan deelde zijn hoorders herhaaldelijk vanaf de kansel mede, dat de bevrijding van deze kwaden aanstaande zou zijn, binnen een kortere periode dan die, welke de gevangenschap in Babel afmat; maar waarschuwde hen, dat de verlossing betrekkelijk kort zou zijn, en gevolgd zou worden door een grote afval van het geloof, wanneer de plaag van goddeloze predikanten in het land zwaarder zou wezen dan de plaag van de sprinkhanen in Egypte, waarvan we lezen, dat deze "zeer zwaar" was. Kort nadat hij over dit treurige onderwerp gesproken had, kwam hij op een dag één van zijn gemeenteleden tegen, die, zinspelende op de naderende donkere tijd waarvan de predikant gesproken had, opmerkte: "Er zal in die tijd zeker niet één christen in Lochcarron zijn", waarop de achtenswaardige herder, die zoveel van de "verborgenheid des Heeren" had, het geruststellende antwoord gaf: "Zo lang als de golven op de rotsen blijven slaan, zal er een christen in Lochcarron zijn."

4. BEKERING VAN MUCKLE KATE

Tijdens de bediening van Lachlan Mackenzie bracht de Allerhoogste een 84 jarige vrouw tot geloof.

Anders handelde hij met een vrouw, die tot de meest goddelozen van het dorp behoorde. Niet ver van de pastorie van het dorp woonde een oude, verstokte zondares die zich aan alle openbare overtredingen van het Goddelijk gebod had schuldig gemaakt, uitgezonderd moord. Daar zij flink van omvang was, werd zij **Muckle Kate** genoemd, oftewel Ceite Mkor in het Gaelic. Zij was lelijk van gedaante en uiterlijk. Mr. Lachlan noemde haar een vrouw "zonder enige schoonheid in de ogen van God en van de mensen." Toch was het oog van de predikant op haar gevestigd. Hij had diep medelijden met deze zondares, vanwege haar onsterfelijke ziel die zij had te verliezen voor een eeuwigheid. Al was zij nog zo verhard en oud in de zonden, toch was de genadetijd voor haar nog niet voorbij. Mackenzie probeerde haar onder het gehoor van het Woord te krijgen, dat alleen wijs kan maken tot zaligheid. Wie weet, mocht zij gevangen worden in het net van het evangelie. Maar Muckle Kate liet zich zomaar niet vangen. Alle bezoeken en aandrang op haar geweten liepen op niets uit. Toch gaf hij de moed niet op. Hij opperde een plan dat ons wat vreemd in de oren zal klinken. Het was onder de Hooglanders gebruikelijk om voor het vallen van de avond bij elkaar te komen. Dan werden Keltische wijsjes gezongen; kortom men wilde op die manier de soms lange avonden breken. De vrouwen brachten dan hun handwerk mee, terwijl de mannen hun schoenen of korven repareerden. Kate was erg op deze gezellige avondjes gesteld, want ondanks haar hoge leeftijd genoot zij nog volop van het ijdele leven. Zo ging zij onbekommerd op weg naar de eeuwigheid, zonder enig gevoel van het Goddelijk oordeel in haar geweten. Wat is een mens in zijn natuurstaat toch een dwaas, daar hij de korte tijd van zijn leven doorbrengt in het najagen van eigen begeerlijkheden, zonder zich te bekommeren over zijn eeuwige toekomst. Mackenzie wist dat Kate altijd op deze gezellige avondjes was te vinden. Hij kreeg een idee dat tot een plannetje rijpte. In versvorm maakte hij een verslag van haar zondig leven, waarin hij vooral haar afschuwelijke daden afschilderde. Ook zorgde hij voor de melodie, waarna hij het lied, dat het levensboek van Muckle Kate bevatte, aan enige personen die de avondvermaken bezochten, meegaf. Zij zongen het vers in het bijzijn van Kate en, wat de predikant op geen andere wijze kon bereiken, gebeurde nu in enkele ogenblikken. De oude vrouw ontving een pijl in haar geweten bij het horen van haar goddeloze daden. Het was een pijl uit de koker van Boven, welke in het hart van de zondares neerdaalde. De rust en vrede verdwenen en maakten plaats voor angst en ontzetting, vanwege het gezicht van haar gruwelen, die zij nu in de ware gedaante kreeg te zien. Nu werd zij werkelijk een zondares. Voorheen had zij steeds haar mond gewist en opgemerkt: "Ik heb geen ongerechtigheid gewrocht." Maar nu bracht zij haar tijd in de wildernis van het land van Lochcarron door. Tussen de bergen zocht zij rust, maar zij vond geen. De eens zo verharde Muckle Kate was verslagen in het hart. Het was voor haar geworden: "Verloren, verloren! Voor eeuwig kwijt!" Haar leven kwam haar voor de geest en vanwege het gevoel van haar zonden en misdaden weeklaagde zij tussen de heuvels. Zij was een toonbeeld van hopeloosheid. Voor iedereen was er hoop, behalve voor Muckle Kate. Zo bezette een krachtige overtuiging van zonden de arme ziel van deze vrouw die de tachtig jaar al was gepasseerd. Weken, maanden, ja zelfs jaren gingen voorbij en nog steeds bleek de vrouw door de pijl van het overtuigende werk van de Heilige Geest, als een geest van dienstbaarheid, gewond te zijn. In de diepten van overtuiging en ontwaking verging het haar ziel als Leviticus 26 aangeeft: "Dit zal Ik u ook doen,

dat Ik over u stellen zal verschrikking, toring en koorts die de ogen verteren." En Muckle Kate weende zich blind. Zij verloor, evenals Paulus op weg naar Damascus, het gezicht. Het waren tranen vanwege de zonden die deze blindheid teweegbrachten. De verharding was eerst groot, maar de verslagenheid van haar ziel was nu veel groter.

Bij een bezoek aan de pastorie hoorde zij het geroep van een koppel jonge eenden. "O, arme dieren", zo riep zij uit, "jullie zijn gelukkige, gelukkige schepselen. Je hebt niet een Zaligmaker gekruisigd, zoals ik gedaan heb; het zou goed voor Muckle Kate zijn om evenals jullie eenden te worden, dan zou zij geen zonden hebben om rekenschap van te geven. Geen zonde, geen zonde!" In het derde jaar van haar zielesmart, vroeg Mackenzie haar of zij aan het Avondmaal wilde deelnemen, maar onder geen voorwaarden wilde zij aan de heilige Dis aangaan. Voelde Mackenzie dat de verlossing op komst was? Voor Kate was de verlossing uit genade nog een verborgenheid. Zij voelde de smart van haar gevangenschap en de boeien van zonde en satan waarmee zij gebonden was. Maar de kracht van de meerdere Simson om deze touwen en banden te verbreken kende zij niet. Het Avondmaal was voor zo'n onreine vrouw als zij was te heilig. "Moet ik naar die heilige Tafel gaan. Ik, die mijn handen bezoedeld heb met het bloed van de Zaligmaker! Mijn aanwezigheid zou die gezegende instelling ontheiligen en een smet werpen op de gehele gemeente. Neen, nooit zal ik aan die Tafel aanzitten. Het Avondmaal is niet voor mij!"

De dag van de bediening van het Avondmaal was aangebroken. De tafelen gingen voorbij en Mackenzie maakte aanstalten om de plechtigheid te besluiten. De duizenden, die onder de open hemel waren bijeenvergaderd, luisterden naar het slotwoord van de predikant. Opeens klonk een kreet van wanhoop achterin de schare. Het was een schreeuw als van een vrouw in nood, zo luid dat de echo door de omliggende heuvels weerkaatst werd. Het was Muckle Kate die in grote nood verkeerde. In grote zielsnood. Honderden stonden van hun zitplaatsen op en keken angstig in de richting waar de kreet vandaan kwam. Mr. Lachlan kende de stem en hij wist waarom de arme vrouw om hulp riep. Hij drong tussen het volk door naar de plaats waar Kate zat, vatte de blinde en stokoude vrouw bij de hand en leidde haar naar de tafel. Weer liet hij de tekenen van brood en wijn op de tafel zetten. Daar ontving Muckle Kate voor de ogen van de duizenden aanwezigen de tekenen van het lichaam en bloed van de Zaligmaker der wereld. Met haar natuurlijke ogen kon zij deze niet waarnemen, maar zij ontving een geestelijk oog om op het volbrachte offer van Christus te zien. Nu mocht zij geloven dat Hij met Zijn dierbaar bloed ook voor haar onnoemelijke schuld en zonden had betaald. Haar geopende consciëntie werd gereinigd door het bloed des Verbonds. Mackenzie sprak na deze ontroerende gebeurtenis over de woorden: "En daar zal niet één klauw achterblijven." Deze toespraak werd zo rijk gezegend dat ongeveer twee honderd zielen werden ontwaakt tot een gevoel van hun verloren staat buiten Christus.

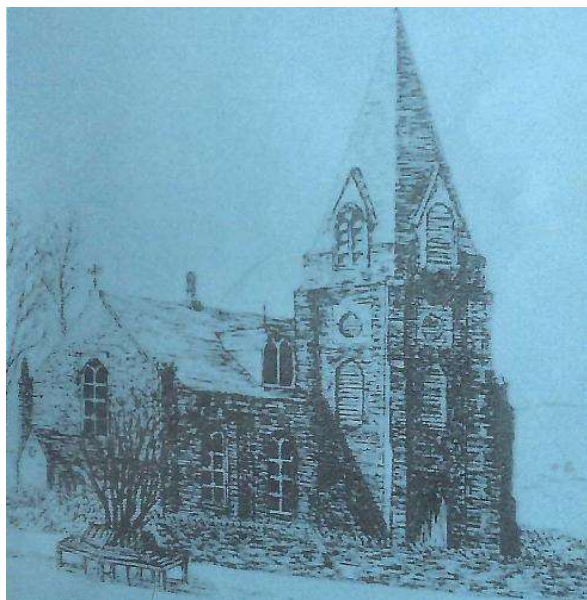
Drie jaren bracht Muckle Kate na deze grote verandering op deze aarde door. Niemand behoefde aan deze verandering te twijfelen, want zij was klaar en helder van onder de verschrikkingen der wet verlost en tot het ware geloof in Christus gebracht. Zo diep als zij was ingeleid in de kennis van haar zonde, zo diep werd zij geleid in de kennis van Christus. Zij ontving de volle verzekering van haar aandeel in het volbrachte werk van Christus en zij was geheel verslonden in de heerlijkheid van haar Verlosser. Christus was haar in alles dierbaar geworden.

Toen zij haar pelgrimsreis beëindigde, was zij bijna negentig jaar oud. Bij het afscheid nemen van dit Mesech der ellende sprak zij : "Vertel aan anderen dat ik Hem heb gevonden. Ik heb Hem gevonden, ik die Hem bijna negentig jaren veracht en tegenstaan heb, ik heb Hem gevonden, ik jaag er naar of ik Hem nog grijpen mocht, waartoe ik van Christus Jezus gegrepen ben."

Daar lag zij op haar sterfbed in de verwachting van de eeuwige heerlijkheid. "Vertel hun", zo sprak zij, "aan de slechtsten onder de zondaren, de dronkaards, de zedelozen, de sabbatsbrekers, de dief, de lasteraar, de leugenaar, de spotter, de ongelovige, vertel hun dat ik, een levend bewijs van iedere zonde, dat zelfs ik de Zaligmaker heb gevonden, dat zelfs ik de liefde van de Zaligmaker heb gekend." Hier was een bewijs van hoop voor de allergrootste der zondaren! Muckle Kate, een zegeteken van genade! "Dit is een getrouw woord en alle aanneming waardig, dat Jezus Christus in de wereld is gekomen om de zondaren zalig te maken, van welke ik de voornaamste ben" (1 Tim. 1).

Muckle Kate behoorde tot de velen die ten tijde van Lachlan Mackenzie in het net van het evangelie werden gevangen.

5. DE ZEGEPRAAL DER GODDELIJKE GENADE IN DE BEKERING VAN DE EERW. HEER ALEXANDER STEWART. OPWEKKING IN MOULIN

Kerkgebouw te Moulin

Voorwoord

Dit kleine geschrift getuigt van Gods grote werken in mensenharten. In 1801 verscheen bij Nicolaas Comel in Rotterdam een klein boekje met de merkwaardige titel: *Zeegepraal der Godlijke genade, in de bekeering van den Eerw. Heer Alexander Stewart, predikant te Moulin in de Hooglanden van Schotland.*

Cornelis Brem, ouderling van de Schotse kerk in de Maasstad had het uit het Engels vertaald. We lezen niet alleen hoe een dorpspredikant tot bekering kwam maar ook 'het verhaal van de merkwaardige bekeering van veele Leden zijner Gemeente...'

Zo kregen Alexander Stewart (1764-1821) en een onbetekenend dorpje in het Schotse bergland internationale bekendheid.

De heer dr. C.R. van den Berg uit Zwijndrecht heeft het boekje hertaald en de heer L. Moeke uit Uddel heeft het voor publicatie gereed gemaakt.

Moge de Heere dit getuigenis zegenen!

Dordrecht, 14 juni 2014

L.J. van Valen

Zegepraal der Goddelijke genade, in de bekering van de eerwaarde heer ALEXANDER STEWART predikant te Moulin, in de Hooglanden van Schotland. Daarnaast een verhaal van de merkwaardige bekering van veel leden van zijn gemeente, sinds, en door middel van, zijn veranderde preekwijze, als de vrucht en het gevolg van zijn zalige gemoedsverandering.

Uit het Engels vertaald door Cornelis Brem.'

Ook de voetnoten zijn van de hand van Cornelis Brem.

Uitgegeven te Rotterdam door Nicolaas Cornel, drukker en boekverkoper op de Meent, 1801

Bericht van de uitgever

Dit werkje werd mij onlangs toegezonden door mijn geachte vriend de eerwaarde heer John Erskine, predikant te Edinburgh. Het leek mij de moeite waard dit beschikbaar te stellen voor onze godsdienstige landgenoten. De aanleiding was dat men in Edinburgh bericht ontving over een opmerkelijke opleving van de godsdienst in een bepaalde streek van de Hooglanden van Schotland. Dat trok zó de aandacht van de predikanten daar, dat zij hun collega, de eerw. heer David Black, vroegen om door middel van een brief van de eerw. heer Stewart daarover een nader bericht met nauwkeuriger informatie te mogen ontvangen. De heer Stewart voldeed aan dit verzoek door een verslag naar ds. Black te sturen. Deze heeft die brief daarna, tot nut van iedereen, in Edinburgh uitgegeven.

Men kan hieruit afleiden dat alleen het echte en zuivere Evangelie het middel is waarvan God de Heilige Geest gebruik maakt bij de ware bekering en levend making van dode zondaren, zoals in dit verslag zo duidelijk te zien is. En omdat dit beginsel van het geestelijke leven, dat Hij door Zijn wederbarende genade in het hart werkt, de enige bron is waaruit vervolgens alleen de godsdienst te beoefenen is die God behaagt, is het van groot belang en gewicht om dit dierbaarste pand van het Evangelie, in zijn gehele omvang, en als onverbreekelijke schakel van de waarheid, zuiver en onvervalst te bewaren en te bepleiten. Zolang wij dit voorrecht in ons vaderland genieten, kunnen en mogen wij ons met de hoop vleien dat Gods goede Geest ons niet zal begeven of verlaten, maar op Zijn eigen tijd, wijze en mate, Zijn eigen waarheid en getuigenis bekrachtigen en vruchtbaar maken zal tot bekering van zondaren en opbouw der heiligen in hun allerheiligst geloof. God geve dat door een milde uitstorting van Zijn goede Geest overal de gemeenten van ons vaderland, Zijn Sion ook onder ons, in de benauwdheid der tijden, zullen worden opgebouwd bij een blijvende liefde voor, en waakzame zorg voor, de waarheid, zoals die in Christus Jezus is, en dat dezelfde zaligende kracht en uitwerking zich ook in ons land overal zou mogen verspreiden!

ZEGEPRAAL DER GODDELIJKE GENADE

Moulin, 1 september 1800

Weleerwaarde heer!

Het verwonderde mij geenszins uit uw laatste brief te vernemen, dat de berichten die ik u van tijd tot tijd heb meegedeeld over de staat van de godsdienst in dit deel van ons land voor onze vrienden in Edinburgh uiterst aangenaam is geweest. En omdat u mij hebt te kennen gegeven, dat, naar de gedachten van de eerw. heren Erskine, Hunter en andere zeer geachte vrienden, de gezegende opleving van de godsdienst onder ons bij meer mensen bekend zou moeten worden, kan het nuttig zijn als een verslag daarvan overal verspreid werd. Daarom zal ik proberen u uitvoerig over zowel het begin als de verdere ontwikkelingen te vertellen. Ik kan dat tamelijk nauwkeurig doen doordat ik daarvan aantekeningen heb gemaakt. Ik twijfel er niet aan of de grote belangstelling voor de godsdienst die hier, sinds kort, waarneembaar is, vormt reeds de verblijdende aanleiding tot verheerlijking van God voor de zalige hemelingen. Het zou jammer zijn als zij niet eveneens, zo uitvoerig mogelijk, de reden tot lof en dankzegging tot God zou vormen voor onze christelijke broeders hier op aarde.

De inwoners van de Hooglanden hebben, zoals u weet, de Heilige Schrift in hun moedertaal.² Het Nieuwe Testament, het Boek der Psalmen en de Kleine Catechismus van de Schotse kerk zijn al lang geleden in hun scholen ingevoerd.³

Hierdoor heeft het volk in dit deel van het land enige kennis verkregen van sommige belangrijke feiten, zoals de Schepping en de val van de mens en van het leven van onze Zaligmaker, Zijn dood, opstanding en hemelvaart. Zij kennen eveneens enkele belangrijke, fundamentele waarheden van het Christendom, maar hun kennis is erg oppervlakkig en verward. Zij dwalen over veel belangrijke leerstukken. Heel weinig mensen weten werkelijk hoe door het Evangelie aan een zondaar de weg der verzoening met God wordt aangewezen. De gedachte dat zij door hun goede werken Gods gunst verkrijgen en door Gods goedertierenheid beloond worden, was bijna algemeen. Dit bleek gewoonlijk uit hun dagelijkse gesprekken en opmerkingen bij wat meer plechtige gelegenheden en uit hun mening over vrijwel ieder godsdienstig onderwerp. Hun begrip van de strafwaardigheid en de gevolgen der zonde waren uiterst gebrekkig. Velen hoorde ik, als zij op een ziekbed lagen, nadat zij op de gewone manier beleden hadden dat zij zondaars waren, toch ontkennen dat zij ooit enig kwaad gedaan hadden. En bij het naderen van de dood vestigden zij hun hoop op de toekomstige zaligheid alleen op de overtuiging dat zij nooit iemand hadden beledigd.

² Dat is, in het oude Gaelic, een taal die met geen enkele hedendaagse taal in Europa enige verwantschap heeft. N. Bailey zegt in de inleiding van zijn Engels woordenboek, op blz. 3, dat toen (in de tijd van onze Zaligmaker) de Romeinen Groot-Brittannië overheersten, er een bepaald gedeelte in Schotland was dat zijn vrijheid behield. Het volk begaf zich naar het westelijk gedeelte van hun land, genaamd Wales. Zij namen hun taal met zich mee over de bergen, waar zij deze tot nu toe behouden hebben. Zij heten "bergschotten" en hun land wordt Wales genoemd. Over één van hun geleerden, de heer William Jones, wordt verteld dat toen hij in het jaar 1782 aan het Franse hof was de koning er zich over verbaasde dat Jones het Frans beter begreep dan hij, en dat een bepaalde hoveling daar aan toevoegde dat het nog opmerkelijker was dat Jones al de talen van de wereld verstond, behalve zijn eigen taal. Hij bedoelde daarmee de taal van Wales, die inderdaad niet algemeen bekend is bij de Engelsen die in Wales leven. (Aldus C. Brem!)

3 Toen onder de regering van koningin Anna het koninkrijk van Schotland met dat van Engeland werd verenigd, hebben de Engelsen en de Schotten ervoor gezorgd hun taal onder de bergschotten te verspreiden en algemeen te maken, door het oprichten van scholen en in de Engelse taal boeken te verspreiden, waarvan in de tekst gewaagd wordt. Dit is dan ook de oorzaak dat zij behalve hun eigen landstaal de taal van de Engelsen en de Schotten goed verstaan kunnen.

Het bleek dat zeer weinig mensen enige betekenis hechtten aan de woorden zelf als zij zeiden vergeving te verwachten om Christus' wil. Zo, geheel vervreemd van de ware Godskennis, van Christus, het Evangelie of hun eigen staat en toestand, leefden zij, zoals te verwachten is, geheel voor de wereld en voor zichzelf. Toch leefden zij niet in openbare zonden, behalve dan door liegen en vloeken. Zij kenmerken zich eerder door matigheid, ijver en vreedzaamheid. Maar met dit alles waren zij vervreemd van godsdienstig grondbeginselen. De mens kan een onzichtbare God aanbidden, maar hij kan geen onbekende God dienen of liefhebben. Men kan vrezen voor de dood, pijn of eeuwige ellende, maar dat is geen ware godsvrees. De gemeente was zowel vervreemd van de ware vrees als van Gods liefde. Zorg of belangstelling voor de toekomstige staat van hun ziel bleek nergens uit. Men kwam naar de kerk, gebruikte ook de sacramenten en werkte niet op de dag des Heeren. Deze uiterlijke verplichtingen achtten zij voor hun godsdienst genoeg. Men las thuis zelden in de Bijbel, gaf weinig onderwijs aan de kinderen en had nauwelijks enige huisgodsdienst en geen godsdienstig leven. De gemeente werkte zelfs geheel niet om de spijs die blijft tot in het eeuwige leven. Zelfs op de dag des Heeren bracht men de meeste tijd door met lanterfantten, visites en het voeren van wereldse gesprekken. Op de andere dagen werd over de godsdienst nauwelijks nagedacht.

Bij het opsommen van de wijze waardoor het volk ernstiger ging nadenken over hun eeuwige belangen zal het nodig zijn eerst iets over mijzelf te zeggen.

Ik werd in 1786 predikant van dit dorp, op de leeftijd van 22 jaar. Hoewel geen verachter van het heilige, voelde ik toch niets van de kracht van de godsdienst in mijn hart. Ik had geen behoefte daarin geoefend te worden, had geen enkele geestelijke ervaring of genoegens tijdens het vervullen van mijn ambt, al dan niet in het openbaar. De zorg voor mijn goede naam en de wens om bij mijn gemeente geliefd en geacht te zijn, waren, zo niet mijn enige, dan toch de voornaamste oorzaken om mij aan te sporen tot een zekere mate van ijver en plichtsbef. Ik was best tevreden als er maar weinig luisteraars naar de kerk of de catechisatie kwamen. Mijn werk was dan toch immers gedaan? Ik stelde mij gerust met de gedachte dat als de gemeente geen gelegenheid of zin had om naar de kerk te komen, dat niet mijn schuld was.

Ik herinner me nog zeer goed dat ik vaak ongeduldig en haastig mijn werk verrichtte. Dan was het maar afgehandeld en ik kon thuis een danspartij bijwonen, of een nieuw sentimenteel boek lezen. Mijn preken waren voor het grootste deel koud en sleurachtig en werden in die tijd door de luisteraars met onverschilligheid aangehoord en in het geheel niet overdacht. Ik predikte tegen bijzondere ondeugden en drong aan op de deugden die daartegenover staan. Maar ik had niet het minste besef van de noodzaak van een veranderd of geheiligd beginsel; ik had de diepte nog niet ingezien van de uitspraak in de Heilige Schrift dat het bedenken van het vlees vijandschap is tegen God, of dat als iemand in Christus is, hij een nieuw schepsel is, en tenzij iemand wedergeboren wordt, hij niet kan ingaan in Gods koninkrijk.⁴ Rom. 8:7; 2 Kor. 5:17; Joh. 3:3

Ik drong erop aan goede vruchten te dragen, maar ik bedacht niet dat de boom bedorven was en eerst zelf goed moest zijn om goede vruchten te kunnen voortbrengen. Maar de luisteraars waren best wel tevreden met hetgeen zij hoorden en zij, noch ik, zagen verder.

De enige opmerking die men bij het uitgaan van de kerk hoorde, was: "Wat hebben wij nu een mooie preek gehoord!" Anderen voegden daar koeltjes bij: "Wij hebben veel goeds gehoord; mochten wij het maar opvolgen!" Zo'n zouteloos compliment was het enige gebruik dat men van mijn preken maakte, en, zoals ik geloof, ook de enige vrucht daarvan. De luisteraars vertrouwden erop dat ik bereid was mijn plicht te volbrengen en dat zij ook gewillig waren om in de hunne onderwezen te worden. Of dit alles werkelijk enig nut had, of dat er enkele goede vruchten gezien werden, dat was iets waaraan noch de leraar, noch het volk enig belang hechtte. Als er toen enkele godvruchtige leden in mijn gemeente waren, bezielde met het evangelische beginsel van geloof en bekering, dan kende ik die echt niet en ik was ook niet in staat om te onderzoeken door welke geest zij gedreven werden. Ik heb nu echter redenen om te geloven dat er werkelijk enige godvruchtige mensen waren, maar zij leefden verborgen, en, op één of twee na, hadden zij deze wereld al verlaten voor zij mij als een broeder konden erkennen. Ik was grotendeels onbekend met de voornaamste leerstukken van het Christendom, zoals, onder andere, de verdorvenheid van het menselijke hart, de volheid en vrijheid van de verlossing die er in Christus is, de rechtvaardiging door het geloof en de noodzaak van de werking van de Heilige Geest in de zielen der mensen. Door mijn onkunde kon ik die dus ook aan anderen niet verklaren.

Ik dacht nooit aan het bidden om hulp en leiding bij het onderzoek der Goddelijke waarheden. Ik vermoed de Belijdenis des geloofs van onze kerk wel te hebben gelezen voordat ik mijn instemming daarmee betuigd had, maar ik had weinig moeite genomen die met de Schrift te vergelijken. Ik had werkelijk weinig kennis of enige overtuiging van de waarheid van veel stellingen die daarin te vinden zijn. Ik kan mij echter niet herinneren dat ik er enig bezwaar tegen had om deze als een belijdenis van mijn geloof te ondertekenen, of op een plechtige manier mijn instemming hiermee te kennen gaf, in aanwezigheid van de gemeente waarover ik het herdersambt op mij zou gaan te nemen.

Terwijl ik zo onbekend was met de waarheid en ook onbedreven in de christelijke bevinding, kwamen er eens twee mensen, die onder overtuiging van zonden leefden en zeer getroffen waren in hun geweten, bij mij om raad en leiding vragen. Zij meenden dat van iemand die in de heilige bediening staat verwacht mag worden dat hij een godvruchtig man moest zijn en zeker in staat om hulpmiddelen toe te dienen tegen zielenkwalen. Maar, helaas: zij bedrogen zich voor wat mij betreft in hun oordeel, want ik had weinig geleerd van het uitoefenen van de plichten van mijn herdersambt. Ik sprak wat met hen, bij wijze van advies, maar het was voor hen van geen enkele betekenis. Zij waren echter onder de zorg en het opzicht van een goed Geneesmeester. Hij bracht Zijn balsem aan op hun gewonde zielen, genas hen en zei tot hen: "Leef!" Op die wijze zijn ze trapsgewijs krachtig door God onderwezen en zijn nu bevestigde en geoefende christenen. Het lijkt erop dat zij de eersten zijn die, sinds mijn komst naar deze plaats, bekeerd werden, maar dat kan niet als vrucht van mijn bediening aangemerkt worden.

De HEERE begon nu Zijn weg te bereiden om in deze plaats een grote oogst voor Zich in te zamelen. Hij zou mij als een nutteloos werktuig, of hinderpaal, uit de weg hebben kunnen schuiven, of mij, als een onnutte dienstknecht, hebben kunnen wegnemen. Doch het behaagde Hem mij genadig te sparen en mij met ontferming te bezoeken en mij zelfs als een middel in Zijn hand te gebruiken om Zijn werk voort te zetten. Eer en dank zij Zijn naam, Die het licht deed schijnen in de duisternis. De geschriften van godvruchtige mannen, die ik ontving van een

andere christelijke vriend, waren het middel om mij bekend te maken met de waarheid van het Evangelie. Hieronder waren de werken van de eerw. heren John Newton en Thomas Scott voor mij bijzonder nuttig.⁵ (Van de eerst genoemde zijn bij ons met lof bekend de Leerredenen en vooral zijn Cardiphonia, of gemeenzame Brieven, en van de laatst genoemde het voortreffelijk werkje getiteld *De kracht der waarheid*. Door J. Newton.

Ik was traag in het overnemen van de leer die door deze schrijvers wordt voorgestaan. Trapsgewijs werd ik er echter van overtuigd dat die met de Heilige Schrift overeenstemde en ongetwijfeld als waarheid erkend moest worden. Ik durfde daarom niets te prediken waarvan ik wist dat het tegen deze leerstellingen indruiste, maar ik droeg ze van tijd tot tijd voor, doch minder nauwkeurig en als iemand die enigszins twijfelde. De trompet of bazuin werd wel geblazen, maar deze gaf een onzeker geluid. Mijn prediking bestond toen uit een mengsel van allerlei leer. Ik leerde dat de menselijke natuur verdorven was en nodig had gereinigd te worden, dat de rechtvaardigheid niet kon verkregen worden door de wet, dat wij door onze eigen werken niet konden gerechtvaardigd worden voor God, dat wij alleen konden gerechtvaardigd worden door de gerechtigheid van Christus, ons toegerekend, en aangenomen door het geloof. Ik zag in dat het zaligmakend geloof erg grote gevolgen heeft, zoals een hartelijke goedkeuring van het verlossingsplan door een Middelaar, vurige dankbaarheid aan God onze Zaligmaker voor die verlossing, en een algehele overgave aan Zijn dienst, goedwilligheid en liefde tot alle mensen, als onze broeders, kortom: elke godvruchtige en liefderijke gesteldheid van het hart. Ik dacht en leerde dat wij, als gevolg van het bezit van zo'n geloof, aandeel verkrijgen in de verlossing die door Christus is verworven, en dat wij daardoor door God worden aangenomen en beloond als rechtvaardigen. Dus, als in een cirkel rondgaand, kwam ik weer terug op dezelfde plaats waar ik begonnen was door de aanneming van een zondaar bij God nog te baseren op de overeenstemming van zijn wil met Gods wet en zo te werken aan het oprichten van een menselijke gerechtigheid, onder de naam van geloof in Jezus Christus.

Het blijkt, inderdaad, dat deze overeenstemming van onze wil met Gods wet in dit leven zeer onvolmaakt is. Maar hoe onvolmaakt deze ook is, ik meende echter dat die de oorzaak is van onze rechtvaardiging en aanneming door God. Hier struikelde ik over die steen des aanstoots, namelijk onze oprechte gehoorzaamheid. Ik verbeeldde mij, zo niet in de zaak zelf dan toch in woorden, zoals velen bij wie ik die leer later in hun geschriften heb aangetroffen, dat Christus, door Zijn lijden en Middelaarsverdiensten bij God voor ons een verzachting van de goddelijke wet voor ons verwierf en dat daarom geen volmaakte, maar alleen oprechte gehoorzaamheid van ons vereist wordt.⁶

6 Als voorbeeld zal ik hier het volgende citaat overschrijven uit een gedrukte preek van een overleden geestelijke onder ons: "De godsdienst, hoewel die een algemene zuiverheid vraagt, een eensluidende gehoorzaamheid aan de bevelen hiervan vereist en geen vrijlating aan de zonden toestaat, vergt nochtans geen gehele uitstorting van al die feiten en zwakheden, die de volmaakte rechtvaardigheid kan schuldig keuren. Hij verwacht in ons niet zo'n volmaaktheid, dat hij niet zou toelaten dat wij nu en dan overrompeld zouden worden met zulke dingen, die, bij onderzoek, berispelijk zouden blijken te zijn. Want als dit de plicht en deze de voorwaarden zouden zijn, die de godsdienst ons voorschrijft, wie zou daaraan kunnen voldoen, of zijn leven zou kunnen richten volgens zo'n smetteloze zuiverheid? Er is niemand op aarde die rechtvaardig is en niet zondigt. God alleen is volstrekt onveranderlijk heilig. Hij is waarlijk een zuiver, onbewolkt Licht, en in Hem is niet de minste duisternis, noch schaduw van enige smet. Maar de schitterendste deugd van de mens is bevuurd met onvolmaaktheden en bezoedeld door allerlei gebreken. Onze allerhoogste Wetgever verwacht daarom van ons geen volstreekte volmaaktheid, maar Hij is met ons tevreden op veel geringer voorwaarden, zoals oprechtheid, dit is van

een heersend voornemen en gezindheid om Hem te gehoorzamen, blijkbaar in de aanwezige deugden van een goede wandel. Dit is al de gehoorzaamheid die de menselijke zwakheid kan betalen, en alles, wat de goddelijke genade eist. Dat is onschuld te bewaren en in het oog te houden wat recht is. En dat dit de vrede der ziel zal teweeg brengen, zowel in dit en in het toekomstig leven, is de leer, die deze verhandeling bedoelt te betogen." Caet, Sermons, deel III, Sermon XIII. (Aantekening van de schrijver).

Dit was ongetwijfeld een ander Evangelie, dat door God nooit erkend kan worden als het Evangelie van Zijn Zoon, noch vergezeld kan gaan met die heiligende kracht, die alleen het kenmerk is van de waarheid. Was dit in overeenstemming van onze wil met de wet van God, die ik voorheen als grond van onze aanneming beschouwd had, was zelf ook een genadegift van God. Waarom? Omdat Hij ons reeds van te voren uit genade had gerechtvaardigd en tot Zijn kinderen had aangenomen. In deze grote zaligheid, die Christus voor zondaren verwierf, waren ook de liefde tot God en de naaste, de afkeer van het kwade en de neiging tot het goede onafscheidelijk verbonden en alle andere weldaden inbegrepen. Dat houdt in dat wanneer iemand niet vernieuwd is in de geest zijns gemoeds ook zijn zonden niet vergeven zijn, noch zijn persoon bij God is aangenomen.

Ik drong er sterk op aan vooral te letten op hetgeen het woord van God als hun werkelijke staat en toestand noemt, om toch niet bedrogen te worden door de ijdele hoop dat men zich ooit bij God aangenaam kan maken, of Zijn gunst kan verkrijgen, door enige inspanningen van henzelf, maar dat zij zich als nederige, behoeftige smekelingen tot Hem moeten wenden, op grond van de verdiensten van Christus, om vergeving van zonden en de gaven van Zijn Geest, om Hem met getrouwheid en vermaak te kunnen dienen. Verder om toch ijverig te zijn in het onderzoek van het woord der waarheid, dat ons alleen wijs kan maken tot zaligheid. Na genade van God verkregen te hebben, dienden zij zich te beijveren tot de beoefening van dadelijke of lijdelijke gehoorzaamheid en om overvloedig te mogen zijn in goede vruchten, tot bevordering van hun heiligheid en vertroosting en het tijdelijk en geestelijk heil van hun medemensen, tot prijs van Hem, die hen uit de duisternis geroepen had tot Zijn wonderbaar licht. Het leek mij ook nuttig hen dikwijls te waarschuwen voor het beoordelen van hun staat op grond van veranderende indrukken en aandoeningen, maar alleen door een werkzame neiging tot de eer en dienst van God, boven al hun genoegens, die zichtbaar werden in al hun bedoelingen en bezigheden.

Doordat ik over nieuwe onderwerpen preekte en mijn manier van preken anders werd, kwam er meer aandacht en oplettendheid. De mensen begonnen vaker na te denken en gingen soms samen in gesprek over godsdienstige onderwerpen en de preken die zij beluisterden. Maar ik hoorde voorsnog niet dat het enige diepe en blijvende indrukken op hun gemoed nagelaten had. De twee personen die ik zojuist de eerst bekeerden noemde, verkregen in die tijd meer inzicht in het Evangelie. Zij werden in staat gesteld troost te scheppen uit het woord der zaligheid en begonnen kenmerken te vertonen van de genade van God, hun Zaligmaker. Het werd hun gewoonte af en toe een arme, zwakke vrouw te gaan bezoeken, die al lang met God gewandeld had. Zij woonde alleen in een eenvoudige hut in een naburig dorp. Afgesproken werd om op bepaalde tijden naar haar huis te gaan. Ik zou dan met enige gezinsleden bij hen komen om 's avonds een uur of twee door te brengen met lezen, gesprekken en gebeden. Na enige tijd werden enkele mensen die ontwaakt waren, het enige nodige ter harte begonnen te nemen en gehoord hadden van onze godsdienstige bijeenkomsten en geloofden dat God met ons was, op hun verzoek tot ons gezelschap toegelaten.

In de rokerige hut van de arme vrouw hielden wij onze afgesproken wekelijkse bijeenkomsten tot in augustus 1799, toen zij opgeroepen is tot de algemene vergadering der eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven zijn. Haar wasdom in de genade was voor ieder zeer duidelijk en haar uiteinde glorierijk. Zij heeft mogen overwinnen.

In de zomer van het jaar 1798 werd in onze gemeente op de gebruikelijke tijd van het jaar het Avondmaal gevierd. Enige weken daarvoor had ik in mijn preken geprobeerd de inhoud van deze instelling duidelijk te ontvouwen en die met nadruk op het geweten van mijn luisteraars toe te passen. Ik wees aan wat het kenmerk was van hen aan wie Jezus bevolen had dit te doen tot Zijn gedachtenis. De vermaningen en waarschuwingen die ik toen deed, schenen met een goddelijke zegen vergezeld te gaan. Sommigen, die naar gewoonte aangingen en zich nu voor onbekeerd hielden, bleven uit zichzelf af. Anderen, nadat ze met mij persoonlijk gesproken hadden, namen hetzelfde besluit. Velen, die zich anders hadden kunnen melden om toegelaten te worden, onthielden zich daarvan. Ik trok die conclusie op grond van het betrekkelijk klein getal van hen die zich aanmeldden.⁹

9 Men ziet hieraan dat men niet altijd uit kleinere of grotere aantallen avondmaaisgangers kan concluderen dat een gemeente vervalst. Wie zou zich niet verheugen als hij bij het afblijven van veel sleurbelijders van het Heilig Avondmaal zou mogen horen dat dit ontstond door beginselen zoals die in deze gemeente plaatsgrepen, namelijk uit een ware bezorgdheid om door het verlangen van het ware bruiloftskleed de ware en juiste bevoegdheid tot het Avondmaal te verkrijgen?

Enige jaren eerder was het getal van hen die zich elke zomer meldden om toegelaten te worden ongeveer dertig of veertig, en soms bijna vijftig. In de zomer van 1798 waren er niet meer dan twaalf, waarvan er negen werden aangenomen. Het bondszegel werd in hetzelfde jaar in de maand november opnieuw bediend. Toen zijn er maar zes nieuwe leden aangenomen.

Hoewel dus het aantal Avondmaalsgangers in die tijd verminderde, nam toch het getal van hen die ontwaakt waren om hun eeuwige belangen te behartigen aanzienlijk toe. Deze belangstelling was vooral waarneembaar onder jongeren beneden de vijfentwintig of dertig jaar. Hun kennis was nog gebrekkig. Een natuurlijke schaamte belette deze jongeren dikwijls hun toestand aan anderen te kennen te geven. Zij hadden ook nog geen vrienden of bekenden die zij, gezien hun ervaring, in staat achtten om hun toestand te begrijpen of hun goede raad te geven. Sommigen van hen begonnen één van de twee eerst bekeerden te bezoeken, waarover ik reeds eerder verteld heb. Hetgeen hij voorlas, zijn gesprekken en de omgang met hen waren bijzonder nuttig. Door die algemene vriend leerden zij elkaar ook beter kennen. Men zag nu, nadat de kerkdienst was beëindigd, dat zich twee of drie groepen verzamelden rondom enkele van onze wat meer gevorderde gelovigen. Zij trokken naar de velden om daar een christelijk gesprek te houden, terwijl die of gene van de jongeren er stilletjes naast stond en met ernst luisterde naar hetgeen over de godsdienst verteld werd.

Het bondszegel van 's Heeren Avondmaal was lange tijd zeer misbruikt door het aannemen tot lid van velen die zonder nauwkeurig onderzoek of bijzonder onderwijs slechts met hun verstand konden antwoorden op enkele algemene vragen, en verder geen buitensporig gedrag vertoonden. Men moet erkennen dat ook het zegel van de Heilige Doop zeer ontheiligd werd. De mening was dat er maar één soort misdrijf was dat iemand van deze plechtigheid uitsloot.

Grove onkunde of zedeloos gedrag leverde iemand alleen een vermaning of bestraffing op en hoogstens werd men verplicht om voor een andere doopgetuige te zorgen. Slechts zeer zelden werd hierdoor de doop van het kind verhinderd. Maar niets was onder ons een grotere schande dan een ongedoopt kind te hebben. Het gebruik om de doop te laten bedienen was hier dus zo algemeen, dat de meeste ouders liever 100 mijl zouden lopen om hun kind dan maar door een roomse priester te laten dopen wanneer de doop door ons geweigerd zou worden als zij die bij ons aanvroegen. De bijgelovige en andere verkeerde opvattingen die met de bediening van dit bondszegel gepaard gingen, riepen duidelijk om verandering.

Vorig jaar hield ik een serie preken over de doop. In die tijd - op grond van een onlangs genomen besluit en aanbeveling van de classis waartoe ik behoor - herstelde ik de kerkelijke besluiten die hierbij in onbruik geraakt waren, in het bijzonder over de stille doop. In de week dat er een kind gedoopt wordt, in de kerk of elders, houd ik eerst een onderwijzende en vermanende leerrede en bedien de doop in aanwezigheid van de gemeente. Hierdoor verkregen velen een beter inzicht in de betekenis van dit bondszegel en wordt het eerbiediger gebruikt. Lang was het de gewoonte dat de ouders, na het dopen van hun kind, ieder naar hun stand, vrienden en burenen een verplichte maaltijd aanboden. Daardoor onttaarde dit heilig sacrament. Die zeer plechtige godsdienstige instelling was veranderd in het houden van een gezellige maaltijd en vleeselijke vrolijkheid. De wat meer godsdienstige leden droegen er door hun voorbeeld aan bij dat deze ontheiliging in onbruik geraakt is.

In februari 1799 behaagde het God mijn geliefde vrouw tot zich te nemen, nadat wij iets meer dan vijf jaren waren gehuwd geweest. Gedurende de laatste twee jaren van haar leven was zij zeer in de genade gevorderd. Enige maanden was zij erg onpasselijk. Het verval van krachten nam steeds meer toe. Dat veroorzaakte soms een neerslachtige, geestelijke gesteldheid, maar het geloof en vertrouwen in haar Verlosser waren doorgaans onveranderd en standvastig. Haar uitgang uit dit tijdelijk leven was zacht, zonder pijn of worsteling. Haar nederig, zachtmoedig gedrag, haar vurige liefde tot de Zaligmaker en de blijdschap die zij toonde in het vooruitzicht dat zij spoedig bij Hem zou zijn, waren zeer gezegend en tot stichting van haar godvruchtige vrienden en burenen, die haar vaak kwamen bezoeken.

In de volgende maand, maart 1799, ving ik aan met een serie preken over *de wedergeboorte*, waarmee ik tot in juli daaropvolgend doorging. Die had een nog grotere algemene opwekking tot gevolg dan tot hiertoe plaats vond. Zelden ging er een week voorbij waarin men niet zag of hoorde dat één, twee, of drie mensen diep bewogen waren over de toestand van hun ziel, die vergezeld ging met een krachtige overtuiging van zonden en een ernstig vragen naar de Zaligmaker. Het was voor hen bijzonder voordelig dat anderen hen op die weg reeds vooruit gegaan waren, want zelden zaten zij erom verlegen een bekende te vinden bij wie zij hun gemoedsbezwaren konden uitstorten. Het huis van een bepaalde voorname vrouw, één van de meest geoefende christenen, werd nu de gebruikelijke plaats van samenkomst voor ieder die een uurtje wenste door te brengen met het lezen van de Bijbel en het voeren van gesprekken over geestelijke onderwerpen. Sommigen, die voor het eerst ernstig begonnen na te denken over de godsdienst, maar die het nog niet aandurfdën om vrijmoedig uit hun hart te spreken, kwamen naar haar woning om te luisteren naar hetgeen er besproken werd. Op andere tijden werd zij ook door mensen bezocht die enkel gedreven werden door nieuwsgierigheid of om te schelden en aanmerkingen te maken. Zij koesterden haat en zochten ruzie. Zij ging met hen in gesprek, tot die mensen uit zichzelf weg bleven.

Ook andere geoefende christenen onder ons waren vaak tot nut van hun jonge broeders en zusters. Hun voorbeelden en gesprekken waren ook een uitstekend middel om de aandacht van jongeren voor de godsdienst op te wekken en tot stichting van hen die reeds ontwaakt waren. Zulke mensen beschouw ik als zeer nuttige helpers. Als zij geen profeten, apostelen of leraars zijn, hebben zij echter toch vanwege hun nut voor de kerk het recht om "behulpzels" genoemd te worden (1 Kor. 12:28). Ook zou volgens mij geen apostel eraan twijfelen om in hen, zowel mannen als vrouwen, medewerkers te zien (Fil. 4:3). De voortgang van dit goddelijk werk bleef ook niet enkel tot mijzelf beperkt, maar droeg in zekere mate ook vrucht door de preken, gebeden en gesprekken van onze godvruchtige broeders, die bij ons aanwezig waren en ons bijstonden bij de bediening van 's Heeren Avondmaal, of andere bezoeken die plaatsvonden.

10. In Schotland is men buiten de grote steden gewend dat op de plaats waar het Heilig Avondmaal bediend wordt ook veel nabij gelegen gemeenten en hun leraars toestromen. Die leraars verrichten daarbij ook een gedeelte van het werk.

OPWEKKING

Het is opmerkelijk dat het werk der bekering onder dit volk is begonnen en voortgezet op een zeer stille en rustige wijze, zonder enige verwarring, of ongeregelheden van het gemoed, of stuipachtige bewegingen van het lichaam, gillen of flauwten, die soms elders voorkwamen tijdens opwekkingen van grotere omvang. Een jonge vrouw werd in maart 1799 in de kerk zo diep getroffen, dat zij zeer luid begon te wenen, maar haar vrienden waren zo voorzichtig haar naar buiten te leiden voor de dienst afgelopen was. Zij was een dag of vijf, zes niet in staat om te werken. In juni van dat jaar, ten tijde van de Avondmaalsbediening, voelde zij gedurende korte tijd een bijzondere vreugde, zodat alle dingen die om haar heen gebeurden geen invloed op haar hadden. De geestelijke aandoeningen waren bij haar bijzonder sterk en geestelijke zaken schenen zichtbaar en nabij. Toch was haar begrip hiervan nauwkeurig en bijbels. Enkele dagen daarna, toen die aandoeningen voorbij waren, zei zij tegen mij dat zij begreep dat haar bewustzijn anders dan normaal was, maar dat zij er troost in vond zich de woorden van de apostel te herinneren: "Want hetzij dat wij uitzinnig zijn, wij zijn het Gode." 11 2 Kor. 5:13.

Dat was ook bij haar zo geweest. Zij gedraagt zich nu als een ootmoedig levend christin. Altijd heeft zij als dienstmeisje haar plicht gedaan, behalve tijdens deze gebeurtenissen, en ook steeds tot tevredenheid van haar mijnheer en mevrouw, bij wie zij nog in dienst is. Een andere vrouw, die de moeder van een huisgezin is, werd in april jongstleden tijdens het beluisteren van een preek zo aangedaan, dat zij uit eigen beweging de kerk uitging. Behalve die twee voorbeelden is het mij niet bekend dat er onder de prediking enige beroering plaats vond, uitgezonderd dan de tranen die in stilte gestort werden.

Onlangs, toen ik in mijn gemeente onderzoek deed naar hen van wie ik, naar mijn beste weten aanneem dat zij door de zaligmakende kennis van Christus werkelijk verlicht zijn, kwam ik op het aantal van ongeveer zeventig. Het grootste deel van hen is nog geen dertig jaar, sommigen zijn boven de veertig, zes of zeven boven de vijftig, één is zestig en één is ouder dan zeventig jaar. Onder de kinderen die jonger zijn dan twaalf of veertien jaar zie ik er opmerkelijk veel die er blijk van geven dat de godsdienst voor hen belangrijk is, maar ik vind het erg moeilijk over hun gemoedsgesteldheid te oordelen. Van hen die in het laatste jaar zijn overleden, zijn er drie in de Heere ontslapen en van nog twee of drie anderen koesteren wij dezelfde hoop.

Er zijn opmerkelijk veel vrienden van de godsdienst en voorstanders en verdedigers van de waarheid, hoewel zij er zelf geen blijk van geven te leven onder de kracht en invloed daarvan. Enkel onder ons bespotten en smaadden nog onlangs Gods kinderen, maar hun aantal is nu zo gering, dat zij ons niet meer storen. De Heilige Schrift wordt zo regelmatig gelezen en het beroep daarop is zo algemeen, dat de waarheid zelf dient om de mond der tegenstanders te stoppen. Ons wordt vaak verteld dat het gevoel en het taalgebruik van onze gemeenteleden in diverse plaatsen regelmatig verkeerd wordt opgevat en aanleiding is tot de verwondering, bespottung en schimp van velen. Maar wij horen deze dingen slechts op afstand. Hun wordt nauwelijks toegestaan dichter bij ons te komen. De voornaamste tegenstand komt van hen, die letterkennis bezitten en in de waan leven de Heilige Schriften goed te verstaan. Die stellen dat er niets wezenlijks, noch noodzakelijks is in die bevindelijke kennis, die sommige ongeleerde mensen voorwenden verkregen te hebben, dat het zuivere verwaandheid van hen is als zij zich verbeelden meer van de zaligmakende kennis te bezitten dan mensen van grote geleerdheid en ervaring in de Schriften. "Zijn wij dan ook blind?" was vroeger al het verwijt van vleselijke mensen, de geleerde hoogmoed en zichzelf rechtvaardigende verwaandheid. 12 Joh. 9:40

Het is duidelijk dat de Schrift het gehele mensdom in twee klassen verdeelt. Die zijn op de meest heldere manier van elkaar te onderscheiden. Het verschil zien wij in de Bijbel gekenschetst door het helderste taalgebruik en de duidelijkste vergelijkingen. Zij worden genoemd: kinderen van God en kinderen van de duivel, kinderen van het Koninkrijk en kinderen van de boze, zij die dood zijn in misdaden en zonden en zij die levend gemaakt zijn door Christus. Zij worden vergeleken met tarwe en onkruid, met goede en kwade vissen, met schapen en bokken. 13. 1 Joh. 3:10; Matth. 13:38; Matth. 13:47-48; Ef 2:1,6; Matth. 25:13; Matth. 25:32.

Tijdens de normale voortgang van mijn prediking, en in het bijzonder in de uitleg van het gewichtige leerstuk der wedergeboorte, heb ik getracht dit verschil in het oog te houden en op de duidelijkste wijze onder de aandacht van mijn hoorders te brengen. Velen hebben zich in niet geringe mate gestoten aan deze manier van separeren, de prediker veracht en geklaagd over een liefdeloze veroordeling. Zij stelden dat het alleen aan God toekomt om over hun hart te oordelen en zeiden te hopen dat het goed met hen was, ondanks dat zij niet zo veel uiterlijk vertoon maakten van hun Godsdienst enzovoorts. Toch heeft de waarheid overwonnen. Sommigen hebben mij later beleden dat de allereerste overwegingen over de staat en toestand van hun ziel ontstaan zijn door het ongenoegen dat zij hierover hadden. Want zij zagen zich, door mijn wijze van preken over de kenmerken, ingedeeld bij de ongelovigen, samen met doodslagers en afgodendienaars (Openb. 21:8). Maar bij het naar voren brengen van zulke, toch wel kwetsende, hoewel noodzakelijke, waarschuwingen, had ik in het bijzonder de Geest van Christus nodig om mij te behoeden voor alle scherpheid en bitsheid in mijn taalgebruik en houding. Het was nodig een teer medelijden te betonen met hen die ik op die manier aansprak en om mij bekwaam te maken de waarheid in liefde voor te dragen.

Ik bespeur onder onze jonge bekeerlingen een opmerkelijk verschil in gestalten en toestanden, maar ook een opvallende overeenkomst in karakter en gedrag. Zij zijn neergebogen, of meer opgebeurd, naar mate hun aandacht vaker gevestigd is op eigen gebreken en verdorvenheid of op de heerlijke genoegzaamheid van Christus en Zijn Borggerechtigheid. Allen kenmerken zich echter door zachtmoedigheid en nederigheid, door een warme onderlinge verbondenheid en genegenheid voor allen die de Heere Jezus liefhebben en door hun hart en zinnen te stellen op de dingen die boven zijn. Ik ken onder hen geen voorbeelden van iemand die troost, hulp of leiding zoekt door dromen of gezichten, door enige vreemde aandoeningen of indrukken, of door het willekeurig uitzien naar een uitwendig teken, zoals dat van Abrahams dienstknecht en van Gideon (Gen. 34:14 en Richt. 6:36-40).

Tot nog toe hebben wij geen reden om te klagen over enige opmerkelijke terugval onder hen die schijnen een zalige verandering ondergaan te hebben. Er kunnen echter mensen zijn die enige tijd met een schijnbare ernst waren aangedaan, maar nu tot hun vroegere koelheid en onverschilligheid zijn teruggekeerd. Ik heb redenen om van sommigen te vermoeden dat dit bij hen zo is, hoewel ik geen gelegenheid heb om van nabij het verschil in hun gemoed waar te nemen. Moge de Heere dit nog op tijd aan hen ontdekken.

Maar allen, voor zover ik weet, die eens werkelijk over hun zonden vernederd schenen te zijn, volharden uiteindelijk in een ootmoedige, geestelijke en tere levenswandel. Zij begeren vroeg of laat de zuivere en onvervalste melk van het woord en het onderhouden van een onderlinge christelijke levenswandel. De jongeren spreken wat meer ongedwongen en vertonen een ander gedrag. Zij zijn nu bezadigder en serieuzer als het over de godsdienst gaat. Mensen die iets ouder zijn, wensen niet langer zichzelf te behagen. Hun wereldsgezindheid hebben zij naar behoren achter zich gelaten en zij nemen toe in ootmoed, tevredenheid en dankbaarheid.

Het uiterlijke gevolg van een algemene belangstelling voor de godsdienst blijkt zelfs uit het gedrag van hen die naar het schijnt geen innerlijke gemoedsverandering ondervonden hebben. Terwijl de jongelui naar de zondagsscholen gingen, waren de iets ouderen gewend de avond van die dag door te brengen in de velden en bossen, met zwelgpertijen, of door vrienden die verderaf wonen te gaan bezoeken, zonder hun tijd op een nuttige manier te besteden. Nu is er bijna geen overmatig eten en drinken meer waarneembaar, noch iemand die naar buiten gaat om te wandelen, behalve dan naar een woning waar een godsdienstige bijeenkomst is, om daar uit de Bijbel te horen voorlezen. Vloeken, zedeloze gesprekken, dwaze en onbetamelijk gepraat verdwenen grotendeels.

Op feestelijke momenten, als het volk gewend was bijeen te komen, maar ook als men samenkam om te waken bij het lijk van een overleden buur, werd voorheen de hele nacht doorgebracht met kinderachtige en luidruchtige spelen en tijdverdrijf; zelfs de kamer waar de overledene lag, was een plaats van losbandigheid. Die onnatuurlijke gewoonte, die nog vrij algemeen onder het grootste deel van de Hooglanders plaats vindt, is in onze streek bijna geheel verdwenen. Men komt bij zulke gelegenheden nog wel samen, maar nu brengt men de tijd door met het lezen van de Heilige Schrift en stichtelijke gesprekken.

In antwoord op uw verzoek om u enkele van de meest opmerkelijke bekeringen onder ons volk te willen melden, moet ik zeggen hierover weinig ongewoons te kunnen mededelen. Ik heb reeds gezegd dat bijna al onze bekeerlingen stilletjes, traspigewijs, werden geleid tot een ernstige belangstelling voor hun eeuwig behoud. De verandering in de onderlinge omgang, het humeur, gedrag en zelfs het gelaat van enkelen valt een oplettend waarnemer op. Er is zelfs een verandering waar te nemen in beschaafdheid en manieren. Het gevolg is dus, over het algemeen, zichtbaar. Maar als het gaat over hoe het met individuele personen is gegaan, dan zijn er geen of weinig gevallen om daar iets bijzonders over te vertellen. Er bestaan onder ons geen voorbeelden van personen die uitmuntten in zedelijke losbandigheid, in roekeloze of onheilige gesprekken die deze buitensporigheden achter zich gelaten hebben. Nee, daarvan zijn in onze gemeente geen voorbeelden te noemen. De verandering of bekering is vooral gebaseerd op het feit dat een staat van onkunde, onverschilligheid en afkeer van goddelijke dingen is veranderd in kennis van, het erkennen en hebben van echte belangstelling voor, een geestelijke ervaring en het gewicht en de kracht daarvan. Ook zijn er bij ons geen voorbeelden van mensen die plotseling getroffen werden, indrukken ontvingen door een verschrikkelijke gebeurtenis of door een opmerkelijk ingrijpen der Voorzienigheid. Het woord der waarheid dat in het openbaar is gepredikt, of tijdens persoonlijke gesprekken werd voorgehouden, is vrijwel alleen het middel

geweest tot overtuiging van zonden en het gelovig vertrouwen op de Zaligmaker. In ieder bijzonder geval is de kracht van Gods genade zichtbaar in de vrucht die daardoor voortgebracht is. Maar er is weinig verschil in de uitwerking. Dus, in plaats van een poging om u het liefelijke en bekoorlijke van de heiligen te schetsen die ons omringen, zou ik liever wensen u en andere goede vrienden, die in staat zijn om dit schouwspel op de juiste wijze te beoordelen, over te halen met de uitspraak: "Komt en ziet!"

Ik heb zo, mijn waarde heer, getracht u een beknopt verslag uit te brengen over de positieve situatie van de godsdienst in deze gemeente gedurende de laatste twee of drie jaren. En nog steeds hebben wij het voorrecht om van week tot week te ervaren dat dezelfde belangstelling en opwekking in de omgeving toeneemt en zich ook uitbreidt tot enkele naburige gemeenten. Enkele weken geleden kwamen verschillende mensen die op een afstand van zes tot zeven mijl (d.w.z. ruim twee uren wandelen) hier vandaan wonen op een zondagmorgen naar ons toe, met een even zichtbare belangstelling voor het behoud van hun onsterfelijke zielen. En op de daaropvolgende zondag kwamen die mensen opnieuw, terwijl zij anderen meenamen met dezelfde gemoedsaandoeningen. Voor zover men dat op dit moment kan zien, is hun toestand hoopgevend. Zo is de rijke genade en goedertierenheid van God, waarmee het Hem behaagd heeft om dit deel van Zijn wijngaard te bezoeken. Ik vertrouw erop dat al onze christelijke broeders, die dit heuglijke bericht vernemen, zich met ons in het gebed zullen verenigen of het God moge behagen om deze wijngaard, die Zijn eigen hand geplant heeft, ook in de toekomst met Zijn rijke zegen te bevochtigen en dat het aan geen zwijn uit het woud zal toegelaten worden om deze te bederven, noch dat enig gewormte aan de wortel zal knagen om die te verdorren!

6. DAMES MORTON. SIERAAD VOOR AS

Levensschets van de dames Morton en brieven van hun Godvrezende tante

**En
Levende Godzaligheid
door
Ds. Jonathan Ranken Anderson**

Uit het Engels vertaald door J. Kooistra, Ede

UITGEVERIJ G. KOOL - VEENENDAAL - 1977

INHOUD

1. Inleiding Ds. D. MacLean
2. Levensschets van de **dames Morton** en brieven van hun Godvrezende tante - Alex. E. Alexander . . .
3. Levende Godzaligheid door wijlen - Ds. Jonathan R. Anderson

Inleiding

We leven in bijzonder ernstige tijden. De naties der wereld komen te voorschijn uit de meest dodelijke strijd uit de geschiedenis, waarvan de gevolgen alleen maar overzien kunnen worden door Hem, Die zit boven de kloot der aarde en voor Wie de inwoners der aarde zijn als sprinkhanen. Bestaande wetten en gewoonten worden nu geplaatst onder de microscoop van een nieuw idealisme en als niet overeenkomende met de algemene meningen, moeten ze opzij worden geschoven. Er is een algemene roep om een nieuwe orde, maar een orde op Schriftuurlijke basis is vreemd aan de moderne begrippen. De wereldwijzen hebben geen verlangen naar het leven, waarnaar de apostel Paulus verwijst: "Zo dan, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel; het oude is voorbijgegaan, zie, het is alles nieuw geworden" (2 Cor. 5: 17).

Maar in plaats dat deze droevige beschikkingen gerechtigheid als vrucht hebben onder degenen, die erdoor getroffen worden, schijnt het tegenovergestelde het gevolg te zijn. Beperkingen worden weggeworpen, overtreding van Gods Wet wordt steeds vrijmoediger begaan; en weinigen nemen de donder der Goddelijke Majesteit ter harte. Dit zijn tekenen dat, als er geen berouw wordt verleend, de huidige oordelen door nog ernstiger zullen worden gevolgd. Men zou denken, dat in zo'n tijd de kerk van Christus zou zijn als een vrijstad, die haar poorten open heeft voor de verdrukten en dat er velen zouden zijn, die naar haar grensgebied zouden komen om haar Heere te zoeken, Die de gebrokenen van harte kan genezen, en hen in hun smarten kan verbinden. Maar helaas! Dat is op het ogenblik niet het geval. Degenen, die de legerscharen van satan verlaten en zich voegen in de gelederen van de Zaligmaker zijn werkelijk weinigen in getal. Terwijl er vele kerken zijn en er veel godsdienstige activiteit ontplooid wordt, wordt echter in de meeste gevallen de waarheid niet verkondigd. De zondaars worden niet gewaarschuwd de toekomstige toorn te ontvlieden; de zonden worden hun niet voorgehouden en op Goddelijk

bevel, vervloekt; een dierbare Zaligmaker, Die stierf voor de goddelozen wordt, niet in al Zijn heerlijke voldoening en genadige ontferming verklaard; naar het krachtig werk van de Heilige Geest in het overtuigen van zonde en het brengen van de ziel in vereniging met zulk een Zaligmaker wordt zelden, of nooit verwezen.

Zulke plaatsen zijn geen plaatsen van eredienst en hun bestaan is een duidelijk teken, dat duisternis de aarde bedekt en grote donkerheid de volken. Maar zelfs in kerken, waar het Evangelie wordt verkondigd, is het duidelijk dat de zaak van Christus in grote mate is bedekt. In plaats van de vrede en de broederschap, die men er zou verwachten, volgend op de ramp van de oorlog, die over deze generatie gekomen is, ontstaat overal tweedracht en het blijkt heel duidelijk, dat alleen wanneer de HEERE Sion wederbrengen zal, de wachters oog aan oog zien zullen (Jes. 52: 8). Wat is het nodig om te pleiten op de belofte: "Zie, Ik zal uwe graven openen, en zal uit uwe graven doen opkomen, o mijn volk! en Ik zal ulieden brengen in het land Israëls" (Ezech. 37: 12).

Voor het geestelijk leven is het overpeinzen van de huilende wildernis, waardoor men moet gaan naar het hemelse Kanaän, een last en veroorzaakt veel vrees in de harten. Dit is vooral waar in een tijd, wanneer er maar weinig tekenen van geestelijk leven zijn en degenen die het smalle pad betreden, zeer weinig in getal zijn. Het dierbaarste voor het kind van God is de broederschap van hen, die verbonden zijn aan dezelfde Zaligmaker, die hun moeiten en lasten aan dezelfde troon der genade brengen, die gereinigd zijn in hetzelfde dierbare bloed en die heilig wensen te wandelen. Het gemis van zulk een broederschap doet de gelovige met David zeggen: "Ik ben geworden als een eenzame mus op het dak" (Psalm 102: 7).

Ter bemoediging van dezulken is deze brochure geschreven.

Het is een gedenkschrift van twee waardige dames, die door Goddelijke genade veilig de wildernis zijn gepasseerd en nu de lof zingen van Hem in Wiens kracht ze werden bewaard tot de zaligheid. De **dames Morton** waren leden van de St. Jude's Free Presbyterian Church, Blythwood Square, **Glasgow** en gedurende vele jaren versierden ze de leer van de Verlosser met een consequente belijdenis van hun geloof.

Hun levensschets is geschreven door Ds. A. Alexander van Glasgow, een toegewijde vriend, die een moeilijke taak op aangename wijze heeft volbracht. De natuurlijke terughoudendheid van de dames Morton maakte het erg moeilijk om gegevens te verzamelen, die voor een groot aantal lezers interessant zouden kunnen zijn. Het is echter duidelijk, dat beiden in hun jonge jaren zaligmakend werden geroepen. Ze behoorden tot hen, die de heerschappij en het gezag van Gods Woord in hun consciënties gevoelen. "Waar het Woord des Konings is, daar is heerschappij" (Pred. 8: 4), en deze heerschappij wordt gevoeld door allen, die geroepen worden uit de duisternis tot het licht. Dit geeft de ziel een oprecht gevoel van zonde. De zonde in al haar buitengewone slechtheid wordt dan gehaat en de zonde in al haar misdadigheid wordt gevoeld als een boos en bitter ding. Een blik op de Goddelijke heiligheid doet hen treuren over hun onreinheid; een blik op de Goddelijke gerechtigheid doet hen beseffen, dat er door de werken der Wet voor God geen vlees gerechtvaardigd wordt; en de kennis van hun onbekwaamheid om de zaligheid te verwerven, weerhoudt hen ervan enig vertrouwen in het vlees te stellen.

Maar het overtuigen van zonde is het werk van de Heilige Geest. De Zaligmaker getuigt van Hem: "Hij zal Mij verheerlijken" (Joh. 16: 14). Welk een heerlijke en wonderlijke dag is het, wanneer Christus bekendgemaakt wordt in Zijn liefde voor zondaren. De duisternis verdwijnt en de doordringende beschuldigingen van het geweten bedaren. De zangtijd is gekomen, en nooit zongen de vogels hun welkomstlied in de morgen heerlijker dan die zondaren, die de opgaande Zon der gerechtigheid begroeten. Er is genezing onder Zijn vleugelen voor de

duisternis van hun ziel. Een blik door het geloof op de Roos van Saron trekt hen gewillig in de vereniging en gemeenschap met Hem, waardoor ze ontvangen de zegeningen van Zijn verzoening, en de mantel der gerechtigheid, en ze zullen tenslotte met Hem heersen in Zijn koninkrijk.

Dat de dames Morton dit beleefd hadden, kwam duidelijk in hun leven uit. De zonden en de plagen van een boos hart waren hun grootste last. Een Drieëenig God, Die zondaren zaligt, was hun vaste hoop en vreugde. De bloei van Sion was hun innigste wens en groot was hun blijdschap over iemand, in wie ze de vruchten van berouw zagen. Gelijk Tryfena en Tryfosa, die Paulus liet groeten, werkten ze in de Heere. Gelijk Febé waren ze velen tot hulp en bijstand. Van beiden kon gezegd worden: "Zij doet haren mond open met wijsheid, en op hare tong is de leer der goeddadigheid" (Spreuken 31: 26).

De verhandeling over "Levende Godzaligheid" van **Ds. J.R. Anderson** is hierbij opgenomen, daar het nader de godzaligheid, die de dames Morton beleden, aantoonde. Ze beminden zeer een geestelijk inzicht in de trouwe verkondiging van de waarheid Gods en de zielen der mensen hadden bij hen grote waarde. Men kon niet lang in hun gezelschap verkeren, zonder te beseffen dat ze veel lazen in de geschriften van iemand, die voor hen in bijzondere zin een geliefd predikant was. Wijlen Ds. Neil Cameron van Glasgow beschrijft hem als iemand, die zeer onderwezen was door de Heilige Geest, een theoloog van formaat, die vasthield aan de leerstukken der genade en ze duidelijk en met grote overtuigingskracht onderwees.

Tijdens zijn bediening zag Ds. Anderson met grote schrik de vorderingen van het Arminianisme en Morisonianisme in de Vrije Kerk en stelde een getrouw getuigenis op tegen die twee onheilen. Wat bijzonder zorg veroorzaakte, was de leer, die het min of meer stelde zonder de soevereine genade van de Heilige Geest. In latere jaren droeg deze leer haar vruchten, want toen het ongeloof de kop op stak, waren er velen in deze ogenschijnlijke evangelische kerk, die zich opmaakten om haar vertegenwoordigers te beschermen.

In 1852 scheidde Ds. Anderson zich af. Het grootste gedeelte van zijn gemeente volgde hem en tot 1859, het jaar van zijn overlijden, ging hij zijn gemeente voor in de bediening des Woords in Knox's Tabernacle te Glasgow. Op uitnodiging van degenen, die hem als een getrouwe prediker beschouwden, predikte hij ook op verschillende andere plaatsen. Na de dood van haar predikant bleef de kleine groep gedurende ongeveer 40 jaar een zelfstandig bestaan voeren.

Tijdens deze periode zette het verval zich voort in de Vrije Kerk en bereikte tenslotte zijn hoogtepunt in het aannemen van de zo bekend geworden Declaratory Act. Het was op dit ogenblik, dat Ds. D. MacFarlane zijn protest liet horen in de Synode van de Vrije Kerk en haar de rug toekeerde. Dit had plaats in 1893.

Ds. D. MacDonald, predikant te Shielaig, volgde Ds. MacFarlane en deze twee getrouwe predikanten vormden samen met een ouderling, Mr. A. MacFarlane, de eerste classis van de Free Presbyterian Church of Scotland.

Het nieuws van deze afscheiding ten einde vast te houden aan Gods Woord en het getuigenis van de ware kerk van Schotland te bewaren, bereikte de oren van het overblijfsel van Ds. Anderson's gemeente. Men verzocht aansluiting en na 40 jaar vacant te zijn geweest, werd Ds. J.S. Sinclair over haar gesteld. Na het overlijden van Ds. Sinclair smolt de gemeente samen met die van de St. Jude, waar de dames Morton hun laatste dagen doorbrachten.

Het was in die laatste jaren, dat de schrijver wat beter bekend werd met de dames Morton en toen hij zijn pen neerlegde, voelde hij hoe onmogelijk het is om op de juiste wijze uitdrukking te geven aan de nederigheid en zachtmoedigheid, die hun leven sierde. De kerk op aarde verloor

in hen twee ernstige smekelingen, die baden om haar bloei en welzijn. De wereld verloor twee levende brieven van Christus, Die gelezen en gekend konden worden van alle mensen. Daar hun wandel in de hemelen was, leefden ze als vreemdelingen en bijwoners in de wereld en nu de aardse tabernakel verbroken is, zijn ze inwoners van de stad, die fundamenteën heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is.
D. MACLEAN.

LEVENSSCHETS VAN DE DAMES MORTON EN BRIEVEN VAN HUN GODVREZENDE TANTE

"De Geest des Heeren HEEREN is op Mij, omdat de HEERE Mij gezalfd heeft, om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van harte, om de gevangenen vrijheid uit te roepen, en de gebondenen opening der gevangenis. Om uit te roepen het jaar van het welbehagen des HEEREN, en de dag der wraak onzes Gods; om alle treurigen te troosten; om de treurigen Zions te beschikken, dat hun gegeven worde sieraad voor as, vreugdeolie voor treurigheid, het gewaad des lofs voor een benauwde geest; opdat zij genaamd worden eikebomen der gerechtigheid, een planting des HEEREN, opdat Hij verheerlijkt worde" (Jes. 61: 1, 2 en 3).

In dit gedeelte van Gods Woord vinden we een beschrijving van het ambtelijk werk van de Heere Jezus Christus. De vervulling van dit grote ambt zal nooit eindigen tot de bazuin van God zal klinken en er geen tijd meer zijn zal. Dan zal die ontelbare schare verzameld worden, de uitverkorenen Gods, voor wie Christus stierf; en die Hem eeuwig zullen loven en prijzen met het gezang der verlostten: "Het Lam, Dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en eer, en heerlijkheid, en dankzegging."

We wensen op deze bladzijden een korte schets te geven van het leven van twee heiligen Gods, die kort geleden Zijn wijngaard op aarde verlieten. De genade Gods, zoals die getoond wordt in het werk der verlossing en heiligmaking in de zielen der gelovigen, is een buitengewoon en dierbaar werk, onze aandacht altijd waardig. Het is goed de geschiedenis te verhalen van hen, die gelijk de apostel Paulus konden zeggen: "Door de genade Gods ben ik dat ik ben."

En zo was het met **Mej. Barbara en Mej. Isabella Morton**. Zij gingen in in de eeuwige rust. Degenen, die hen gekend hebben, zullen het getuigenis van hun leven niet gemakkelijk vergeten; en in deze tijd van grote geestelijke duisternis treedt dat helder naar voren en toont het dat ware licht, en dat is Christus. Degenen, die dit lezen en die trachten uit te gaan op de voetstappen der schapen, mogen erdoor bemoedigd en bevestigd worden in het geloof van Hem, Die hen riep uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht.

Mej. Barbara en Mej. Isabella Morton waren geboren in de eerste en veel bewogen jaren van de tweede helft van de vorige eeuw, in de stad Glasgow. Als kleine kinderen hoorden ze gesprekken over het lijden van hun landgenoten in de Krim-oorlog. In die dagen was de Krim ver weg en de wereld was groot. De stad Glasgow bestond uit een verspreide, maar ambitieuze gemeenschap, en industriële pioniers stelden alles in het werk om een bedrijf te vestigen; de rivier de Clyde stelde haar monding wijd open voor de handel, die tenslotte werkelijkheid werd. De raderen in de fabrieken draaiden vlug; en men oogstte grote rijkdommen van de tabaks-, thee- en katoenvelden. Grote warenhuizen en woningen van prachtige architectuur werden gebouwd, waarvan nog enige bestaan en heden ten dage de trots zijn van de burgers. Een kenmerk van die

tijd van de vurigheid en doortastendheid van het persoonlijk initiatief in de bedrijven. Nu vooraanstaande firma's werden toen als plaatselijke bedrijven gesticht.

De Godzalige **William Morton** bezat en leidde een loodgietersbedrijf in het dorp Partick. Het egoïsme van het veelvoudige eigendomsrecht was het dodelijk werk van het verdringen van de handwerksman om plaats te geven aan de massa-productie, nog niet begonnen. In het handelsverkeer was ruimte, zo niet een eis voor eerlijke en wettige handel. William Morton was lid van de gemeente van Ds. J.R. Anderson, waarover u al iets is meegedeeld. Hij deelde in het grote verdriet van de gemeente bij de dood van de geliefde predikant; hij bleef vasthouden aan het getuigenis, dat in Knox's Tabernacle was verkondigd.

Ds. Anderson schreef enkele dagen voor zijn sterven in zijn dagboek: "Ik ben op de rand der eeuwigheid geweest en geniet nu een vrede, die alle verstand te boven gaat. Meer dan ooit ben ik ervan overtuigd, dat de leer die we vasthouden, de tucht die we uitoefenen, en ons getuigenis tegen de overvloedige ongerechtigheid, juist zijn; mijn hart is in hartelijke liefde verbonden aan allen, die de Heere Jezus Christus liefhebben, en de belijdenis van hun geloof zonder weifelen vasthouden."

Mej. Barbera en Mej. Isabella volgden hun vader en reeds jong leerden ze de wegen der Godzaligen en hun ernstige gesprekken lief te hebben. Hun tante, een zuster van hun vader, was daarbij ook wel aanwezig en uit haar kostelijke brieven uit latere jaren zal veel worden aangehaald, wat onze lezers anders nooit zouden geweten hebben.

Schrijvend aan haar nichten in Glasgow vanuit het verre Canada en terugziende op haar vroegere verbondenheid met Knox's Tabernacle, toen zij, aan wie ze nu schreef nog kinderen waren, deelde ze in haar brieven mee: "Ik ben zo gelukkig, als ik 's nachts niet kan slapen, deze grote leerstukken te overdenken: de Drieëenheid Gods, de eeuwigheid, de oneindigheid, de alomtegenwoordigheid, de almacht en de grote goedheid; ik dank en loof de Heere, dat ik mocht zitten onder die leer.

Ik kan me Ds. Anderson nog zo goed voorstellen: zijn gloeiend gezicht, zijn uitgestrekte handen en zijn ziel vervuld met aanbidding voor de grote "IK ZAL ZIJN", en de grote zaligheid. Degenen, die zo'n bediening op aarde konden waarderen, zouden hem gezien en zijn stem gehoord en de kracht die het huis vervulde, gevoeld moeten hebben: de gebogen hoofden, de stille tranen, de krachtige woorden, de verheven waarheden en de Godsvreze, de mens in het stof en God op de troon.

O, als ik denk aan de wonderschone Psalmen en hoe gepast ze waren bij de predikatie en de woorden, waarmee hij dikwijls eindigde: "Er is een godsdienst, die waard is om voor te leven en te sterven." Deze brief schildert ons op een bijzondere wijze de geestelijke gemeenschap, waaruit ons gedenkschrift veel van zijn belangwekkends heeft geput.

De levende godzaligheid, die één van de fundamenteën van het getuigenis van de Tabernacle was, vond zijn weg in het huis van Morton; de dames Morton hadden de rijke zegen godvrezende ouders te mogen bezitten en het voorbeeld van vroomheid gebaseerd op de bevinding. Dikwijls hebben ze opmerkingen gemaakt over deze voorrechten en over hun opvoeding in de jeugd, het lezen en memoriseren der Schrift, het leren van de Korte Catechismus en het nauwkeurig lezen van "De Christenreis", "De heilige oorlog" en het leven der martelaren.

Het mag schijnen, alsof er over de één meer geschreven is dan over de ander. Dat kan wel zo zijn, maar bedenk, dat een groot gedeelte betrekking heeft op beiden. Het was een levenslange omgang met elkaar in vreugde en verdriet. Ieder had haar eigen karakter en ze vulden elkaar wat dat betreft aan en tijdens de jaren van onderlinge liefde ontstond een eenheid van gedachten en

handelen, zoals maar zelden wordt gezien. "Hieraan zullen zij allen bekennen dat gij Mijn discipelen zijt, zo gij liefde hebt onder elkander."

* * *

MEJ. BARBARA MORTON

Mej. Barbara Morton nam een baan bij het onderwijs ter hand en studeerde daarvoor aan het Free Church College in Glasgow. Uit deze tijd van haar leven zijn weinig bijzonderheden bekend, maar één van haar oud-leerlingen en een zeer achterswaardige man, Mr. John Scott van Stevenston, schreef als volgt over haar: "Het is meer dan 55 jaar geleden, dat ik op school zat bij Mej. Morton te Stevenston en in die tijd was ze de hoofdonderwijzer behulpzaam. '66r ze naar school kwam, was Mej. Morton daar onderwijzeres aan de school, die toen bekend stond als de "Works school." Ook gaf ze les aan de avondschool en als handwerklerares had ze bijna haars gelijke niet. Al haar leerlingen spraken met de grootste achting over haar. Ik zou niet willen beweren, dat ze een uitzonderlijk begaafde onderwijzeres was, maar haar hoogstaand karakter, haar ijver en haar werk werden door allen bewonderd.

Mej. Morton hield zich afzijdig van alle maatschappelijke activiteiten, hoe onschuldig ze zich ook voordeden. Als haar een cadeautje gegeven werd, en ik geloof dat ze er vele kreeg, aanvaardde ze het alleen onder vier ogen. Verscheidene jaren nadat ik de school verlaten had, kwam ik weer in nauw contact met Mej. Morton en dat was toen ik de kerk in Stevenston verliet, toen daar instrumentale muziek werd ingevoerd, en naar de afgescheiden kerk te Kilwinning ging. Mej. Morton was net als ik, een bewonderaarster van wijlen Ds. Thomas Matthew, zowel als mens, als getrouwe prediker van het Evangelie. Mej. Morton hield van de Psalmen en van de leer der genade en hoorde graag een zuivere preek en verenigde zich gaarne met een Psalmzingerende gemeente; ze beschouwde een afstand van enkele mijlen als een bagatel.

Ik blijf me haar vriendelijkheid voor allerlei mensen herinneren en hoewel haar eigen middelen maar gering waren, probeerde ze in alle gevallen te helpen als het voor een goed doel was en die gevallen waren er volgens haar mening niet weinig, hoewel anderen dat niet altijd met haar eens waren. Zelf zei ze niet veel, maar gebruikte zorgvuldig uitgekozen boekjes en verhandelingen als middelen om de Naam van haar Meester naar alle kanten te verbreiden. Ik heb haar nooit een boze uitdrukking tegen iemand horen uiten. Ze brandde van liefde en was zeer vrijgevig; nooit kwam er een klacht over haar lippen en ze geloofde onvoorwaardelijk Gods Woord."

Tot het eind van haar leven was ze zeer bezorgd over de zielen van de jeugd en zeer dikwijls drukte ze haar vrees uit betreffende het toenemend gebrek aan zuiver Bijbels onderwijs in de scholen. Na haar pensionering bracht ze vele bezoeken aan de stad Stevenston, waar ze onderwijzeres was geweest en die ze niet zonder reden liefhad. Daar, en in Glasgow, werkte ze als een volijverige verkondigster van de Waarheid; haar ijver verflauwde niet met het toenemen van de jaren; dikwijls hoorde men haar zeggen: "O, de ernst van de dood en God niet te kennen." In haar raadgevingen aan jonge mensen, haalde ze vaak de schone woorden van Sir Henry Havelock aan: "Vlucht in al je zorgen en ellende tot Jezus Christus, geen mens had ooit zo'n echte vriend, of zo'n goede meester; zie niet op Hem vanuit de verte, maar bezie Hem als een steun en trooster en Hij zal uw vertrouwen belonen met oneindige zegeningen."

Tegen het eind van 1943 liep Mej. Barbara een ernstige ver., koudheid op, waarvan ze niet herstelde. Haar zuster, die zeventig jaar lang haar trouwe vriendin was geweest, zat dag en nacht naast haar bed. Haar einde was vredig en kalm. Een dag of twee vóór haar sterven, kon ze de huisgodsdienstoefening in haar kamer nog volgen. Ze zong nog mee toen er een gedeelte van Psalm 32 werd gezongen, één van haar lievelingspsalmen, en die haar ongetwijfeld veel troost gaf in haar laatste uren. (Vertaald in Hollands)

*Welzalig hij wiens zonden zijn vergeven;
Die van de straf voor eeuwig is ontheven;
Wiens wanbedrijf, waardoor hij was bevlekt,
Voor 't heilig oog des HEEREN is bedekt.
Welzalig is de mens, wien 't mag gebeuren,
Dat God naar recht hem niet wil schuldig keuren,
En die in 't vroom en ongeveinsd gemoed,
Geen snood bedrog, maar blank' oprechtheid voedt.*

*Toen 'k zweeg, en U mijn ongerechtigheden,
Weerhouden door de vrees, niet heb beleden,
Verouderden mijn beend'ren door geklag,
In mijn gebrul en angst den gansen dag.
Want, HEER', Uw hand, die mij bezocht met plagen,
Deed dag en nacht mij zware smarten dragen;
Mijn levenssap droogd' uit van uur tot uur,
Gelijk het land door zomerzonnevuur.*

*'k Bekend, o HEER: aan U oprecht mijn zonden;
'k Verborg geen kwaad, dat in mij werd gevonden.
Maar ik beleet, na ernstig overleg,
Mijn boze dadn, Gij naamt die gunstig weg.
Dies zal tot U een ieder van de vromen,
In vindenstijd, met ootmoed smekend, komen;
Een zee van ramp moog' met haar golven slaan,
Hoe hoog zij ga, zij raakt hem zelfs niet aan.*

* * *

MEJ. ISABELLA MORTON

Gods volk overdenkt vaak het kronkelende pad, dat ze moeten betreden. Ze vinden het niet onprofijtelijk daarvoor een speciale plaats en tijd te zoeken, waar en waarop ze leren verstaan dat God zegt: "Dit is de weg, wandelt in dezelve." Sommigen van hen kunnen de eerste blijken nagaan van de kracht van soevereine genade, werkzaam in hun duistere ziel; en mogen onze lezers intijds hun harten onderzoeken en de tekenen van Gods handelen met hen zien, zo de Heere hun genadig is geweest. "En Ik zal de blinden leiden door de weg, die zij niet geweten hebben, Ik zal ze doen treden door de paden, die zij niet geweten hebben, Ik zal de duisternis voor hun aangezicht ten licht maken, en het kromme tot recht; deze dingen zal Ik hun doen, en Ik zal ze niet verlaten." Het godvruchtig leven van haar vader en zijn getuigenis en de bijzondere trouw en zachtmoedigheid van haar moeder lieten niet na indruk te maken op Mej. Isabella Morton.

Op zeker moment keek ze de oude boeken door, waartoe haar vader zich zo aangetrokken gevoelde. Lezend in een van de werken van Dr. Love werd ze getroffen door het woord "eeuwigheid", dat een diepe indruk op haar maakte aangaande het gewicht van de tijd. Deze indruk veranderde niet in de jaren die volgden. De Geest der Waarheid begon een gezegend werk in haar ziel, haar leidend door een weg, die ze niet geweten had. Haar eerste inwendige strijd had betrekking op de jonge dames, waarmee ze omgang had. Ze kon niet langer van hun vriendschap genieten. Eens, toen één van haar vriendinnen haar vakantie bij haar zou doorbrengen was ze erg bezorgd hoe ze haar het houden van de zondag moest uitleggen. Ze deed het echter en de voorgenomen vakantie ging niet door.

Daar haar moeder niet sterk genoeg was om de lange reis van Partickhill naar Knox's Tabernacle aan de zuidzijde van de stad te maken, moesten Mej. Isabella Morton en haar vader alleen gaan. Dikwijls sprak ze over die dagen en over die reizen naar Gods huis. Het waren de dagen van haar eerste liefde. Vaak merkte ze op, dat vele reizen zwijgend werden gemaakt, terwijl hun gedachten bij Hem waren, *Die ze niet gezien hadden en nochtans liefhadden, Dewelke zij, hoewel Hem niet ziende maar gelovende, zich verheugden met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde.*

Mej. Isabella herinnerde zich vooral een reis vanaf de Tabernacle naar huis. Er was een predicaatie gelezen over de verhoging van de Heere Jezus Christus. Die had grote indruk op haar gemaakt, zodat ze meer dan ooit de verborgen boosheden van haar hart zag en met tranen in haar ogen vond ze de volgende toepasselijke woorden in de Psalmen:

*Door Uwe gramschap, fel ontstoken,
Is verbroken
Al mijn vlees en lichaamskracht;
Rust, noch vrede wordt gevonden,
Om mijn zonden,
In mijn beend'ren, dag of nacht.*

*Want mijn hoofd is als bedolven
In de golven
Van mijn ongerechtigheên;
Zulk een last van zond' en plagen,
Niet te dragen,*

Drukt mijn schouders naar beneên.

Zie mij, HEERE, Wien elk moet duchten,

Tot U vluchten;

O, mijn God, verlaat mij niet;

Blijf niet, wegens mijn gebreken.

Ver geweken:

Toon, dat Gij mijn rampen ziet.

De godzalige en wijze vrouwen van Knox's Tabernacle, wier geestelijke ogen altijd letten op het minste teken van groei in de onvruchtbare grond van de door zonde verwoeste zielen, sloegen Mej. Isabella Morton bezorgd gade en wendden elke poging door woord en daad aan om dit zaad van God te voeden en te bemoedigen. Mej. Morton sprak in latere jaren dikwijls met grote dankbaarheid van deze dagen over die "Moeders in Israël." Met hun getrouw voorbeeld voor zich en een door de Heilige Geest wakker geschudde consciëntie bevond ze zich in de strijd tussen goed en kwaad, tussen licht en duisternis, tussen leven en dood. De strijd met de lokkende wereld werd ook aangebonden. Het is uit deze periode bekend, dat ze zo op de proef werd gesteld betreffende het kopen van een nieuwe hoed, dat ze er haar gebed van maakte er niet eentje te mogen kiezen, die haar getuigenis van haar Heere en Zaligmaker afbreuk zou kunnen doen.

Haar tante in Canada schreef haar in deze tijd: "Ik ben blij te horen dat je kennis gemaakt hebt met je eigen hart, te meer daar zovelen niet willen weten van zo'n verhouding, tot hun verderf. Ja, het is een ernstig ding zo'n waakzame vijand bij onze ellenboog te hebben, die altijd klaar staat om ons af te keren van datgene, wat tot ons behoud kan strekken. Ik heb zestig jaar in die strijd verkeerd en bevindt hem nu heviger en heviger, dieper en dieper; het is een strijd op leven en dood en die zal duren tot het einde toe. Net als voor de Roomse kerk is er geen reformatie voor het oude hart. Er moet een nieuw hart zijn, een nieuwe schepping; wees dus niet verontrust bij dat vooruitzicht. Je zult altijd de nodige rust krijgen in deze strijd. Er is een altijd stromende fontein. Uit zijn water kan men drinken en het is verkwikkend te zien hoe het nieuwe hart de listigheid van het oude hart overwint. Maar mijn ongeluk is, dat ik meestal het nieuwe hart niet kan zien door de walm van het oude, bedorven hart, maar dan denk ik: Als er geen nieuw hart is, waar komt dan die strijd vandaan? Je zult wel weten waar je met al je noden heen moet, naar de grote "IK ZAL ZIJN, DIE IK ZIJN ZAL."

Mej. Isabella Morton heeft nooit buiten haar eigen huis gewerkt. Bijna vijftig jaar lang woonde ze op nummer 53 van St. Vencent Crescent te Glasgow. Een aantal jaren verpleegde ze haar moeder, die ziekelijk was, en had ze het grote huis te onderhouden, terwijl haar zuster in Stevenston (Ayrshire) woonde. In haar vrije tijd las ze haar moeder veel voor en het nut daarvan waardeerde ze zelf ook. Ze dacht altijd aan die rustige ogenblikken terug, als ogenblikken waarop de Heere zei: "Komt gijlieden in een woeste plaats hier alleen en rust een weinig..."

Tenslotte verduisterde de smart en het verdriet Mortons huis. Men had dit wel zien aankomen en een brief van haar tante deelt deze droevige gebeurtenis mee: "Lieve, lieve broer, ik heb het droevige nieuws ontvangen betreffende het heengaan van je vrouw vanuit deze staat van beproeving en lijden, vanuit het midden van een liefhebbende echtgenoot en een aanhankelijk gezin. We hebben redenen te hopen dat ze is ingegaan in dat betere vaderland, een land dat steeds dichterbij komt en steeds meer werkelijkheid wordt, en dat zeer spoedig geopenbaard kan worden om ons te ontvangen... Welk een dierbaar woord was het, dat je geliefde vrouw je als

laatste vertelde: "Die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen." Dikwijls ben ik wonderlijk door die woorden getroost en ik geloof, dat we niet beter kunnen doen dan onze vermoeide hoofden aan Zijn voeten te leggen en te zeggen: "Heere, Gij hebt geslagen en Gij kunt helen."

Mej. Isabella Morton bleef voor haar huis en voor haar vader zorgen. De gemeente waartoe ze behoorden, was nu verenigd met de Free Presbyterian Church of Scotland, onder de bediening van wijlen Ds. James S. Sinclair.

William Morton stierf in hoge ouderdom, nadat de Heere opnieuw een getuigenis tot Zijn eer had opgericht, een getuigenis gelijk aan dat, waarvoor deze bejaarde dienstknecht gedurende veertig jaar had gestreden.

Voor Mej. Morton was de dood van haar vader een zware beproeving. Het was moeilijk voor haar om te zien hoe ze haar huis moest onderhouden. Meer dan ooit had ze nu Gods zorg nodig; aan Hem vertrouwde ze zich toe.

Haar tante schreef: "Ik was dankbaar je brief te ontvangen en te vernemen hoe het met je vader is gegaan, en de genade jullie bewezen. Mijn lieve broer, ik moet steeds denken dat hij in de hemel is en je lieve moeder ook, die zo zachtmoedig was; en nu weet ik niet, welke raad ik je moet geven. Ik merk, dat je je hebt overgegeven aan de leiding van de goede Herder en met grote voldoening laat ik je daar; niet alleen vanwege mijn eigen onwetendheid, maar omdat ik weet, dat dat de enige veilige plaats voor je is. "Wees stil en weet, dat Ik God ben..." Blus de werkingen van de Geest niet uit, maar voed ze, ze zijn dierbaar, dierbaarder dan iets anders. Vrees niet geliefde, en denk aan de Psalm:

*Vreest, vreest Hem t.' allen tijd,
Gij, heiligen, daar g'ondervindt,
Dat hij, die God vreest en bemint,
Gebrek noch schade lijdt.
In honger komt noch moed
Noch kracht de jonge leeuw te baat;
Maar die de HEERE zoekt vroeg of laat,
Mist nimmer 't nodig goed.*

Er is nog wel tijd om naar een huis uit te zien, maar vertrouw alleen op God. "Stel uw vertrouwen op de Heere en doe het goede." Ik was eens zeer gesteld op een onafhankelijk bestaan, maar ik moest lessen leren, die ik op geen andere wijze kon leren, als dat ik ze geleerd heb. Zachtmoedigheid is een grote genade, van veel groter waarde dan onafhankelijkheid. Ook hoogmoed is mijn kwelgeest geweest en men behoeft slechts weinig van deze geest uit de afgrond te weten om te beseffen, dat mensenhulp niet baat, en dat de verlossing van de Heere moet komen. O, welk een overwinning, wanneer de hoogmoed wordt weggenomen en de nederigheid, die lieve genade, in de ziel uitgestort wordt, en een hemelse geur met zich draagt. Welk een hemel, waar de hoogmoed niet kan binnenkomen en ons nooit meer zal kwellen."

Onder biddend opzien maakte Mej. Morton een plan, waarvan door de jaren heen bleek, dat God er Zijn zegen over gaf. Ze had besloten in haar huis met tien kamers op Vincent Crescent, nr. 53, te blijven wonen en als de Heere het gaf, wilde ze haar deur openstellen voor hen, die een kamer nodig hadden. Haar verzuchting was, dat dit werk tot Zijn eer mocht zijn. Jaar na jaar ging voorbij en Mej. Morton ging in en uit onder een altijd wisselende huishouding, terwijl ze

ieder in haar huis trachtte te helpen en bovendien zonder ophouden door woord en daad de Heere Jezus Christus aanpreekt, Die Zelf gezegd heeft: "Ik ben in het midden van u als één, die dient." Niet alleen, die op haar weg kwamen, waren zoals men ze in zo'n huis zou verwachten. Hoewel ze zeer voorzichtig te werk ging, waren er verscheidenen, die Mej. Isabella Morton veel zorgvolle dagen bezorgden. Tot haar vrienden was haar woord altijd eenvoudig, maar bij iemand, die in alle omstandigheden in termen van een eindeloze eeuwigheid denkt, kon er geen haastige beslissing zijn en zeker geen handelen zonder de leiding van de Almachtige.

Mej. Isabella Morton was iemand aan wie de Heere de Geest des gebeds had gegeven. Dikwijls beleed ze op haar eigen nederige wijze hoe ze 's nachts, als ze niet kon slapen, te bidden kreeg voor hen, die onder haar dak verkeerden en de eeuwigheid zal openbaren waarom deze biddende vrouw deze last der ziel moest dragen. Er wordt een interessant voorval verteld betreffende iemand aan wie Mej. Isabella Morton zeer verbonden was, en die in Gods voorzienigheid haar in latere jaren enige hulp kon verschaffen. Deze persoon was op de eerste zondag, die hij in haar huis doorbracht, door bepaalde omstandigheden slecht bij kas. Hij dacht aan de collecte bij de deur van de kerk en hoe onmogelijk alles voor hem scheen. Hij knielde neer en maakte zijn geval aan de God aller genade bekend. Toen werd er zachtjes op de deur geklopt. Hij stond op en opende de deur en tot zijn verbazing overhandigde Mej. Morton hem wat geld, zeggende, dat het haar 's nachts in het hart gegeven was dit te doen. Hoe waar is Gods Woord, dat zegt: "Eer ze roepen, zal Ik antwoorden." De gedachten van Mej. Morton concentreerden zich altijd op Gods huis. Ze zag alle mensen als zielen op weg naar de eeuwigheid en het was haar wens en verzuchting, dat ze daar in vrede zouden mogen aankomen.

Gods ware volk merkt altijd wel die innerlijke strijd en het is een betrouwbaar kenmerk van genade, wanneer ze klagen gelijk de kerk in vroeger dagen: "Ik word mager, ik word mager." Mej. Isabella Morton zei niet veel, maar haar tante beantwoordde een brief van haar, waarvan we de inhoud wel kunnen raden.

"Geliefde nicht, ik merk, dat je daar bent waar ik ook geweest ben vóór jou en nog ben; trachtend het pad voor je voeten glad en schoon te krijgen. Ik zie de noodzakelijkheid in om alles in de hand des Heeren te laten; zelfs de haren van ons hoofd zijn geteld. Hoe wonderschoon en heerlijk is het Woord en hoezeer heb ik het nodig: "En tot de ouderdom toe zal Ik Dezelfde zijn, ja, tot de grijsheid toe zal Ik ulieden dragen; Ik heb het gedaan, en Ik zal u opnemen, en Ik zal u dragen en redden."

Zijn dit geen wonderschone woorden van waarheid en liefde? En dan Zijn woorden tot Maria: "Ik vaar op tot Mijn Vader en uw Vader, en tot Mijn God en uw God." En toen aan het kruis Zijn zielesmart op het hoogste was, zei Hij tegen de moordenaar: "Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn." Zijn ogen gaan over degenen, die ontbloot zijn van mensenhulp; en deze dierbare woorden sprak Hij niet tot de voornaamste van de discipelen, maar tot de armste, de meest verlatene, de voornaamste der zondaren. O geliefde nicht, het is een groot voorrecht ons deel hier te ontvangen, opdat we gedurig Zijn aangezicht zouden zoeken, want zelfs in het zoeken ligt al een grote troost."

Bij zekere gelegenheid voelde Mej. Morton zich gedrongen een oude vriendin te bezoeken, die op enige afstand in een ziekenhuis terneer lag. Hoewel ze zelf niet sterk was, begaf ze zich op pad en bereikte haar doel, maar zag met angst tegen de terugreis op. Zoals gewoonlijk maakte ze haar zaak aan God bekend. Ze stond op het punt aan de lange wandeling te beginnen, toen een prachtige auto naast haar stopte. De chauffeur hielp haar bij het instappen en daar zat ze

naast een edelman, op wiens aanwijzingen ze naar een punt vlakbij haar huis gereden werd. Nooit heeft ze geweten wie haar weldoener was, maar vaak herinnerde ze haar vriendin eraan: "Mijn God zal naar Zijn rijkdom vervullen al uwe nooddrift en heerlijkheid door Christus Jezus."

*Ik steun op God, mijn Toeverlaat,
Dies heb ik niets te vrezen.
Wie God vertrouwt, die deert geen kwaad;
Uw tent zal veilig wezen;
Hij zal Zijn engelen gebiën,
Dat z'u op weg bevrijden;
Gij zult hen, in gevaren, zien
Voor uw behoud'nis strijden.*

*Zij zullen u, Gods gunstgenoot,
Naar 's Hoogsten welbehagen,
Opdat gij aan geen steen u stoot,
Op hunne handen dragen.
Gij zult op jonge leeuwen treên,
Op giftig' adders stappen,
En, door gevaar noch vrees bestreên,
De leeuw en draak vertrappen.*

Soms stort de Geest van God zegeningen in de ziel der verlostten, die boven hun bevassing gaan, en die zo beweldadigd worden, kunnen het geheim van hun grote vreugde niet vertellen. De wereld kan de vrede van Gods volk niet wegnemen en kan het vertrouwen, dat het stempel des hemels draagt, niet vernietigen.

Eens deelde Mej. Morton de schrijver met haar gewone terughoudendheid een interessante ervaring mee, die ze had meegemaakt in verband met een gedeelte van Gods Woord. Het verleende haar toen grote troost; en het zou ook hen moeten bemoedigen, die uitzien naar en wachten op God. Het gebed van Mozes: "Ik smeeek U, toon mij Uw heerlijkheid", had diepe indruk op Mej. Morton gemaakt. Gedurende lange tijd (maar we geloven: vele jaren), maakte ze dit tot haar gebed en hield zich daar veel mee bezig. Ware en oprechte ootmoed aarzelt niet om grote dingen van de grote God te vragen en eert de Almachtige daarin.

Vele jaren gingen voorbij en Mej. Morton zocht naar het antwoord op haar gebed. De heerlijkheid van God werd verkondigd in vele plaatsen, zoals in de vernedering van de Heere Jezus. Christus in Zijn komst in de stal; en gedurende Zijn hele reis naar het kruis der schande door een vijandige wereld. Was dat het antwoord op haar gebed? Of was de heerlijkheid van God haar voldoende getoond in het werk van Gods Geest in haarzelf en in anderen? Ongetwijfeld zouden deze voorbeelden voor haar gedeeltelijk een antwoord zijn geweest, maar niet voordat het de Heere behaagde haar hart te openen voor Zijn Woord, was er werkelijke bevrediging in. U zult zich het antwoord herinneren, dat Mozes kreeg. "Ik zal al Mijn goedigheid voorbij uw aangezicht gaan laten, en zal de Naam des HEEREN uitroepen voor uw aangezicht; maar Ik zal genadig zijn, wien Ik zal genadig zijn, en Ik zal Mij ontfermen, over wien Ik Mij ontfermen zal. Gij zoudt Mijn aangezicht niet kunnen zien; want Mij zal geen mens zien, en leven. Zie, er is een plaats bij Mij; daar zult gij u op de steenrots stellen. En het zal geschieden, wanneer Mijn heerlijkheid voorbij zal gaan, zo zal Ik u in een kloof der steenrots zetten; en Ik

zal u met Mijn hand overdekken, totdat Ik zal voorbijgegaan zijn. En wanneer Ik Mijn hand zal weggenomen hebben, zo zult gij Mijn achterste delen zien; maar Mijn aangezicht zal niet gezien worden.”

Mej. Morton kreeg toen de heerlijkheid Gods te zien in de leer van Zijn soevereiniteit over allen: "Ik zal genadig zijn, wien Ik zal genadig zijn, en Ik zal Mij ontfermen, over wien Ik Mij ontfermen zal." Het werd haar duidelijk, dat de bijzondere heerlijkheid van haar God was verkondigd en getoond in Zijn verkiezende genade! Mozes, de gezegende man Gods, kon onmogelijk het heerlijk aangezicht van de HEERE, Die hij diende, zien. Bij die heerlijkheid zou zijn onsterfelijke ziel geen baat hebben, nee integendeel, het zou zijn dood betekend hebben. Mej. Isabella Morton verstond, dat de man Gods aldus werd toegesproken: "Gij zoudt Mijn aangezicht niet kunnen zien, want Mij zal geen mens zien, en leven. Zie daar is een plaats bij Mij; de plaats van Mijn verkiezende liefde; daar zult gij u op de steenrots stellen; Mijn verkiezende liefde zal eeuwig staan; en het zal geschieden, wanneer Mijn heerlijkheid voorbij zal gaan: dat is Mijn heerlijkheid in Mijn heiligheid en rechtvaardigheid, zo zal Ik u in een kloof der steenrots zetten, en Ik zal u met Mijn hand overdekken, totdat Ik zal voorbij gegaan zijn, of Ik zal u zetten in dat getal, dat bedekt is door het bloed van Mijn geliefde Zoon, het Lam, dat geslacht is van voor de grondlegging der wereld. Ik zal Mijn hand wegnemen en gij zult Mijn achterste delen zien; maar Mijn aangezicht zal niet gezien worden. Gij zult slechts een gedeelte van Mijn heerlijkheid zien, totdat gij in Mijn geliefde zoon in Zijn heerlijkheid zult verschijnen en dan zult gij voor eeuwig Mijn aangezicht zien.”

Hoe dikwijls heeft Gods volk, wanneer de gloed van hun eerste liefde verflauwde en de inwendige beproeving hen bijna tot wanhoop bracht, hun bezwijkende ziel aan de verkiezende liefde van hun God toevertrouwd; mocht dat onze beoefening zijn; de Heere heeft een plaats bij Zich voor ons, onbeweeglijk als een rots en mochten we, als hij komt in Zijn heerlijkheid om de wereld te oordelen, maar gevonden worden in de kloof van die geslagen rotssteen, de Heere Jezus Christus, de enige Verlosser van Gods uitverkorenen.

Een in 't oog vallende trek in Mej. Isabella Mortons leven was de vaste lijn in haar werk en in de gesprekken over de leerstukken, die ze zo vast geloofde. De leer, versierd met de praktijk, is een krachtig getuigenis van de waarheid Gods. Slechts weinigen was de wil gegeven om te werken en vol te houden gelijk aan Mej. Morton en vaak haalde ze voor hen, die tegenwerpingen maakten, de woorden van haar Heere aan: "Voor zoveel gij dit een van deze. mijn minste broederen gedaan hebt, zo hebt gij dat Mij gedaan." Zo verdedigde ze zich als iemand haar vragen stelde over haar werk voor hen, die aan lager wal geraakt waren en in sommigen van hen had Mej. Morton een blijvende belangstelling en die waren gedurende vele, vele jaren het onderwerp van haar gebeden.

Zo was er in 't bijzonder het geval van een vrouw, afkomstig uit een christelijk gezin, die in haar jonge jaren bekoord werd door de grillen der wereld, die in het boze ligt. Met het verstrijken der jaren zonk ze al dieper en dieper in de wateren der zonde. Van tijd tot tijd verbleef ze bij Mej. Morton, die in gebed en door leer en leven streed om deze geslingerde ziel te redden uit de macht van een zondig leven. Soms scheen het, of haar sterke banden waren gebroken, maar dan drong de liefde der wereld haar weer om deze haven van rust voor enige tijd te verlaten. Het was echter opmerkelijk en vooral tegen het einde, dat op het ogenblik wanneer Mej. Morton ziek was, of dringend hulp in huis nodig had, deze vrouw kwam opdagen alsof het van te voren zo geregeld was. Ze was bekwaam voor het werk en eerlijk en betrouwbaar, ondanks haar zwakheden en tekortkomingen. Sommigen verbaasden zich over Mej. Mortons geduld en vriendelijkheid ten opzichte van iemand, die de satan zo sterk had gebonden, maar weer liet ze

Gods Woord horen: "Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling, en gij hebt Mij geherbergd; Ik was naakt, en gij hebt Mij gekleed; Ik ben krank geweest, en gij hebt Mij bezocht; Ik was in de gevangenis, en gij zijt tot Mij gekomen."

Tenslotte werd deze vrouw ziek en toen was haar enige wens naar haar oude vriendin, Mej. Morton, gebracht te worden. Ze werd zorgvuldig verpleegd en zag nu vol berouw terug op een slecht besteed leven. Tenslotte werd ze naar het ziekenhuis gebracht, waar ze na een dag of twee stierf. Haar laatste vraag was naar haar geliefde vriendin, die door goed gerucht en door kwaad gerucht had gebeden, dat ze als een brandhout uit het vuur gerukt mocht worden. Niet alleen de moordenaar aan het kruis zal Christus' kroon sieren "in die dag" en gezegend zij de God aller genade, Die de Zijnen van de poorten der hel bijeen zal brengen in de hemel.

De dames Morton hadden een bejaarde vriendin, een waardige Christin, die hen dikwijls vanaf het eiland Arran opzocht. Deze oude dame woonde alleen en verheugde zich van tijd tot tijd in het gezelschap op nr. 53 van St. Vincent Crescent. Het voorval, dat we nu zullen vernemen, was zeer ongewoon. Ze gaf het verlangen te kennen naar Glasgow te gaan om daar enkele dagen bij haar vriendinnen te verblijven.

Kort na haar aankomst werd ze ziek en moest het bed houden. Ze werd zorgvuldig verpleegd, maar het werd spoedig duidelijk, dat haar einde naderde. Mej. Young was van Lochranza gekomen om daar te sterven. Al het aardse had daar geen betekenis meer. Het was een ongewoon ernstig voorval en deed alle aanwezigen herinneren aan de goedheid Gods in Zijn zorg over Zijn volk, en die Hij liefheeft, heeft Hij lief tot het einde toe.

Mej. Isabella Morton schreef aan de familieleden van haar overleden vriendin in Canada als volgt over dit voorval. "Het spijt me zeer u te moeten meedelen, dat Mej. Young op zondagmorgen, de dag na de komst van uw brief, is overleden. Ik las haar uw brief voor, maar of ze het begreep of niet, weet ik niet; maar het leek wel of ze er iets van verstond. Ik mag geloven, dat ze is weggenomen uit haar eenzaamheid en beproevingen en niet graag hier terug zou komen. Ik was erg blij haar hier bij ons te hebben; ze was zo geduldig en dankbaar. Het was bijzonder hoe snel haar krachten afnamen. Ze had aan niets gebrek, en haar wensen waren zeer weinig. Ze hield veel van de huisgodsdienstoefening, die 's morgens en 's avonds in haar kamer werd gehouden en zo lang ze kon, zong ze de Psalmen mee. Onze predikant en verscheidene mensen van de kerk bezochten haar en baden met haar. Ik geloof niet, dat ze veel aan haar huis in Arran dacht. Ongeveer veertien dagen voordat het einde kwam, zei ze tot mij: "Mej. Morton, ik zal niet meer zo lang bij u zijn; ik voel me erg zwak." Om haar op de proef te stellen, zei ik: "Wat bedoelt u? Denkt u erover terug te keren naar Arran?"

"Nee, o nee", zei ze, "de doodsrivier ligt voor mij. Met Christus te zijn, is verreweg het beste", voegde ze eraan toe.

"Bent u bang voor de dood?" vroeg ik, daar ik me herinnerde, dat ze dat eens gezegd had. "Ja", zei ze, "tot op zekere hoogte; maar ik heb mijn ziel in al die jaren toevertrouwd in Gods hoede."

"Dan", zei ik, "mag u rusten op de beloften van uw God", waarop ze met enige nadruk antwoordde, dat dat het geval was.

*Wie wijs is, merk' die dingen,
En geev' verstandig acht
Op 's HEEREN handelingen,
Zo vol van gunst als macht. (Psalm 107: 22).*

We kunnen ervan overtuigd zijn, dat Mej. Morton nog veel dacht aan Ds. Jonathan Ranken Anderson en dat ze veel van zijn werken hield. Ze las en herlas ze en raadde anderen voortdurend aan zijn uitgegeven predikaties en verhandelingen te lezen. Ze toonde veel belangstelling voor de poging, die ondernomen werd, om de verspreiding van zijn geschriften te bevorderen. Gelijk velen, die volgelingen waren van het getuigenis van Ds. Anderson, was ze van mening, dat de dag nog zou komen, dat er een honger en dorst zou zijn naar de leerstukken, die hij verkondigd had. Moge de Heere geven, dat deze dag niet meer veraf is.

De tante van Mej. Morton behoorde ook tot degenen, die het getuigenis van Ds. Anderson op hoge prijs stelden, zowel voor zichzelf als voor de komende generatie en de volgende brief van haar las Mej. Isabella Morton graag! "Ik verblijd me zeer in het lezen en herlezen van Ds. Andersons verhandelingen en predikaties en ik ben vervuld met verwondering, dat ik ze gehoord heb, en ze nu naar waarde mag schatten; maar mijn verantwoordelijkheid vervult me met angst en beving, o mijn traagheid om te leren. Ik word mager, ik word mager; o wie zal mij verlossen; o, om onze voeten op de rotssteen te mogen zetten, op de verheven baan, de heilige weg, waarop de zwerver, hoewel een dwaas, niet zal dwalen. De herinnering aan de Tabernacle voel ik zo sterk en de verantwoordelijkheid voor wat ik hoorde, drukt zo zwaar. Ze is nu zwaarder en duidelijker dan ooit; o, om door het geloof, dat Hij Zelf werkt, in Hem gevonden te worden. Alleen Zijn werk zal staande blijven in het vuur."

Rond de tafel van Mej. Morton verzamelden zich in de lange periode van bijna veertig jaar vele mensen uit verschillende plaatsen. Daaronder waren studenten uit het ver verwijderde China; verschillenden van hen werden gebracht tot de kennis van de Heere Jezus Christus en één van hen vertrok om het Evangelie te brengen aan zijn gevallen broeders, die in de havengebieden van Engeland woonden. Hoe liefdevol dacht ze aan deze jongens en tot in haar ouderdom toe stegen haar gebeden op tot God, of Hij wilde gedenken aan Zijn belofte, "dat dit Evangelie verkondigd moest worden onder alle volken." Een ieder, die goed sprak van de Naam van de Heere Jezus Christus, werd door haar hartelijk ontvangen. Gedurende zes volle jaren vóór haar dood kwam elke vrijdagavond een groepje jongemannen bijeen in haar zitkamer om samen te bidden en te spreken.

(Onder hen waren D. MacLean en A. MacPherson, nu beiden predikant in de F.P. Church of Scotland (vert.).

In de laatste tijd gingen Mej. Mortons gedachten veel uit naar deze samenkomsten en haar bezorgdheid nam toe, daar de noodtoestand van het land het ene na het andere lid opeiste. Moge de Heere, Die heeft nedergezien vanuit Zijn heiligdom en de aarde aanschouwde, de gebeden van dat kleine groepje (en van alle soortgelijke groepjes) horen en verhooren met een uitstorting van Zijn Heilige Geest. Moge Hij het gekerm Zijner gevangenen horen; moge Hij hen, die moeten sterven, verlossen; opdat Zijn Naam mocht worden verkondigd in Sion en Zijn lof in Jeruzalem.

Mej. Isabella Morton voelde de dood van haar zuster diep. Het verlies drukte zwaar op haar zwak gestel. Maar ze mocht berusten in Gods wil; een bewijs van haar geloof. Met behulp van vrienden kon ze haar werk nog een poosje voortzetten, hoewel het steeds duidelijker werd, dat ze haar zuster, met wie ze bijna tachtig jaar had samengeleefd, spoedig zou volgen. Er gingen slechts vier maanden voorbij. Ze liet vele vrienden en vriendinnen achter, die treurden over dit verlies. Ze was een bijzonder vriendelijke vrouw geweest; vol medeleven en begrip; een vrouw van ootmoedige en zuivere vroomheid, die groot medelijden had met de zielen van zondaren en die boven alles God wenste te verheerlijken. God bewaart het stof der rechtvaardigen tot de

morgen der opstanding; en hun zielen voegen zich bij hen, die uit de grote verdrukking zijn gekomen en hun klederen hebben wit gewassen in het bloed des Lams. "Daarom zijn zij voor de troon van God, en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel; en Die op de troon zit, zal hen overschaduwen. Zij zullen niet meer hongeren, en zullen niet meer dorsten, en de zon zal op hen niet vallen, noch enige hitte; want het Lam, Dat in het midden van de troon is, zal hen weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteinen der wateren; en God zal alle tranen van hun ogen afwissen" (Openb. 7: 15-17).

Een vriend uit West-Afrika, aan wie Mej. Morton zich bijzonder verbonden voelde, gaf uitdrukking aan zijn gevoelens, die met die van vele anderen overeen kwamen. Hij schreef: "Met het heengaan van Mej. Isabella Morton is een aangenaam hoofdstuk van mijn leven afgesloten. Mijn vriendschap met haar en haar zuster Barbara was van zulk een aard, dat ik die als een aparte beleving beschouwde, of als een apart hoofdstuk. Als ik terugblader in de herinnering heb ik slechts twee dingen, die ik betreur. In de eerste plaats, dat ik ze niet langer heb gekend, en ten tweede, dat ik niet in staat ben om nauwkeuriger hun voetstappen te drukken. Ik vermoed, dat ik hun verlies nog dieper zal voelen, als ik thuis kom en de ernstige, zachte stem, die gedeelten uit de Psalmen opzei, zal missen en ook de vriendelijke glimlach en het hartelijk welkom van haar oudste zuster."

Voor velen lieten de dames Morton een geliefkoosde herinnering na. Weinigen nemen het ter harte, dat de Heere Zijn volk wegneemt, en dat hun plaatsen niet meer ingenomen schijnen te worden. Hoewel wij het niet nauwkeurig kunnen vaststellen, lijkt het alsof het Koninkrijk Gods van ons wordt weggenomen om aan een ander volk gegeven te worden, dat de vruchten ervan zal voortbrengen. Als we dit gedenkschrift gelezen hebben, mogen we onszelf wel eens onderzoeken, opdat we niet gelijk zullen zijn aan de vijgenboom, bij wie de Landman dikwijls vruchten zocht, maar niet vond; opdat Hij niet zegt: "Houw hem uit, waarom beslaat hij ook onnuttelijk de aarde?" We kunnen onszelf wel geruststellen met te zeggen, dat we in het volle licht wandelen, maar als het licht, dat in ons is, duisternis is, hoe groot moet dan de duisternis zelf zijn! Door Gods genade kunnen we verlost worden van het ons aanmatigen van beloften, die vrede beloven op grond van eigen werkzaamheden en gaven. Moge ons geschonken worden het geloof uit de Bijbel en moge er plaats komen in onze harten voor de Heilige Israëls.

De dames Morton gaven een goede belijdenis van het geloof "eenmaal de heiligen overgeleverd." De laatste woorden van de heer Standvastig (uit Bunyans werken), toen hij halverwege de doodsrivier was, komen ons duidelijk voor de geest als we besluiten: "Deze wateren zijn voor velen een verschrikking geweest; ja, de gedachte eraan was ook mijzelf menigmaal iets ontzettends; maar nu, o hoe goed is het mij. Ik voel, dat mijn voeten staan op dezelfde rotssteen, waarop de priesters met de ark stonden toen de kinderen Israëls de Jordaan doortrokken. Deze wateren zijn werkelijk voor het gehemelte bitter en in de maag koud; maar de gedachte aan de plaats, waar ik heenga en aan het geleide, dat mij wachtende is, doet mijn hart in mij branden van verlangen en hoop. Ik ben nu aan het einde van de tocht, de dagen mijner moeite hebben hier hun einde. Ik ga heen om het Hoofd te zien, Dat voor mij een doornenkroon droeg, om het gelaat te aanschouwen dat om mijnentwil de smaad duldde, dat door de goddelozen bespogen werd. Vroeger heb ik van horen zeggen en door geloof geleefd, maar nu wacht mij een vreugdevol aanschouwen en de gemeenschap met Hem in Wie al mijn lust is. Het was mijn vreugde te zijn, waar met liefde over mijn Heere werd gesproken; en waar ik Zijn voetstap op aarde heb ingedrukt gezien, daar was het mijn lust ook mijn voet te mogen zetten. Zijn Naam is mij als reukwerk geweest; ja, zoeter dan alle geur van specerijen; Zijn stem was mij enkel liefelijkheid; en het licht Zijns aangezichts was mij steeds begeerlijker dan ooit voor

iemand het licht der zon heeft kunnen zijn. Zijn woorden waren mijn spijs en verlustiging en het geneesmiddel tegen al mijn kwalen. Hij heeft mij gegrepen en mij verlost van mijn ongerechtigheden, ja, Hij heeft mijn treden vastgezet in Zijn wegen.”

A.E. ALEXANDER.

Gelijk reeds is medegedeeld, hielden Mej. Isabella Morton en haar zuster veel van de brieven van hun tante. Voor sommigen moge dit iets te overdreven schijnen. Zij echter, wier harten waren geopend om de rijkdommen en het leven der bevinding naar waarde te schatten, konden deze liefde wel verstaan. Menig bezoeker van dat oude huis, terugdenkend aan de vorige eeuw, kon Mej. Isabella Morton een verkreukelde brief met verblekende letters uit de zak van haar schort zien pakken. Op haar bijzonder ernstige manier placht ze hem dan te lezen, waaruit men kon opmaken, dat ze het eens was met de waarheden, die hij bevatte. Het scheen, of ze anderen wilde doen delen in de blijdschap, die het haar gaf. In een brief aan een vriend schreef ze: "Ik heb uw vriendelijke brief, net als de vorige brieven zo keurig getikt, ontvangen. Het was vriendelijk van.... dat te doen. Ik hoop, dat de Almachtige ze aan sommigen nog wil zegenen, en daarom bewaar ik ze zo zorgvuldig.”

Daarom zijn brieven, met eerbied voor haar wensen, verzameld uit verschillende bronnen, van vrienden aan wie afschriften waren gezonden, en uit een oud plakboek, waarin Mej. Isabella Morton deze rijke geschriften heel nauwkeurig had overgeschreven. Ze zijn verspreid als een teken van herinnering; en in het vaste geloof, dat ze reeds aan velen gezegend zijn; mogen ze onder Gods zegen nog dienen tot versterking van de Goddelijke waarheid voor vermoeide reizigers, die het kruis van Christus hebben opgenomen, op hun reis naar de eeuwigheid.

"Want gij ziet uwe roeping, broeders! dat gij niet vele wijzen zijt naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen. Maar het dwaze der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij de wijzen beschamen zou; en het zwakke der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het sterke zou beschamen; en het onedele der wereld, en het verachte heeft God uitverkoren, en hetgeen niets is, opdat Hij hetgeen iets is, te niet zou maken; opdat geen vlees zou roemen voor Hem. Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, Die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking, en verlossing; opdat het zij, gelijk geschreven is: Die roemt, roeme in de Heere" (1 Cor. 1: 26-31).

* * *

Geen plaats in de herberg

Ik heb zojuist het tweede hoofdstuk van Lucas gelezen. Ik geloof, dat het een wonderbaarlijker hoofdstuk is dan ik ooit heb gedacht. Ik weet niet wat Maria's gedachten zijn geweest toen ze merkte, dat er geen plaats was in de herberg voor haar kind, haar Heere en haar Zaligmaker. Zijn geboorte was aangekondigd door de engelen en toch was er geen plaats voor Hem. Wat was dit een schijnbare tegenstrijdigheid en toch schrijft ze haar gedachten niet in een boek om ze ons mee te delen; ze bewaarde ze alle in haar hart, te wondervol, te vreemd om ze bekend te maken; ze verborg ze allemaal.

Hoe worden de dingen, die door de mensen gewaardeerd worden, veracht en als van geen betekenis geacht. Welk een les is dit voor ons. Ze legde Hem in een kribbe en dat was het teken, dat de herders gegeven werd; gelijk Paulus in zijn roemen in het Kruis. De dingen, die bij de mensen in hoog aanzien staan, zijn in de ogen Gods een gruwel.

Hoe traag zijn we om deze les te leren; ik wenste wel, dat ik ze dertig of veertig jaar geleden had geleerd. Mocht ik ze nog leren, dan zal het een wondervolle en heerlijke genade zijn. Ze maakt al het bittere zo zoet.

* * *

Hij moest door Samaria gaan

Het is een geweldig iets zo'n God tot ons deel te hebben; zo'n neerbuigende goedheid voor de minste van de Zijnen, die onder de mensen geen helper hebben. Denk eens aan Hem, toen Hij daar naar de put ging om daar de arme vrouw te zoeken; en aan de geliefde discipel, die hier met zijn vermoeide hoofd aan Zijn boezem leunde, maar toen hij Hem zag in Zijn hemelse heerlijkheid, viel hij als dood aan Zijn voeten.

O, deze wonderlijke Raadsman, deze sterke God, Die de hemel en de aarde vervult, hoewel het nu nog verborgen is; maar Hij is gisteren, heden en tot in der eeuwigheid Dezelfde. Immanuël - God met ons.

* * *

Heb je Ds. MacFarlane's verklaring van de **zeven zegels en fiolen** gelezen! Ik geloof, dat we dicht bij het einde zijn en dat het iets vreselijks zal zijn, iets dat moet gebeuren vóór het einde, en dat nu elk ogenblik kan komen. Eén ding is voor ons zeker nodig ... de eeuwige gerechtigheid. O zoek, zoek, zoek.

* * *

De beproeving uws geloofs

Dank voor je brief. Ik heb kort geleden zware beproevingen meegemaakt. Want twee maanden geleden ben ik in de diepten der zee geweest. Het leven van een christen is gelijk een schip, op en neer. Ik verkeer nu op de schuimkop van een andere golf, zoals Ds. Anderson placht te zeggen. Ik kan mijn dankbaarheid jegens God niet uitdrukken voor zo'n godsdienst. Ik moet opspringen van vreugde in de donkere nacht om Zijn gezegende Naam te danken voor Zijn goedheid voor mij. Wanneer ik zo'n vreselijke ledigheid, als ik gevoel, stel tegenover de volkomen voldoening voor mij, is het te wonderbaarlijk. Deze vreselijke ledigheid van alle goed, alle vermogen om goed te doen, is vreselijk voor me en er is geen hulp voor mij, behalve in het roepen om de volheid, die in Hem is weggelegd om aan mij geschonken te worden; maar wee mij, dit roepen is niet in mij. Ook daarvoor ben ik volkomen afhankelijk van Hem en wanneer ik het ontvang, weet ik dat ik ook de rest zal krijgen. Ik hoop, dat ... het goed maakt,

en van haar werk houdt, en op God mag zien in haar dienst, en in al haar wegen. Dat is een goede, aangename en gemakkelijke dienst; het is slavernij als het ogendienst is.

* * *

Ik zal de blinden leiden door de weg, die ze niet geweten hebben

Ik ben ertoe gebracht om de vriendelijkheid en goedheid van God te zien in al de omstandigheden van mijn lot, bepalende de grenzen van mijn woonplaats. Ik heb gevoeld, dat de hand des Heeren zwaar op mij drukte en ben vaak sprakeloos geweest en stond verlegen; maar Zijn tedere zorg over mij is wonderbaarlijk geweest; voor mij, één van de ondeskundigste en hoogmoedigste schepselen, die ik ken. Altijd onderwijst Hij me, maar ik ben zo doof, zo traag om te horen, zo traag om te handelen, dat ik er versteld van sta. Ik ben zo onvruchtbaar en Hij heeft mijn oren geopend en mij er met de oren bijgesleept sinds de dag, dat ik werd geboren. Toen ik vijf of zes jaar oud was, placht mijn moeder op haar knieën te gaan, en verder niemand in huis, om haar hart uit te storten voor God in de verzuchtingen. Mijn lieve, zachte moeder. Ik hoop haar in de hemel weer te zien. Ik wenste wel, dat ik haar tot meerdere troost was geweest. Hoe vreemd is alles wat ik gedaan heb, en alles wat ik doe. Ik moet gewassen worden. O, om schoongemaakt te worden in die dierbare fontein. Heel laat kreeg ik mijn hele leven te overzien. Dikwijls verteert de trotse blik en de hoogmoedige taal mij.

* * *

Wees mij zondaar genadig

Ik dank je zeer voor je brief, geliefde...; de Heere zegene hem overvloedig. Zou het niet heerlijk zijn als... vaders plaats in de kerk zou kunnen innemen? O, maar dit is een verschrikkelijke tijd; maar Hem is de kracht en het koninkrijk, het begin en het einde des geloofs en op Hem moeten we vertrouwen en wachten, want het Woord zegt: "Gezegend is hij, die wacht op de Heere." Ik ben nu erg bezwaard over mijn onvruchtbaarheid onder zo'n onderwijs. Ik word mager - en wat heb ik veel gesmaakt. Ik heb gedaan wat ik niet had moeten doen, en niet gedaan wat ik had behoren te doen. Ik moet uitroepen: "O God, wees mij zondares genadig." O, een gebroken en berouwvol hart. O, ga dichterbij naar de geopende fontein. Ze is altijd vers. Ik voel, dat er maar één schrede is tussen mij en de dood. O, om bekleed te worden met de mantel der gerechtigheid van Jezus, om Hem te kunnen ontmoeten.

* * *

In de wereld zult gij verdrukking hebben

Hartelijk dank voor je brief. Ik kan zien hoe druk je het hebt. Hoe aardig van ... om papa mee te nemen voor een wandeling. Ik ben blij, dat hij het wat beter maakt; het uitstapje schijnt hem goed te doen. Ik wenste wel, dat Barbara bij je was. Dat zou heerlijk zijn. Ik hoop, dat je nooit Gods volk hoeft te verlaten. De goede Herder zal je niet meer opleggen dan je dragen kunt. Ik kan met je meevoelen in alles wat je schreef. Mijn harde hart is mij tot droefheid; en er is zo'n spanning als er mensen om mij heen zijn, dat ik het niet eens kan beschrijven. We hebben nu maar een half dozijn bewoners meer; het zijn allen erg aardige mensen, maar er is geen plaats voor bedroefde harten! Bedroefde harten worden nog bedroefder gemaakt door de druk der ijdelheid, die de lucht rondom vervult. Ik ga graag naar het bos; daar voel ik me zo anders. Mijn longen hebben daar meer lucht dan tussen een menigte mensen...

* * *

Mijne tijden zijn in Uwe hand

Hartelijk dank voor uw vriendelijke brief. Ik ben erg blij te horen, dat u allen het goed maakt. Ik ben zo blij van u te horen, dat u uw leven niet graag zou veranderen. Ik voel, dat ik ook laag aan de grond gehouden moet worden, arm en behoeftig, dan voel ik me het veiligst. Het koude weer is goed voor me hoewel mijn hand beeft. Ik ben erg blij, dat me de Geest des gebeds gelaten is. Neem me niet kwalijk, dat ik niet eerder geschreven heb. Ik vrees, dat ik zeer te berispen ben wegens een ongestadige aard, te vaak neerslachtig en in de war. O, kon ik zeggen, wegens de evenwichtige gezindheid, nuchter en waakzaam. Dit stelt mij altijd mijn geliefde vader voor ogen. Waakzaamheid, Waakzaamheid! Als we wandelen in de Geest, zullen we niet toegeven aan de lusten van het vlees. Waakzaamheid!

* * *

De God aller genade

Ik had u reeds eerder willen schrijven, maar ik wens u te danken voor uw vorige brief. Ik ben er zo dankbaar voor en voor al de blijken van dierbare genade. O, genade is zo dierbaar en hoe ouder de wereld wordt, hoe dierbaarder de genade. Er is zoveel tegenstand tegen de soevereine God aller genade, zoveel verachting van Hem in Zijn heerlijke Godheid in onze dagen, dat ik buitengewoon bevreesd ben, of ik wel werkelijk het onderwerp van ware krachtdadige genade gemaakt ben en zoals onze geachte predikant zei: "Oneindig krachtdadige en onweerstaanbare genade."

O, verlossing van zonde is zo iets groots voor arme zondaren om zo geschikt gemaakt te worden voor de erfenis boven. Wat geeft het als de strijd zwaar is, als we onze zielen maar tot een buit mogen hebben. Dit is een godsdienst, waard om voor te leven en gelijk onze geachte predikant zei: Waard om voor te sterven.

Zeg ... niet te vertragen in goed te doen, hoewel haar werkzaamheden vele zijn, toch zijn er grote beloften en het is een grote verlossing, die we verwachten en hopen te verkrijgen. Ik heb moeite genoeg, maar niets te veel. Ik kan niets zonder moeite doen. Ik kan niet bidden, ik kan niets. Ik weet wel, dat moeite en verdriet geen genade is, maar ik schijn het nodig te hebben.

Het oude gezegde: "Leef elke dag, alsof het uw laatste zou kunnen zijn", houdt me op het ogenblik veel bezig. Het schijnt me, alsof de verborgenheid der zaligheid dat doet. In het gebed des Heeren is het: "Geef ons heden ons dagelijks brood" en niet: "Geef ons brood voor morgen."

Dan behoeven we voor niets bezorgd te zijn, "maar laat al uw begeerten met gebed en dankzegging bij God bekend worden." Als we die tekst maar juist verstonden! We mogen wel zeggen: "Elk Uwer woorden is een diepe afgrond." Ik geloof, dat er in alles een wonderlijke eenvoud is, maar onze ogen worden zo gehouden, dat we het niet zien. O, dat de schellen ons van de ogen werden genomen, zodat we in Zijn licht duidelijk de bedoeling van Zijn woorden zouden kunnen zien. Het lijkt me alsof een vlammig lemmer van een zwaard deze boom van kennis bewaakt en ik lijk meer op iemand, die blindemannetje speelt dan op een onsterfelijk schepsel, terwijl er zoveel op het spel staat. Waarom leer ik zo traag? O, want welk een kinderlijke eenvoud om laag voor Hem te buigen om eens tevreden te zijn met één dag, om het goede te ontvangen van alles wat we krijgen en om ons werk, het geringste werk te doen, de tijd uitkopende.

Een andere keer verwonder ik me werkelijk, dat ik nog gespaard ben; ik ben zo onvruchtbaar, zo onnut. Het enige dat ik kan is bidden en dat is meestal, vrees ik, maar het kwaken van een kikker. O, God, wees mij zondaar genadig.

* * *

Dankbaarheid

O, lieveling, waardeer, o koester elke dierbare gedachte en bedenk de dingen des Geestes, houd ze vast en weiger afgeleid te worden. Ik merk, dat ik niet kan bidden wanneer ik mezelf vermoei. Je hebt kracht nodig om te bidden. We moeten acht geven op deze wereld; ze is veeleisend. De tijd vliegt zo snel voorbij, dat het me kwelt en ik voel, dat het een verademing zal zijn als er geen tijd meer zijn zal.

O, dat onze voeten op de Rotssteen gesteld mochten worden!

* * *

Zoek de Heere, terwijl Hij te vinden is

Het deed me goed u naar de les van Mr ... te zien gaan. O, geliefde, denk veel aan het godsdienstig onderwijs, dat u krijgt; het is nu zeer, zeer zeldzaam, maar het kostbaarste wat we kunnen ontvangen. Rust niet, geliefde, tot u zelf smaakt en ziet welk een kostbaar iets het is een levende ziel voor God te hebben en dat is het ene nodige; de parel, die we in dit leven moeten vinden, of alles is leeg, leeg. Maar ik hoop van u het beste. Leer alles wat u kunt en stel het onderwijs, dat u krijgt op hoge prijs. Houd vast aan de oude waarheden, die vaster zijn dan de bergen. Moge de Heere u zegenen, behoeden en leiden.

Er staat een zin in verhandeling 54, die me zeer trof. Het is deze: "Indien het mogelijk was, dat God Zichzelf uit het oog kon verliezen, zou Hij het verkeerde van de zonde uit het oog verliezen. Wat is de gevolgtrekking? Als uw en mijn ziel nauwelijks enig begrip van de wezenlijke en oneindige schoonheid van God hebben, zullen we zeker struikelen wat het verkeerde van de zonde betreft."

Ik ontwaakte de volgende morgen met deze vraag op de lippen! "Wilt gij gezond worden?" Ik vroeg me af welk antwoord ik gegeven zou hebben, als het mij was gevraagd. "Heere, doe met mij naar het goed is in Uw ogen." Wat zijn al de schatten en rijkdommen van de wereld vergeleken bij de schatten des hemels: "Verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht, liefelijkheden zijn in Uwe rechterhand eeuwiglijk." Bereid ons voor op dood, oordeel en eeuwigheid.

* * *

Zie op Mij

Ik ben dankbaar, dat u uw geliefde vader kunt verplegen. O, wees dankbaar en zoek de Heere met een aangenaam hart. Zoek Hem, ja zoek Hem en Zijn gezegend aangezicht gedurig; gezegend zijn allen, die Hem zoeken. Als we ons oog maar op Christus houden. God zegt: "Zie op Hem, op Wie Ik zie en gij zult verzadigd zijn, zoals Ik ben met die Persoon en Zijn genoegdoening. God wil alleen maar op Christus zien en gij moet op niemand anders zien.

Er is geen hoop op om naar Glasgow te gaan; er is zoveel te doen. Ik denk vaak aan John; ik hoop, dat hij het goed maakt en tevreden is. Zoek u geen grote dingen, zoek God, is mijn raad aan alle jonge mensen.

Ik herinner me een zeer onrustige nacht in Glasgow. Ik kreeg die tekst: "Hebt de wereld niet lief, noch hetgeen in de wereld is; zo iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is niet in hem." Dat zou me hebben moeten afsluiten van de wereld, maar hier ben ik en ik heb nodig, dat de omheining nog hoger en sterker gemaakt wordt. Eeuwig zij Zijn heilige Naam geprezen voor al Zijn goedheid mij bewezen. Om mijn voeten op de rotssteen te houden, en de onveranderlijke vastheid te verkrijgen om af te dalen in alles in mijn geestelijke staat en geluk, dat is het leven waard om te leven. Kies, houd het vast, laat het nooit los. Zo u ziet, kom ik al dicht bij het dierbare bloed. Gezegend zij Zijn heilige Naam. O, om te weten wat het is vlees te eten en het bloed te drinken van de Zoon des mensen. Maar ik val steeds weer van Hem af en ben dan zo ver van Hem vandaan. We staan op het punt te vergaan en we verdienen om te komen.

* * *

God zal al uw nooddrift vervullen

Ik ben daar vóór geweest en ik weet hoeveel last ik heb gehad van het boze ongeloof. U bent in een moeilijke positie gekomen om de leer van God te versieren. U kunt zonder geloof niets doen en Hij is het begin en het einde van die genade. Wees nooit bevreesd voor enige last, die de Heere u oplegt. Zie op Hem, de grote IK ZAL ZIJN. Ik denk dikwijls aan u allen en tracht de Geest des gebeds te verkrijgen. Ik heb er de beste gelegenheid voor, die ik maar zou kunnen wensen, en ik heb dikwijls naar zulke omstandigheden verlangd. Nee! Hem is het koninkrijk en de kracht. We kunnen niets doen, als het ons niet gegeven wordt, maar we moeten op Hem wachten. Ik zou steeds wel deze verhandelingen kunnen lezen: "De geopende fontein" en "De deur der zaligheid."

* * *

Zojuist ontving ik uw foto. Ik ben er blij mee. Mijn geliefde broer en uw geliefde vader; we zijn blij, dat hij er zo goed uitziet. Hij staat erop, zoals hij is: rustig en deemoedig. De goede God zegene hem in daad en waarheid. Het is aardig, dat u naast hem staat. U bent niet zonder beproevingen geweest, maar bedenk dat het nodig is; ja, het is nodig. Waar ik ook geweest ben, overal heb ik beproevingen gehad. Zelden ben ik er zonder; maar ik heb geleerd de roede te kussen. Ik zie, dat mijn leven erin is. Ik ben zo dwaas en u weet, de roede is voor de rug der dwazen.

Ik was blij te vernemen, dat vader weer naar de Tabernacle kon gaan. Zeg hem maar, dat ik deze maand werkelijk onder de indruk was door het lezen van Ds. Anderson's (Knox's) verhandelingen. Ik heb verhandeling 38 gelezen en herlezen. (Verhandeling 38 is een gedeelte uit een predicaat over Joh. 10: 9: "De deur der zaligheid", die Ds. J.R. Anderson op 27 november 1836 hield). Ik denk van wel meer dan honderd keer. Ik kan haar niet wegleggen; ze lijkt zo wonderlijk, zo volledig en bevat alles wat ik nodig heb en er wordt niets weggelaten, wat gezegd moet worden.

* * *

*Daar is een grote vraag, die 'k brandend ben te weten:
Een vraag, die mij zo vaak beangstigt en verdriet;
Mag ik met enig recht een kind des Heeren heten?
Ben ik Zijn eigendom, of ach! ben ik het niet?
Zou ooit mijn hart zo koud, zo dor, zo dodig wezen,
Zou ooit het gebed voor mij een taak, een moeite zijn,
Zou ied're beuzeling mij klagen doen en vrezen,
Wanneer ik zeggen kon: "Des Heilands liefde is mijn?"
Als ik in de eenzaamheid mijn hart tracht te onderzoeken,
Dan vind ik alles vol van ijdelheid en kwaad;
Dan zie ik ongeloof en zonde in alle hoeken,
Kan 'k Zijn verlostte zijn in zulk een slechte staat?
Wanneer ik bid, of hoor, of 's Heeren Woord wil lezen,
Word ik in al mijn doen door zonde steeds gekweld;
Gij, die in waarheid weet Gods kinderen te wezen,
Spreekt, zegt mij, is het ook aldus met u gesteld?*

*Nochtans, de boze lust kan mij niet meer behagen;
De zonde is mij een smart, een last ondraag'lijk zwaar;
Zou ik, om wat ik denk of voel, dus kunnen klagen,
Zo van de liefde niet een aanvang in mij waar?
Zou 'k blijdschap voelen als ik kinderen Gods ontmoette;
Zou 'k vreugde zien in een weg, die 'k vroeger haatlijk vond;
Zou ik in 's Heeren Woord soms proeven van het zoete,
Zo van Zijn liefde niet een vonkje in mij bestond?
Mijn Heiland, wilt Gij Zelf die zware vraag bepalen,
Gij, Die het zonlicht zijt, waarbij Uw volkske leeft,
Wil met een liefdestraal Uw eigen werk bestralen,
Indien 't genadewerk in mij reeds wortel heeft!*

John Newton

LEVENDE GODZALIGHEID

door Rev. JONATHAN RANKEN ANDERSON

Wij leven in een wereld die vol is van wonderen. In elk voorwerp, dat we zien in het grote uitspannel des hemels, of in de uitgestrektheid der aarde aanschouwen we een voorbeeld van de werken Zijner handen, Die alle dingen heeft geschapen en tot Wiens vermaak ze zijn en waren geschapen. Maar nergens zijn grotere wonderen vertoond dan in de geestelijke wereld; en één van deze wonderen, één van de voortreffelijkste, is het leven Gods in de ziel van een mens. Het scheppen van de mens naar Gods beeld was de kroon op het werk in de eerste schepping; het herscheppen van de ziel naar Zijn beeld is het heerlijkste werk van de tweede schepping.

De onderwerpen van het leven Gods verschillen in hun oorsprong niet van de rest der mensheid. Net als de andere leden van het menselijk geslacht zijn ze ingewikkeld in de schuld en het verderf van de eerste afval. Ze hebben hetzelfde verduisterde verstand, hetzelfde vleselijke hart, dezelfde verdorven wil als andere mensen. Een onderscheid wordt gemaakt door Goddelijke soevereine liefde, vloeiend uit een "verbond, dat in alles wel geordineerd en bewaard is", en dat voorziet in hun volkomen verlossing van alle kwaad, waarin ze door hun zonde gevallen zijn, en in het genieten van de eeuwige zaligheid in het Koninkrijk des hemels.

Het doel van de zending van Gods Zoon in deze wereld was, de weg te bereiden om dit onderscheid uit te voeren. De val, in de verbreking van het eerste verbond, bracht ons geslacht onder de vloek der Wet en sloot het mensdom buiten de vriendschappelijke omgang met God, en stelde het bloot aan het volle gewicht van Zijn heilige toom en aan de geduchte ellende van Zijn vloek. Maar de Heere Jezus Christus is, in een nieuw en beter verbond, verschenen als de Middelaar van Zijn uitverkoren volk en Hij verbond Zich om aan al de eisen, die de Wet hun stelde, te voldoen. Hij nam hun natuur aan, kwam onder de Wet in hun plaats en vervulde alle gerechtigheid voor hen. Door deze middelen kreeg de zonde de verdiende straf, de Wet werd verheerlijkt door een volkomen gehoorzaamheid en de heerlijkheid van Jehova blonk uit als een rechtvaardig God en Zaligmaker.

Hij, Die Zich in Zijn erbarming en liefde voor Zijn volk, ten diepste had vernederd, Zich onderworpen had aan het diepste lijden, en de smadelijkste dood had verdragen, werd opgewekt door de heerlijkheid des Vaders en werd geplaatst aan Zijn rechterhand in de hemelen en kreeg de macht over alle vlees, opdat Hij het eeuwig leven kon schenken aan zovelen als Hem gegeven waren. Het Woord der Waarheid verkondigt nu, dat Hij de verhoogde Vorst en Zaligmaker is om Israël te geven bekering en vergeving der zonden. Hij is alzo gemachtigd te doen wat Hij kan en wil volbrengen; want daar het de Vader heeft behaagd, dat in Hem alle volheid wonen zou, zo is Hem de uitdeling van de Heilige Geest toevertrouwd; en daar Hij door Zijn gehoorzaamheid "de zonden heeft verzegeld en de ongerechtigheid heeft verzoend en een eeuwige gerechtigheid heeft aangebracht", zo laat Hij de genadige proclamatie bekend maken: "Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij eindigen der aarde; want Ik ben God, en niemand meer." "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt en Ik zal u rust geven." "Die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen."

Wij hebben hier geen ruimte om de twijfels van onderzoekers weg te nemen, of zij in hun schuld en ellende tot Christus kunnen komen. De duivel probeert de mensen wijs te maken, dat ze geen Zaligmaker nodig hebben; maar wanneer ze wakker geschud zijn betreffende de staat van hun ziel, blaast hij hun in dat er voor hen geen Zaligmaker is. Een boos hart vol ongeloof gaat daar vlug in mee; en zo is dus de ziel in duisternis en verwarring gehuld op het ogenblik, dat het

Woord der zaligheid haar in de oren klinkt: "O alle gij dorstigen, komt tot de wateren en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja, komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk." Laat het opgemerkt worden, dat de Zaligmaker zorgt voor zondaren; aan zondaren wordt Hij genadig verkondigd; en in deze hoedanigheid alleen kan men Hem ontvangen. "Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering." Dit vormt de pleitgrond en het is voldoende voor de snoodste en grootste zondaar: "Dit is een getrouw woord en aller aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om de zondaren zalig te maken, van welke ik de voornaamste ben."

Maar dit is niet alles; in de verkondiging van het Evangelie geeft de Heere Jezus Christus de openbaring, die God Hem schonk; maar zou Hij het hierbij laten, wat zou er van de andere gift worden, waarvan de uitdeling aan Hem was toevertrouwd, de schenking van de Heilige Geest? Want wat zei onze Heere tot de vleselijke Joden? "De Geest is het, die levend maakt; het vlees is niets nut; de woorden, die Ik tot u spreek, zijn geest en leven."

In dezelfde zin spreekt Paulus in zijn brief aan de Korinthiërs: "Doch wij hebben niet ontvangen de geest der wereld, maar de Geest, die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn." Vandaar de belofte, die Christus aan Zijn discipelen gaf betreffende de Trooster: "Hij zal u in al de waarheid leiden." Om dit toe te lichten, mogen we u wijzen op de twee discipelen, die naar Emmaüs gingen: "Toen opende Hij hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden." Want zonder de Geest is het Woord "een licht, schijnend in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen." Het is duidelijk, dat de Heere Jezus Christus gebruik maakt van Zijn verworven verlossing voor Zijn volk door de schenking van de Heilige Geest.

Hier zien we het eigenlijke begin van het leven Gods in de ziel: want tot op dit ogenblik toe bedekt duisternis de ziel, grote duisternis omhult al haar vermogens en hierbij komt nog de geestelijke dood. "En u heeft Hij mede levend gemaakt, daar gij dood waart door de misdaden en de zonden." De ziel verkeert in een staat van de diepste geestelijke verdorvenheid; de geest is blind, geheel blind voor geestelijke dingen; het hart is vervreemd van de levende God; en de consciëntie is vol dwaling, onzinnigheid en dood. Tevergeefs stelt u de mens, die in deze staat verkeert, de dingen Gods voor. Hij ziet ze niet. Tevergeefs doet u een beroep op zijn angsten en verwachtingen. Hij vreest noch het gevaar, noch vertedert hij bij de genade Gods. Tevergeefs stelt u hem de weg des levens voor, en het pad des verderfs; hij wendt zich af van de eerste en haast zich voort op het laatste. Te kijken naar het menselijk karakter in zulk een staat en enige verandering ten goede te verwachten is totaal absurd. Het is bouwen zonder fundament, geloven tegen alle bewijzen in, licht verwachten uit de duisternis, schoonheid uit mismaaktheid, leven uit de dood. "Zal een Moorman zijn huid veranderen, of een luipaard zijn vlekken! Zo zult gijlieden ook kunnen goed doen, die geleerd zijn kwaad te doen."

De zaak verandert in wezen ook niet door zich te wenden tot de middelen, die door henzelf, of door anderen voor hen, kunnen worden gebruikt. We wensen de middelen niet te onderschatten, de plicht om ze te gebruiken te verzwakken, of iemand van deze plicht te ontslaan, maar we wensen ons ook te hoeden voor een verkeerd gebruik van de middelen, door ze een plaats te geven, die hun niet toekomt. De Heere heeft de middelen verordend, die we moeten gebruiken, maar de uitkomst heeft Hij in Zijn eigen macht bewaard. Hij wil niet, dat we op Hem vertrouwen en de middelen verwaarlozen; maar Hij wil ook niet, dat we op de middelen vertrouwen en Hem vergeten. Want "het is niet desgenen, die wil, noch desgenen, die loopt, maar des ontfermden Gods."

Als ware gelovigen, wanneer ze alles hebben gedaan, zichzelf beschouwen als onnutte dienstknechten, wat behoren zij dan van de middelen te zeggen, die zeer ijverig zijn in het naleven ervan? Naar de uitkomst wordt uitgezien, niet omdat de middelen gebruikt zijn, maar

omdat Hij, Die ze heeft ingesteld, genadig en barmhartig is "en geen lust heeft in de dood des goddelozen, maar daarin dat hij leve." Wij doen een beroep op ieder die bekwaam is te oordelen in deze zaak, of het niet verstandiger en veiliger is te vertrouwen op oneindige erbarming dan op de begeerten van het menselijk hart; liever te vertrouwen op het werk van soevereine genade, dan op zijn eigen innerlijke bewegingen; liever te vertrouwen op het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan het bloed van Abel, dan op zijn eigen gebeden en tranen, die in hun beste hoedanigheid de afwassing door het bloed der verzoening nodig hebben. "Tevergeefs verwacht men het van de heuvelen en de menigte der bergen; waarlijk in de HEERE, onze God, is Israëls heil."

Daarom blijven we erbij, dat de Geest van God uit loutere genade geschonken wordt, door de voorspraak van de Heere Jezus; en wanneer Hij in de ziel komt, komt het gebod en dat in elk geval met het gevolg: "Er zij licht." "Want God, Die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is Degene Die in onze harten geschenen heeft om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus."

Deze geschonken verlichting is levendmakend. "De doden zullen horen de stem des Zoons Gods en die ze gehoord hebben, zullen leven." Het leven is het licht der mensen." Het woord van Gods Geest in het levend maken van de ziel verschilt in de verschillende mensen; maar in wezen is het hetzelfde. In sommigen zijn de overtuigingen, die Hij werkt, sterk en krachtig en overstelpend; in anderen zijn ze geleidelijk en zacht. Maar hoe dit ook mag zijn, ieder die zaligmakend verlicht wordt, wordt gebracht tot een geestelijke kennis van de levende God. Hij ziet Hem in Zijn eeuwige voortreffelijkheid. Hij buigt voor Zijn gezag en macht als de hoogste Wetgever. Hij erkent Zijn rechtvaardigheid in het vervloeken van de zonde, en zegt amen op de vloek, die Hij heeft uitgesproken over de overtreders van Zijn Wet en de dood, die Hij gebracht heeft over Adams nageslacht wegens Adams zonde. Het gevolg van deze ontdekking van de Goddelijke natuur en de regering is, dat de mens neerligt in het stof voor God en de straf op zijn zonde aanvaardt en zich overgeeft aan Hem, Die recht heeft over hem te beschikken naar Zijn goeddunken. "Tegen U, U alleen heb ik gezondigd en gedaan, dat kwaad is in Uw ogen; opdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken en rein zijt in Uw richten." "Die zijn overtredingen bedekt, zal niet voorspoedig zijn, maar die ze bekent en laat, zal barmhartigheid verkrijgen."

In dit kritieke ogenblik wordt de Heere Jezus Christus geopenbaard in Zijn heerlijkheid als Zaligmaker. Want hoewel het niet is op grond van enige innerlijke overtuiging, dat een mens op Christus mag zien, maar, gelijk we reeds hebben verklaard, alleen op grond van de Evangelieverkondiging is het uit de aard der zaak duidelijk, dat hij, tot hij ziet dat hij verloren is, niet zal vragen wat hij moet doen om zalig te worden. De vrijsteden werden alleen op prijs gesteld door hem, die achtervolgd werd door de bloedwreker. Op de koperen slang werd alleen gezien door hen, die stierven door het vergif van de vurige slangen. Op dezelfde wijze kan Jezus Christus als Zaligmaker alleen gewaardeerd en omhelsd worden door de zulken, die sterven onder de vloek van een vlammeende Wet en de plagen van een uiterst boos hart. "Die gezond zijn hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn." In het licht van de Geest der Waarheid wordt Jezus Christus gezien door het geloof in Zijn Goddelijke schoonheid, in Zijn onuitsprekelijke liefde voor arme zondaren. En zo wordt de ziel gebracht tot de aanneming van Hem als een gepaste Zaligmaker. Te spreken over vertedering des harten en van het verkrijgen van Christus door een gezicht van Zijn liefdevolle goedheid, voordat er enige kennis is van Zijn schoonheid en volmaaktheid, bewijst dat men totaal niets weet van het ware geloof en de oefeningen in de ziel. Het natuurlijk hart kan ontroerd zijn door de gedachte aan Zijn goedheid. Maar dat is geen geloof, en het is er even ver van verwijderd als de hemel van de aarde. Het

geloof is van Goddelijke oorsprong; het is van geestelijke aard en daarom zoekt het naar een voorwerp, dat oneindig beminnelijk is in zichzelf. En dit vindt het in de Heere Jezus, het afschijnsel van des Vaders heerlijkheid en het uitgedrukte beeld Zijner zelfstandigheid.

Voor hen, die door zo'n geloof Hem ontvangen, is Jezus Christus hun gerechtigheid. De mens, die waarlijk opgewekt is, is niet alleen bezorgd over zijn eigen zaligheid, maar ook over de eer van de Goddelijke natuur. Hij ziet, dat het verderf, dat hij zich waardig heeft gemaakt, het gevolg is van de zonde de overtreding van de Wet; en dat de rechtvaardigheid Gods zich in al haar verschrikkingen tegen hem als overtreder stelt. Hij mag in het begin klagen over dit vonnis en zich ergeren aan Hem, Die het heeft uitgesproken, maar geleid door de Geest, Die in alle waarheid leidt, leert hij, dat hij door zijn geklaag over het vonnis, dat hem veroordeelt, en het niet eens zijn met de Wet, die hij overtreden heeft, hij zijn overtreding nog verzwaaft. Hij ziet, dat God heilig is, en de Wet heilig en de straf billijk. En als hij de Wetgever gelijk geeft tegen zichzelf, ontvangt hij Christus en juicht in Hem, als het einde van de Wet, zeggende: "In de Heere heb ik gerechtigheid." De gehoorzaamheid van Christus heeft de Wet verheerlijkt; aan de gerechtigheid Gods is voldaan. Dit wordt verstaan door het geloof en dus blijft er een rust en vrede over, die alle verstand te boven gaat; want "gerechtvaardigd uit het geloof, hebben we vrede bij God, door onze Heere Jezus Christus."

Door deze enge poort komt de mens op de koninklijke weg, de weg der heiligheid. "Ik ben de deur; indien iemand door Mij ingaat, die zal behouden worden." Want vernieuwd in zijn gehele natuur door de Geest van God in Christus Jezus, en verlost van de vloek der Wet en de heersende macht der zonde, heeft hij nu de begeerte "de heiligmaking na te jagen, zonder welke niemand de Heere zien zal." De Wet aanvaardt geen enkele gehoorzaamheid van de mens, die leeft onder haar vloek en wiens ziel gebonden ligt onder het juk der zonde. Er is geen verlossing van deze slavernij, dan alleen door het ontvangen van Christus en het vertrouwen op Hem. "Indien dan de Zoon u zal vrij gemaakt hebben, zo zult gij waarlijk vrij zijn." Hij die aldus bevrijd is van de zonde, wordt een dienaar der gerechtigheid en krijgt de vrucht tot heiligheid. Hij probeert heilig te leven naar de inwendige mens. Want hij weet, dat hij te doen heeft met Hem, Die niet aanziet wat voor ogen is, maar het hart, en Die zegt: "Mijn zoon, geef Mij uw hart." Daarom kruisigt hij het vlees met de begeerlijkheden en lusten en tracht de geestelijke dingen te bedenken, die leven en vrede zijn. De blijvende verdorvenheden des harten werken dikwijls hevig en hebben soms de overhand; maar hij leert zich te verzetten tegen de beledigingen, die ze de Goddelijke Majesteit aandoen en dat doet hem uitroepen: "Ik, ellendig mens! Wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?"

Te midden van deze strijd ziet de Heere op Zijn volk met mededogen neer en gebruikt Zijn grote macht en beteugelt hun zonden. Hij verschijnt in hun ogen zeer heerlijk en brengt hen af van hun afgoden, neemt wraak op hun bedenkselen en zuivert hun harten. En zelfs wanneer ze lijden onder de roede en gebukt gaan onder het gewicht van hun smart, verheerlijken ze Hem en verblijden zich in Zijn getrouwheid en liefde in het zitten, "louterende en het zilver reinigende, en Hij zal de kinderen van Levi reinigen, en Hij zal ze doorlouteren als goud en zilver; dan zullen zij de HEERE spijsoffer toebrengen in gerechtigheid."

Een gelovige streeft ernaar om heilig te zijn in al zijn gesprekken; dat vindt hij een moeilijk werk; maar tegelijk is het erg aangenaam; "De wegen der wijsheid zijn wegen der liefelijkheid en al haar paden vrede." Hij heeft te strijden tegen uitwendige vijanden, maar ook tegen de geslepen vijand in zich. Maar ondanks dat, volhardt hij door genade op zijn weg en wordt sterker en sterker. Hij wenst het beeld Gods gelijkvormig te worden; om dezelfde Geest te hebben die in Christus Jezus was; om de dingen in het licht te zien, waarin Hij ze ziet en elk voorwerp de plaats te geven, die Hij aanwijst; om de werken der duisternis te verbreken en om de

wapenrusting des lichts aan te trekken; om geregeerd te worden door Gods Wet, bekrachtigd door Zijn genade en toegewijd te zijn aan Zijn lof; om in geen ding ergernis te geven, maar om onberispelijk te leven als een kind van God te midden van een krom en verdraaid geslacht.

Hij wenst heilig te zijn in zijn vreugden. Zijn erfdeel is in God; zijn hoogste vreugde is in de innigste omgang met Hem; en zijn zuiverst geluk ligt in het weten, dat Hij is voldaan en verheerlijkt wordt. "Velen zeggen: Wie zal ons het goede doen zien? Verhef Gij over ons het licht Uws aanschijns, o HEERE. Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ten tijde als hun koren en most vermenigvuldigd zijn." Een gelovige heeft dikwijls de meeste geestelijke vreugde, als de wereld denkt dat hij diepbedroefd is. Want in tijden van zware beproeving, wanneer hij in een vurige oven geworpen en van dag tot dag geoefend wordt in de dingen der gerechtigheid, geniet hij de intiemste omgang met de God, Die hij liefheeft.

Als Jacob zijn vaders huis moet verlaten en aan een lange eenzame reis begint, wordt hij bemoedigd door de bezoeken van de God van Bethel en door de gezichten van de verbondsgenade. Als Sadrach, Mesach en Abednego in de vurige oven geworpen worden, is er Eén, de Zoon van God gelijk, wandelend met hen in het midden der vlammen. Als Paulus en Silas in de binnenste kerker van Philippi worden geworpen met hun voeten in de stok geklemd als misdadigers, terwille van de Heere Jezus, zingen ze midden in de nacht Gode lofzangen. "Wij roemen ook in de verdrukking." "Want die de Heere liefheeft, kastijdt Hij, en Hij geselt een iegelijke zoon, die Hij aanneemt." Een waar gelovige wenst heilig te zijn in zijn bedoelingen. Maar welk een mate van eigenbelang en zonde komt hij tegen! Want van nature kent hij God niet en is onverschillig voor Zijn heerlijkheid en gekant tegen Zijn wil; en zijn hele leven, tot het uur van zijn bekering, heeft hij geleefd zonder God in de wereld. Maar "het oude is voorbijgegaan, zie, het is alles nieuw geworden." De zonde van binnen is verbroken, de verdorvenheden die zich in het hart schuil houden, worden naar voren gebracht en gekruisigd; en vooral de slechte motieven, die gewoonlijk zijn hele gedrag beheersen worden ontdekt en gedood. Hij verlangt een zuiverder lucht in te ademen, en dat zijn oog eenvoudig gemaakt en zijn leven toegewijd mag worden aan de heerlijkheid van de Drieënige God; want "uit Hem en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen; Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen."

INHOUD

1. Inleiding Ds. D. MacLean
2. Levensschets van de dames Morton en brieven van hun Godvrezende tante - Alex. E. Alexander . . .
3. Levende Godzaligheid door wijlen - Ds. Jonathan R. Anderson

7. ANGUS VAN DE HEUVELS

OF: DE GESCHIEDENIS VAN EEN ZWAKZINNIGE SCHOTSE JONGEN

Kerkblad Oud Geref. Gemeente te Kinderdijk, 1980

"Angus van de heuvels", of zoals het in het Keltisch luidt: "Aonghas nam Beann", was van geboorte een inwoner van het eiland Lewis, gelegen tegenover de noordwest kust van Schotland. Hij werd geboren in het begin van de 19e eeuw. Angus kon alleen maar zijn moedertaal, het Keltisch, spreken. De naam van zijn vader was M'Leod. Vanaf zijn geboorte bezat hij weinig verstand, en tot op de tijd van zijn bekering was hij onderhevig aan felle vlagen van woede, in welk geval hij zijn kleding vaneen zou scheuren of zijn hoofd tegen de rotsen slaan, totdat he bloed uit zijn verwonde aderen spoot. Misschien zocht hij door deze gewelddadigheid verlichting van de kwellende hoofdpijnen, waaraan hij leed. Hij verkoos een verwilderd leven te midden van de heuvels, liever dan het vrijheidsbeperkend leven thuis. Hij zou wel vogeleieren en bessen vinden voor voedsel en zoetwaterbeekjes om zijn dorst te lessen. Hij zou dagen aanéén rondzwerven, totdat koude en honger hem dwongen naar zijn vaders huis terug te keren.

Maar er kwam een tijd, dat hij de stem des Heeren hoorde, en gebracht werd tot de kennis van Christus als zijn Zaligmaker, ten tijde van de opwekking in zijn geboorteplaats onder de bediening van ds. **Alexander MacLeod**, die daar in 1824 naar toe ging.

"Angus van de heuvels" was, wat zijn verschijning betreft, nauwelijks van middelbare lengte; hij had donker haar, zijn ogen waren bol en groot, hun kleur donkerbruin. Zijn gezicht was zeer verweerd; z'n gang lomp en zijn ledematen slap en lelijk. Wanneer zijn gedachte niet bezig waren, droeg zijn gezicht de wezenloze uitdrukking van een zwakzinnige; en hij was onderhevig aan zenuwtrekkingen in de vingers en ledematen.

Hij was zich bewust van zijn gebrek aan verstand en hij betreurde het gebrek. Verscheidene vrienden ondernamen om hem het alfabet te leren, maar moesten het als een hopeloze taak opgeven. Hij kon het nooit verder brengen dan de "e". Hij zou zeggen: "dit is droog; hier zit geen voedsel in voor mijn ziel. Er is geen woord over Christus of God in; geen woord over de vergeving der zonden. Ik zou liever achter een dijk verkeren, waar ik een ogenblik de tegenwoordigheid van God mocht ervaren."

Angus leek op iemand uit de hemel, meer dan op iemand van de aarde. Hij sprak altijd van de goedheid Gods, of sprak met God en zijn Zaligmaker Jezus Christus. Hij scheen zowaar in de hemel te zijn. Zijn gebeden waren net zo eenvoudig als zijn spraak. Men kon niet onderscheiden of Angus tot een metgezel naast hem of tot God sprak, tenzij men zijn woorden kon horen of zijn aangezicht zien, want hij sprak tot zijn Vader in de hemel in precies dezelfde taal en op dezelfde toon als hij sprak tot een mede-christen. Wanneer tot hem gesproken werd van hemelse dingen, blonk zijn gezicht, schitterden zijn ogen, en heel zijn gelaat glinsterde van bijna hemels licht. Van deze onderwerpen werd hij nooit moe.

Angus zei altijd, dat wanneer hij God om hulp vroeg, hij altijd de hulp kreeg, die hij nodig had. Op een keer, toen zijn vader hem aan het schoffelen gezet had in het aardappelveld, brak de jongen, die altijd onhandig deed, de schoffel, en zijn vader, die een driftig man was, liep naar hem toe, om hem te kastijden. Angus vluchtte weg, achtervolgd door zijn verbolgen vader, die hem geleidelijk inhaalde. De burens, die dit gadesloegen, vreesden, dat indien de vader zijn zoon

inhaalde, hij hem een of ander lichamelijk kwaad zou doen. Toen schreeuwde Angus luide tot God om bescherming: "O Heere, doe mijn vijanden struikelen en vallen", of in soortgelijke woorden. Zijn vader struikelde en viel, en brak een klein beentje in zijn voet, wat hem veel pijn veroorzaakte. Angus was heel bedroefd en bezorgd, en paste zijn vader zeer zorgvol op, zo goed mogelijk naar zijn geringe bekwaamheid, tot hij hersteld was.

Angus was een wonderbaarlijke man, en was zeer geliefd in Skye. Boven alle plaatsen had hij een bijzondere voorliefde voor Snizort, hetwelk hij, zo wordt er verteld, "Jeruzalem" noemde. Angus zou zeggen: "Sinds hij de Heere Jezus kent, wordt Angus nu nooit meer woedend of scheurt zijn kleren vanéén." Bij een gelegenheid ging hij naar Tobermory en bezocht de pastorie. Hij volgde mevr. MacLean, de vrouw van de predikant, van kamer tot kamer, "als een hondje". Hij had erge trek, en als zij in de keuken was, sneed zij soms een dikke snee brood en deed er jam op. Toen Angus het brood opat, keek zij op naar hem. Dikke tranen rolden over zijn wangen. Zij zei tot een jonge predikant, die aanwezig was: "Wat scheelt Angus? Er is iets niet in orde met hem".

De predikant zei: "Wat is er aan de hand met je, Angus".

Hij antwoordde in het Keltisch: "Ik denk, dat de Heere Jezus mij alleen maar al mijn goede dingen geeft in dit leven".

"Hoe zo, man, waar is nu uw geloof? Kunt u de Heere niet vertrouwen, dat Hij u die dingen geeft, waarvan Hij ziet, dat ze juist nu het beste voor u zijn, en betere hierna?" Bij deze gedachte lachte hij tamelijk hardop, en zijn gezicht klaarde op van blijdschap en vertrouwen.

Slechts bij één gelegenheid merkte mevr. MacLean enige aanwijzing van een boze bui op, en dat ontstond uit zijn achting voor mevr. **Peggie Mackenzie**, die in Lewis woonde, en wier lofspraak was in al de kerken. Op een dag hoorde mevr. MacLean luide stemmen in de keuken. Zij ging er heen en vond er de twee zwakzinnigen, Angus en Hugh Cameron, ieder trekkende aan een punt van een handdoek. Mevr. Mackenzie stond op 't punt om haar voeten te baden voor het keukenvuur, en beide jonge mensen begeerden het voorrecht om de handdoek bij 't vuur te drogen voor hun geëerde vriendin. Angus kwam uit gewoonte op voor zijn recht op de vriendendienst.

Onder christelijke vrienden werd de aanwezigheid van Angus met vreugde begroet. Zijn 'omgang was in de hemel, en zijn hart alwaar zijn schat was. Zij plachten te zeggen, dat wanneer Angus kwam, het was alsof er een inwoner des hemels gekomen was, om onder hen te vertoeven.

Een predikant, horende van een zekere vrouw, die vanwege het uitblinken in haar voorbeeldig en godvruchtig leven, algemene achting had, vroeg haar wat de oorzaak van haar bekering was. Tot zijn verbazing antwoordde zij: "Ik heb mijn bekering te danken aan een gebed, wat de zwakzinnige jonge man, Angus, deed in mijn aanwezigheid in dit huis".

De predikant bezocht toen haar buurvrouw, die naast haar woonde. Hij vertelde haar wat hij zojuist gehoord had van haar buurvrouw. "Ja, en het was aan hetzelfde gebed, dat ik mijn bekering te danken heb, want ik hoorde het aan, terwijl ik hier zat!" Alhoewel het Angus ontbrak aan wijsheid en gezond verstand, waren toch zijn geestelijke gewaarwordingen scherp en levendig. Hij verstond volledig de leer en grondslag van de ware godsdienst, en het was opmerkelijk, dat hij vatbaar was voor een gezamenlijke godsdienstoefening, van lofprijzing en gebed. De onderscheidende schoonheid van zijn gebeden, was hun wonderbaarlijke geestelijkheid, en dat één-zijn met de Heere, waaruit de nauwkeurige bevattingen voortkwamen, die hij had van de hoedanigheid van de Zone Gods - de Zoon des mensen.

Hij was op een Avondmaalstijd, en het overkwam hem, dat hij zijn penning verloren had, die hem was gegeven om te overleggen bij de toelating tot de tafel des Heeren. De dienstdoende ouderling zeide: "0, Angus, ik zie, dat je je penning verloren hebt". "Neen", was het antwoord, "ik heb slechts het stukje lood verloren". Bij een andere gelegenheid zat Angus aan de tafel van een dame van een veel hogere sociale klasse dan hijzelf. Iemand maakte later de opmerking tot hem: "Voelde je jezelf niet trots op je positie vandaag, met naast die dame te zitten?"

Angus antwoordde: "ik voel mij iedere dag trots op mijn plaats, indien het trotsheid is, zoals u het noemt, maar ik denk, dat de dame waar ik naast zat, de meeste reden had om trots te zijn, ziende dat God haar genade geschonken had, om nederig te zijn."

Op een gebedssamenkomst werd Angus gevraagd om te bidden, maar hij weigerde het op zich te nemen. Na het uit elkaar gaan, vroeg iemand hem de reden van zijn weigering. "Ik kon niet", zei hij. "Maar", zei de ander, "Jona bad wel in de buik van de walvis".

"Ja", antwoordde Angus, "maar ik was slechter dan Jona, want de walvis was in mijn buik."

Het was gewoon voor hem, om vroeg op te staan, bijzonderlijk op de sabbatmorgen van een Avondmaalstijd, en begaf zich dan naar een rustige plaats om te bidden. Toen hij op de Avondmaalstijd te Snizort was, stond hij vroeg op en ging af naar de kust. Eén van de godvruchtige mannen was vroeg op en liep in dezelfde richting. Hij kwam Angus tegen, die al terugkwam en zei: "Je bent vroeg opgestaan vandaag".

"Neen", zeide Angus, "de vrouwen waren vóór mij op", doelende op degenen, die naar het graf gingen als het nog duister was.

Iemand vroeg hem: "Waarbij vergelijk jij een mens in zijn natuurstaat?"

"Hij is gelijk een zeug", antwoordde hij, "die voelt zich nergens behagelijker dan in de mest; en hoewel je de zeug naar een kasteel zou brengen, hij zou de weg terug zoeken naar de mesthoop!" Het gebeurde hem eens, dat hij onthaald werd, om wat te eten in het huis van een goddeloze man in Skye. Toen het eten op tafel gezet was, werd Angus verzocht een zegen te vragen. Hij begon: "Heere, heb medelijden met dit zondige gezin". Er werd verteld, dat het hoofd van het gezin bekeerd werd door middel van dat gebed.

Iemand zei tegen een ander, toen zij Angus bij de kerk van Snizort zagen staan: "Daar is iemand, die wat nodig heeft".

"Ja", zeide Angus, "ik heb iets nodig. Ik heb Jezus Christus nodig, het ware Brood des levens, dat uit de hemel neerkwam."

Iemand gaf hem vijf shilling, en hij zei zelf, dat de satan hem begon te verzoeken, zeggende, dat hij de vijf shillingen meer beminde dan zijn Zaligmaker; zo ging hij heen en verstopte het geld in een gat in een dijk. Het geld kon niet gevonden worden, wanneer men ernaar zou zoeken.

Er was een man, genaamd Ebenezer Ross, die een Keltisch onderwijzer geweest was, maar zwak van geest was geworden. Angus was zeer aan hem verbonden. Eens wandelden zij samen naar een Avondmaalstijd, en de dag was warm. Zij zagen een rijtuig achter hen aankomen. "Het zou goed zijn, wanneer wij in dit rijtuig stapten", zei Ebenezer. "Jij dwaze man", zei Angus; "het zoude veel beter zijn, wanneer wij in de wagens van Amminadab (Zijn vrijwillig volk) stapten."

Het wordt verhaald, dat er nog een andere man was, Ewan Cameron, die onderscheiden was vanwege zijn vroomheid en naïeve geest. Angus en hij ontmoetten elkaar voor 't eerst te Tobermory. De een zei tegen de ander: "kom" en zij gingen naar de achterkant van een heuvel, en de een begon tot de ander te spreken. Eén van de predikanten, die voorbijging, merkte hen op, en vreemde dat er jongens hen achterna zouden komen, zei: "wat doen jullie daar?" "Stoor

je niet aan hém", zei de een tegen de ander; "dat is altijd het werk van de duivel, om de mensen weg te halen van de middelen der genade."

Een vrouw, die hij berispte, sprak kortaf tot hem, omdat hij zo vrij was, haar aan te spreken. Hij was voor een ogenblik stil, maar dan zijn antwoord vindende, zei hij: "Ook zal ik voor koningen spreken van Uw getuigenissen, en mij niet schamen".

Er was een zeker stuk grond, waarop een wilde stier gehouden werd, en niemand durfde die weg te passeren, wanneer deze stier vrij rondliep. Tot verbazing van sommigen zagen zij Angus dat woeste dier voorbijgaan. Zij zeiden: "Wel, Angus, hoe kwam het, dat je zo vrij was om bij die wilde stier voorbij te gaan?" Angus antwoordde: "ik bedreigde hem alleen maar met de Almachtige!"

Er wordt ook verteld, dat op een stormachtige dag, Angus het Minch (water tussen N.W.-Schotland en Lewis en N. en Z.-Uist) overstak in een kleine, open boot. De mensen van Skye zeiden: "Wel, Angus, wij verwonderen ons erover, dat je jezelf aan die wrakke, kleine boot durft toe te vertrouwen!" Hij antwoordde: "ik vertrouwde mijzelf niet aan die bouwvallige boot toe; mijn vertrouwen was in de Almachtige."

Toen ds. John Macrae in Lewis stond, in één van de gemeenten, waarvan hij achtereenvolgens predikant was, veel met Angus op hebbende, en die hem dicht bij zich begeerde te hebben, haalde Angus over om bij hem in de pastorie te komen wonen, ten einde voor de koeien te zorgen.

Op een dag zag ds. Macrae vanuit het raam van zijn studeerkamer, de koeien midden in een korenveld lopen, en ging heen om ze er uit te jagen. Hij moest een hele tijd de koeien in het oog houden voordat Angus verscheen. Ds. Macrae, die een beetje ontstemd was over Angus, omdat hij zijn plicht verzaakt had en bevreesd zijnde, dat hij iets zou zeggen, wat Angus kon kwetsen, keerde huiswaarts zonder te wachten tot Angus naar hem toe kwam. Toen Angus 's avonds thuiskwam, zei ds. Macrae tot hem: "Waar was je vandaag, Angus, toen de koeien in het korenveld liepen?"

Angus antwoordde: "Ik was in gebed".

Ds. Macrae antwoordde: "Maar je hoorde op de koeien te letten, Angus".

Angus antwoordde: "Er zou niet veel waardigs in een gebed wezen, waarin de koeien zouden zijn." Dus ziende, dat het hoeden van koeien en het gebed niet op dezelfde tijd samen konden gaan, ging Angus weg.

Een godzalige vrouw in Skye, bij wie Angus gewoon was enige tijd te logeren, probeerde erachter te komen, of hij enige stuivers kon tellen. Zij legde de koperen munten op een tafel, en vroeg aan Angus ze te tellen. Hij begon, en wat zij ook deed, zij kon hem de stuivers niet behoorlijk leren tellen. Diezelfde avond werd de gebedssamenkomst gehouden, en de vrouw met Angus gingen er naartoe. Hij werd gevraagd om te bidden. Hij stond op en begon te bidden met licht, geestelijke diepgang en zalving, daarbij woorden gebruikende zó goed gekozen en Schriftuurlijk, dat de vrouw (alhoewel ze zijn stem echt goed kende) gedrongen werd zich om te draaien, om zich te overtuigen dat het Angus was - de man, die een weinig tevoren het aantal van enige koperen munten niet kon tellen, maar nu bad als een verstandig, wijs iemand.

Bij een gelegenheid ging hij samen met twee godvruchtige mannen van Lochalsh naar Invemess, om de Avondmaalsdiensten bij te wonen. Zij liepen de gehele weg, via Strathglass, zijnde de meest recht op het doel afgaande en kortste weg. De mannen zetten zich neer aan de kant van de weg naast een bos om wat uit te rusten. Angus had een zeer oude en gerafelde broek aan. Eén van de mannen zei tegen hem, dat zijn broek niet fatsoenlijk genoeg was om er mee naar

Inverness te gaan, en dat hij om een nieuwe broek moest bidden. Angus liep weg, het bos in en ging achter een struik op zijn knieën. De mannen slopen naar de andere zijde van de struik, opdat zij konden horen wat hij zou zeggen. Angus begon het gebed met te zeggen: "Heere, ze zeggen me, dat mijn broek niet goed genoeg is om er mee naar Inverness te gaan; ik zelf ben er geheel tevreden mee, maar indien U hem niet goed genoeg acht, geef me dan een andere broek." Toen ging hij verder met een gebed *om de bevordering van het Koninkrijk van Christus in de gehele wereld*, totdat de mannen ten laatste hun geduld verloren en hem moesten roepen om er weer van door te gaan.

Toen zij te Clachnaharry kwamen, aan de westzijde van de stad Inverness, bleef daar een van de mannen logeren. De andere en Angus gingen de stad in. Daar zij door één van de hoofdstraten liepen, zag een kledinghandelaar, die in de deur van zijn winkel stond, de man en kende hem. Hij stak de straat over om hem te begroeten, en, toen zij begonnen te praten, liep Angus door. De kledinghandelaar vroeg aan de man, wie die andere man was, die bij hem was. De man vertelde, dat hij een zeer Godvrezende man was, maar zwakzinnig. De kledinghandelaar zei, dat hij bemerkt had, dat zijn broek zeer slecht was, en dat hij die middag een broek en vest teruggekregen had, die iemand niet pasten; indien hij ze mee wilde nemen voor de arme man, zou hij hem een genoeg doen. De man bedankte hem, en nam het pakje mee, zoals het was. De man en Angus kwamen bij het huis, waar zij moesten logeren gedurende de plechtige Avondmaalstijd. Angus werd naar een klein vertrek gebracht om te slapen. De man ging het vertrek binnen nadat Angus in slaap gevallen was en nam de oude broek en vest weg en verving hen door de nieuwe. Toen Angus 's morgens zijn bed uitging en de broek aantrok, riep hij uit: "O Heere, Gij hebt mij een nieuwe broek gezonden, rechtstreeks uit de hemel!"

Eén van de godzalige Keltische onderwijzers, die zulk een onuitsprekelijke zegen voor de Hooglanden en Eilanden van Schotland waren, leerde Angus kennen op het eiland Lewis. Hij beminde Angus zo zeer, dat hij hem dikwijls meenam ver weg van het rumoer van de wereld, opdat zij een bijzondere gemeenschap met de Heere en met elkander mochten hebben. Op een dag vroeg hij aan Angus, terwijl zij langs de rivier liepen en het het droge jaargetijde was: "Angus, hoe zou jij de wijze beschrijven, waarop het geloof handelt omtrent de beloften van het Woord?"

Angus antwoordde: "Het geloof is dikwijls vergelijkbaar bij een forel, die wilde pogen deze rivier op te komen en het water, dat zo laag is, dat zijn rug boven het water uit komt, zodat hij tot het besluit komt, dat hij nooit het meer zal kunnen bereiken van waar de rivier voortkomt; maar spoedig daarop ziet hij een poel vlak voor hem en waagt er een sprong in. Zo doet het geloof, wanneer het bijna op 't punt staat om het op te geven vanwege het gebrek aan het water des levens; wanneer het de belofte ziet, springt het erin."

Een vriendelijke man in Portree gaf Angus eens een goede overjas tot beschutting van hem in de winter, en liet hem deze aanpassen. Toen Angus de jas aantrok, zei de man tot hem, dat deze hem warm zou houden en dat het een heer van hem zou maken: "Maar ik moet hem uittrekken, want ik zou mijn ziel door trotsheid verwoesten, daar ik mijn hoogmoed reeds voel opkomen," zei Angus. Dus trok hij hem uit, en kon niet overreed worden, om hem ooit nog weer eens aan te trekken.

Angus had een onoverwinnelijke afkeer om een platte Schotse muts ("bonnet") te dragen. Hij bedekte nooit zijn hoofd. Hij was altijd blootshoofd, in de winter en in de zomer. Enigen van het kerkvolk ergerden zich aan het op de sabbat blootshoofd naar de kerk gaan, en zij verzochten een dame, die hem goed kende, hem te bewegen een "bonnet" te dragen. Om deze mensen te

behagen, drong deze dame er bij hem op aan, een muts te gaan dragen, wanneer hij naar de kerk ging. "Het is betamelijker," zeide ze, "om dat te doen bij zulke gelegenheden". Maar zijn sterke afkeer om er een te dragen, verhinderde zijn instemming, totdat zij zei: "het is van de Heere, Angus."

Toen zwichtte hij ineens. Iemand, die Angus' stem in de schuur hoorde, hield stil en luisterde. Hij sprak op zijn eenvoudige manier tot de Heere over zijn "bonnet", en de hulp, die hij nodig had, om er zich aan te onderwerpen en er welwillend toe te zijn.

Angus deed geen gewoon werk, maar trok van huis tot huis en verbleef in de regel bij des Heeren volk, die zijn gezelschap hogelijk waardeerde. Iemand citeerde voor hem de Schriftplaats: "zo iemand niet wil werken, hij ook niet etc."

"Wel", zei Angus, "dat spreekt tot jouw." Je bent bekwaam om te werken, en de Heere gaf u kracht naar geest en lichaam ervoor, maar dat heeft Hij mij niet gegeven."

Angus klom soms naar de toppen van de bergen om te bidden, daar hij dacht, dat de Heere hem dan beter zou horen. Hem werd door een vriend gevraagd, of hij daar begraven wilde worden, wijzende naar een begraafplaats in de buurt. Angus zei: "Nee, ik zou daar niet graag begraven willen worden, daar zij mij in beroering zouden brengen bij de Opstanding".

Angus werd daar echter wel begraven, hoger op in de grond dan de anderen, die daar begraven waren. Vele jaren later kwam er een overstroming, en voerde in diezelfde begraafplaats vele doodkisten weg, terwijl alleen Angus' lijk kist onaangeroerd bleef.

Het was te Uig, Sky, dat deze wonderlijke en heilige man zijn dagen eindigde. Hij was ongeveer 30 jaar oud, toen hij stierf. Hij werd ziek na thuiskomst van een Avondmaalstijd op één van de eilanden. Men zegt, dat zijn ziekbed als een hemel was. Het scheen een ware hemel te zijn voor de christelijke vrienden, die het voorrecht hadden, om erbij aanwezig te zijn. En de mensen, die de arme, zwakzinnige jongen kenden, verwonderden zich en aanbaden God.

"Maar het dwaze der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij de wijzen beschamen zou; en het zwakke der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het sterke zou beschamen; en het onedele der wereld, en het verachte heeft God uitverkoren, en hetgeen niets is, opdat Hij hetgeen iets is, te niet zou maken; opdat geen vlees zou roemen voor Hem" (I Cor. 1 : 27, 28, 29).

Uit het Engels vertaald door H. van Vliet.

8. John Macdonald, 1779-1849, de apostel van het noorden

**Ondertekening van de Daad van Demission.
Macdonald staat achter Patrick Macfarlan die centraal staat met een ganzenveer.**

Macdonald werd op 12 november 1779 geboren in Balnabein aan de uiterste noordkust van Schotland. Zijn vader was wever en catecheet.

Hij werd opgeleid aan de parochieschool van Reay (een kerkschool) en studeerde vervolgens goddelijkheid en wiskunde aan King College, Aberdeen waar hij in maart 1801 afstudeerde. Er wordt gezegd dat hij de beste wiskundige in Schotland was. Hij kreeg een vergunning om te prediken door de Presbytery Church van Schotland in 1805.

In januari 1807 ging Macdonald naar de Gaelic Chapel op Castle Wynd in Edinburgh om James McLachlan te vervangen. Tijdens zijn bediening in Edinburgh werd een poging gedaan om 's middags Engelse prediking in te voeren in de Gaelic (Keltische) gemeente, om tegemoet te komen aan de wensen van honderden die wilden profiteren van de bediening van de heer Macdonald; maar de meer vurige Kelten onder het volk verzetten zich krachtig en met succes tegen de verandering. Om aan de wens tegemoet te komen, besloot de heer Macdonald echter 's avonds Engels te prediken, en zo drie geregelde diensten per dag des Heren te houden. Met doordeweekse vergaderingen en bezoeken maakte dit zijn leven een druk leven.

In juli 1813 werd Macdonald op verzoek van Duncan Forbes van Culloden in Uquhart gesteld. In 1818 werd hij besproken door de Vergadering van de Kerk van Schotland over zijn schijnbaar ongewenste prediking. Deze zaak trok veel publieke belangstelling.

Macdonald maakte 1822 een missiereis naar het eiland St. Kilda, in een poging de afwezigheid van kerk en predikant aan te pakken. Hij verbleef twee weken op het eiland samen met zijn vriend Mr McLellan. Hij maakte een zeer gedetailleerd verslag van de bewoners en het eiland. Hij bracht nog drie bezoeken aan het eiland, 1825, 1827 en 1830, en maakte van elk bezoek een gedetailleerd dagboek. Naast deze bezoeken, die door de mensen zo gewaardeerd werden, deed hij grote inspanningen om de bouw van een kerk en pastorie op het eiland veilig te stellen, en bij zijn laatste bezoek, in 1827, vergezeld van de predikant benoemd door de Society die hij vertegenwoordigde, vond de gebouwen voltooid, en voorzieningen getroffen voor het regelmatige onderhoud van de christelijke eredienst. Jarenlang had de Vrije Kerk een predikant op het eiland.

Macdonald had niet de gewoonte om op de preekstoel vaak te verwijzen naar kerkelijke onderwerpen; maar kort na de Disruptie preekte hij in Edinburgh, in de Gaelic Church, over de gevestigde kerk zoals die toen bestond, dat het 'een Christus-ontkennende, God-onterende en ziel-vernietigende kerk' was. Hij werd zeer bekritiseerd omdat hij dit zei, maar het lijkt erop dat hij ze nooit heeft teruggetrokken of zelfs later heeft gewijzigd.

Tijdens de Algemene Vergadering van augustus van de Free Church in 1845 diende Macdonald als Gaelic moderator. Macdonald stierf op 16 april 1849.

Hij trouwde:

1ste huwelijk 6 januari 1806, **Georgina** (overleden 18 augustus 1814), dochter van Simon Ross
Kinderen:

2^e huwelijk op 11 mei 1818, Jessie (overleden 22 juni 1868), dochter van Kenneth Mackenzie
Anne, geboren 28 augustus 1820

Agnes, geboren 11 augustus 1821 (getrouwd Alexander Falconer, Sheriff - plaatsvervanger van Nairn), overleden 19 januari 1914

Jacobus, geboren op 25 augustus 1822

Kenneth, geboren op 25 september 1823

Divie Bethune, geboren op 20 oktober 1824

Duncan G. Forbes, geboren op 9 september 1825

Alexander, geboren op 1 november 1826, overleden op 14 maart 1827.

Honderden grote en kleine eilanden liggen wijd en zijd verspreid om het noordelijk gedeelte van Schotland, dat vanwege de vele bergen de Hooglanden wordt genoemd. De Reformatie vond hier pas laat ingang. Eerst in de achttiende eeuw keerde het getij ten goede. Degene vooral door wiens arbeid de dorre Hoog-landen tot leven kwamen was *John MacDonald, de apostel van het noorden*.

Macdonald was een geboren Hooglander, 1779.

Op de universiteit van Aberdeen behoorde hij tot de beste studenten en pas in die tijd begon hij met ernst te vragen: "Wat moet ik doen om zalig te worden?"

Er is reden om te geloven dat het lezen van de werken van Jonathan Edwards het middel was van het begin van zijn overtuiging: van zonde, die uitliep in zijn bekering tot de God des hemels. Zijn levensbeschrijver John Kennedy beschrijft de toestand in de volgende kernachtige woorden: ..Enerzijds was zijn ziel ingesloten voor Christus als zijn enige Redmiddel door het gevoel van zijn hopeloosheid van zijn staat als zondaar en door de autoriteit van het gebod om in de Zoon te geloven en aan de andere kant van Hem uitgesloten in duisternis onder de kracht van ongelooft en onvermogen van de geestelijke dood, en hij verstond toen goed wat de angst van een ziel was, die zonder hoop terneer lag. overgegeven aan de beschikking van Hem die Zich ontfermt, die Hij wil en Die verhardt, die Hij wil".

In deze toestand liep hij op zekere dag aan de zeekust en was voornemens om vanwege een ontzettend gevoel van wanhoop, waarin hij verkeerde, zich in de golven te werpen, die 'zich o'j de rotsachtige kust wierpen. Doch voordat de eerste golf hem bereikt had, brak een straal van evangelisch licht in de duisternis van zijn ziel door en in een dichtbijgelegen &rot gaf hij zijn ziel aan Christus.

"Hij ging die dag naar de kust in de greep van de verderver en hij ging er vandaan in de armen van de Zaligmaker". De afgelegen grot waar de Heere hem ontmoette, werd zijn geliefkoosde plekje om zijn ziel voor Hem uit te storten.

Zoals zovelen van zijn tijd koos MacDonald voor het wondere ambt van dienaar des evangelies, echter niet om zich verdienstelijk te maken, maar uit liefde en bewogenheid voor verloren zondaren. Na in sommige gemeenten assistentie verleend te hebben, werd hij in 1813 verbonden aan het plaatsje Ferintosh, in Rossshire.

Als een "Schriftgeleerde wel onderwezen in het leerstuk van de rechtvaardiging door het geloof", bedroefde het hem dat de vele vrijzinnige moderaten het volk in de Hooglanden stenen gaven voor brood. Sommige eilanden waren nog nooit door evangelische leraars bezocht. Hij besepte dat het noorden een evangelist nodig had en al gauw voelde hij zich gedrongen om in de omgeving het woord te brengen, zoals in Braedalbane, waar een opwekking in een beginstadium verkeerde.

Vlak voor zijn eerste Avondmaalsbediening m Ferintosh, bezocht de Heere hem met oen zware beproeving door zijn vrouw van hem weg te nemen, maar dit weerhield hem niet om op de Avondmaalszondag te preken over de tekst "Ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid". Het sterven van zijn vrouw deed hem des te meer de hemelse Bruidegom aankleven.

Vele hoorders werden door deze preek getroffen en hij mocht getuigen dat ruim 50 personen deze zondag onder overtuiging van zonde werden gebracht, maar "... Gods tijd was nog niet gekomen". MacDonald legde niemand haastelijk de handen op, maar zocht de overtuigde en verslagen zielen te wijzen op de enige Rots der eeuwen, Die alleen machtig is hun banden te verbreken tot de vrijheid der kinderen Gods.

REVEIL

In 1816 en 1817 werd de provincie Perthshire bezocht met een reveil, waarin MacDonald een belangrijk aandeel had. Hij preekte voor een gehoor van 8000 a 10.000 aandachtige mensen. Zijn arbeid als evangelist nam hem nu zodanig in beslag dat hij zelden meer op zijn eigen preekstoel stond. Het valt te verstaan dat zijn optreden niet overal een goed onthaal kreeg. De niet-evangelische leraars die zijn werk als een onverantwoorde concurrentie aanmerkten, daagden hem zelfs voor de synode, die alle openluchtsamenkomsten zonder toestemming van de plaatselijke predikant verbood.

Dat het MacDonald niet te doen was om voor zoveel mogelijk mensen te prediken, blijkt uit de diverse reizen die hij met gevaar voor zijn leven naar het meest afgelegen eiland van de Schotse Hebriden-archipel ondernam. Ten westen van het eiland Lewis ligt een kleine eilandengroep St. Kilda geheten, dat thans een natuureservaat is, maar destijds bewoond werd door ongeveer 100 bewoners.

MacDonald verhaalt in zijn journaal dat hij "niet één persoon vond die waarlijk godsdienstig was". Hoewel de kennis van uit genade zalig te worden bij de St. Kilda mensen geheel ontbrak, hadden sommige antwoorden op de vragen die MacDonald stelde meer inhoud dan de voortbrengselen van vele hedendaagse theologen.

Op de vraag wat zij gezegd zouden hebben in het geval van de stokbewaarder antwoordde een oude man: "Wij zullen zalig worden indien wij berouw hebben en onze zonden verlaten en ons tot God bekeren"., Ja", zei een vrouw van middelbare leeftijd: "en met een oprecht hart"; een derde: "en met gebed" en een vierde voegde eraan toe: "het moet een oprecht gebed zijn en wij moeten vlijtig zijn in het houden van Zijn geboden".

Een gewetenskennis van de eisen van het Verbond der werken was wel aanwezig, maar de weg der zaligheid door het geloof in Christus, door Paulus aan de stokbewaarder gepredikt, ontbrak ten enenmale.

MacDonald trachtte de weg der zaligheid in eenvoudige bewoordingen aan het onwetende volk voor te stellen en koos daartoe de brief aan de Romeinen uit, waarin de drie stukken van ellende, verlossing en dankbaarheid zo duidelijk worden voorgesteld.

Allereerst preekte hij uit Rom. 3 : 12 "over de natuur, het kwaad en de mate der zonde", hierna sprak hij uit vers 19 vergeleken met Gal. 3 :10 over "s mensen natuurstaat onder de wet als onder de vloek", vervolgens vers 20 "over de onmogelijkheid van de rechtvaardiging door de werken der wet", waarbij hij aantekende: "Ik kon bemerken dat sommigen bewogen waren en schenen te willen zeggen: "Wat moeten wij doen?".

De volgende preek handelde over Rom. 3 : 21, over de gerechtigheid van Christus als de grond van de rechtvaardigmaking van de zondaar. "Terwijl ik over het lijden van Christus sprak, leken sommigen zeer diep onder de indruk en smolten als het ware weg onder het woord. Ik bemerkte dat het voornamelijk het kruis is, dat de zondaar ontroert: "Zij zullen zien in Wien zij gestoken hebben".

De laatste predicatie voor zijn vertrek was uit 2 Cor. 5:17: "Zo dan indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel...". De bewogenheid onder de hoorders was groot, waardoor MacDonald genoodzaakt was om vroegtijdig te besluiten "door hen ernstig te vermanen gedachtig te zijn aan hetgeen zij gehoord hadden, en voor ditmaal Christus aan te nemen en te arbeiden om nieuwe schepselen te worden". De balans opmakend mocht hij voorzichtig verklaren dat 5 of 6 personen onder "enige indrukken verkeerden".

Dat de onvermoeide evangelist St. Kilda' niet los kon laten, blijkt uit een tweede bezoek dat hij na korte tijd weer aan het eiland bracht. Voordat hij deze gevaarlijke reis weer ondernam, reisde hij naar Kilda.

Volkomen verrast waren de St. Kildabewoners toen zij hun geliefde leraar weer zagen verschijnen. In de gesprekken met sommigen bemerkte MacDonald meer kennis dan de vorige maal. Hij sprak oa met een blinde man, die na zijn eerste bezoek zijn gezichtsvermogen verloren had, en wees hem erop dat het beter was dat zijn geestelijke ogen geopend waren, waarop hij antwoordde: "Ik vertrouw erop dat zij dat zijn". "Maar wat zie je dan?". "Dat ik blind ben en een verdorven zondaar ben, maar Christus is een Almachtig Zaligmaker". "Maar indien Hij niet gewillig is om je zalig te maken?" "Gewillig! Zou Hij sterven voor zondaren, indien Hij niet gewillig was om hen zalig te maken? Nee, nee!"

MacDonald preekte in het schoolgebouw over Joh. 6: 32 "*Mijn Vader geeft u het Ware Brood...*". Deze tekst was bij uitstek geschikt om het vrije aanbod van genade in het evangelie aan zondaren zonder onderscheid voor te stellen en het recht dat hieruit voortvloeit om Christus aan te nemen.

In zijn wijze van prediken bemerkte men de geest van Boston en de Erskines, wars van alle wettische condities en heimelijke steunsels. Een voorafgaande overtuiging van zonde door de wet achtte MacDonald alleszins noodzakelijk, maar dit mocht geen belemmering betekenen voor de ruimte van het evangelie. Hij beklemtoonde dat geen overtuigde zondaars, maar verloren Adamskinderen in Christus geloven. "Ik ontmoet deze wettische gesteldheid in St. Kilda en overal", waardoor, volgens hem, Christus van Zijn eer ontroofd wordt door de inbeelding dat Christus meer gereed is door een mens te ontvangen, indien men een zekere graad van ontdekking heeft. Een tijdgenoot getuigde dat geen prediker meer voorzichtig was om de soevereiniteit van God en de aanbiedingen van Zijn genade op de juiste wijze en plaats te verkondigen.

Na een kort bezoek aan Ierland, waar hij voor vele rooms-katholieken het Evangelie verkondigde, keerde hij nog eenmaal terug naar zijn geliefde St. Kilda. Zijn laatste preek die hij voor een wenend gehoor hield was over Joh. 12 :32: "En Ik, zo wanneer Ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal ze allen tot Mij trekken". Het gehele huis was gelijk Bochim (een plaats des geweens) en ontroerend was het afscheid dat volgde. Gelijk Paulus en de ouderlingen te Efëze knielden zij neer op de kust en MacDonald bad ernstig met hen, waarna hij vertrok in de vaste hoop dat Gods Woord nooit ledig tot Hem zal wederkeren.

In 1827 nam hij deel aan het revival op het eiland Lewis, het grootste eiland van de Hebriden-groep. Op een zondag preekte hij voor een grote menigte, waarvan een zodanige kracht uitging dat velen hierdoor overtuigd en waarlijk tot God bekeerd werden. Hij leerde als machthebbende en niet gelijk de Schriftgeleerden, waarbij het hem niet ging om de veelheid van woorden, maar om de kracht waarmee de woorden werden uitgesproken.

Eén van zijn hoorders verhaalde van een jongeman die iets kreeg te zien van zijn schuld en zonde en de gedachte opperde dat de wereld behoorde te weten wat voor een groot zondaar hij was. Tijdens een dienst, waarin MacDonald voorging, stond hij op, doch voordat hij één woord kon uiten, sprak deze prediker tot hem: "Mijn jongen, ik heb je iets te zeggen. Openbaar niet wat God verborgen heeft en neem deze woorden met je: "Het bloed van Jezus Christus Zijn Zoon reinigt ons van alle zonde".

Niet alleen tijdens de beweging op Lewis, maar ook bij een soortgelijk werk in Easter Ross speelde MacDonald een belangrijke rol. In deze streek woonde er bij Geanies een oude man, wiens enige dochter zijn huishoudster was. Als gevolg van het revival was zij een van de

overtuigden en verloor hierdoor haar verstand, waardoor zij aan haar bed moest worden vastgebonden. Op zekere dag kwam haar vader bij haar en zei zij met een heldere stem: "Vader, wilt u het touw losmaken en mij alstublieft 'n kam aanreiken dat ik mijn haar mag kammen?" "Maar mijn liefste", was het antwoord van haar vader, "ik wil het met blijdschap doen, indien het veilig voor je is". "Het is helemaal veilig, vader, want de Heere heeft tot mijn ziel gesproken en gezegd dat Hij mijn zonden heeft uitgewist als een dikke wolk en ik zal niet lang meer bij u gelaten worden". Korte tijd hierop stierf zij, als een rijpe vrucht van het Goddelijk werk in Easter Ross.

DISRUPTION

Toen de aardse loopbaan van John MacDonald ten einde begon te lopen, werd hij getroffen door enige zware beproevingen. In 1847 bereikte hem het droevige bericht dat zijn zoon, die als zendeling in India werkzaam was, gestorven was. Vervolgens werd hij ingewikkeld in een ontzettende "trial". Een ongetrouwde vrouw, die hem volgde van plaats tot plaats, werd moeder van een kind en beschuldigde MacDonald hiervan. Deze leugen werd uiteraard aanstonds verbreid door zijn vijanden, maar de Heere sprak duidelijk door deze vrouw te straffen met krankzinnigheid en de familie, die achter haar stond, werd getroffen door een ongewone ziekte "uniek in de symptomen en onweerstaanbaar in de voortgang".

Ondanks alle verzet en tegenstand tegen het werk van de "Apostel van het Noorden", zoals hij genoemd werd, werd zijn werk grotelijks bevestigd. Zelfs in het buitenland ondervond zijn arbeid grote waardering; de universiteit van New York verleende hem in 1842 de titel van Doctor in de theologie.

Oe Algemene Vergadering van de Schotse Free Church (Vrije Kerk) koos hem tot Moderator. Deze Free Church was ontstaan uit de zgn. Disruption, **de grote Afscheiding in 1843**, waarbij honderden predikanten wegens de maatregelen van de moderaten de Schotse Staatskerk verlieten. Het merendeel van de Hooglanders volgde hun voorbeeld en zij beijverden zich zeer voor de opbouw van deze Jonge kerk.

Tot enige weken voor zijn dood verrichtte MacDonald zijn dienstwerk, maar spoedig kwam de Heere Zijn knecht aflossen. Hij werd gewond aan zijn been, hetwelk in een kwaadaardig gezwel ontaardde. Een operatie baatte niet, want de virus verspreidde zich over zijn gehele lichaam. Zijn laatste preek hield hij in Kiltarn over Spreuken 9 : 10: "De vreze des Heeren is het beginsel der wijsheid".

Waarschijnlijk met een voorgevoel van zijn naderend einde, verhaalde hij aan het einde van zijn preek hoe MacPhail, een leraar uit Resolis, op zijn sterfbed op zekere nacht bijzonder onrustig was. Zijn vrienden vroegen of er een wolk was ontstaan tussen hem en zijn Zaligmaker. Het opmerkelijke antwoord was, dat hij zich zoveel verzekerd gevoelde van altijd bij zijn Zaligmaker te zijn maar ik weet niet hoe ik Hem in het aangezicht kan zien, wanneer ik denk, hoe weinig ik voor Hem gedaan heb". Dit paste MacDonald op zichzelf toe, want niets speet hem meer, dan hoe weinig hij gezegd had van de liefde van God de Vader.

Op 18 april 1849 mocht hij zijn arbeidzaam leven verwisselen voor de eeuwige heerlijkheid. Voor zijn afsterven sprak hij tot een predikant: "Er zijn drie dingen die de Heere voor mij gedaan heeft. Hij liet mijn boezemzonden niet aan de wereld zien. Hij strafte mijn verborgen zonden niet in mijn ambtelijk werk, noch vervreemde Hij van mij de genegenheid van Zijn volk gedurende mijn bediening."

DORRE WOESTIJN

Kenmerkend is het getuigenis dat dr. Robert Buchanan van hem gaf: “Van deze uitnemende dienstknecht van God is 't genoeg te zeggen dat hij de Whitefield van de Hooglanden was. De meest trotse en sterke opperhoofden van de Kelten hebben nimmer zo'n overmacht over de clans (stammen) bezeten”.

“Zijn leven en arbeid zullen in gedachtenis worden gehouden onder de heuvels van zijn geboorteland zolang de Hooglanden voortgaan in het evangelie lief te hebben en de gedachtenis der rechtvaardigen hoog te houden”.

De prachtige natuur van de bergren. dalen en meren van de Schotse hooglanden heeft ook na het sterven van haar grote zoon weinig verandering ondergaan, maar geestelijk is er thans sprake van een dorre woestijn en wildernis.

Dr. John Kennedy van Dingwall, die een generatie later leefde, als een van de laatste getrouwe wachters in het noorden, moest in zijn boek “The Days of the Fathers in Ross-shire” klagen: “De vaders, waar zijn zij! “Ai mij, want ik ben als wanneer de zomervruchten zijn ingezameld, als wanneer de zomervruchten zijn ingezameld, als wanneer de nalezingen in de wijnoogst geschied zijn; er is geen druif om te eten; mijn ziel begeert vroegrijpe vrucht”, trouwe leraar, vanwege de weinige godzaligen die waren overgebleven, die het verlangen in hem opwekte naar de regen des Geestes, die eertijds door middel van het werk van John MacDonald rijkelijk mocht neerdalen op de woeste delen van het Keltische bergland.

9. Des Konings vriend

of

**Het leven en sterven van Norman Macdonald
1852-1945**

In het Engels beschreven door Ds. Murdoch Campbell

Vertaald door C. B. van Woerden Jr te Akkrum

N.V. Drukkerij-Uitgeverij "De Banier" Utrecht 1961

**STICHTING GIHONBRON
MIDDELBURG
2022**

INHOUD

	Inleiding	Blz. 5
1.	"Een mens in Christus"	7
2.	De korte levensreis	11
3.	Het kleed der dienende liefde	13
4.	Op zoek naar „de open deur"	15
5.	Psalmen in de nacht	21
6.	Licht en schaduw	24
7.	De woorden der wijzen	28
8.	Wacht u voor uw gezelschap	32
9.	Hij weende opdat ik mij zou verheugen	35
10.	De kruik met water	40
11.	De boog in de wolken	43
12.	De teerheid der genade	45
13.	Zie, 'hij bidt	47
14.	Zijn takken zullen zich uitspreiden	50
15.	Gelijk de sterren, altoos en eeuwiglijk	54

INLEIDING

De Hebriden, welke verschillende malen in deze levensbeschrijving genoemd worden, is een eilandengroep ten noordwesten van Schotland. Lewis is het grootste eiland in deze groep. Het heeft een bevolking van 20.000 zielen. Norman Macdonald, van wie veel bijzonderheden worden vermeld in dit geschrift, woonde in Galson op het eiland Lewis.

De bevolking van dit eiland is protestants en voor een groot deel presbyteriaans. Zij waren in het verleden en zijn nog in het heden gezegend met leraars, die de volle raad Gods verkondigen. Zij staan bekend als eerbied hebbende voor Gods Woord, huis en dag.

Een Lewis' Avondmaalstijd heeft zijn oorspronkelijke plechtigheid behouden en heeft de vijandige stoten van de moderne wereld overleefd: Op Avondmaalstijden wordt de dood van de Heere Jezus als verzoening voor de zonde verkondigd. Daar wordt gepredikt Zijn eeuwige liefde voor de kerk in Zijns Zelfs offerande voor haar. Deze dood en liefde worden tweemaal per jaar herdacht.

Grote menigten komen gewoonlijk samen bij deze gelegenheden, welke op donderdagmorgen beginnen en op maandag eindigen. De eerste drie dagen zijn een voorbereiding tot de Avondmaalsdag, welke is de sabbat, en de maandag is gewijd aan dankzegging tot God.

De vrijdag, welke gewoonlijk de "vragendag" wordt genoemd, is de dag waarop door aanwezige mannen, die daartoe worden aangezocht, gesproken wordt over een uitgekozen onderwerp, betrekking hebbende op de bewijzen en blijken van verheerlijking van Goddelijke genade aan de ziel.

Vreemdelingen van geestelijk leven zien op het onderhouden van deze dagen als op een vormelijke en enigszins vreemde gewoonte. Maar voor anderen zijn die gelegenheden tijden van geestelijke verkwikking. Er zijn inderdaad velen, die, na verschillende delen van de wereld bezocht te hebben, menen dat nergens elders de verkondiging van het Evangelie met zoveel kracht en liefelijkheid gepaard gaat als in de Hebriden.

Norman was opgegroeid in een dergelijke omgeving. De voorvallen in zijn christelijk leven, die in dit geschrift genoemd worden, mogen dienen als bewijs, dat de invloed van de leer, waaronder zijn leven werd gevormd, veel verschilt van de vruchten van de leer, welke in onze oppervlakkige tijden doorgaat onder de naam van christelijke belijdenis.

Bovenstaande gegevens namen wij over uit de "introdunctie" van de schrijver, Ds. Murmaar Campbell.

Wij wensen er alleen aan toe te voegen, dat wij verblijd en verwonderd waren, te lezen dat deze Norman Macdonald, die in het jaar 1945 gestorven is, zo'n teer gebedsleven en zulk een verborgen omgang met God heeft gehad in deze donkere en geesteloze tijd. Maar de Heere heeft vrijmachtig in Norman Zijn woord vervuld: "Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werk ook", Joh. 5 : 17.

C. B. VAN WOERDEN Jr.
Akkrum, juli 1961.

EEN MENS IN CHRISTUS

Toen Norman Macdonald stierf, werd er een schijnend licht van deze aarde weggenomen. Er zijn er velen, die gevoelen dat de mate van geestelijk licht in de kerk hier beneden minder is geworden sedert de dag waarop God hem tot Zich nam: De verhuizing van deze getrouwe getuige uit de kerk van God op aarde betekende inderdaad een groot en gevoelig verlies voor de kring van oudere christenen, in wier midden hij geleefd heeft. Hij was een merkwaardig en aantrekkelijk christen. Zijn gehele persoonlijkheid, zijn wandel en omgang met de mensen, zijn manier van spreken en zijn gehele optreden dwongen eerbied af. Maar daarvan scheen hij zich niet bewust te zijn. Wij menen dan ook dat zijn nabij leven met God, zijn geestelijk leven en de warmte van zijn liefde tot Christus en Zijn volk, hem die bijzondere plaats gaven, welke hij vond in de genegenheid van velen van zijn broederen.

Toen hij de hoge leeftijd van drie-en-negentig jaar bereikte, had hij kennis aan een geslacht, dat de "dagen van de oogst", welke volgden op de grote opwekking in juni 1827, had beleefd. Zij, die zich een verkeerde voorstelling maken van -de godsdienst in de Hooglanden en in de Hebriden, als droefgeestig en neerslachtig, omdat zij een strenge calvinistische achtergrond veronderstellen, zouden hun ongunstige beoordeling moeten loslaten zo zij mannen als Norman Macdonald hadden gekend. Het is waar: oprechte christenen "wandelen ootmoedig met hun God". Dit is waar van hen, die een zaligmakende ontdekking ontvangen hebben van de majesteit van Christus, en een inzicht gekregen hebben in eigen verdorven natuur en ellende. Voor dezulken zijn Gods soevereiniteit en liefde, die verheerlijkt zijn in hun eigen onwaardigheid, vernederende ervaringen. Maar uit de Fontein, waaruit hun ootmoed voortvloeit, verrijst ook hun hoop en blijdschap. Het is dezelfde God, Die vernedert en Die verhoogt. Dit was waarlijk zo in het geval van onze overleden vriend.

Dat hij meer dan de meesten veel de vreugde des heils genoot, waardoor hij voor "velen tot een wonder was", dit was, naar wij geloven, een vrucht van zijn verborgen gebedsleven, van vele oefeningen des geloofs en van zijn eenvoudige oprechtheid. De tegenwoordigheid des Heeren in het leven van de gelovige behoeft niet altijd te zijn als van "een reiziger, die slechts inkeert om te vernachten", of gelijk de bezoeken van een voorbijvliegende zwaluw in de lente, maar onze biddeloosheid en onze afwijkingen zijn daar de oorzaken van.

Levensgeschiedenissen van christenen verschaffen ons voorbeelden van mannen en vrouwen, die een bijna gedurig gevoel hadden van de nabijheid des Heeren in hun leven. Dit gaf hun onder al hun worstelingen een verzekering van de liefde Gods.

Zij, wier geest rust in God en die "Zijn Woord overdenken dag en nacht", zijn het, aan wie "grote vrede" beloofd wordt. Zij zijn "als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft in zijn tijd". Maar zij, die in dat goede land wonen en die veel des Konings aangezicht zien, hebben dat voorrecht alleen in Christus, als het Hoofd van het Nieuwe Verbond, Die het recht tot het leven voor hen verworven heeft.

Daarom, wanneer Norman Macdonald dikwijls kon zingen, terwijl anderen, die met hem op dezelfde weg wandelden, droevig waren, vond dit zijn oorzaak in zijn menigvuldig gebed, waarin hij op zijn knieën gemeenschap met God zocht.

Zijn opgewektheid was niet toe te schrijven aan een karaktertrek, die geneigd is om alle dingen van de zonnige kant te bezien. Hij had zijn tijden, en soms duurden zij lang, dat donkere wolken van twijfel en van verlating op zijn ziel neerstreken. In zulke tijden kon geen enkele natuurlijke gesteldheid hem enige troost geven. Alleen het licht van des Heeren aangezicht en de stem van Zijn goedertierenheid konden hem onder die omstandigheden vertroosten.

Gelijk zijn gesprekken meest gingen over de dingen, die het Koninkrijk Gods aangaan, zo zocht hij altijd zijn gedachten op gepaste wijze uit te drukken. Hij kon vrij en opgeruimd zijn in zijn spreken, wanneer het gezelschap blijken gaf van belangstelling en in staat was om het gesprek op prijs te stellen. Deze vrijheid onttaardde nooit in oneerbiedigheid, maar werd gehouden binnen de grenzen van christelijke waardigheid en deftigheid.

Zoals velen van zijn oudere vrienden in Schotland, kon hij "gelijkenissen" voorstellen in het gesprek. In dit opzicht had hij veel overeenkomst met de Caithness vaders. Deze gelijkenissen lieten nooit na indruk te maken en onderwijs te geven aan hen, die oren hadden om te horen, hoewel ze dikwijls ledig klonken voor dezulken, die vreemdelingen van geestelijke kennis en bevinding waren.

In zijn openbare gebeden, en bijzonder in het laatste gedeelte van zijn leven op aarde, had hij een neiging om kort te zijn, en dikwijls brak hij het gebed onverwacht af. Er waren onderwerpen, waarbij hij gaarne stilstond met merkbare tederheid, en die verwekten in hem een ongemene diepte van aandoening. Wanneer hij van de ene smeekbede tot de andere overging, kon men aanvoelen dat deze zaken zijn hart en genegenheden ook in het eenzaam gebed vervulden. Het gebeurde dikwijls dat wanneer hij in het openbaar een onderwerp aanroerde, als "de verbondsliefde van God", of "de uitbreiding van Christus' Koninkrijk", hij plotseling afbrak, daar zijn hart klaarblijkelijk te zeer bewogen was om het in woorden uit te drukken.

Gelijk wij vast geloven, kwam de stroom van geestelijk leven, die aan Norman geschonken was, uit dezelfde Bron voort, als waaruit zijn blijdschap voortvloeide. In hem werd vervuld, dat "de verborgenheid des Heeren is met degenen, die Hem vrezen", en dit was oorzaak dat hij dikwijls kon "zien" wat de natuurlijke waarneming te boven ging. Hij kon vaak zijn vrienden verbazen door iets te zeggen, waaruit bleek dat verborgen dingen aan hem bekend gemaakt waren. Dit had hij ontvangen omdat hij veel tot de Heere kwam om licht in de dingen, die Zijn wil betroffen, zowel ten opzichte van zijn eigen leven als dat van anderen. En welk woord of licht de Heere hem ook gaf, hij mocht geloven dat het een antwoord was op het gebed. Maar in dit opzicht hield hij meer voor zichzelf en bewaarde het in zijn hart, dan dat hij er mee praalde. Het waren slechts weinigen, aan wie hij zijn hart ontboezemde. Hij had wijsheid om zulke zaken geheim te houden, en hij wist voor wie hij het had te verbergen.

Norman Macdonald was een apart man. Hij was zichzelf niet als hij niet origineel, niet oorspronkelijk was. In zijn optreden, zijn inzicht en zijn bevinding verschilde hij aanmerkelijk van de meeste mensen. Daarom waren er, die ongunstig reageerden op wat hij sprak of deed. Hij was zichzelf daarvan bewust. Hij merkte eens op, dat hoewel alle kinderen Gods tot één en hetzelfde gezin behoren, zij allen niet even aangenaam voor anderen zijn. Dat hij voorkeur had voor het gezelschap van sommigen boven anderen, kwam voort uit zijn gevoelige geest, die zich niet gemakkelijk bij alle anderen aanpaste. Er is een opmerkelijke verscheidenheid in ieder werk van God, en wel het meest onder het volk, dat door herschepping het werk op anderen zien, maar nooit op zichzelf, mogen "een splinter zichzelf te belijden hoe groot een zondaar hij was in "gedachten, woorden en werken".

Het "wee", dat uitgesproken wordt over hen, van wie alle mensen wel spreken, rustte niet op hem. Wij geloven dat het onderwerp van deze levensbeschrijving nu zonder gebreken voor de troon staat, en konden wij hem zien, zo zouden wij niet de man zien, die naar het vlees geboren is, maar de man, die wedergeboren is in Christus Jezus. En zonder overdrijving: Wat een zeldzaam man was hij!

De schrijver had het voorrecht deze man persoonlijk te kennen, hoewel niet zo goed als velen, die met hem in dezelfde streek woonden. Daar zijn sommigen, die hem meer van nabij kenden, en die een omstandiger verhaal van zijn leven zouden kunnen geven. De enige reden, waarom

de schrijver dit kort verslag geeft van een man, voor wie hij en veel anderen grote hoogachting hadden, is, dat hij gevoelt dat zijn gedachtenis behoort bewaard te worden.

Eens, toen de schrijver nog niet in het predikambt bevestigd was, reisde hij in het broederlijk gezelschap van Norman, die tot hem zei: "Wanneer gij het altaar zult bouwen, bouw het dan niet met gehouwen stenen". Hij gaf bij deze opmerking geen verklaring of verduidelijking.

Wat gij in dit geschrift vindt, is niet een volledige levensbeschrijving van Norman. Het is te hopen, dat door de hand van één van zijn oprechte vrienden te zijner tijd een meer uitgebreid verslag van zijn leven op geschrift gesteld zal worden, in de liefelijke taal, waarin hij altijd sprak, zong en bad. Zulk een verslag zou een groot en blijvend beroep zijn op velen in de Hooglanden en daar omtrent. "De put is diep" en zijn wateren maken gezond. Dit is waar gemaakt aan Norman, en wij hebben slechts een bekervol van hetgeen gezegd kon worden, naar de oppervlakte gebracht.

De schrijver wenst te zeggen, dat buiten hetgeen hij zelf heeft waargenomen, en behalve een paar uitzonderingen, de volgende brokstukken zijn verzameld van verscheidene vrienden van Norman in Lewis en Glasgow. Dezen waren de oor- en ooggetuigen van wat wij hier verhalen. De schrijver was in persoonlijk contact met hen, die de nauwste omgang met hem hadden in deze wereld, en met anderen, die, omdat zij de Heere vreesden, zijn gezelschap zochten en zijn woorden hoorden.

De volgende bladzijden zijn gewijd aan een korte beschrijving van zijn leven, tezamen met een verscheidenheid van ken-

merkende en tekenende voorvallen, welke mogen helpen zowel om zijn persoon uit te beelden, als om, tot op bepaalde hoogte, te verklaren dat uit zijn leven is gebleken, dat hij een standvastig en toegewijd christen was.

2. DE KORTE LEVENSREIS

Na het onderwerp van onze opmerkingen ingeleid te hebben, en na enigszins te hebben beschreven wat voor soort man hij was, wil ik nu een schets geven van zijn reis door deze wereld.

Hij werd geboren in de lente van het jaar 1852. Zijn vader, Donald, was blijkbaar een man die in zijn wegen de Heere vreesde. (overl. ca 1945)

Toen Norman ongeveer twintig jaar oud was, kwam hij tot geestelijke ontwaking en hij werd gebracht onder de levendmakende kracht van Gods Woord. Hij vertelde eens aan een vriend, dat de eerste pijl van des Konings boog zijn ziel binnendrong onder de zeer gewaardeerde prediking van zijn oude vriend Donald Macley. Negentien jaren daarna deed hij openbare belijdenis van zijn geloof in Christus.

Deze waren de stille jaren, toen zijn leven voortging als een verborgen stroom. Slechts weinigen konden deze wateren waarnemen of doorgronden. Het waren - om zijn eigen woorden te gebruiken - zijn "leerjaren", waarin hij zocht te verstaan welke grote verplichtingen begrepen waren in zijn roeping om een discipel van Christus te zijn. Gedurende deze jaren werd zijn geestelijke kennis verdiept en zijn ziel werd gelouterd en verruimd door veel gebed en verborgen omgang met God.

In het jaar 1902 werd hij bevestigd tot ouderling in de gemeente van Barvas.

Hij is tweemaal getrouwd geweest en bracht een gezin van zonen en dochteren groot. Vóór hij deze wereld verliet, smaakte hij de voldoening en de blijdschap, veel leden van zijn gezin te zien wandelen in de waarheid.

Gedurende de laatste vier en twintig jaren van zijn leven woonde hij in bij zijn zoon Agnus, wiens vrouw van dezelfde gevoelens was als hij. Zij bewezen hem, met hun jongste dochter, veel liefde en verzorgden hem trouw. Zij verpleegden hem voortdurend en teer in de jaren van zijn lichamelijke zwakheid.

Hij ontsliep op de twintigste dag van juli 1945. Drie dagen later kwamen zeer veel vrienden uit verschillende delen van het eiland om de begrafenisplechtigheid bij te wonen. Zijn leraar en vriend, Ds. John M. Morrison van Cross, leidde de dienst. De indruk van velen, die tegenwoordig waren, was dat "een vorst, een groot man in Israël" gevallen was.

De Psalm in de Keltische taal, welks inhoud overeenkwam met de laatste woorden, die hij gesproken had, en welke met veel gevoel gezongen werd, was:

*Ontsluit, ontsluit voor mijne schreden
de poorten der gerechtigheid;
door deze zal ik binnentreden
en loven 's Heeren majesteit.*

In het gebed, gedaan door Ds. Murdo Maciver van Shawbost, werd de overleden vriend, naar aanleiding van zijn leven en getuigenis, op treffende wijze herdacht als iemand, die evenals Abel "nog spreekt nadat hij gestorven is".

Zijn stof rust op het kerkhof te Barvas, wachtende op het geklank van de laatste bazuin in die dag, wanneer de Vorst des levens van de hemel zal komen om de Zijnen, die dan slapen, op te wekken, te ontvangen en te verwelkomen.

3. HET KLEED DER DIENENDE LIEFDE

Enige jaren nadat Norman Macdonald tot de kennis des Heeren kwam, onderging hij een gevoelig verval van zijn eerste liefde. In die tijd vreesde hij, dat hij een vreemdeling was van het leven Gods. Hij was in die tijd op een avond samen met mensen, die de weg van de wereld volgden en die dronken uit haar gebroken, armelijke bakken. In die avond ontdekte hij de ledigheid van alle aardse 'genoegens en dat hij nooit weer gelukkig kon zijn in het gezelschap van de kinderen van deze wereld. Na al zijn vrezen bleef Gods volk zijn volk, en hij besloot met hen voorgoed een vreemdeling in deze wereld te zijn en een zoeker te blijven van die stad, die fundamenten heeft.

Niet lang na dit vernieuwd besluit werd hij ingeleid in een diepere bevinding van de liefde Gods. Er was een eenzame plek op de heide bij Lewis, waar hij een gedenksteen had mogen oprichten als herinnering aan een Bethelzegen. Toen hij op zekere dag met een jonge vriend in de nabijheid van die purpergekleurde plaats in de heide kwam, zei hij: Zie je die hoek daar? Dat is de plaats, waar ik voor het eerst tot God zei: *Het is genoeg; mijn beker is vol en hij kan niet meer inhouden.* Dit was een wonderlijke genieting. Op die dag, ver verwijderd van de tegenwoordigheid der mensen, werd zijn ziel vervuld met gevoel van de goedertierenheid Gods, en de indruk daarvan bleef hem bij tot het einde toe. Het was een liefde, die opging tot daar, waar Christus is aan Gods rechterhand, en ze ging ook uit tot Gods volk in de wereld. Sterke genegenheid tot het volk des Heeren was inderdaad één van de kentekenen, waardoor hij meest bekend was.

Wanneer hij op Avondmaalstijden te Ness kwam, liet hij nooit na een waardige man, John Macleod, te bezoeken. John was een hartelijke christen, een leesbare brief, en hij mocht gaarne over de verborgenheden Gods spreken. Hij was één van de soort, waar Norman zich thuis voelde. In een gezegende namiddag, nadat het gezelschap was verkwikt door een uur van christelijke gemeenschap en gesprek, begon de huisvrouw die ook aanwezig was.

Hij zei: "Er is hier iemand in het gezelschap, die in grote beproeving is, maar - vervolgde hij zonder haar naam te noemen - laat mij u dit woord van de Heere geven: "De Heere ondersteunt allen, die vallen, en Hij richt alle gebogenen op".

De volgende dag vertelde hij haar, dat toen zij de vorige dag binnen kwam, de 'genoemde woorden met kracht in zijn hart kwamen, en dat, toen hij die dag in gebed was in het veld, de toestand van haar ziel zó op hem gebonden werd, dat hij gedrongen werd voor haar te vragen. Zoals bij andere gelegenheden, gaf hij in dit geval blijken, dat hij soms werd uitgezonden om een boodschapper van vertroosting te zijn voor een verslagen ziel.

Het volgende voorval toont dat zijn gebeden ten behoeve van hen die een weg moesten gaan. die bezet was met doornen van kruis en lijden, niet altijd tot uitslag hadden, dat hij balsem kon geven voor de wond, of dat hij een vertroostend woord ter rechter tijd mocht spreken tot dezulken, die zich bezwaard voelden.

Er was een jonge christin op het eiland, die veel ellende had te verduren. Hij bad voor haar. Hij heeft later aan een leraar, met wie hij bevriend was, beleden dat hij zo vrijpostig 'geweest was, de Heere te vragen waarom Hij zulk een zwaar kruis op zulk een teer kind in de genade had gelegd. "Onmiddellijk - zei hij gaf de Heere dit antwoord: Kwade samensprekingen verderven goede zeden". Toen verstond hij het. Het scheen, dat deze vrouw niet verstandig of voorzichtig genoeg was in de keuze van mensen, met wie zij omging. De kastijding kwam ter rechter tijd om haar af te brengen van het pad van onheilig gezelschap.

Hij stond op een avond bij het bed van een stervende gelovige vrouw. In het gebed mocht hij iets zeggen van haar leven, van haar bevinding en van haar beproevingen, en hij deed dit in een hartroerende taal. Zij was een bevende christin, die een woord van troost nodig had in haar laatste ure. In het gebed ontving hij wondernolle vrijmoedigheid. Een jonge man, die in het gezelschap van Norman was, trok groot nut uit zijn gebed. Toen zij weer buiten kwamen, vertelde hij aan Norman, dat hij in zijn gebed verschillende malen zijn eigen weg had horen noemen, en hoe dat veel licht had geworpen op bepaalde dingen, waarover hij in twijfel was geweest. Norman antwoordde: "Nu begrijp ik waarom, toen ik bad, ik verschillende malen werd afgeleid van hetgeen ik meende te zeggen". Onbewust had de Heere hem laten bidden voor meer dan één.

Hoewel hij in geen enkel opzicht rijk was in aardse goederen, was hij toch praktisch een man, die wel deed.

Er was een jonge christin uit zijn eigen district als dienst meisje in een ander gedeelte van het eiland. Zij was pas in haar dienst gekomen, en daar zij haar eerste loon nog niet had ontvangen, was zij voor een tijd in enigszins moeilijke omstandigheden. Zij was te fijngevoelig dan dat zij iemand om hulp durfde te vragen. Norman, die in dat district was aangekomen tot het bijwonen van de Avondmaalstijd, ontmoette haar, en terwijl hij haar een geldstuk overhandigde, haalde hij deze woorden des Heeren aan: "Is het leven niet meer dan het voedsel, en het lichaam dan de kleding?" Hij maakte haar ter zelfder tijd duidelijk, dat hij zich bewust was van haar nood, en dat de Heere in zijn hart had gegeven haar te ondersteunen in haar kleine, maar zeer wezenlijke, tijdelijke behoefte.

De volgende kenmerkende woorden kunnen verder aantonen hoe diep zijn medeleven met 'anderen was.

Er was een jonge vrouw uit het district Back tegenwoordig bij een Avondmaalsviering. Zij had een bejaard familielid, dat aan bed was gebonden en daarom thuis was gebleven. Deze was een geoefende christin. Toen haar jonge vriendin thuis kwam, vroeg de zieke ernstig naar de diensten, die zij had bijgewoond, en naar de goede dingen, welke zij van de preekstoel en uit de kerkbank moest hebben gehoord gedurende die plechtige dagen. Er was baar niets bijgebleven dan wat een oude man, "de gezegende Norman", op de vrijdag had gezegd. Op die dag had hij gesproken en onder andere gezegd: "Ik heb van allen, die op deze dag gesproken hebben, geen woord gehoord over die arme roerdompen in de woestijn, die zo dikwijls door de raven worden aangevallen. Maar hoewel wij ze kunnen vergeten, zij zijn bij de Heere niet vergeten".

De vrucht van deze opmerking was voor de bezwaarde en eenzame vrouw bemoedigend, daar het woorden waren, op zijn pas gesproken. O, - zei ze - het hele Avondmaal bestaat voor mij in die kostelijke woorden. Ik prijs Zijn Naam voor dat woord".

De kanalen, waardoor God gewoonlijk troost en onderwijzing aan Zijn volk toedient, zijn het Woord en het gebed. Deze genademiddelen zijn, wanneer de Geest tegenwoordig is om de ziel te verlichten en de zegen toe te passen, de kostelijke fonteynen van leven voor het vermoeide volk van God. Evenwel kan de Heere, Wiens wijsheid oneindig is, en Die elk middel kan doen medewerken ten goede van hen, die Hem liefhebben, andere kanalen van vertroosting en onderwijzing gebruiken. Dit deed Hij niet alleen in de dagen van ouds, maar Hij doet het nog in deze dagen van de evangeliebedeling. Tot bevestiging daarvan kan het volgende voorval dienen.

Onze vriend bad dikwijls voor "de plaatsen hier en elders". Zij, die op de grote wateren waren, of aan de overzijde van de zee verbannen waren van hun vaderland, werden in zijn gebeden in gedachtenis gebracht. Er was een waardige vrouw van het eiland, die naar Canada was verhuisd, en wier weg liep door de diepe en woelige wateren van geestelijke dienstbaarheid en angsten. Zij zag uit naar verlossing, maar die kwam niet. In een nacht droomde zij, dat zij in de onmiddellijke nabijheid stond van een vreemd gezelschap, dat verenigd scheen te zijn in gebed. Een waardige man uit het gezelschap kwam naar voren en, terwijl hij zijn hand op haar schouder legde, sprak hij zulke vriendelijke, Schriftuurlijke en vertroostende woorden tot haar, dat zij zelfs in haar droom een zoete vrede in haar hart voelde komen en haar dienstbaarheid plaats maakte voor een gevoel van vrijheid. Zij ontwaakte als een nieuw mens in een nieuwe wereld. De wolk was geweken.

Zij vertelde deze ervaring aan een vriend, die Norman zeer wel kende, en toen zij een volledige beschrijving van die man gaf, had hij geen moeite om in de persoon van haar droom zijn ver verwijderde Hebridenvriend Norman Macdonald te herkennen.

Toen jaren daarna deze man naar Schotland terugkeerde, bezocht hij Norman. In de loop van het gesprek erkende Norman dat hij in de bedoelde tijd dikwijls op zijn knieën was om God aan te roepen voor Zijn volk en zaak over de gehele aarde, en dat hij dikwijls in zijn gebeden die van Gods volk had genoemd, die verbannen waren van hun vaderland en door menigvuldige verzoeken werden bezocht.

Toen hij hoorde, dat hij voor die vrouw troost had mogen verkrijgen in zulk een vreemde weg, weende Norman en zei: "Wie had kunnen denken, dat mijn armelijke gebeden ooit Canada zouden bereiken?"

Dromen zijn maar dromen, en op zijn best zijn zij niet meer dan onvaste en ongenoegzame fundamente om er zijn hoop op te bouwen. Maar wie zou durven zeggen, dat Gods Geest, Die gelijk de wind blaast waarheen Hij wil, en "Die in de droom, door het gezicht des nachts het voor het oor der lieden openbaart", niet tegenwoordig was in dit voorval in het leven van een bestreden gelovige?*)

*) Er worden nog enkele andere dromen, die een geestelijke betekenis hadden, in dit boek verteld. De schrijver, Ds. Campbell, zegt terecht, dat dromen een ongenoegzame grond zijn tot zaligheid. Maar de Heere is vrij om aan Zijn volk door dromen verborgenheden bekend te maken. Wij lezen van Jakob: "En hij droomde", Gen. 28 : 12. Ook wordt ons in Gods Woord meegedeeld, dat Jozef droomde, en in het Nieuwe Testament vinden wij dat de engel des Heeren aan Jozef, de man van Maria, verscheen in de droom. In al die dromen maakte de Heere toekomstige zaken bekend. In de beschrijving van het leven van Gods volk worden ook dikwijls dromen genoemd, die letterlijk vervuld zijn. Als voorbeeld daarvan willen wij herinneren aan een droom van de vrouw van Thomas Boston. In het boek, getiteld: "De weg des Heeren met Thomas Boston", vertelt hij, dat hij een kind had, dat met een dubbele hazelip geboren was. Boston vertelt het volgende van een droom, die zijn vrouw omtrent dit kind kreeg: "Op een morgen, terwijl mijn vrouw te bed lag, droomde zij, dat zij het kind zonder gebrek zag en buitengewoon schoon. Deze droom maakte een diepe indruk op ons en wij gingen naar huis, zo spoedig als de gelegenheid het toeliet. Toen wij dicht bij huis kwamen, werd ons hart doorwond door het belicht, dat ons dierbaar kind gestorven was. Wij kwamen hevig ontsteld thuis en bevonden, dat op dezelfde dag en hetzelfde uur, als waarop mijn vrouw die droom had gehad, het kind was gestorven". In Job 33 : 15-18 lezen wij: "In de droom, door het gezicht des nachts, als een diepe slaap op de lieden

valt, in de sluimering op het leger, dan openbaart Hij het voor het oor der lieden". Wat zo duidelijk in Gods Woord gesteld wordt, mogen wij zonder meer niet veroordelen. (De vertaler)

Wij weten ook, dat zijn gebeden en diep medeleven niet waren beperkt tot de kerk. Zij, die de gevaren van de oorlogsjaren hadden te verduren, hadden gedurig een plaats in zijn gedachten. Tot sommigen van die beangste ouders, wier zonen in gevangenkampen opgesloten zaten, die op zee waren of vochten op het land, zei hij soms: "Waar de jongens ook zijn, ik ben bij hen!" Tot één van zijn naaste betrekkingen zei hij eens: "Ik was vannacht in Italië, en de Duitse gevangenen kunnen mijn gebeden niet buitenhouden, maar zij dringen door tot daar, waar de arme gevangenen zijn".

De volgende woorden van Normen verschaften ons een voorbeeld van het feit en van de waarde van wederzijdse gebeden. Gods volk ontmoet elkander aan de troon der •genade, en door elkander op te dragen in het gebed, dragen zij elkanders lasten. Dit is de wet van Christus. Op zekere dag, toen hij na een dienst in gezelschap huiswaarts reisde, vertelde een medereiziger hem, dat zij veel maanden ziek te bed gelegen had. "Het is vreemd - zei hij - dat u mij in al die tijd niet voorgekomen bent". Dan, na een kort stilzwijgen, zei hij: "Ik zie het nu. Ik kon u niet ontmoeten aan de troon der genade, omdat u daar nooit was met een gebed voor mij".

Hij had gemeenschap met Gods volk zowel in hun blijdschap als in hun droefheid. Er woonde een waardige jonge man in zijn district, die gedurende een tijd bewelddadig was met een gevoel van bijzondere nabijheid tot God. Hij had een nieuw en verkwikkend proefje ontvangen van de liefde, die beter is dan de wijn. Het was een stille blijdschap, die hij niet aan velen kon medelen. In die tijd ontmoette hij Norman, die tot hem zei: "Mijn vriend, ledig de beker tot de bodem; wie weet wanneer de Heere u opnieuw een dronk zal geven zoals je nu geniet!"

Toen, zoals wel meer gebeurt, iemand, die geen rekenschap kon geven van zijn hoop, beweerde dat hij iets goeds ontvangen had en dat hij een zaligmakende vrucht uit Gods Woord ontvangen had, zei Norman op zijn eigen manier, om hem aan de ledigheid van zijn leven te ontdekken: "Als iemand sterke drank genomen heeft, zal gewoonlijk zijn eigen optreden hem verraden; maar het is vreemd dat bij iemand op te merken, die helemaal niet gedronken heeft". In deze opmerking lag een diepe ontdekking van de geest van geveinsdheid.

5. PSALMEN IN DE NACHT

Zoals veel andere uitstekende christenen was Norman gezegend met een opgeruimde aard. Deze zijde van zijn karakter kwam dikwijls aan de dag. In zijn jongere dagen, toen het hem moeilijker viel zijn blijdschap of zijn droefheid te verbergen, sliep hij, in een Avondmaalstijd, met een kennis in hetzelfde vertrek. Norman had gedronken uit de rivier van Gods welbehagen en "het goede nieuws uit een vergelegen land" verblijdde zijn ziel. Het was een blijdschap, welke "als een bron zich uitstort op de velden", en in letterlijke zin uitbrak in "psalmen in de nacht". Nadat zijn metgezel verschillende malen tevergeefs gevraagd had om stilte, om te gaan slapen en er rekening mee te houden, dat zij in een huis vol vreemdelingen waren, vroeg Norman hem ten laatste een dronk koud water voor hem te halen. De gewillige vriend, die geen achterdocht had, ging er op uit, maar door het gestommel, dat hij maakte in de nacht, veroorzaakte hij een groter en minder aangenaam rumoer dan Normans psalm deed, want door zijn vragen en zoeken om water stoorde hij verschillende bedienden. Norman vermaakte er zich in, aan te tonen dat de wereld lawaai kan maken in de nacht, en dat daarom aan hem zijn psalm gegund mocht worden. Zijn vrienden, die hem 'kenden, namen hem zulke eigenaardigheden niet kwalijk, daar zij wisten dat zijn ziel aanhoudend en ernstig bezig was in de dingen, die het Koninkrijk Gods aangaan. Hij mocht gaarne vertellen, dat de godzalige Macleay eens een dienst leidde in het dorp, waar hij geboren was. Norman, die toen een jonge man was, verborg zich uit bescheidenheid voor het oog van de voorganger. In zijn schuilplaats kwam hem voor, dat hij evenals Jona zich trachtte te verbergen voor het oog des Heeren, en dat hij wegliep van zijn plicht. Hij voelde zich schuldig en niet op zijn plaats, en zei tot zichzelf: "God heeft een walvis voor Jona beschikt, toen hij uit Zijn tegenwoordigheid wilde vluchten, maar zal Hij er ook één voor mij beschikken?" Deze gedachte vervulde hem zó sterk en verschrikte hem zó, dat hij uit zijn hoek te voorschijn kwam en plaats nam tussen de andere kerkgangers.

Eens nam hij zich voor op een Avondmaalstijd aanwezig te zijn. Hij hongerde naar het levende brood en wenste met geheel zijn hart, dat hij mocht komen op de berg, waar het uitgedeeld werd. Maar er waren veranderingen en er waren sommigen, die er hem aan herinnerden, dat er ander werk op hem stond te wachten. Evenwel, de Heette verzekerde hem, dat alle beletselen uit de weg zouden geruimd worden. "En de God des vredes zal de satan haast onder uw voeten verpletteren", waren de woorden der belofte. Door een verscheidenheid van hinderlijke voorvallen moesten twee van zijn vrienden, die hem gewezen hadden op zijn plicht, in de oogsttijd ander werk te doen, ondervinden,- dat zij zelf gedurende verscheidene dagen niet in staat waren enig werk te doen. Daardoor kwam ook het werk, waarop hij gewezen was, stil te liggen, en hij kreeg vrijheid uit te gaan om aren te lezen op het veld van de geestelijke Boaz.

Wij zouden haast zeggen, dat ook in dergelijke ervaringen hem een geestelijke opgewektheid bijbleef, want hij heeft later met de vrienden, die bij dit geval betrokken waren geweest, geglimlacht als zij nog eens de gebeurtenissen van die dag ophaalden en tot elkander zeiden, dat zij toen, evenals Israël van ouds, uitgetrokken waren uit het midden der Egyptenaren, en opgetrokken waren naar de plaats waarop hun hart was gezet.

Men vertelt de geschiedenis van een persoon, wiens koe verdwaald was. Aan Norman werd gevraagd om te bidden of het beest gevonden mocht worden. Hij bad daar ernstig om en hij gaf aan de eigenaar de verzekering, dat de koe levend en wel zou terugkomen. Na enige dagen werd ze gevonden, en toen men het beest door het dorp leidde, zagen zij Norman staan, zijn ogen opwaarts ziende, en men hoorde hem zeggen: "Gij leeft, Gij leeft, Gij leeft!" Iemand, die het

hoorde, en menende dat hij dit zei van de koe, die gevonden was, zei: "De koe leeft". Hij antwoordde: "Het is de Schepper, van Wie ik spreek". Hij wist, dat de God, Die zijn gebed verhoord had, de enige levende en waarachtige God is.

Geen leraar kon een meer toegewijd hoorder hebben. Wie hem niet kenden, zouden soms aanmerking kunnen maken op de wijze, waarop hij zijn aandacht concentreerde op de spreker. Hij zat eens op een bijeenkomst naast een dominee, en zo lang de aanspraak duurde, hield hij één van zijn knieën stevig vast in zijn sterke handen, vermoedelijk tot steun voor lichaam en geest. Toen de bijeenkomst geëindigd was, zei Norman: "Zo ik mij niet vergis, is de kracht van God hier vanavond tegenwoordig".

In de bijeenkomst, die daarna gehouden werd, toen Norman bad, kwamen twee aanwezige vrouwen onder diepe geestelijke indrukken, welke, gelijk men geloven mag, een begin zijn geweest van genadewerk, hetwelk in de uitkomst is gebleken.

Toen hij oud geworden was, had hij veel van zijn lichamelijke kracht verloren, en daarom stelde hij een lift zeer op prijs. Hiervan maakte hij dikwijls een gebedszaak. Hij werd eens achtergelaten in Ness, daar de bus, die naar Galson reed, afgeladen was. In een paar minuten tijds kwam er echter een andere en betere wagen, en zo kwam Norman goed op tijd voor de avonddienst in Galson aan. "Hoe kwam je hier?" vroeg de chauffeur van de eerste wagen. Hij antwoordde zeer opgewekt: "Gods wagenen zijn tweemaal tienduizend, maar u dacht, dat er niets anders was dan uw oude kar om mij hier te brengen".

Op een andere tijd was hij zeer verlangend om op een gezelschap te zijn, dat gehouden zou worden in het district Lochs. Vóór hij vertrok, ontving hij een belofte, dat hij veilig en zeker vervoerd zou worden naar de plaats van samenkomst. Hij was nog niet lang op de weg, toen hij werd ingehaald door een auto, die door een heer bestuurd werd. Die heer nam hem mee. Toen zij op een punt kwamen, waar een andere weg hun weg kruiste, vroeg de chauffeur waar hij moest zijn. Maar Norman antwoordde eenvoudig: "Ik ga daarheen waar u heen gaat". Ten laatste stopte de auto midden in een dorp. Dat was precies de plaats waar Norman moest zijn.

6. LICHT EN SCHADUW

Hoe men soms het woord van God verkeerd kan uitleggen, mag blijken uit het volgende geval. Wanneer hij Stornoway bezocht, vertoefde hij gewoonlijk enige tijd bij zijn zoon en schoondochter, die één met hem waren in gevoelen. Toen hij eens van daar vertrok met het voornemen kerkdiensten in het westen van het eiland bij te wonen, werd zijn ziel vervuld met de woorden van Christus aan het kruis tot de stervende moordenaar: "Voorwaar 'zeg Ik u: heden zult gij met Mij in het paradijs zijn". Deze woorden schenen hem te zeggen, dat zijn einde nabij was. In zijn eigen gemoed kwam hij tot het besluit, dat hij zijn laatste dag in de wereld beleefde. Hij kreeg een lift naar Barvas, alwaar hij een aangenaam uurtje van christelijke gemeenschap had in de plaatselijke pastorie. Norman voelde dat als het ware het weldadige licht des hemels was neergedaald in de kamer, waar zij zaten. Hoewel hij zich niet bewust was dat zijn ontbinding nabij was, bleven die woorden hem bij. Later op de dag kreeg hij behoefte om te vragen wat de betekenis was van het woord "paradijs". Hij kreeg in zijn gemoed een indruk, dat het betekende de plaats, waar God woont, hetzij in de hemel, of op de aarde. Hierdoor ontving hij licht en hij mocht geloven dat hij die dag in het paradijs geweest was, in die plaats en in het gezelschap van hen, waar hij zulk een grote mate van de tegenwoordigheid en de liefde Gods was gewaar

geworden. Als een erfgenaam der belofte vertoefde hij in het goede land, hetwelk hij nu nog alleen in de 'belofte' bezat.

Er zijn tijden, wanneer de eenzaamheid zeer begeerlijk en zelfs noodzakelijk is. Jakob zond zijn meest geliefden op aarde over de beek Jabbok, en hij bleef alleen over om met God te worstelen. Er waren weinig voorrechten, welke door onze vriend meer geprezen werden dan de verborgen omgang met God.

Hij keerde eens terug van een Avondmaalstijd, in het gezelschap van verscheidene vrienden. Op de weg had hij veel gevoel van des Heeren tegenwoordigheid, en opdat hij door de tegenwoordigheid van mensen de zoete gewaarwording nietmocht verliezen, besloot hij een weinig te talmen en wat achter te blijven. Toen het gezelschap de plaats van zijn bestemming bereikte, werd gevraagd waar Norman was. Het antwoord was: "Wij lieten hem achter terwijl hij op een steen bij de weg zat".

Bij een andere gelegenheid van het dorp Shawbost komende, had hij zulk een overstelpend gevoel van de liefde en nabijheid des Heeren, dat hij besloot die nacht buiten te blijven en liever zijn eigen huis niet 'binnen te gaan, dan de zegen te verliezen. Echter zo spoedig als hij zich op een steen bij de muur neerzette, trok de Heere Zich terug, want Hij had hem te lief om hem toe te staan op een koude steen de lange nacht buiten te blijven. Gevoelende dat hij merkbaar alleen gelaten was, zei hij: "Heere, daar Gij weggegaan zijt, kan ik wel naar binnen gaan".

Wanneer, wat hem soms overkwam, hij zich bevond in een plaats of een gezelschap, waar hij niet geestelijk kon ademen, vertrok hij, liever dan des Heeren tegenwoordigheid te verliezen. Eens verliet hij plotseling een huis, waar hij voornemens was geweest die nacht te blijven. Het was reeds laat. Toen later aan hem werd gevraagd of er iets verkeerd gegaan was, zei hij: "Ja, er was iets verkeerd", maar wat het was, wilde hij niet vertellen.

Deze tijden van vertroosting werden soms gevolgd door tijden, waarin hij in duisternis wandelde en geen licht had. Als hij zo gesteld was, was hij neerslachtig en zat hij zwijgende neer. Wanneer zijn gevoel van geestelijke verlating aanhield, had hij de gewoonte op een hem eigen wijze te zuchten, waaruit men kon begrijpen in welke toestand hij zich bevond. Maar hij zat niet stil, maar bij die gelegenheden groef hij diep om de oorzaak van zijn ellende te zoeken, en als hij de overtredende "Achan" ontdekt had, was hij gewend hem voor de Heere te brengen om hem te stenigen met de stenen van schuldbelijdenis en berouw, wat hij deed op zijn knieën in het gebed. De smart, die verbonden was aan dit gevoel van geestelijke verlating, 'drukte hij eens uit 'toen hij iets had verteld van tijdelijke verliezen en tegenheden, die hij had te verduren. "Maar - zei hij - de smartelijkste 'kastijding, die ik ooit onderging, was dat God Zijn aangezicht voor mijn arme ziel verborg".

Eén van zijn naaste betrekkingen, die hem een dierbare vriend was, zocht hem eens op en vond hem zeer verslagen, met zijn hoofd in zijn handen. In antwoord op de vraag hoe hij voer, antwoordde hij: "Wij weten nog niet wat wij zijn zullen". Mogelijk vreesde hij, dat hij nooit iets anders zou wezen dan de zondaar, die hij zichzelf voelde te zijn. Zijn vriend hernam: "En is dat niet een goede zaak?" "Hoe zo?" vroeg hij. "Omdat - verklaarde de vriend - het een zegen is, de verklaring van de tekstwoorden, die je hebt aangehaald, bij stukjes en beetjes te ontvangen". Dit eenvoudige woord had tot gevolg, dat de boeien afvielen en dat zijn mond weer vervuld werd met lof.

Eens, bij het vragen stellen op de vrijdag van een Avondmaalstijd, vertelde hij van een man, die de dienst in Barvas bijwoonde, en die zichzelf onwaardig achtte tot Gods volk gerekend te worden. Hij betwijfelde zijn recht op hun naam en voorrecht. Daar de verzoeking toenam, besloot hij ten laatste in de duisternis van een sombere, maanloze nacht zijn schreden huiswaarts te richten. Zijn weg liep door een bar oord van heide, meren en gezwollen stromen. Op de weg kwamen de woorden uit Psalm 22 hem voor: "Op u hebben onze vaders vertrouwd; zij hebben vertrouwd, en Gij hebt ze uitgeholpen". De strik was echter zó sterk, dat hij geen troost kon trekken uit deze dierbare woorden. Hij kon alleen zeggen: "Ja, Gij helpt hen uit, maar zult Gij mij uithelpen?"

Later op de dag vroeg iemand hem wie die man was, en hij gaf ten antwoord in de woorden van Paulus: "Ik ken een mens in Christus, voor veertien jaren". Dit antwoord bracht aan het licht, dat bedoelde man geen vreemdeling voor Norman was.

Enige tijd na deze verzoeking ging hij bij de schapen kijken, die op de heide hun voedsel zochten. Hij klom op de top van een berg. Vandaar zag hij de weg, die hij in die duistere nacht gegaan was. Het uitzicht, dat hij van daar had op de uitgestrekte moerassige heide, bracht hem in verwondering, dat hij zijn huis bereikt had. Hij erkende daar met diepe dankbaarheid dat hij was geleid door Eén, voor Wie nacht en dag gelijk zijn.

Norman had een vriend, die meende dat hij oneerlijk behandeld was door sommigen van zijn vrienden. Zijn eerste opwelling was om dit geval voor de rechtbank te brengen. Echter, hij wilde eerst zijn vriend in Galson bezoeken. Hij vond Norman onder een wolk en ten uiterste onbekwaam om deelneming te tonen. Na een wijle sprak hij de woorden: "Aan wie veel gegeven is, van die zal veel geëist worden". Met deze woorden toonde hij, dat hij zich bewust was van veel geestelijke voorrechten te hebben ontvangen, en hoeveel hij daarvan had misbruikt. Zijn vriend, om hem op te heffen uit zijn diepe bezorgdheid, zei: "Norman, er zal nooit iets van u geëist worden, daar uw Borg het alles heeft betaald, tot de laatste penning toe". De vrucht van dit woord der vertroosting kwam onmiddellijk. De wolk dreef weg. Om zichzelf te berispen over het verlies van zijn geloof, dat hij in Christus was, zei hij plechtig: "Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat ze doen." Deze woorden waren een tijdige boodschap voor zijn die er bij bepaald werd, dat zij waren uitgesproken doet gezegende Borg toen Hij gesmaad werd door zondaren. De gedachte om zijn recht te zoeken bij de rechtbank, verdween uit zijn hart bij de herinnering, hoe de Zoon van God geleden maar niet bedreigd had. Dit was een indrukwekkende vervulling van deze woorden: "Die bevochtigt, zal ook zelf een vroege regen worden".

7. DE WOORDEN DER WIJZEN

Wanneer hij zich in de weg stelde om een verklaring van Gods Woord te geven, dan trok hij nieuwe en oorspronkelijke lijnen. Hij praatte een ander niet na. Er waren sommigen, die een grotere theologische kennis hadden dan hij, en die meer leerstellig trachtten te spreken, maar niemand kon hem overtreffen in de beschrijving van de onvervalste christelijke bevinding en in plechtige vermaningen. Zo er één gedeelte van het Woord was, dat meer dan enig ander gedeelte zijn hart had ingenomen, dan was het het vijftiende kapittel van het Evangelie naar Johannes. Dikwijls verklaarde hij dit kapittel in het openbaar en hij begon altijd met het eerste vers. Maar hij bereikte nooit het einde. De tijd ontbrak hem altijd. Hij kon van dit kapittel zeggen, evenals een godzalige vrouw in Sutherland zei van het drie-en-zestigste hoofdstuk van Jesaja, dat zij aan deze zijde van de eeuwigheid niet genoeg kon krijgen van dit liefelijke en gewichtige hoofdstuk.

Mocht een hoorder zeggen: "Ik heb nog nooit iemand horen preken zoals u", dan kon hij hem soms afslaan door te zeggen: "Waarschijnlijk niet, en het is best mogelijk dat u nooit weer iemand zo zult horen preken".

Zelfzuchtig pochen was geheel in strijd met zijn aard. Hij herinnerde er het volk dikwijls aan, dat geestelijk inzicht aan het afnemen was, en dat preken gemakkelijk was geworden sedert er zeer weinigen waren die wezenlijk begrip hadden van geestelijke dingen.

Tegen het einde van zijn leven werd hij zeer gevoelig over zulk een verval in de kerk. Hij zag voorbeelden van belijdenis zonder kennis, en een vorm. van godsdienst zonder godzaligheid. Hij zei eens vertrouwelijk tot een vriend: "Ik ken de meesten van de kerkgangers in deze streken, maar ik ken slechts één, die met mij overeenstemt in mijn eigen ervaring en vooruitzicht". Hij waarschuwde zijn vrienden dikwijls tegen een luidklinkende maar oppervlakkige belijdenis van de godsdienst.

Als lekenprediker kon hij bij gelegenheden spreken, zó, dat grote invloed van zijn woorden uitging, en wel bijzonder als hij ruimte had voor zijn ziel. Op een bijeenkomst in het dorp

28

Arnol sprak hij op een avond tot de vergadering en daarbij sprak hij de consciëntie der aanwezigen zó ernstig aan, dat gedurende de dienst slechts weinig hoofden rechtop bleven. Zijn vrijheid was bij die gelegenheid zo' groot, dat toen hij ten laatste bemerkte dat de tijd om was, hij plotseling eindigde en met een stralend gelaat als in 'hemelse vervoering naar de deur liep.

Laat mij een voorbeeld geven van de wijze, waarop hij een gemengd gezelschap aansprak in betrekking tot een christelijk gedrag en een naderende eeuwigheid. Het weinige, dat wij hier van zijn woorden weergeven, werd verschaft door een hoorder, die aanwezig was op een bijeenkomst, waar Norman het woord voerde. Hij sprak naar aanleiding van het eerste vers van Psalm 65: "De lofzang is in stilheid tot U, o God, in Sion" Hij zei: "Wat is Sion? Door Sion verstaan wij Gods volk, of de kerk van Christus. In deze wereld zijn zij arm en zij hebben veel gebreken. Maar wacht u om Gods volk te vervolgen of hun fouten uit te bazuinen. Bedenkt dat zij dierbaar zijn bij hun Schepper. Hij zendt Zijn engelen van de hemel om hier beneden voor hen te zorgen. U, die hen aanraakt en er genoeg in hebt hen te vervolgen, u zult vergelding ontvangen naar uw werken. Wacht u, dat je niet vertrouwt op uw belijdenis, want velen, die de Heere nooit in het openbaar beleden, zullen in de hemel zijn, terwijl veel belijders zullen buitengesloten worden. Weest niet te haastig in het veroordelen van hen, die buiten zijn en die nu grof en loszinnig zijn. Bedenkt, dat God machtig is hen te redden, en dat zij, evenals Paulus of Manasse, de heerlijkheid mogen binnengaan, en gij mogelijk buiten staan."

Dit gedeelte uit zijn toespraak geeft ons een idee hoe getrouw hij kon zijn in het brengen van zijn boodschap.

Hij toonde altijd grote genegenheid en eerbied voor hen, die Gods Woord verklaarden, hetzij geleerden of ongeleerden. Er was op het eiland een zekere lekenpreker met uitstekende gaven en genade, en zijn vrienden wilden dat hij ging studeren om leraar te worden. Toen eens één zijner preken werd besproken, was er iemand die zijn twijfel uitsprak of hij zou slagen. "Zeker wel, - zei Norman - zij zullen op aarde niet iemand afwijzen, die in de hemel aangenomen is". Hij werd niet afgewezen.

Daar hij sprekers onderscheidend kon beluisteren, kon hij niet altijd instemmen met wat hij hoorde van de preekstoel of in een ernstig gesprek. Maar daar hij nederig was en genade had, behoorde hij niet tot het soort, die met hun kennis pralen, of die, door gebrek aan kennis, gewend zijn een kritische houding tegenover de prediker aan te nemen en zo de spreker willen terechtwijzen. Bij zekere gelegenheid beluisterde hij een prediker, die zeer "diepzinnig", indien

niet schitterend, redeneerde over het geloof. Normen was verbijsterd, zonder gesticht te zijn. Iemand vroeg hem wat hij van de preek dacht. Zijn tegenzin kwam in zijn antwoord aan de dag. Hij zei: "Ik hoorde eens een godzalige vrouw van het geloof zeggen, dat het geloof niets anders was dan God te geloven op Zijn Woord. Dat was, naar mijn gedachten, een kortere en betere preek".

Dit leidt er mij toe te zeggen, dat zijn eigen geloof in Gods Woord onvoorwaardelijk was. Wanneer God tot zijn ziel sprak door het Woord, dan koesterde en erkende hij de waarheid, die zo tot hem gezonden was. Wanneer het een belofte was, dan, zoals hij in zijn eigen woorden uitdrukte, "bewaarde ik ze in mijn hart, en wanneer de Heere een aandrang gaf in mijn ziel om te smeken om de vervulling, dan deed ik dat".

Hij kwam op tegen hen, die het Woord wegwerpen, als niet van de Heere komende, tenzij het gepaard gaat met zekere aandoeningen. Wanneer er enige waarheid in zijn ziel viel, dan was dat voor hem dat God direct tot zijn ziel sprak en te allen tijde van hem aanneming eiste door geloof en dadelijke gehoorzaamheid.

Hij zei eens tot zijn leraar, in antwoord op een vraag of hij enig licht had in betrekking tot een bepaald geval: "Er is niets ter wereld gemakkelijker voor mij dan Gods Woord te geloven; maar in deze zaak heb ik geen licht".

Deze voorvallen bewijzen, dat hij een geoefend christen was. Hij behoorde niet tot hen, die gedurende het overige hunner dagen leven op de eerste beginselen van bevinding, en die blijkbaar die kust nooit verlaten om af te steken naar diepere wateren. Er zijn zelfvoldane christenen, "die rijk zijn en geen dings gebrek hebben". Aan een vriend, die op reis was geweest naar een andere plaats, vroeg hij: "Hoe maken zij het daar? Ik weet dat daar grote en geleerde mannen zijn, maar wat mijzelf betreft, ik weet niet meer dan wat de Heere mij leert van uur tot uur". Hij bleef al zijn leven een "arm man".

Hij hoorde eens een preker een voorbeeld nemen uit "Het leven van Roland Hill". Dit was een arme man, die geregeld een ongetekende brief met een gift ontving. In de brieven stonden steeds de geruststellende woorden: "Er volgt meer".

Norman, als een "arme van geest", kon de bedoeling van die geschiedenis vatten, geestelijk overgebracht. "Hoe maakt je het vandaag?" werd hem eens gevraagd. Hij antwoordde: "Ik heb niets dan alleen wat mij van Boven gegeven wordt". Menigmaal zocht hij water, maar vond er geen. Dan zei hij wel eens: "O, wij moeten er om denken, dat wij nog in de woestijn zijn".

Uit het volgende voorval kan aangetoond worden hoe hij op de Heere wachtte. Een ouderling, die op weg was naar het Avondmaal, dat te Ness gehouden zou worden, bleef een nacht over in zijn huis. Zij sliepen in dezelfde slaapkamer en in de morgenstond bemerkte de vreemdeling hoe rusteloos zijn gastheer gedurende geruime tijd was geweest, eer hij opstond. Daarna sprak hij daarover met hem en Norman antwoordde: "Ik wachtte als gewoonlijk op een woord van de Schepper vóórdat ik de plichten van de dag begon".

8. WACHT U VOOR UW GEZELSCHAP

Het bestaan van de menselijke ziel is een verborgenheid, en de geheimenissen, die daarin zijn, vermeerderen wanneer, door een werk van genade, zij de woning van de Heilige Geest wordt. Gelovigen zijn in hun gehele persoonlijkheid tempelen des Heiligen Geestes. Hij woont in hen als hun Heiligmaker en Leidsman. Wij zien de ganse Bijbel door hoe de kerk, en ieder van Gods kinderen, zijn geleid en bewaard in al hun gevaren en wegen door Gods Geest en Woord. Zij ontvangen soms geestelijke en inwendige indrukken, die hen bekwaam maken om te weten waar

zij zijn en in wier gezelschap zij zich bevinden. Toen, bijvoorbeeld Abraham binnen Gerar kwam, gaf de hele misdadige sfeer, die daar heerste, zulk een terugslag op zijn vernieuwde geest, dat hij uitriep: "Zekerlijk, de vreze Gods is niet in deze plaats".

Indien dergelijke verborgen indrukken dikwijls in Norman waren, moeten wij die niet toeschrijven aan enige zielkundige abnormaliteit, maar aan de tegenwoordigheid van Gods Woord en Geest in zijn hart. Hij was een man van zulke gevoelige indrukken, dat hij bijna onwillekeurig aanvoelde welke geest in andere mensen was. Laat mij hiervan enkele voorbeelden geven.

Als oude christen werd hem gewoonlijk de ereplaats gegeven in gebedssamenkomsten. Er was eens een man in zijn gezelschap, die daarover afgunstig was. Maar later vertelde hij aan zijn vrienden hoe hij van deze zonde was verlost.

Hij bezocht met Norman een huis, waar een gezelschap was samengekomen en waar aan Norman werd gevraagd de huisgodsdiensttoefening te leiden. In plaats van te beginnen, zat hij een wijle met de Bijbel in zijn handen, terwijl zijn zwijgende vriend daar zat met een knorrig hart, zonder dat hij het liet merken. Intussen schoot een woord in het hart van deze man, hetwelk hem terugbracht tot een meer christelijke en ootmoedige gestalte. Het woord was: "Na mij komt een man, die voor mij geworden is, want hij was eer dan ik". De uitwerking kwam onmiddellijk, en in boetvaardigheid verfoeide hij zichzelf inwendig, daar hij een plaats gezocht had boven een man, die vóór hem in Christus was, en omdat hij in zijn gemoed plaats gegeven had aan een kwade geest. Zo temt als dit verborgen verloop tot boetvaardigheid begon, opende Norman de Bijbel en zei ten aanhore van een tamelijk verbaasd gezelschap: "Nu kunnen wij beginnen, want de dooi is ingevallen".

Zijn geestelijk aanvoelen kwam bij een andere gelegenheid uit, toen hij met een vriend in een huis kwam, waar een gezelschap was vergaderd voor een gebedsuur. Hem werd gevraagd voor te gaan. In plaats van de bijeenkomst te openen, bedekte hij zichzelf met een kleed, of om het bij de naam te noemen, hij bewaarde een onbehaaglijk stilzwijgen. Zijn vriend, die wat ongeduldig werd, vroeg hem te beginnen. Maar Norman, blijkbaar om te ontwijken, vertelde hem de geschiedenis, die daar niet op zijn plaats scheen, van een boosaardige hond, die ergens zó achter de schapen aanjoeg, dat zij geen vrede of veiligheid hadden, totdat hij weggejaagd was. Ziende dat daarna de onverklaarbare doodse stilte weer inzette, wilde zijn vriend opstaan. Hij zei, dat hij moest gaan, daar hij ander werk te doen had. Op dat ogenblik stond een andere man, die daar aanwezig was, vrijwillig op en verdween. Toen deze persoon was weggegaan, zei Norman: "Nu hij heengegaan is, kunnen wij ide samenkomst 'openen'. Gods volk is een kudde, en er zijn honden, die hun het leven moeilijk maken, en hun is de raad gegeven zich voor hen in acht te nemen.

Bij een andere gelegenheid, toen hij zich gereed maakte voor een Avondmaalstijd, werd hij gewaar dat een stem hem bleef waarschuwen: "Wacht u voor uw gezelschap" Deze waarschuwing bracht er hem toe kalm en zorgvuldig te letten op hen, wier gezelschap hem schadelijk kon zijn. Na bedaard overleg kwam hij tot het besluit, dat een zeker man, die daar was, een gepast en veilig gezelschap voor hem 'ou zijn gedurende die plechtige tijd. Hij vond deze man spoedig na zijn aankomst en zij kwamen overeen samen te blijven voor de volgende vijf dagen. Maar de zegen, die hij in zijn gezelschap verwachtte, kwam niet. In plaats daarvan bemerkte hij spoedig dat zijn metgezel iemand was, die de "vooraanzitting" beminde. De woorden des Heeren: "Deze is de erfgenaam, komt, laat ons hem doden en zijn erfenis aan ons behouden", kwamen hem voor als een waarschuwing, dat een strik voor zijn voeten was gezet. Dit voorval bracht hem tot het besef, dat hij zijn keuze van een metgezel biddeloos had gedaan, en dat het niet des Heeren

keuze was. Daarom waarschuwde hij zijn vrienden geen gezelschap te kiezen, hoe goed ze ook bij mensen stonden aangeschreven, dan alleen zulk gezelschap, dat zij in hun gebeden van de Heere Zelf gekregen hadden.

Gedurende geruime tijd vóór hij stierf, toen lichamelijke zwakte hem verhinderde enige gemeenschap met zijn vrienden in openbare samenkomsten te hebben, kon hij meestal aan zijn schoondochter vertellen wanneer iemand van Gods volk hem thuis zou bezoeken. Dit stelde haar in staat om zich voor te bereiden op hun bezoek. Hiervan zouden talloze voorbeelden zijn te geven.

Een vriend uit het zuiden was op zekere dag op weg om hem te bezoeken. Zijn komst werd door Norman gevoeld en aan zijn schoondochter aangezegd. Toen de vriend, die geen leraar was, verscheen, was Norman enigszins verrast, daar hij één van de leraars had verwacht. De woorden, die Norman had gekregen, waren: "Ook zal ik voor koningen spreken van Uw getuigenissen, en mij niet schamen". Het woord "koningen" deed hem één of meer van de leraars van het eiland verwachten, die hij zeer beminde en wier bezoeken hij op hoge prijs stelde.

Toen deze vriend afscheid van hem nam, herinnerde Norman hem er aan, dat hoewel zij ver van elkander zouden verwijderd zijn, zij elkander konden ontmoeten aan de troon der genade, en dat hun gebeden, opstijgende van de aarde als "pilaren van rook", elkander ook konden ontmoeten binnen het voorhangsel voor de genadetroon van God.

Hij had dikwijls gemeenschap met Gods volk in zijn eenzame gebeden. Er woonde een man in het zuiden van het eiland, en Norman zei op zekere dag: "Het is mij een raadsel, dat ik nu gedurende enkele weken niet in staat ben geweest mijn vriend te vinden". Het bleek dat deze man was ontslapen en nu was buiten het bereik van zijn geest, en zijn gebeden niet meer nodig had.

9. HIJ WEENDE, OPDAT IK MIJ ZOU VERHEUGEN

Wanneer hij dikwijls van huis was om in de godsdienstoefening naar dat brood te zoeken, dat nimmermeer vergaat, leden zijn tijdelijke zaken daar gewoonlijk niet onder. Gezegend met een sterk lichaamsgestel, werd zijn afwezigheid meer dan goed gemaakt wanneer hij weer thuis was. Hij werkte dan tot lichamelijke vermoeidheid toe, en het miste zelden of hij overtrof hen, wier handen in de dingen van de wereld waren. Toen hij eens terugkeerde van een dienst, vond hij twee van zijn betrekkingen met een sikkel in hun hand, gereed om een akker haver te maaien. Hij liet hen aan het ene eind en hij begon aan het andere. Toen de dag voorbij was, bleek dat hij meer schoven had gemaakt dan de andere twee tezamen.

Op een sabbatmorgen stond hij zeer vermoeid op, na verscheidene dagen van hard werken. Zijn voeten deden hem pijn, maar hij verlangde sterk om de dienst in de kerk bij te wonen. Als om zijn ledematen moed in te spreken om zich de noodzakelijke inspanning voor de weg te getroosten, sprak hij deze woorden: "Ge zijt vandaag pijnlijk en vermoeid, maar komt, en je zult nog rusten en zonder pijn zijn". Zonderling genoeg, had hij nauwelijks de reis naar Gods huis begonnen, of zijn vermoeidheid en pijn verdwenen.

Eens, toen hij een grote afstand gelopen had naar een dienst, ontmoette hij een vriend, die zei dat hij zijn vermoeide leden rust moest gunnen. Hij zag neer op zijn voeten, die stoffig en besmeurd waren na zijn lange reis, en hij antwoordde: "Zij zullen rusten in het graf tot de dag

der opstanding". Het was zijn sterke 'begeerte meer kennis van God te ontvangen en meer van Zijn zegen te genieten, die zijn voeten hield in de voetstappen der kudde.

Op een andere tijd, toen hij het aan zijn longen had, zei hij tot vrienden, die op weg waren naar de Avondmaalsviering te Ness, en even bij hem aangingen: "Ik hoop u morgen bij de dienst te zien". Dit klonk als het ijlen van een koortsig mens. Evenwel, hij kwam de volgende morgen uit zijn bed en begon een reis van elf kilometer te voet. Hij rustte verschillende malen aan de weg. Die vrijdag was waarlijk een oogstdag voor hem, en de lieflijke, versterkende kracht van de blijdschap in de Heere deelde zich zelfs aan zijn lichaam mee. Zijn geestelijke blijdschap gaf zo'n kracht aan zijn lichaam, dat hij aan het einde van de dienst zei: "Ik zou wel kunnen springen van blijdschap". Op zijn terugreis naar huis rustte hij geen enkele maal.

Het was inderdaad een tekenend kenmerk van zijn leven, dat hij dikwijls onder zichtbare indrukken van het Woord van God was, en dat een woord, op zijn pas gesproken, hem weer op de been bracht en zijn blijdschap vernieuwde. Zijn blijdschap werd eens opgewekt door een droom van één van zijn vrienden.

Een vriend, die zeer aan hem gehecht was, droomde eens, dat Norman en hij tezamen door een aangenaam, vreedzaam landschap trokken. Zij hoorden de zoete tonen van een Keltische Psalm, die gedragen werden over een onbewogen zee. De droom had zulk een indruk op die persoon gemaakt, dat toen hij Norman weer 'ontmoette, hij verhaalde hoe gelukkig zij samen in de droom waren toen zij luisterden naar een gezang, dat uit "een ver gelegen land" scheen te komen. Toen hij het hoorde, gaf hij tekenen van een niet te onderdrukken blijdschap.

Hij ontmoette eens een vriend, met wie hij in gesprek kwam en die hem vroeg het verschil te verklaren tussen liefde en "vurige liefde". Norman werd zó in beslag genomen door dit aantrekkelijke onderwerp, dat toen zijn vriend hem vroeg tot het uitgangspunt terug te keren, hij antwoordde: "Neen, ik kan niet terug; maar ik moet verder gaan". In deze weigering om "terug te gaan", vonden zij beiden de betekenis van vurige liefde. Dit is die liefde, die Ruth dwong te zeggen: "Val mij niet tegen, dat ik u zou verlaten, om van achter u weder te keren". Het is die liefde, die bezit neemt van hen, die het Lam volgen, waar het ook heengaat.

Op zekere dag kreeg hij bezoek van iemand, die enig licht wenste te hebben over de verborgenheid in de woorden van de kerk in het Hooglied van Salomo: "Ik sliep, maar mijn hart waakte". Hij vermoedde dat in dit geval de vraag meer voortkwam uit nieuwsgierigheid dan uit geheiligde belangstelling. Zijn antwoord was, dat het in ieder geval een gepaste tekst was voor dezulken, die denken dat het van binnen goed staat, hoe ook hun uitwendig gedrag mag zijn!

Bij hen, die met zulke vragen tot hem kwamen, onderzocht hij gewoonlijk of zij eerst bij de Heere Zelf om licht geweest waren. Hij herinnerde hen er aan, dat "het licht, dat ge op uw knieën in de waarheid krijgt, beter is dan enig licht, dat u van mensen krijgt. Niemand kan de Schriften openen zoals de Heere Zelf".

Tot een persoon, die het had over zijn behoefte naar genade, zei hij: "Indien u de Heere vraagt om genade om er Hem door te verheerlijken, dan zal Hij ze u geven; maar indien u genade wilt hebben om ze als een pronkstuk rond te dragen, om er uw eigen belangrijkheid door te verhogen, dan zult gij ze niet ontvangen".

Hij was eens in een gezelschap en er werd iets gezegd, dat een verblijdende uitwerking op zijn gemoed had. Een persoon, die tegenwoordig was, dacht dat hij te hartelijk lachte. Die persoon herinnerde er Norman aan, dat niet bekend was dat de Heere, toen Hij in deze wereld was, ooit gelachen heeft.

"Dat is zo - antwoordde hij - en weet je waarom? Nee? Wel, ik zal het je vertellen. Hij had smarten, opdat ik blijde mocht zijn; en Hij weende, opdat ik mij zou verheugen".

Hij was een ware zoon van Abraham; er waren tijden in zijn leven, dat de Heere hem een lachen maakte.

Hij had geen grote liefde tot dezulken, wier belijdenis een vormelijke wettischheid was en wier spreken in strijd was met hun belijdenis. Hij zei eens in het openbaar: "Een ware christen kan gekend worden, zelfs al had hij geen tong". Hij was het eens met een vriend, die naderhand tot hem zei: "Velen mogen voor sierlijke christenen doorgaan, behalve om hun tong".

Norman had de kerk en haar getuigenis lief. Hij wist waar hij stond en waarom hij daar stond, waar hij was. Hij behoorde niet tot hen, die zich laten beheersen door een kerkelijk vooroordeel, of die geestelijke verschillen aangrijpen als een gelegenheid tot twisten. Hij had Gods volk lief, waar hij ze maar ontmoette. Hij vermaande hen, dat zij als Gods kinderen samen moesten gaan, want de Heere wilde dat zij één zouden zijn. Hij was gewend te zeggen: "Toen ik onder dienst was, leerde onze instructeur ons altijd, dat wij nauw moesten aansluiten wanneer wij in het gelid stonden".

Dat was een les, die Gods volk goed behoort te leren, daar zij door een vijandige wereld moeten trekken.

Wij hebben eerder verteld, dat er mensen waren, die niet gunstig over hem oordeelden, maar er waren ook dezulken, die hem verdedigden wanneer de gelegenheid het vereiste.

Op een dag ging hij door een zeker dorp, waar een jonge vrouw hem ontmoette en hem uitnodigde mee te gaan naar haar huis om een beker melk te gebruiken. Hij wilde echter weten wat er achter haar vriendelijk aanbod schuilde. "Ik weet, - verklaarde zij - dat je een man Gods ben, want ik was in een gezelschap, waar je hevig werd bekritiseerd. Het Woord des Heeren sprak tot mij in deze woorden: Tast Mijn gezalfden niet aan en doe Mijn profeten geen kwaad". Zij had deze woorden uitgesproken voor de oren van het hele gezelschap, met het gevolg dat iedere tong verstomde. Norman zei tot haar: "De hemel heeft dat woord gezonden om hen te bestraffen en hun het zwijgen op te leggen".

Zijn tegenwoordigheid en berisping werd zelfs door de goddelozen gevreesd. Toen hij, om een voorbeeld te noemen, eens op het land werkte, was er een wildeman, wiens tong onrein en godslasterlijk was, in het gezelschap. De rest waarschuwde hem, dat Norman het kon horen, maar hij volhardde in zijn ongerechtigheid. Op zekere dag zei iemand tegen hem, dat hij zijn mond moest houden, maar Norman zei, zodat hij het kon horen: "Laat die man begaan; hij dient alleen zijn eigen meester". Het gevolg van deze bestraffing is geweest, dat de gesprekken van de schuldige een besliste verbetering ondergingen.

Het was van hem bekend, dat hij dikwijls de hand van hulp uitstreckte tot de armen, wanneer hij in de voorzienigheid Gods er toe in staat was. Hij maakte slechts duidelijk hoe zijn eigen leven was, toen hij bij een gelegenheid in het openbaar zei: "Liefde zal u bij de maaltijd ruimte geven om de behoeftigen te helpen. Zij zal u bij de haring een vat geven en bij de aardappelen een kuil". Deze waren in vroegere dagen het voornaamste voedsel van een gezond geslacht. Norman had geleerd, dat "het zaliger is te geven, dan te ontvangen".

Men zegt, dat de terugslag van iemands tegenwoordigheid en gezelschap op jonge kinderen dikwijls kan genomen worden als een kenmerk van zijn karakter. Deze natuurlijke terugwerking van de zijde van het kind mag niet altijd een veilige maatstaf zijn om te oordelen over het goede of het kwade in iemands karakter. Maar indien wel, zo was onze vriend zeker een goed man.

Hoewel zeer geëerd, en dikwijls gevreesd, was zijn gesteldheid zó, dat kinderen zich tot hem aangetrokken voelden.

In tijden van stormachtig weer, wanneer hij niet naar de kerk in Barvas kon gaan, was hij gewend "een kerk in huis te hebben". Zijn gezelschap bestond uit dezulken, die door de Heere Zelf gezegend waren. De schrijver ontmoette sommigen van hen, die op zulke sabbatdagen aan de voeten van Norman zaten, om hem voor hen te horen lezen uit Gods Woord. Hij vervolgde met gepaste besturingen en vermaningen. Het brood, dat op deze wijze op het water geworpen was, werd in sommige gevallen na veel dagen door hem gevonden. Er zijn mensen, die nu tot jaren gekomen zijn, die met diepe dankbaarheid terugzien op deze sabbaturen in zijn gezelschap.

Eens op een stille herfstdag verzamelde zich een gezelschap van jongens rondom een auto, die in Galson stopte. De leraar, die de wagen bestuurde, vroeg hun of er een goede man in hun dorp woonde. Verscheidene gelukkige stemmen riepen als uit één mond: "Ja, hier woont Normen Macdonald!"

10. DE KRUIK MET WATER

Zijn sterk geloof in de Heere, als de grote Schepper en Onderhouder in Zijn voorzienigheid, komt uit in de volgende geschiedenis, waaruit blijkt dat hij wist, dat God zou voorzien in zijn tijdelijke behoeften, niettegenstaande hij van tevoren geen tekenen van uitkomst zag.

Toen hij nog een betrekkelijk jonge man was, en hij de verantwoordelijkheid had voor een huisgezin, viel het door omstandigheden voor, dat hij geen melkkoe had, en hem ook de middelen ontbraken om er één te kopen. Dat was geen lichte zaak, in een landelijk district, terwijl hij een jong gezin moest onderhouden. Hij had evenwel twee jonge beesten, die hij kon verkopen, en hij hoopte er zoveel voor te ontvangen als nodig was om de benodigde koe aan te schaffen. Hij ging met de beesten naar de markt te Stornoway, maar zij brachten niet genoeg op om er een koe voor te kopen. Zo kwam hij thuis. Al die tijd had hij een belofte, dat de Heere, Die zijn nood kende, er in zou voorzien in Zijn eigen weg en op Zijn eigen tijd. Deze belofte herhaalde hij voor de oren van sommigen, die niet zo veel geloof hadden als hij had. De woorden der belofte waren: "Want al het gedierte des wouds is Mij, de beesten op duizend bergen".

Diezelfde dag kwam een man, wie het niet gelukt was zijn koe te verkopen in Stornoway. Hoewel hij weigerde het beest te verkopen voor de kleine som, die Norman kon geven, gaf hij haar op het laatst toch. De reden waarom hij dit deed, was dat hij Norman zag als een man Gods, en daarom gaf hij dit offer opdat hij geen schuldenaar bij God zou zijn. Zo kwam Norman niet beschaamd uit.

Het gebeurde eens dat zijn schoeisel, door het voortdurend reizen, wezenlijk afgedragen was. Een zonderlinge maar begenadigde vrouw, Cornelia Maclean, zag dit en nodigde hem uit samen te bidden of de Heere hem wilde voorzien van de schoenen, die hij nodig had. Zij deden dit. Op zijn weg naar huis bracht hij een bezoek aan een dame, wier zoon, die een man van geld was geweest, schoenen en laarzen had achtergelaten, die voor de familie tot gebruik niet geschikt waren. Toen deze dame Normans afgedragen schoenen zag, vroeg zij hem of hij een paar van de schoenen wilde hebben, die haar zoon had achtergelaten. Zij pasten hem precies. Er werd nog een ander paar voor de dag gehaald, die hij ook met dankbaarheid aannam, terwijl hij zei: "Dit is Cornelia's paar", waarmee hij zeker bedoelde, dat hij die op haar gebed ontving. Het was bekend, dat Norman weinig zorg had voor zijn aardse uitrusting, maar hij weigerde nooit wat van de Heere kwam in antwoord op zijn gebed.

Het volgende kan dienen om aan te tonen dat hij leefde op een wijze, die ons herinnert aan de tijd toen de mensen eenvoudiger en geestelijker waren. Het geeft ons ook een inzicht in zijn geloof en in het verkwikkende van zijn apart maar nauw leven.

Hij woonde eens diensten bij in de parochie van Point, een plaats, waaraan hij zeer gehecht was. In de kerk was bekend gemaakt, dat hij s avonds een bijeenkomst zou leiden in een in de omtrek gelegen dorp. Een vriend, die hem vergezelde, perste Norman de belofte af, dat hij hem op de samenkomst niet zou vragen enige plicht te verrichten in het openbare gedeelte van de dienst. Zij kenden de weg niet in die plaats en wisten ook niet of de mensen daar gastvrij waren, zodat zijn vriend enigszins angstig was. Maar Norman mocht tot zijn vriend de woorden uitspreken, die de Heere sprak tot Zijn discipelen toen zij zochten om een plaats, waar zij het feest mochten houden: "Ziet, als gij in de stad zult gekomen zijn, zo zal u een mens ontmoeten, dragende een kruik water; volgt hem in het huis, waar hij ingaat". Nadat zij op de weg verscheidene mensen waren gepasseerd, zagen zij een jongen, die water droeg uit een wel. Zij volgden hem tot in het huis, waar zij „de zoon des vredes", een achtenswaardige ouderling in dat district, ontmoetten. Hoewel Norman de bijeenkomst leidde, werd aan een ouderling overgelaten de namen te noemen van hen, die in de godsdienstoefening de plichten hadden te doen. Onder hen, die gevraagd werden te bidden, behoorde zijn vriend. Het is te begrijpen, dat de vriend er iemand in het gezelschap van verdacht dat hij zijn naam had genoemd en een getuigenis van hem had gegeven in het midden van vreemdelingen.

Toen dit gezelschap uit elkaar was gegaan, voelde Norman zich gedrongen zich naar een ander dorp te begeven. Hij vertelde aan zijn vriend, dat er een huis in dat dorp was, waar geen zegen voor het avondeten zou gevraagd worden veer hij binnen was. Hoewel geen van hen beiden daar de weg wist, vond Norman als bij ingevang het huis, waar hij wenste te zijn. Het was toen reeds laat. Maar toen zij binnenkwamen, zagen zij, dat hoewel het eten klaar stond en de gasten op hun plaats zaten, zij nog niet waren begonnen. Norman werd vriendelijk ontvangen en dadelijk bood men hem de onbezette stoel aan, aan het, hoofdeinde van de tafel. Hij vroeg toen Gods zegen over het maal, dat niet opgediend kon worden zo lang hij er nog niet was.

Zijn geheiligde kennis van Gods Woord bestuurde hem om te geloven in zodanige voorzienigheid Gods, dat zij ging over alle handelingen en bewegingen van de schepselen. Voor hem was niets toevallig. Zo vertelde hij menigmaal op zijn eigen zonderlinge wijze, dat een stom dier hem eens een maal verschaft had.

Hij was eens op reis en voelde zich hongerig. Hoewel hij welkom zou geweest zijn, wilde hij niemand langs de weg lastig vallen met een bezoek. Toen hij langs een zeker huis kwam, zag hij dat een beest losgebroken was en een korenveld inliep. Hij ging naar de deur en vertelde aan de vrouw, die open deed, dat er een domme rover in het koren liep. Het gevolg was, dat hij uitgenodigd werd innen te komen om thee en een weinig voedsel te gebruiken. Later zei hij, dat God de koe daarheen gestuurd had, opdat hij een gewenste verkwikking mocht krijgen.

Er is van Elia beschreven, dat zijn gebeden de hemelen toesloten, zodat het niet regende in drie jaren en zes maanden, en hij bad wederom, en de hemel gaf regen, en de aarde bracht haar vrucht voort. Het geruis van een overvloedige regen is gewoon in de Heb riden, maar het is niet altijd een antwoord op het gebed.

Op zulk een dag van veel regen maakte Norman zich gereed voor het Avondmaal te Ness "Ik ga", zei hij, "en in de tijd dat ik de kerk bereik, zal de regen ophouden". Een man, die hem vergezelde en die geen tekenen van vermindering van de stortvloed aan de geladen hemel zag, sprak zijn twijfel uit, of de voorzegging van zijn vriend zou vervuld worden. Norman

antwoordde: "Mijn God vervult Zijn Woord altijd". Toen zij het dorp naderden, hield de regen plotseling op en de wolken dreven weg, zodat de zon begon te schijnen uit een blauwe lucht. Zij, die hun thuisblijven op de dag des Heeren, bij ongunstig weer, daarmee wilden verontschuldigen, vonden nooit zijn instemming. Op een dag van sterke wind en hevige regen was hij dicht bij de kerk te Garrabost. In antwoord tot iemand, die zei dat hij zich niet aan de elementen moest blootstellen, zei hij: "O, dit zou in Sodom als een goede dag gerekend zijn".

11. DE BOOG IN DE WOLKEN

Vóór hij deze wereld verliet, zag hij, evenals andere geoefende christenen, de onheilspellende tekenen van dreigende oordelen als wolken over de aarde hangen. Hij zag met een bezwaarde ziel op wat de toekomst in haar schoot verborgen hield, en bijzonder voor de kerk van God. Hij wist dat niet alleen een zondige wereld, maar ook een ontrouwe en slapende kerk een tijd van oordelen en gerichten zou beleven. God, "Die te Sion een vuur en te Jeruzalem een oven heeft", wilde als in andere eeuwen de zichtbare kerk reinigen door "de Geest des oordeels".

In het openbaar sprekende te Barvas, terwijl de tekenen van de vervaarlijke storm (1940-1945), die nog niet over is, zich aan de horizon begonnen te vertonen, was zijn eerste woord: „Dit, vrienden, is een dag van oordeel". Hij was zichtbaar aangedaan door de last, die zó zwaar op zijn ziel lag, dat volle twee minuten verliepen vóór hij de volgende zin kon uitspreken.

De ontzagwekkende bladzijden in het geheimvolle boek van Gods voorzienigheid, in zover ze opengeslagen waren gedurende zijn leven door Hem, in Wiens hand dit boek geopend is en Die machtig is zijn zegelen te verbreken, gaven een voortdurende oefening in zijn ziel. Hij wist dat God de volkeren gericht heeft en richten zal overeenkomstig de mate van hun overtreding tegen Hem en Zijn heilige wet.

Toen Italië de oorlog inging met kenmerkend bedrog, zei hij in antwoord op een vraag, wat de uitslag zou zijn, in woorden van de psalmdichter: "Die zich neigen tot hun kromme wegen, die zal de Heere weg doen gaan met de werkers der ongerechtigheid".

Hij heeft nog geleefd om te zien dat dit zondige volk, dat door de eeuwen heen verblind is geworden door de tegenwoordigheid van de paapse antichrist, in diepe ellende is gestort door de wrekende slag van het oordeel Gods.

Toen de oorlog in september 1939 uitbrak, was hij bij de viering van het Avondmaal te Shawbost. De voorafgaande dagen waren vol van gissingen. Sommigen zeiden: "Er zal geen oorlog komen". Over dit punt had hij geen twijfel. want hij voorzegde niet alleen dat er oorlog zou komen, maar ook dat Hitler het zou verliezen en dat hij ten laatste door zijn eigen hand zou omkomen.

Op een morgen in Galson, toen zijn leven op vredige wijze naar het einde liep, en de oorlog feitelijk afgelopen was, zei hij tot zijn zoon, dat de Duitse leider ter verantwoording was geroepen en dat hij zelf een einde aan zijn leven had gemaakt. Hoe donker en onheilspellend die tijden ook waren, toch was voor hem "de boog in de wolken". Het was altijd zijn vermaak om te denken aan die heerlijke tijd, welke God in Zijn Woord beloofd heeft, *wanneer de satan zal gebonden worden en wanneer de aarde vol zal zijn van kennis des Heeren, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken.*

12. DE TEERHEID DER GENADE

Oprechte christenen voelen zich altijd aangetrokken tot hen, in wier leven en getuigenis zij het beeld van God waarnemen. Er was een vrouw in zijn woonplaats, van wie hij zei: "Het is maar goed, dat die vrouw niet weet hoe het beeld Gods in haar uitblinkt. Zo zij in zichzelf zag wat anderen in haar zien, zou zij haar nederigheid verliezen, en vervallen". Iemand merkte op, dat indien zij een bevende gelovige was, dat voor haar een middel mocht zijn om te weten dat zij wezenlijk een begenadigd mens was. Maar Norman zag haar liever leven een leven van onbewuste, geestelijke schoonheid. Zij was gelijk een ontloken roos, geheel onwetend van haar eigen welriekendheid. Evenals Mozes, wist zij niet dat haar aangezicht blonk, en het was deze zeldzame onbewustheid van haar genade, die hij bewonderde.

Er was een andere bejaarde christelijke vrouw, voor wie hij veel achting had. Toen hij eens in het vriendelijk gezelschap van Ds. Nicolson op reis was, zei hij in de loop van het gesprek: "Ik heb een vrouw gekend, en zelfs een insect, indien het spreken kon, zou getuigen van haar godzaligheid". "Hoe zo?" vroeg Ds. Nicolson lachende.

Norman antwoordde: "Ik was eens bij haar op bezoek, en wij zagen een arm insect de kamer binnen vliegen, regelrecht op de haard aan. Zij zei tot iemand, die ook in de kamer was, het insect voorzichtig weg te drijven uit het gevaar en het naar buiten te laten". De wet der liefde, waaronder zij leefde, liet haar niet toe een onschadelijk schepseltje, hoe onbetekenend ook, in haar tegenwoordigheid te zien lijden.

Hij vertelde menigmaal, met tranen in zijn ogen, een ander geval van een begenadigde vrouw, die in een naburige gemeente woonde. Deze moeder in Israël weidde op een vredige zomerdag haar enige koe. Er kwam een ander dier langs, dat boosaardig met zijn horens de koe in haar edele delen trof. In dat voorval zag zij hoe de vloek, die door s mensen zonde over de wereld gekomen is, zelfs het onredelijke schepsel heeft aangetast en pijn en smart heeft gebracht op deze eens gelukkige wereld. Deze vrouw bracht het grootste gedeelte van die dag door met wenen, daar zij gedacht hoe de zonde de ganse schepping doet zuchten.

In het dorp South Dell was een bejaarde christin, in wier gebeden hij groot vertrouwen had. Eén van haar op de voorgrond tredende kenmerken was haar aanhoudende bekommering over hen, die zonder belangstelling in de eeuwige dingen, leven. Norman ontmoette haar eens en zij zei: "Hebt gij ook gelet op de drie, op welke de dauw gisterenavond gevallen is?" Norman antwoordde: "Ik hoop dat één van de mijnen daarbij was". Zoals hij zelf, had zij de verzekering ontvangen, dat haar gebeden voor de zaligheid van sommigen, die als een last op haar ziel gebonden waren, waren opgeklommen voor God. Deze gemeenschap der gelovigen in het gebed heeft de belofte van „de dauw van Hermon", en van "het eeuwige leven".

Om een voorbeeld te geven hoe Norman zelf bad voor onbekeerden, kan dienen wat hij eens aan een vriend vertelde van een jonge vrouw, die in het veld wandelde. Hij bad voor haar, en hij verkreeg onmiddellijk een belofte, dat zij zou worden toegebracht. Vijf-en-dertig jaren daarna werd zij een erfgenaam van de rechtvaardigheid, die uit het geloof is.

Op zekere dag zei hij in het gezelschap van vrienden, die zijn woorden konden verstaan en waarderen: "Ik kreeg deze nacht twee kinderen van de Heere, en hoewel zij nog op school zijn, toch zijn zij de Zijnen". Een leraar, die bij die gelegenheid tegenwoordig was, was diep onder de indruk van de zekerheid en ernst, waarmee deze woorden werden uitgesproken. Hoe zoete dronk moet het voor hem geweest zijn, te weten dat Christus Zijn getuigen zou hebben in diezelfde plaats, waar hij met God geworsteld had om de wedergeboorte van kostelijke zielen!

13. ZIE, HIJ BIDT

Wanneer hij werd aangezet tot het gebed, wat dikwijls gebeurde, kon niets hem daarvan afhouden. Hij was op een avond gereed zich ter ruste te begeven, toen een woord van God tot hem kwam. Er was iemand, die zijn hulp nodig had en die hij moest gaan opzoeken. Hij probeerde tweemaal in bed te klimmen, maar om zijn eigen woorden te gebruiken: "de ene voet weigerde om de andere te volgen". Hij trok zijn kleren aan en ging naar buiten. Na een heel eind biddende gelopen te hebben, ontmoette hij iemand, die niet alleen in benauwdheid der ziel was, maar die ook onmiddellijke ondersteuning nodig had in zijn tijdelijke omstandigheden. Hij deed alles wat in zijn macht was om ziel en lichaam te dienen. Als vrucht hiervan verkreeg hij een grote zegen in zijn eigen leven.

Als hij deze en dergelijke ervaringen aan zijn vrienden vertelde, vermaande hij hen nooit Gods Woord ongehoorzaam te zijn of een opwekking tot gebed uit te blussen, welke lichamelijke moeite er ook aan verbonden mocht zijn.

Zijn gebedsleven en waakzaamheid gingen samen met grote teerheid van zijn consciëntie. gij zou liever alles verliezen dan Gods genadige tegenwoordigheid te missen door enige zonde te doen, hoe klein zij ook mocht schijnen. Hij zei eens, terwijl hij wees op een kruimel brood op de tafel, waaraan hij zat: "Liever dan mijn consciëntie te bezwaren, zou ik zelfs die broodkruimel niet willen aanreken".

Norman was ongewoon kort in het openbaar gebed. Hij zei eens tot een jonge vriend: "Zie dat gij u onthoudt van de verkeerde gewoonte om te lang aan te houden in het openbaar gebed; anders zullen de hoorders na verloop van tijd een slecht merk op uw -rug zetten er u laten zitten als iemand, die zij niet wensen te horen". "Gij zelf waart ook niet altijd kort", waagde zijn vriend op te merken. "Neen, zei hij, "maar ik heb door ervaring geleerd, dat het Koninkrijk Gods niet bestaat in woorden, maar in kracht".

Het kwam slechts zelden voor, dat hij in het openbaar deze gouden regel vergat. Alleen een ongewone mate van de tegenwoordigheid des Heeren deed hem soms vergeten dat hij nog een inwoner in de wereld van de tijd was.

Eens werd hem gevraagd een korte voorbereiding te houden voor een kerkdienst. Hij las twee verzen en één werd gezongen. Evenwel, toen hij knielde, werd in het gebed zijn vrijheid zó groot en werd hij zó afgetrokken van de wereld, dat hij zijn haast en zijn omgeving vergat. Toen hij van zijn knieën opstond, was slechts één over van het gezelschap, dat met hem geknield had. De rest was stil vertrokken om in tijds bij de dienst te zijn. Vóór Norman en zijn vriend naar de kerk wandelden, deden zij samen op Normans verzoek een kort gebed. Toen dat gedaan was, zei hij: "Wij mogen naar binnen gaan. Wanneer wij zullen binnenkomen, zal de leraar bezig zijn in de verklaring van een gedeelte van het Woord, en er zal geen oog in de kerk zijn, dat niet gevestigd is op zijn uitgestrekte hand". Toen zij in de kerk kwamen, waren des leraars gebaren en woorden zoals Norman had beschreven, en niet één oog onder de grote gemeente, die tegenwoordig was, werd door hun binnenkomen afgeleid.

Het gebeurde eens, dat hij lang bad, te lang voor een traag en slaperig gezelschap. Meermalen heeft hij verteld, dat dit geschiedde op een avond, toen hij thuis kwam terwijl hij zeer bekommerd was over de eeuwige staat van zijn gezin. Hij gevoelde de noodzaak om hen onder indrukken te brengen van het groot gevaar, hun bekering langer uit te stellen. Die avond noemde hij bij de huisgodsdienst elke verschrikking, waaraan de onbekeerde zondaar blootgesteld zal worden, hopen de daardoor elke consciëntie rond de haard op te schrikken. Het was een lang gebed. Toen hij geëindigd had, zag hij hoopvol rond om te zien welke uitwerking zijn gebed had gehad. Zij zaten bijna allen te slapen! Later zei hij: "Ik had gehoopt dat ik zelf hen bekeren zou, maar op die avond heb ik gezien, dat het mijn plicht was ze in de eenzaamheid bij de Heere te brengen, opdat Hij ze mocht redden".

Het gezegende feit, dat verscheidene leden van zijn gezin voorbeeldige getuigen in de kerk zijn geworden, was, naar wij geloven, naast God een vrucht van de gebeden van een godvrezende vader.

In zijn latere jaren, toen zijn gehoor aanmerkelijk was verzwakt, was hij dikwijls onbewust van de kracht van zijn eigen stem. Wanneer hij in de avond zich in zijn eigen kamer terugtrok, begon hij dikwijls te bidden met een stem, die gehoord en verstaan kon worden door de rest van het gezin. Zijn gebeden waren gelijk een steentje, dat in effen water geworpen wordt, hetwelk kringen veroorzaakt, die zich uitbreiden alsof zij zich onweerstaanbaar haasten naar de verafgelegen kust.

Wanneer hij bijvoorbeeld kwam tot dat gedeelte van zijn gebed, waarin hij bad voor anderen, begon hij altijd met het noemen van vrienden, bij name, die in zijn geboorteplaats woonden.

Vandaar ging hij te veld naar andere plaatsen en andere personen, en vóórdat hij eindigde, betrok hij in zijn voorbede landen en volken, welke hij niet had gezien. Die personen, op wier schouders de regering van volken rustte, hadden een bijzondere plaats in zijn smeekbeden. Hij was gewend ernstig te bidden of de Heere hun wilde geven met wijsheid te regeren in de vreze Gods. Zo hield hij soms aan tot in de nacht en tot aan de morgenstond, tot zij, die zich verlustigden in het horen van zijn woorden, zich ter rust hadden begeven. Zij lieten hem

dan alleen met zijn God.

In betrekking tot deze nachtwaken zei hij eens: "U zou verwonderd zijn als u wist wie het zijn, die waken. Er is weinig van hen bekend onder de mensen".

Hij was op een dag in een buis, waar het gezelschap zeer opgeruimd was. Norman, die zelf zeer opgewekt kon zijn, meende dat zij daar enigszins tekort schoten in ernst. Daarom verliet hij hen met een voornemen een stil gebed te doen. Toen hij zich verwijderde, kwamen deze Pinksterwoorden van de apostel in zijn hart: "Dezen zijn niet dronken, gelijk gij vermoedt, want het is eerst de derde ure van de dag". Daarom ging hij terug en zat bij hen, deelnemende in hun opgeruimd maar ingetogen gesprek.

Hij vermaande eens een jonge vriend nooit op te houden vanbidden wanneer hij naar Gods volk ging. Hij zei: "Het is daar waar wij ons het meest thuis voelen, en het is daar waar wij ons het minst blootgesteld achten aan de listen des satans. Maar bedenk, dat waar Christus wordt geëerd, satan het tracht te bederven". Hij vervolgde: "Ik ga nooit een huis binnen zonder te bidden om leiding, opdat ik niet daarhenen ga, waar de Heere mij niet wil hebben".

14. ZIJN TAKKEN ZULLEN ZICH UITSPREIDEN

In zijn laatste jaren op aarde was hij gewend uitdrukking te geven van zijn groeiend besef van het wonder, dat de Heere aan hem, zulk een groot zondaar, enige ontferming bewees. Tot dit onderwerp keerde hij gedurig terug. Er was een merkbare, bij hemzelf onbewuste, verdieping van nederigheid en van gevoel van onwaardigheid. Gelijk een goede boom, welks takken buigen door het gewicht van het rijpe fruit, of gelijk een volle korenaar in de oogst, was zijn hoofd gebogen voor het liefelijke, maar onverklaarbare mysterie van soevereine verkiezing en verlossende liefde.

Toen hij omstreeks die tijd sprak over de woorden van de Heere Jezus over het binnengaan in het Koninkrijk Gods, als de kinderkens, zei hij: "Ik was eens een klein kind. Ik heb hoop, dat ik ook opgegroeid ben. Maar nu ben ik weer een kind". Hiermee bedoelde hij, dat de erfgenamen van de belofte niet alleen het Koninkrijk der genade binnengaan als kinderkens, maar dat zij zo ook ingaan in het Koninkrijk der heerlijkheid.

In zijn gebeden dwaalde hij slechts zelden af van de pleitgrond en van de plaats waar de arme tollenaar stond, die zijn ogen niet wilde opheffen naar de hemel, maar zei: "O God, wees mij zondaar genadig!" Hij zei: "Dat was mijn eerste gebed, en ik hoop dat het ook mijn laatste zal zijn".

Hij was nu gekomen tot die hoge plaats in des christen hoop en bevinding, dat hij niet langer kon rusten in enige aan hem bewezen ontferming en genade, of in enige bevinding, hoe kostelijk en vertroostend die ook mocht zijn. Menigmaal had hij tijden in zijn leven, dat hij met een ander mocht zeggen: "Heere, het is ons goed hier te zijn". Ongetwijfeld waren er tijden, dat hij door het geloof de Zon zag schijnen in Haar glans, en dat hij de stem hoorde uit de hoogwaardige heerlijkheid. Maar zulke gunsten zijn niet de vaste rots, waarop de gelovige ziel staat bij de drempel van de eeuwige wereld. Zijn hoop was geheel gegrond op dat eeuwig verbond, dat "in alles wel geordineerd en bewaard is", hetwelk de Heere met een eed bevestigd heeft, tot sterke vertroosting van Zijn volk.

Daarom was het geen wonder, dat hij op het einde van leven dikwijls de grote apostolische woorden aanhaalde: "En deze stem hebbén wij gehoord als zij van de hemel gebracht is geweest, toen wij met Hem op de heilige berg waren. En wij hebben het profetische Woord, dat zeer vast is, en gij doet wel dat gij daarop acht hebt als op een licht, schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte en de morgenster opga in uw harten". Deze woorden waren honing onder zijn tong toen hij wachtte op het aanbreken van die dag, die nooit door een nacht zal worden gevolgd.

Zijn eerbied voor Gods Woord was evenredig aan zijn vertrouwen op de beloften. Sprekende over de eerste psalm, waarin de liefde van Gods volk tot Zijn wet wordt beschreven, zei hij: "Ik ben bijna twee-en-negentig jaren in de wereld geweest, en velen van mijn vrienden zijn in de heerlijkheid, en ik kan zeggen, dat ik nooit, sedert ik tot mijzelf ben gekomen als een zondaar, mijn gevoel van eerbied voor Gods wet verloren heb". Hij kon nooit begrijpen, en hij wenste het ook niet te begrijpen, hoe belijdende christenen met verontschuldiging durven te komen wegens hun verbreken van de geboden.

Het uitspansel boven de Hebriden kan zeer mooi zijn in een stille nacht bij een wolkenloze hemel. Toen de psalmdichter de majesteit Gods, de Schepper van het heelal, bemerkte, riep hij uit: "De hemelen vertellen Gods eer, en het uitspansel verkondigt Zijner handen werk".

Toen Norman op een late avond met een vriend naar huis wandelde onder een door sterren verlichte hemel, welks schoonheid verhoogd werd door helder maanlicht, zei hij: "Zie alle deze aan! Kun je ze tellen? Nee! Zij zijn een grote menigte, welker getal niemand kan noemen. Welk een dag zal dat zijn, wanneer de bazuin zal klinken en de Heere Zijn volk zal verzamelen in Zijn tegenwoordigheid. Zij zullen daar zijn uit alle volken, kleurlingen zowel als blanken. Ook zullen daar zijn uit het geslacht van Cham. Welke kroon zal in die dag op het hoofd van Christus zijn! Zij allen zullen de kroon van hun eeuwige zaligheid op Zijn hoofd zetten. Daar zal een andere kroon zijn, welke ik zelf op Zijn hoofd zal zetten, een kroon, omdat Hij mij heeft bewaard en beschermd te midden van alle gevaren en verzoeking van dit tegenwoordige leven". Dat hij uitzag en verlangde naar die heerlijke dag, mag blijken uit het volgende gedenkwaardige voorval. Toen hij niet meer in staat was de openbare godsdienstoefening bij te wonen, was hij op een dag des Heeren alleen in huis met een zeer geliefde en gelijkgezinde vriend. Hij verkeerde enige tijd in de binnenkamer, en toen hij zijn vriend in een andere kamer weer opzocht, scheen hij zeer aangedaan en bewogen te zijn. Uitbrekende in tranen, zei hij: "Wat een grote dag zal het zijn, wanneer de God van de binnenkamer en ik samen zullen komen! O, Hij is goed voor mij geweest!" Hij had met andere tere gelovigen een uitzierend verlangen in zijn ziel

om te verschijnen te midden van de "grote gemeente" in de heerlijkheid, opdat hij eeuwig de lof van zijn Verlosser mocht zingen.

Op één van de laatste avondmaalsvieringen, die hij bezocht, hoorde hij een leraar een stichtelijke predicatie uitspreken over de woorden: "Maar geliefden, bouwt gij uzelf op uw allerheiligst geloof, biddende in de Heilige Geest. Bewaart uzelf in de liefde Gods." Toen zij buiten kwamen, zei een vriend tot hem: "Het is een lange tijd geleden dat je begon te bouwen, Norman".

Hij antwoordde: "Ja, en ik heb menige scheve steen bij het bouwen gebruikt". "En wat is daarmee gebeurd?" werd hem gevraagd.

Zijn antwoord was: "Precies hetzelfde als wat gebeurde met de stenen, die Petrus in zijn werk gebruikte voordat hij bitterlijk weende. Maar nu probeer ik geen gebruik meer te maken van die scheve stenen, want nu hoop ik de loodlijn aan elke zijde van de steen aan te leggen, om zeker te zijn dat het werk stand zal houden". Hij voegde er ernstig aan toe: "Maar ach, het is een langzaam werk".

Wat hem, toen zijn leven ten einde liep, meer bewogen maakte dan enig ander ding, was het horen of spreken over het lijden van de Borg. In het laatst van zijn leven had alles wat in zijn openbare gebeden betrekking had op dit onderwerp, een meest vertederende uitwerking op zijn hart en gemoed. Dit was wat hij noemde "de vloed", de overstelpende invloed, die het zien op Christus stervende liefde op zijn geest had.

Ongeveer vijf weken vóór hij stierf, kwam één van zijn boezemvrienden uit de stad Stornoway hem opzoeken. Onder meer vertelde Norman hem hoe hij in een droom zijn vader zag opstaan uit zijn graf en tot hem komen. Hij sprak zeer teer tot hem over de onuitsprekelijke vertroosting in de hemel, die voor Gods volk bereid zijn, en dat niemand, die nog in het vlees is, enige bevating heeft van de blijdschap, die de verlostten wacht. Hoewel dit niet meer dan een droom was, waarop hij in het geheel geen vertrouwen kon stellen, weende hij zeer toen hij deze in de tegenwoordigheid van zijn vriend vertelde. Deze zaak was in overeenstemming met zijn verborgen leven met God.

Zijn verlangen om "naar huis" te gaan werd sterker met de jaren. In zijn district woonde een man, die wegwijnde, wat eindigde in zijn sterfbed. Die man had slechts één natuurlijk verlangen gehad, en wei om te herstellen.

Toen Norman van dit geval hoorde, zei hij: "Is het niet vreemd, dat zij, die graag in de wereld willen blijven, ze moeten verlaten, en, dat zij, die ze gaarne zouden verlaten, er nog moeten blijven?"

Kort voor zijn dood kon hij onmogelijk zijn gebeden hoorbaar uitspreken of de Bijbel lezen. Hij sloeg eenvoudig zijn ogen op naar de hemel en bad, of haalde de Schrift bijna onhoorbaar aan. De waarheid had zulk een uitwerking op zijn gemoed, dat ofschoon zijn gelaat veranderd was door zijn lijden, evenwel zij, die tegenwoordig waren, waarnamen dat er een heilig licht in zijn ogen kwam wanneer het Woord van God gelezen werd.

Toen bij gelegenheid de eerste verzen van Psalm 139 werden gelezen, werd zijn aangezicht veranderd. Deze woorden had hij bij ontelbare gelegenheden gelezen of meegezongen vóór hij opstond om van zijn geloof in Christus te spreken.

*Niets is, o Oppermajesteit,
bedekt voor Uw alwetendheid.
Gij kent mij; Gij doorgrondt mijn daán;
Gij weet mijn zitten en mijn staan;
Wat ik beraad, of wil betrachten,*

Gij kent van verre mijn gedachten.

15. GELIJK DE STERREN, ALTOOS EN EEUWIGLIJK

Tot aan zijn einde had hij een steeds dieper wordend besef van zonde. Hoe meer hij aanwies in genade, hoe meer hij in zijn eigen oordeel en gevoel groter zondaar werd. Op de drempel der eeuwigheid moest hij met Paulus zeggen: "Dit is een getrouw woord en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken, van welke ik de voornaamste ben". In de laatste tijd was hij gewend in zijn gebeden te zeggen: "Wij danken u, Heere, dat Gij ons niet aan anderen, maar aan onszelf bekend gemaakt hebt".

Zijn eigen houding ten aanzien van het ernstige feit van de dood is af te leiden uit een gebed, dat hij eens deed in het huis van een lieve vriend, die een paar uur geleden was gestorven. Hij zei bij die gelegenheid: "Heere, wij zijn hier tezamen op een bruiloft, want één van Uw volk is vertrokken om met U Zelf te zijn. Zijn ziel is niet aan ons toevertrouwd, want die behoort aan U. Wij hebben hier alleen zijn stof, en zelfs dat is het Uwe".

Het is aan de andere kant waar, dat "de natuur een afkeer heeft van haar eigen ontbinding". In de laatste dagen van zijn lichamelijke smart sprak hij met grote ernst deze woorden: "Is iemand krank onder u, dat hij tot zich roepe de ouderlingen der gemeente, en dat zij over hem bidden en het gebed des geloofs zal de zieke behouden, en de Heere zal hem oprichten".

Iemand, die tegenwoordig was, vroeg hem of het dat was, wat hij wezenlijk begeerde. Hij antwoordde: "Ik begeer nu slechts één ding, dat mijn wil één mag zijn met de wil van God in alle dingen".

Zijn laatste gebed in de wereld was letterlijk slechts één woord. Het was zijn laatste verzoek, zijn laatste klopp op de deur, zijn kortste gebed: "Open". Hij trachtte dit woord verscheidene malen te herhalen. En wie kan er aan twijfelen, dat in dit geval dit woord niet tevergeefs gesproken was?

Laat mij bij het sluiten van zijn levensgeschiedenis een ervaring verhalen, die één van zijn vrienden had kort vóór deze goede man werd opgenomen in zijn woning in heerlijkheid. Het mag dienen als een beschrijving van de innerlijke kalmte en troost van zijn ziel terwijl de uitwendige mens verdorven werd.

Hij zag Norman in een droom, zich koesterende in de warme, weldadige stralen van een ondergaande zon, in zijn woonplaats Galson. Het was de oogsttijd en terwijl Norman zich rustig bewoog tussen de volle rijpe schoven, hoorde hij hem de woorden van de bruid in het Hooglied herhalen: "Ik stond op om mijn Liefste open te doen, en mijn handen dropen van mirre."

In die tijd had de Heere hem in zijn lichaam een teken gegeven, dat de schaduwen van het sterfelijk leven haast zouden wegvlieden voor het aanbreken van een eeuwige dag. Wie zal onder woorden kunnen brengen met welk een vreugde hij opstond om des Heeren komst over de laatste berg van scheiding tegemoet te zien? Wij, die nog op de doortocht zijn door deze vallei, kunnen het niet verklaren.

Zoals wij eerder gezegd hebben: zijn vaste troost en hoop waren niet gegrond op de herinnering van al de goedheid en ontferming, die hem hier hadden gevolgd, maar veel meer op de verdiensten en het bloed van Christus, en op de beloften, die in het verbond der genade zijn opgelegd voor zondaren.

Vóór zijn einde kwam, sprak hij met een vriend, die hem bezocht, en hij haalde een gedeelte aan uit dat vermaarde lied van Dr. Macdonald:

*De grondslag, waar mijn ziel op rust,
is t werk, dat Christus eenmaal deed;
want hiervan ben ik mij bewust,
dat Hij dat voor Zijn volk eens deed.
t Is niet het werk in mijne ziel,
waarop ik reis naar dood en graf,
maar t is de arbeid Zijner ziel,
die mij de blijde hope gaf,
dat ik, verlost uit Mesechs dal,
Hem eeuwiglijk aanschouwen zal.*

Het was door het gelovig zien op het Lam Gods, dat hij voor het eerst werd toegelaten in de gemeenschap met die God, Die een ontoegankelijk licht bewoont. En toen hij Immanuëls land, die eeuwige erfenis, die door de Heere voor Zijn volk is verworven en bereid, zou binnengaan, toen rustte zijn oog, en zijn hoop was gegrond op dezelfde verzezen en verheerlijkte Heere, Die in het midden van de troon is.

Een enkel woord tot besluit.

Men zou van onze dagen, vergeleken met vroegere tijden, kunnen zeggen: "De eer is weggevoerd uit Israël". De zon van Gods tegenwoordigheid en kracht is verborgen achter een dikke, zwarte wolk van oordelen over de kerk. Zelfs het zachte nagloeien van het liefelijke licht, dat eens de Schotse kerk vervulde, is niet te bespeuren. liet is nacht. De duisternis kan gevoeld worden. De heldere sterren, die eens de kerk van God versierden en verlichtten, raken de één na de ander uit het gezicht, en verlaten deze al donkerder wordende wereld.

De duisternis, die de aarde, en de donkerheid, die de volken bedekt, moet ons wel in herinnering brengen de sombere woorden van de profeet: "De rechtvaardige komt om, en daar is niemand die het ter harte neemt; en de weldadige lieden worden weggeraapt, zonder dat er iemand op let, dat de rechtvaardige weggeraapt wordt vóór het kwaad".

*Gij maakt eerlang mij t levenspad bekend,
waarvan, in druk, t vooruitzicht mij verheugde;
Uw aangezicht, in gunst tot mij gewend,
schenkt mij in t kort verzadiging van vreugde;
de lieflijkheên van 't zalig hemelleven
zal eeuwiglijk Uw rechterhand mij geven.*

Psalm 16 : 6

10. VERSCHEIDENHEID IN GODDELIJKE LEIDING

en

EEN GELIEFDE NICHT

Naar aanleiding van het leven van Jane Eliott

In correspondentie met Jane Walker

Zie volledige levenshistorie van Jane Walker op www.theologienet.nl

door

Robert P. Knill

VERSCHEIDENHEID IN GODDELIJKE LEIDING

Naar aanleiding van het leven van Jane Eliott

In correspondentie met **Jane Walker**

Door
Robert Parminter Knill¹¹³

Bron: The life of Robert Parminter Knill, blz. 4 en verder.

... We kunnen niet met grote nauwkeurigheid het tijdstip vaststellen waarop het de Heere behaagt om het werk in de zielen van Zijn kinderen te beginnen. Ook kunnen we geen weg uitstippelen waarin het Hem behaagt ze te leiden in de tijden die daarna komen.

Vaak heb ik het volgende gezegd wat deze zaken betreft: kijk eens naar mensen. Alle mensen bezitten datgene wat wij de menselijke eigenschappen noemen. Maar wat komen die eigenschappen op een verschillende manier naar buiten, zodat je geen twee personen kunt vinden die precies hetzelfde zijn. En zo is het ook met de bevinding van het levende huisgezin van God. Ze komt in de hoofdzaken overeen, maar toch is ze zo verschillend in verscheidene opzichten! Ik ben het heel erg eens met de opmerkingen van Joseph Hart over dit stuk, die in zijn gedrukte levensbeschrijving staan. Omdat dit niet goed opgemerkt wordt, gaan vele dienstknechten van Christus de fout in doordat ze hun eigen ervaring neerleggen als een regel voor anderen. Ik moet bekennen dat ik dat jarenlang niet zo goed beseftte zoals ik dat nu beseft, zowel door mijn eigen bevinding als door het horen van de weg waarin anderen zijn geleid. En daartoe had ik veel mogelijkheden.

Het hoofdpunt is dit: *leven*. Maar hoe het leven meegedeeld werd, en hoe het meegedeelde leven onderhouden wordt, kan alleen uitgevonden worden door de oneindige wijsheid van God, Die alle dingen werkt naar de raad van Zijn wil.

Ik heb vele verontruste zielen ontmoet die benauwd waren omdat ze niet kunnen spreken van een krachtig, opvallend begin, en ook niet van enige bijzondere openbaringen. En dat terwijl er anderen zijn (relatief weinig mensen) die vol vertrouwen kunnen spreken van een begin – een voortgang. Ze leven in de hoop op een gelukkige uitkomst van al hun smarten wanneer de boodschapper, de dood, gezonden wordt om ze thuis te halen.

Maar in het geval van deze arme, twijfelende zielen wordt gewoonlijk de werking van die gezegende genade, ‘de vreze Gods’, opgemerkt. Deze vreze wordt ‘een springader des levens’ genoemd, ‘om af te wijken van de strikken des doods’. Toch zijn er in deze genade, net als in elke genadewerking, afwisselingen. Ze kennen eb en vloed, naardat het de Auteur ervan, de Heilige Geest, behaagt om erin te werken of erop te waaien.

¹¹³ R.P. Knill was de opvolger van J.C. Philpot te Stamford.

Voor mijzelf heb ik reeds lang de gemeenschap met God als een gewis kenmerk van geestelijk leven beschouwd. Die prachtige hymn van Hart, ‘Laat ons de belangrijke vraag stellen’, spreekt werkelijk de taal van mijn ziel. (..)¹¹⁴

‘Laat ons de belangrijke vraag stellen,
 (Broeders, wees niet te zeker)
 Wat het is een christen te zijn –
 Hoe we onze harten zekerheid kunnen verschaffen.
 IJdel zijn onze beste godsdienstverrichtingen;
 Als die op een vals fundament zijn gebouwd;
 Ware godsdienst is meer dan verstandskennis –
 Het is iets dat gekend en ondervonden moet worden.
 Het is te vertrouwen dat onze zeer Geliefde
 Ons in Zijn bloed heeft schoongewassen;
 Het is de hoop dat onze schulden weggenomen zijn,
 Ook al voelen we die in onszelf oprijzen;
 Te geloven dat alles volbracht is,
 Ook al is er zoveel dat overblijft om nog door te maken –
 Om te zien dat de gevaren onverminderd zijn,
 En toch vast te houden dat onze verlossing zeker is.
 Het is tegenstrijdigheden te geloven
 Met Hem te spreken Die niemand gezien heeft –
 Onder benauwdheden te roepen en te zuchten
 En toch de gedachten aan gemak te vrezen,
 Het is de strijd tegen ons te gevoelen,
 En toch hopen de overwinning te behalen –
 Te geloven dat Christus ons gereinigd heeft,
 Ook al blijft de melaatsheid.
 Het is de Heilige Geest te horen om
 Ons tot verborgen gebed aan te dringen;
 Ons in Jezus’ verdienste te verheugen,
 En toch voortdurende smarten te dragen;
 Voor eeuwig een volle vergeving
 Te ontvangen van onze zonden,
 En toch met diep berouw te zuchten –
 En om elk uur genade af te smeken.’

Wat is een werk van de wet? Misschien vragen sommige mensen die tot hiertoe zijn gekomen met het lezen zich af: ‘Hoe zit het nu met een werk van de wet?’ Ik antwoord: ‘Door de wet is de kennis der zonde.’¹¹⁵ God is in Zijn onderwijs, zowel wat de wet als wat het Evangelie betreft, niet gebonden aan welke vooraf bepaalde opvattingen van mensen dan ook.

¹¹⁴ De schrijver gaat hierna een paar alinea’s verder met zijn levensbeschrijving, dus die heb ik weggelaten.
 Vert.

¹¹⁵ Rom. 3:20.

Het Woord van God is de enige rechte regel waardoor we een juist oordeel kunnen vormen. De arme moordenaar aan het kruis leerde meer van zonde en zaligheid dan velen geleerd hebben in jaren van tuchtigend onderwijs.

Mensen, in het bijzonder godzalige mensen en predikanten, stippelen vaak een regel of weg uit waarin God moet werken. Zelfs die zeer begenadigde man, William Huntington, dwaalde op dit gebied. Hij kreeg voor zichzelf zo'n grote kennis van God als Wetgever en van zichzelf als overtreder, wat dan opgevolgd werd door zo'n openbaring van Gods heerlijkheid in het Evangelie, dat hij misschien wel verontschuldigd kan worden wanneer hij er de nadruk op legt dat elke geredde zondaar op dezelfde wijze komt als hij voorstelt.

Wat mezelf betreft, moet ik zeggen dat ik mezelf wel een schuldige zondaar voelde en beleet te zijn. Maar als iemand me gevraagd had of ik de betekenis van de uitdrukking 'de plaag van het hart' wist, dan moest ik het antwoord schuldig blijven. Dit wist ik echter wel – dat ik een zondaar was die Christus liefhad en dat Christus mij liefhad. In die tijd was dit alles wat ik wist. [De schrijver bedoelt hier niet dat er kinderen van God zijn die de kennis van hun verloren staat niet nodig hebben. Die gezond zijn, hebben de medicijnmeester niet nodig. Vert.] O, wat zou ik in latere jaren van mijn leven blij geweest zijn met deze verzekering, toen ik geroepen werd om 'handel te doen op grote wateren'.¹¹⁶

EEN GELIEFDE NICHT

Door

Jane Walker

Jane Walker is de schrijfster van de onder ons bekende levensbeschrijving 'Des Heeren leiding'. In deze levensbeschrijving staat ook een en ander over de hoofdpersoon van dit verhaal. De link naar het boek is: <https://theologienet.nl/bestanden/Walker-Jane.-Des-Heeren-leiding.pdf>

En Hij zeide tot hen: Wat zijt gij vreesachtig, gij kleingelovigen? (Math. 8:26).

Jezus zeide tot haar: Vrouw, wat weent gij? Wien zoekt gij? (Joh. 20:15).

Want een iegelijk, die bidt, die ontvangt; en die zoekt, die vindt; en die klopt, dien zal opengedaan worden. (Luk. 11:10).

I.C. Pembrey, 16, Observatory Street, Oxford, 1862.

¹¹⁶ Ps. 107:23.

Voorwoord

Vele vrienden hebben het verhaal van mijn geliefde nicht **Jane Eliott** met vermaak en stichting gelezen. Ook wensten ze dat het uitgegeven zou worden, omdat het nu alleen op de kافت van de Gospel Standard gedrukt was. Mij is gevraagd om een paar dingen op te schrijven als inleiding. Eerst weigerde ik dat, omdat ik voelde dat ik niet de bekwaamheid had om iets noemenswaardig op te schrijven. Ik ben een arm, onwetend schepsel zonder gave van onderscheid of kennis van wat dan ook, behalve dan van datgene wat de Heilige Geest mij in mijn ziel geleerd heeft en wat ik ondervindelijk gesmaakt en getast heb.

Ik had nog maar net geweigerd op dit voorstel in te gaan, of ik begon een fontein in mijn ziel te voelen opwellen, zodat ik vele dingen op papier had kunnen zetten als ik op dat moment geschreven zou hebben. Elke dag werd het gevoel sterker, totdat ik uiteindelijk genooddaakt werd een poging te wagen. Moge de Heere me in staat stellen om enkele woorden te spreken over mijn overleden nicht. Dat zou de lezer niet alleen interesseren, maar, naar ik vertrouw, ook God verheerlijken. Dat alleen is mijn doel, want Hij alleen is het waard.

Ik ben er zeker van dat niemand anders dan de Heere mijn nicht gemaakt kon hebben tot degene wie ze voor mij was geworden. Hoewel ze vanaf haar kindse jaren een volgzzaam karakter had en haar eigen wil verloochende voor degenen voor wie ze moest zorgen, hield ze er tot aan de dood van mijn lieve moeder van om eropuit te gaan. En dit om alles te zien wat er gebeurde. Ze scheen in het geheel niet te denken aan anderen. De gedachte kwam niet bij me op dat ze ooit bij mij zou wonen. Dat wilde ik ook niet, omdat ze nog zo jong was. De dood van mijn moeder was een gebeurtenis waar ik niet aan durfde te denken. Maar toen die tijd aanbrak, werd mij de kracht gegeven die ik tijdens die dagen nodig had.

Toen het lieve meisje na de dood van mijn moeder mijn kamer binnenkwam, zei ik tegen haar: 'Wat moet ik nu doen om iemand te krijgen die voor me zorgt?' Meteen zei ze heel liefdevol: 'Ik zal het doen.' Ik zei: 'Maar je wilt toch niet je thuis verlaten om met mij opgescheept te zitten?' 'O ja hoor, dat wil ik wel,' was het antwoord. 'Nee,' zei ik, 'ik moet proberen om iemand te krijgen.' Maar daar wilde ze niets van weten.

Vanaf dat uur leek het wel of ze mijn kind was, door de Heere aan mij gegeven. Het was alsof Jezus tegen me zei: 'Zie uw kind.' Ze kon het de drie jaren dat ze bij me was, niet verdragen om me alleen te laten, zelfs niet één dag. Haar geliefde vader en moeder woonden in het dorp. Ze rende vaak naar huis, maar bleef daar nooit lang. Ze was een wonder voor allen die haar kenden, want ze konden niet begrijpen dat zo'n jong persoon een comfortabel huis zou verlaten om naar mijn arme huisje te komen en daar te wonen. Ik echter kon slechts de wijsheid en liefde van God opmerken, dat Hij haar bekwaam maakte en voorbereidde om de plaats van mijn geliefde moeder in te nemen, die tweeëntwintig jaar lang onvermoeid voor mij gezorgd had.

Hoewel mijn geliefde nicht afkomstig was uit een ondernemend gezin (haar vrienden waren bakker of kruidenier), was zij net zo zorgzaam en regelde zij alles net zo goed als mijn geliefde moeder. Daarom was mijn verdriet al spoedig weggevaagd. Maar helaas, de wond werd al spoedig weer opnieuw opengesneden. Juist toen ik een beetje tot rust begon te komen en te zeggen: 'Vrede, vrede,' legde de Heere Zijn beproevende hand op de liefste die ik op aarde had. Ze was nooit sterk geweest, maar ze had voor dit moment niet één dag ziek op bed gelegen gedurende de tijd dat ze bij me woonde.

Mijn arme vader en nicht werden allebei getroffen door griep en bronchitis. Hij stierf eraan. De ziekte drong de longen van mijn lieve Jane binnen en verzwakte haar in drie jaar heel erg. Maar o, wat riep ik dag en nacht tot de Heere en smeekte ik Hem om haar voor mij te sparen, want ik had nog nooit een vreemde mij laten verzorgen. Alleen de gedachte eraan was al bijna meer dan

ik kon dragen. Echter, een stem vanbinnen zei: ‘Wat? Niet voor de heerlijkheid van God?’ Mijn ziel antwoordde ‘Ja Heere, alles tot Uw heerlijkheid.’ Van die tijd af scheen ze van me afgesneden te zijn, hoewel ze me zo lief was als altijd. Maar ik was er zeker van dat het de wil van de Heere was om haar weg te nemen.

Er werden praatjes rondgestrooid dat haar ziekte veroorzaakt werd omdat ze mij verzorgde. Dat deed mijn hart ineen krimpen van verdriet en ik smeekte haar om naar huis te gaan. Maar ze zei dat ze liever met mij wilde sterven dan vertrekken. Toch zei ze te vertrekken wanneer ik iemand gevonden zou hebben van wie ze dacht dat ze goed voor mij zou zijn. Ze zei altijd dat het bezoeken van mij het middel was om haar gezondheid in stand te houden, omdat ze dan niet blootgesteld werd aan de vochtige lucht en koude zoals bij haar thuis. Daar moest ze vaak weggaan onder allerlei weersomstandigheden.

Twee jaar voordat ze bij mij kwam, was ze onder behandeling omdat ze het gebruik van haar linkerarm verloren had. De dokter zei dat er niets aan de hand was met de arm – het lag aan haar gezondheid. Ze moest heel goed verzorgd, en heel warm en droog gehouden worden, want haar bloed bevond zich in een hele slechte toestand, waardoor ze sloom was. Deze gedachte vertroostte me vaak, want ik kon het niet verdragen dat er gedacht zou worden dat ze haar leven verloren had vanwege het verzorgen van mij. Wat heel opmerkelijk was, is het feit dat ik nog een andere nicht had, een nicht van Jane. Velen wilden dat zij bij mij zou komen wonen, maar dat ging voor haar niet door. In weinig tijd ging haar gezondheid op dezelfde wijze achteruit als bij Jane en ze stierf vijf weken voor mijn lieve Jane. De Heere scheen inderdaad duidelijk te spreken in deze zaak.

De Heere nam mijn geliefde op zo’n tedere en zachte wijze weg, dat mijn ziel vaak uitbrak in gezangen van vreugde en lofprijzing, zelfs te midden van bittere doodsangsten. Het verdriet vanwege mijn verlies is nog net zo groot als altijd, omdat ik nog geen geschikt persoon heb gevonden die haar plaats kan innemen. Toch is mijn oog nog steeds op de Heere gevestigd, Die alléén mijn behoeften kent en Die ze ook kan vervullen.

O, hoe trouw heeft de Heere dit woord in haar geval vervuld: ‘Geef, en u zal gegeven worden; een goede, neergedrukte en geschudde en overlopende maat zal men in uw schoot geven; want met dezelfde maat waarmede gijlieden meet, zal ulieden wedergemeten worden.’¹¹⁷ En: ‘Zalig zijn de barmhartigen; want hun zal barmhartigheid geschieden.’¹¹⁸ De liefde en tederheid die ze mij toemat, is haar wedergemeten, want niemand werd beter verzorgd dan zij gedurende haar drie jaar van ziek zijn. Alles wat de liefde kon bedenken, werd gedaan om haar te verlevendigen, maar ze zei: ‘Dit alles is niets. Ik wil dat de Heere des levens mij verzekert dat ik de Zijne ben.’ Deze behoefte werd ook vervuld, op de eigen tijd en wijze van de Heere.

De Heere leidde haar naar lichaam en ziel zo zachtjes, dat het voor allen die haar zagen verbazingwekkend was hoe geduldig en vrolijk ze haar smart droeg. Nooit murmureerde of mopperde ze. Ze had zo’n groot vertrouwen in de Heere voor datgene wat mij betreft, dat toen haar moeder een paar dagen voor haar dood tegen haar zei: ‘Wat zal je tante doen?’ ze antwoordde: ‘O, ze zal geen schade lijden. De Heere zal voor haar zorgen.’ Nadat ze gestorven is, spreekt ze nog vaak tegen me wanneer ongelovige vrees me bijna opslokt. Hoewel ik vaak om haar treur, kan ik me naar ik hoop toch verheugen dat ze is weggeraapt voor kwaad dat komt.¹¹⁹

¹¹⁷ Luk. 6:38.

¹¹⁸ Math. 5:7.

¹¹⁹ Vgl. Jes. 57:1.

Moge de Heere dit kleine getuigenis van Zijn liefde en getrouwheid aan iemand die al haar dagen gebukt ging onder twijfels en vrees, achtervolgen met Zijn zegen, door het te gebruiken tot vertroosting van zulke vreesachtigen. Dat is mijn wens en bede.

Jane Walker.

Islip, 8 maart 1862.

Het volgende komt uit de omslag van de Gospel Standard van november, 1861.

Aan de heer C.

Mijn geliefde vriend,

Het was de wens van mijn vrienden dat ik de bijgevoegde citaten uit de brieven van mijn geliefde niet zou uitwerken. Die zijn aan mij geschreven tijdens de laatste maanden van haar leven. Zij dachten dat ze enige arme, vreesachtige zielen zouden kunnen bemoedigen, die, net als haar, voortkruipen in duisternis en veel vrees, omdat ze geen helder bewijs hebben dat ze van de Geest geboren zijn. Daarom heb ik ze ter inzage naar u gezonden.

Vanaf het eerste gesprek met mij was ik er zeker van dat ik kon zien dat de vreze des Heeren, die het beginsel van wijsheid is, ingeplant was in haar hart en dat ze een van die oprechte zielen was, die zodanig gemaakt waren door God de Heilige Geest. Ze was namelijk altijd bang om te spreken, opdat de mensen niet zouden denken dat ze iemand was die ze niet was, ook al was ze altijd blij wanneer een van het volk des Heeren haar opzocht.

Ze zei nooit iets dat in haar gedachten was, opdat ze niet bedrogen zou worden en ze wanneer ze zou sterven, zou moeten zeggen dat alles bedrog was. Daarom dacht ze dat het maar beter was om niets te zeggen, want ze voelde dat ze niet alleen maar de *naam* van godsdienstig wilde hebben. De eeuwigheid lag voor haar en ze wilde *werkelijkheid* en geen namaak.

Niets deed haar meer verdriet dan wanneer men tot haar sprak alsof het in haar eigen vermogen lag om de vertroosting van het Evangelie aan te nemen, want ze had niet de wens om iets aan te nemen waarvan ze vreesde dat het haar niet toekwam. Ze had reeds lang gevoeld dat het niet de uitwendige vorm van godsdienst was, maar dat de kracht ervan ten nutte kon zijn in het stervensuur. Daarom had ze veel bestrijdingen. Al haar gedachten waren zo bezet met de eeuwigheidszaken, dat ze geen belangstelling toonde voor wat er om haar heen gebeurde. Ze kon uren op de bank liggen met haar gezicht naar de muur gericht, zonder een woord te spreken. Ik geloof dat dit er een bewijs van was dat er een diep werk plaatsvond in haar ziel. Ze was zo teer wat betreft de gevoelens van anderen, dat ze nooit zei dat ze haar vrienden zou verlaten. Ze wist dat de gedachte dat ze ons zou verlaten, hen verdriet zou doen, want we hielden allemaal heel veel van haar. Ze was altijd zo liefdevol en plichtsgetrouw, dat haar geliefde vader, moeder en alle anderen haar heengaan betreuren.

Wanneer ik bedenken wat ik in haar kwijt ben geraakt, dan is mijn hart gereed om te breken van verdriet. Ze was voor mij werkelijk datgene wat Jona's wonderboom voor hem betekende – een beschermster tegen vele smarten, omdat zij net op het moment opgevoed en voorbereid werd toen mijn moeder van mij was weggenomen. Dit nam veel van de bitterheid weg die door haar dood veroorzaakt was, want ik kon duidelijk zien dat mijn nicht door de Heere geschikt en voorbereid was geworden. Hoewel ze zo jong was, scheen ze toch het verstand, de liefde en genegenheid van een moeder te hebben. Nooit scheen ze gelukkig te zijn wanneer ze van mij gescheiden was. Het was haar wens dat ze met mij zou leven en sterven, maar ik zei tegen haar dat ze het beste bij haar moeder kon wonen. En nu is haar bloem verwelkt en is ze bij mij weggegaan, maar niet voor altijd. Deze gedachte verlevendigt me, wetend dat ik naar haar zal gaan, ook al zal ze niet naar mij terugkeren. Hij, Die gegeven heeft, heeft ook het recht om weg

te nemen. Toen ik drie jaar geleden geroepen werd om haar op te geven, en ze terugkeerde naar haar moeder, was de bitterheid van de dood geweken. Dit was werkelijk een bittere beproeving voor me, maar ik was er zeker van dat het tot heerlijkheid van God zou zijn. En ik vertrouw dat dit inderdaad het geval is geweest.

Geloof me, uw dankbare vriendin,

Jane Walker.

Islip, 8 augustus 1861.

De levensbeschrijving

Vanaf de eerste keer dat mijn lieve nicht mij kwam verzorgen, ongeveer zes jaar geleden, betoonde ze altijd grote liefde en genegenheid voor het volk van God dat me te Oxford bezocht, en ook voor degenen die eensgezind met hen waren. Vaak zei ze: 'Zij zijn de ware kinderen van God, want ze zijn niet zoals de vele mensen die het ene zeggen en het andere doen.' Altijd hield ze ervan om hun gesprekken en gebeden te horen, maar ze hield er niet van gezien te worden, opdat ze niet zouden denken dat ze datgene beleed te zijn wat ze in werkelijkheid niet was. ze zei vaak dat ze dacht dat het in de ogen van God heel goddeloos was om te zeggen dat je iets bent, zonder het daadwerkelijk te zijn. Soms sprak ze de volgende woorden: 'Ik wilde wel dat ik zoals u was. Dan zou ik gereed zijn voor de dood, wanneer die ook komt. Ik denk vaak dat ik de twintig niet zal halen.' Dit zei ze toen ze er nog gezond uitzag. Ik zei: 'Je zou wel willen blijven leven, of niet?' 'Nee,' antwoordde ze, 'als ik maar zeker zou zijn van de hemel, dan zou ik nu graag heen willen gaan.' Ik zei: 'Heeft de aarde dan geen aantrekkelijkheid voor je?' 'Nee, niets.' 'Vraag je weleens of de Heere je voor wil bereiden?' Het antwoord was: 'Daar verlang ik naar, boven alle andere dingen.' Maar ze vertelde me niet dat ze er zo bekommerd over was. Ik er werd vaak toe geleid om voor haar te bidden en werd ertoe geleid te hopen dat ze onder diepe indrukken was, ook al kon ik haar slechts de laatste vier maanden van haar leven op papier wat zien vertellen. Als er iemand was die dacht dat ze een kind van God was, zei ze: 'Nee, dat ben ik niet.' Vele keren verzocht ik haar iets over haar werkzaamheden te vertellen, omdat ik het heel graag uit haar eigen mond wilde horen. Ik kon zien dat er heel veel aan de hand was, maar ze was zo bang dat ik het tegen mijn vrienden zou zeggen, waarop ze dan zouden denken dat alles wel goed was, terwijl ze zichzelf alleen maar zou bedriegen. Ze zei: 'Vreselijke gedachte! U en hen te bedriegen.' Toch hoopte ze het me wel een keer te vertellen. Toen ze me niet langer kon bezoeken, was ik gewoon haar te schrijven. Dit is een gedeelte van de eerste brief die ze me gestuurd had:

Mijn geliefde tante,

Het spijt me werkelijk heel erg als u zich door mij zoveel zorgen maakt, maar ik ben altijd bang dat ik iets zeg wat ik niet diepgaand in mijn eigen hart gevoeld heb. Ik voelde altijd een vrees dat de godsdienst mij maar aangepraat zou worden en dat ik, wanneer ik zou sterven, niets meer zou hebben. Lieve tante, hebt u dit ooit ook zo gevoeld? Ik verlang er vaak naar om een van dat gelukkige getal gemaakt te worden, maar ik kan niet zeggen of dat ooit zal gebeuren. Ik twijfel er niet aan dat u voor me bidt en 'een krachtig gebed des rechtvaardigen vermag veel.'¹²⁰ Dat lezen we in de Bijbel.

Het onderstaande is een gedeelte uit haar tweede brief:

Heel erg bedankt voor uw vriendelijke brieven. Ik hoop dat u opnieuw zult schrijven wanneer u daartoe in staat bent. Gedurende de avond dacht ik veel aan datgene wat u zei.

¹²⁰ Jak. 5:16.

Soms denk ik dat uiteindelijk alles goed zal komen met me, maar dan schijnt er iets in me te zeggen: 'Je zult jezelf bedriegen.' En dan is mijn hart zo hard. Liefste tante, denkt u dat er iets goeds ligt in mijn gevoelens, of zijn ze allemaal slechts natuurlijk? Mensen kunnen ver komen met hun belijdenis. Dit werpt zoveel verschrikking in mijn gemoed, wanneer ik eraan denk hoe ver sommigen kunnen komen. Ik denk dat tenzij datgene wat we zeggen uit ons hart komt, het goddeloos is om ook maar een woord uit te brengen. Verbeter toch hetgeen ik verkeerd gezegd heb, omdat ik onwetend ben wat deze dingen betreft. Ik vertel u gewoon alles wat ik voel, maar ik hoop dat u aan niemand laat weten wat ik aan u schrijf.

Ze had een droom waarin ze de Zaligmaker van arme zondaars op haar neer zag kijken met liefde en tederheid. Ze voelde haar hart tot Hem getrokken worden als het enige Voorwerp tot zaligheid van haar ziel, want ze zei dat ze wist dat niemand anders haar ziel van de eeuwige dood kon redden. Ik was erg bemoedigd te zien hoe ernstig ze bezig was met de vraag of het goed met haar zou komen en hoe bevreesd ze was dat ze bedrogen zou worden. Ze zei dat het haar verdriet deed dat ze van veel zaken hoorde die ze deed. Alsof ze behouden kon worden wanneer zij maar wilde, en dat ze [om behouden te worden] het Woord van God naar de letter kon aannemen en ineens gelukkig kon zijn. Te midden van mijn smart vrolijkte het mijn hart op wanneer ik haar zag. Ze reisde met grote snelheid naar het graf en net als de verloren zoon kon ze zich niet voeden met de zwijnendraf. Ze kon niet leven bij brood alleen, maar de Heere had haar hart oprecht gemaakt voor Hem. Ze gevoelde de waarheid van de woorden die Jezus sprak: 'De Geest is het Die levend maakt; het vlees is niet nut. De woorden die Ik tot u spreek, zijn geest en zijn leven.'¹²¹ En daar kwam ze achter, zoals haar woorden duidelijk maken, want behalve wanneer er een Woord met kracht tot haar gesproken werd, zonk ze weg in haar vrees. Ze schrijft:

Ik voel de verschrikkelijke vrees dat ik u en mezelf maar aan het bedriegen ben. O, mijn lieve tante, vaak wenste ik maar dat ik nooit één woord had gezegd. En toch denk ik dat als ik nooit mijn hart voor u geopend zou hebben, ik dan nooit geweten zou hebben dat iemand anders hetzelfde gevoeld heeft. Als ik u niet had, zou ik niet weten wat ik moet beginnen, want ik kon voor niemand anders mijn hart blootleggen en niemand anders vertrouwen. Ik ben er zeker van dat als u iets in mij, in wat ik zeg of voel, tegenkomt wat verkeerd is, u me zult vermanen. Dat maakt u de enige persoon voor wie ik mijn hart kan openen.

Maar denk toch niet dat ik geloof dat u of ikzelf of wie dan ook mijn ziel kan redden, want ik ben me er goed van bewust dat niemand dan de Heere dat kan doen. Ik denk niet dat Hij naar me zal luisteren, want ik voel mezelf zo slecht, dat ik in een hele dag niet één gedachte tot God kan opheffen. Ik ben erg bang dat ik mijn zonden nog nooit zwaar en benauwend op mijn gemoed gelegd heb gekregen. Dit zorgt ervoor dat ik neerslachtig ben, hoewel ik gehoord heb dat sommigen zeer zacht geleid worden. Ik denk niet dat dit mijn geval zou zijn. Ik ben zo ondeugdelijk. Ik heb reeds lang gevoeld dat de wereld voor mij geen glans meer heeft. Waar ik ook naartoe ga om troost te krijgen – er zit een angel in. Maar dit alles merk ik niet op. ... Vandaag ben ik er erg slecht aan toe. Ik had een hele onrustige nacht. Veel dank voor uw vriendelijke brief, ik heb die steeds weer opnieuw gelezen. Dagelijks onderzoek ik mijn eigen hart. Ik zie dat het vol bedrog is en vervuld met alles wat slecht is. Ik voel dat als er iets van mij af zou hangen, ik geheel verloren zou zijn.

¹²¹ Joh. 6:63.

Ik heb de laatste tijd geen woord aan mijn ziel toegepast gekregen en het schijnt alsof mijn hart dood was. Maar ik voelde tijdens het lezen deze middag iets meer. Uw brieven lijken me enige hoop te geven, maar dan komt de oude vrees weer terug. Maar ik ben niet de enige die twijfelt en vreest, want ik geniet erg van de stukken in de Gospel Standard. O, kon ik me maar nederig en zachtmoedig voelen! Soms denk ik dat als de Heere mijn beproeving zou verdubbelen, om zo mijn ziel te behouden, het mij niet zou kunnen schelen wat Hij me zou opleggen. Deze woorden komen vaak in mijn gedachten: 'De HEERE is goed dengenen die Hem verwachten, der ziele die Hem zoekt.'¹²² Ik kon die woorden niet vinden, maar toen ik op een andere dag het kleine boekje opende dat u me stuurde, las ik de woorden weer.

Mijn geliefde tante,

Ik zal weer proberen een paar regels aan u te schrijven, omdat ik weet dat u heel graag wilt weten hoe het met me is. Ik voel me zoveel liefde en vriendelijkheid niet waard. En ik heb werkelijk altijd al gedacht dat u een tweede moeder voor me was, maar later zelfs nog meer. Ik verlang ernaar u te zien, want ik kan niet uitleggen wat ik bedoel met het voelen van benauwdheid over de zonde. Ik zou u heel veel kunnen vertellen als ik bij u zou zijn en ik heb vele dingen die zwaar op mijn gemoed drukken. Soms voel ik een hoop opspringen dat alles uiteindelijk goed zal komen en dat de Heere me er doorheen zal helpen. Maar dan zegt iets me vanbinnen dat ik niet behouden zal worden, want ik heb nooit zo gebeden of de zonden gevoeld als anderen. En dan kom ik in een staat waarin ik me heel ellendig voel, alsof ik dood ben. Ik kan nog geen gedachte aan God wijden en het schijnt alsof het lezen of iets anders mij niets kan schelen. Denkt u dat ik op de rechte weg kan zijn? Ik ben bevreesd dat ik het helemaal verkeerd heb, omdat ik nog nooit gehoord heb van iemand die op zo'n zachte wijze geleid wordt als ik. Als ik het wel goed heb, dan is de Heere heel goed voor mij.

Ik ben werkelijk heel erg verdrietig, omdat ik een slechte nacht gehad heb, maar ik heb enkele gezegende beloften gehad. Een ervan was: 'Maar die den HEERE verwachten, zullen de kracht vernieuwen; zij zullen opvaren met vleugelen, gelijk de arenden, zij zullen lopen en niet moede worden, zij zullen wandelen en niet mat worden.'¹²³ De andere was: 'Veel zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen, maar uit die alle redt hem de HEERE.'¹²⁴ En een andere: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.'¹²⁵

Hierna werd ze heel erg beproefd en verzocht. We laten haar aan het woord aan de hand van een brief die ik een paar dagen later gekregen had:

Liefste tante,

Ik kan u dit keer geen goed nieuws vertellen. Helaas moet ik zeggen dat mijn hart in zodanige toestand is geweest, dat ik bij tijden verzocht werd het allemaal maar op te geven. O mijn lieve tante, moge de Heere Zich over mij ontfermen! Bid voor mij! Ik ben bang dat ik me nog nooit zo gevoeld heb als ik zou moeten. Hebt u tijdens het lezen ooit het gevoel gehad dat het niet kon schelen of u nou wel of niet las? Ik vertelde u de volgende dag niet dat die eerste twee teksten geen blijvende uitwerking in mij hadden. Alleen de laatste had een blijvende uitwerking en dat deed me over mijn toestand nadenken. Ik kan

¹²² Klgld. 3:25.

¹²³ Jes. 40:31.

¹²⁴ Ps. 34:20.

¹²⁵ Joh. 3:3.

niet vertellen wanneer ik voor het eerst onder geestelijke indrukken kwam. Vaak heb ik deze gevoelens gehad: ‘O, zond de Heere maar een woord dat vast in mijn hart genageld bleef zitten!’ En vervolgens heb ik er een dag of twee niet meer aan gedacht. Wat was de oorzaak van die gevoelens? Als ik u niet had om mijn hart te luchten, dan wist ik niet wat ik zou moeten beginnen, want ik kon er niemand anders wat van vertellen. De laatste twee dagen heb ik veel pijn geleden en ik verlang ernaar u te zien, maar ik denk niet dat ik u in deze wereld ooit nog zal zien. Als we elkaar hier nooit meer zullen zien, dan hoop ik dat we in de toekomstige wereld een gelukkige eeuwigheid met elkaar mogen doorbrengen. Maar ik ben vol twijfel en vrees dat ik mezelf zal bedriegen, zodat ik nergens bevrediging in kan hebben. Deze woorden waren veel in mijn hart: ‘En Ik zal de blinden leiden door den weg dien zij niet geweten hebben, Ik zal hen doen treden door de paden die zij niet geweten hebben; Ik zal de duisternis voor hun aangezicht ten licht maken en het kromme tot recht; deze dingen zal Ik hun doen en Ik zal hen niet verlaten.’¹²⁶

Juist toen we de hoop opgaven dat we elkaar weer zouden zien, verbeterde haar toestand weer en was ze in staat om naar mij toe gebracht te worden en drie uur lang naast me te liggen. Ook werd ze in staat gesteld om zonder hoesten te praten, zodat ze haar hart onbelemmerd voor me openlegde. Ze zei dat haar verlangen om mij te zien vervuld was. Ik zei tegen haar dat ik geloofde dat de Heere ook haar andere verlangen zou vervullen en dat we samen de eeuwigheid zouden doorbrengen met het prijzen en aanbidden van de God van ons heil. Maar ze zei met grote vurigheid: ‘Denkt u dat het goed met mij is? Ik ben zo bang dat ik de last van de zonde nog niet zodanig gevoeld heb als ik zou moeten.’ Ik zei: ‘Voel je dat je een zondaar bent die verloren gaat en dat je verloren *moet* gaan, tenzij dat Christus je redt?’ ‘Ja,’ antwoordde ze, ‘Hij is alle hoop die ik heb. Maar hoe komt het dan dat ik merk dat mijn hart in de nacht zo naar de Heere toe getrokken wordt en dat er zulke gezegende woorden in mijn hart komen, die me zo gelukkig maken, dat mijn hoop opgewekt wordt, zodat ik geloof dat alles uiteindelijk goed zal komen – maar dat alles weg is zo snel als ik weer opsta? Nu denk ik dat als ik echt ‘des Heeren’ was, dit geluk wel bij me zou blijven.’ Daarop antwoordde ik haar dat ik haar geen andere troost kon bieden dan dat allen die ten leven gewekt waren, moesten voelen dat ze nog steeds in een ‘lichaam der zonde en des doods’ zijn. Wanneer ze de droevige gevolgen daarvan voelen, zorgt dat ervoor dat zo’n ziel zal roepen tot de Ene, Die machtig is ‘volkomen zalig te maken degenen die door Hem tot God gaan’¹²⁷ en zich aan Hem zal vastklampen. Die Ene is Jezus, Die de Weg, de Waarheid en het leven is.¹²⁸

Ze was er door genade voor bewaard om in grote uitwendige zonden te vallen. Haar geweten kon haar niet beschuldigen van hetgeen waaraan ze niet schuldig stond. Als ze in de duisternis van haar natuurstaat gelaten zou zijn, dan zou ze hebben kunnen denken dat ze geen zonde had, maar ze voelde dat ze een ondeugdelijke zondaar was in de ogen van een heilig God en dat ze met David kon zeggen: ‘Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd, en gedaan wat kwaad is in Uw ogen.’¹²⁹ Jezus stierf voor zondaren. Zondaren die zichzelf niet kunnen redden:

‘Alle gepastheid die Hij vereist,
Is dat je je behoefte aan Hem gevoelt.
Dit geeft Hij je;
Het is de rijzende zonnestraal van de Geest.’

¹²⁶ Jes. 42:16.

¹²⁷ Hebr. 7:25.

¹²⁸ Joh. 14:6.

¹²⁹ Ps. 51:6.

Ze scheen erg verlevendigd te zijn toen ze bij me wegging. Ik geloof dat we beiden wel aanvoelden dat het de laatste keer was dat we elkaar hier zouden ontmoeten. Ik zei haar dat als de Heere het goed geacht had voor ons dat we onze laatste dagen samen op aarde zouden doorbrengen, Hij wel toegelaten had dat het zou gebeuren. Dit was in december. Een dag of twee later schreef ze:

O mijn liefste tante, wat deed mijn hart pijn toen ik u die dag verliet. Wat wenste ik dat we samen konden leven en sterven. Ik heb veel lieve, aardige vrienden, maar zij allen schijnen niets te zijn. Ik heb nog steeds gebrek. Maar het is een zegen dat ik een lieve vader en moeder heb om me op te vrolijken. Ze zijn zo vriendelijk dat ik geen gebrek heb. Maar ik heb zo'n hard en ondankbaar hart. Mijn gemoed voelt zich geheel dood en levenloos.

Het schijnt dat ze die nacht veel vertroosting in haar hart mocht hebben. De volgende dag, nadat ze bij me vertrokken was, zei ze dat ze die nacht dacht: 'Als ik een potlood en papier zou hebben, zou ik heel veel opschrijven, want 's morgens scheen alles weg te zijn.' Daarom maakte ik een klein boekje voor haar en stuurde ik het die avond naar haar op. De volgende dag schreef ze:

Dinsdag. Erg zwak naar het lichaam, maar zeer kalm in mijn hart. Ik kreeg deze woorden met kracht aan mijn hart toegepast: 'Ik heb u verlost met een eeuwige verlossing.'¹³⁰

Dit was alles wat ze in het boek geschreven had. Toen haar geliefde moeder zag dat ze niets meer geschreven had, zei ze tegen haar: 'Lieverd, je hebt niet in je boek geschreven.' Ze zei: 'Nee. Ik ben bang dat ik bedrogen ben! Wat zou het voor mij zijn om al deze dingen op te schrijven als ik verloren zou gaan!' Jane had hierna een lange periode van grote beproeving en verviel bijna tot wanhoop, zoals uit haar eigen woorden zal blijken. Dit is een brief van haar, van 28 december:

Liefste tante,

Ik twijfel en vrees nog steeds wat betreft de vraag of het wel of niet goed met mij is, maar ik vraag de Heere of Hij me op het rechte pad wil brengen als ik verkeerd zit. Ik hoop ook dat Hij dat doen zal. Ik ben in staat gesteld om de Heere te vragen mij genadig te zijn, ook al was ik bij tijden bijna gedwongen om alles op te geven. De laatste avond had ik een meer vertroostende tijd dan toen ik bij u was. Ik kreeg verschillende teksten die me een beetje hoop schenen te geven en toen voelde ik me wat rustiger in mijn hart.

Geliefde tante,

Ik zal proberen wat te schrijven en wil u laten weten dat ik me nu veel slechter voel. Geen tong kan zeggen wat ik geleden heb wat mijn ademhaling betreft. Het voelt alsof ik stof aan het inademen was en ik heb veel bloed opgehoest. Maar als ik bereid zou zijn te sterven, dan zou het me niet kunnen schelen wat ik zou moeten doormaken. Soms voel ik me heel ellendig en op andere momenten weer een beetje opgewekt. Maar ik heb geen zoete belofte – dit is wat ik wil hebben. Maar ach, ik voel zo'n vrees voor de dood! Ik hoop dat de Heere snel voor mij zal opkomen.

De volgende dag kreeg ik een briefje met de volgende woorden:

Hoewel ik nu heel erg moe ben, moet ik toch proberen u te schrijven, want ik heb u wat goed nieuws te vertellen. De laatste avond werden enkele zoete woorden aan mijn ziel toegepast: 'De HEERE is mijn Herder, mij zal niets ontbreken. Hij doet mij nederliggen in grazige weiden; Hij voert mij zachtkens aan zeer stille wateren.'¹³¹ 'De HEERE is goed

¹³⁰ Vgl. Jes. 45:17.

¹³¹ Ps. 23:1, 2.

voor degenen die in oprechtheid wandelen.’¹³² Ik had zó lang geen woord toegepast gekregen, dat ik me nu heel bemoedigd voel.

Een paar dagen hierna schrijft ze: ‘Ik voel nog steeds een gemis, ik kan niet bevredigd zijn.’ Ongeveer een week later zegt ze:

Ik kreeg deze woorden: ‘Denwelken gij niet gezien hebt en nochtans liefhebt; in Denwelken gij nu, hoewel Hem niet ziende, maar gelovende, u verheugt met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde.’¹³³ Ik werd toen in staat gesteld om me in Hem te verheugen. De afgelopen een of twee avonden heb ik me bij tijden heel gelukkig gevoeld.

Als ze een weinig bemoediging had gekregen, werd het altijd beproefd. Ze vreesde dat het niet tot háár gesproken was. Maar de dag erna schreef ze me dat ze een hele slechte, maar ook een zeer vertroostende nacht had gehad. Ze zei: ‘Tante zal wel weten wat ik bedoel.’

Op 31 januari kreeg ik de volgende brief, met de boodschap dat ze te zwak was om nog meer te schrijven, waarom ze de brief de volgende dag zou afsluiten. Ze was echter niet meer in staat hierna nog te schrijven:

Mijn geliefde tante,

Ik zal proberen u een briefje te schrijven, omdat ik weet dat u graag wilt weten hoe het met me gaat. Ik heb enkele gelukkige momenten gehad sinds de laatste keer dat ik u schreef, maar ook enkele angstige momenten. Soms denk ik dat alles uiteindelijk goed met me zal zijn en dat de Heere me weer zal zeggen dat Hij me liefheeft en al mijn zonden vergeven heeft. Maar daarna vrees ik weer dat Hij me niet zal horen. Uw laatste lange brief bemoedigde me heel erg. Ik kon zien dat ik te veel op mezelf mijn vertrouwen stelde in plaats van op Jezus. Vanaf toen werd ik in staat gesteld om door het dierbare geloof mijn vertrouwen op Hem alleen te stellen tot zaligheid.

Dit waren de laatste woorden die ze schreef en ze heeft dus nooit afgemaakt wat ze nog dacht te schrijven. Maar elke dag liet ze me weten dat haar hoop helderder werd. Het artikel van John Rusk dat in de Gospel Standard stond over de woorden ‘O, alle gij dorstigen’, was zeer aangenaam voor haar dorstige ziel. Ik schreef haar terug nadat ik haar bovengenoemde brief ontvangen had. Nadat ik de brief afgerond had, voelde ik dat het de laatste brief was die ik haar geschreven had. Omdat ik echter vaak misleid ben geweest door valse indrukken, probeerde ik te denken dat de gedachte vals was. Maar toen ik de brief aan haar zus meegaf zodat ze die bij haar kon afleveren, zei ik: ‘Dit zal de laatste zijn.’ Toen mijn vrienden me op zondag kwamen bezoeken, voelde het alsof ik hen moest zeggen dat dit ook zo was en dat ze haar moesten opzoeken. Dat deden ze soms ook wel, maar ze kreeg altijd hoestbuien als ze probeerde te spreken, omdat ze zo zwak geworden was. Ik was bang om hun te vragen haar op te zoeken, want de vermoeidheid die veroorzaakt zou worden als ze overeind gezet werd, was bijna meer dan ze aankon, ook al was ze daadwerkelijk al uit bed gehaald, naar beneden gebracht en daar tot het einde toe gehouden. Ze leek niet in staat te zijn om ook maar iemand op bezoek te hebben toen ze beneden was. Het schijnt dat ze die dag erg teleurgesteld was bij de gedachte dat een van mijn christelijke vrienden die ze liefhad haar niet op kwam zoeken. Na een hele dag gewacht te hebben, zei ze tegen haar geliefde moeder: ‘Ik zou wel willen dat de heer W. me kwam opzoeken.’ Haar moeder zei: ‘Je moet eerst op het bed getild worden, anders zal je niet in staat zijn met hem te praten als hij komt,’ en ze haalde haar over om dit uit te stellen tot woensdagavond. Dit deed ze met veel tegenzin. Het scheen echter een handvat te zijn om door de satan gebruikt te worden, want die avond kwam ze in de diepte terecht. Op maandagmorgen

¹³² Ps. 84:12, Eng. vert.

¹³³ 1 Petr. 1:8.

had ze een zeer vreselijk gevecht met de vijand van de zaligheid van haar ziel. Ze hield het zo lang mogelijk voor haarzelf, maar zei uiteindelijk tegen haar moeder dat ze verloren zou zijn. Haar moeder zei: 'Nee hoor, liefste. Je zult niet verloren gaan.' Maar ze zei: 'Ik zal wél verloren gaan' en smeekte of haar moeder om naar mij toe te gaan om me vertellen hoe ze zich voelde. Maar haar moeder was bang om haar achter te laten en zei: 'Honger en dorst je naar Jezus?' 'Ja,' antwoordde ze, 'als ik ooit ergens naar gehongerd en gedorst heb, dan doe ik dat naar Hem en als ik ooit iemand liefgehad heb, dan heb ik Zijn volk lief.' Na een zeer zware strijd zei ze: 'Als ik verloren ga, dan zal ik me vastklampend aan Jezus verloren gaan.' Hierna werd ze wat kalmer. De volgende avond liet ze me weten dat ze heel kortademig was en dat het voelde alsof elke ademhaling haar laatste zou kunnen zijn. Het was echter de beste dag die ze ooit gehad had. Haar zus moest bij haar zitten omdat haar moeder het heel druk had en niet beseftte dat het haar laatste dag in dit tranendal was. Op aangename toon riep Jane de woorden uit: "Loof den HEERE, mijn ziel, en al wat binnen in mij is, Zijn heiligen Naam."¹³⁴ O, mijn dierbare Jezus! Wat is al mijn lijden in vergelijking met wat Hij voor mij leed?' haar zus las haar voor uit de Schrift en ze zei: 'O, wat een zoete en schitterende woorden. Ik ben nog nooit zulke woorden tegengekomen, ook al heb ik heel veel in de Bijbel gelezen. Ze zijn leven en kracht voor mijn ziel door de levendmakende beïnvloeding van de Heilige Geest.'

Ik hoef niet te zeggen dat mijn ziel zich inderdaad verheugde in God mijn Zaligmaker voor de liefde en ontferming die bewezen werd aan een bloedverwant die mij zo lief is. Zelfs als ze mijn eigen kind zou zijn, zou ik haar niet meer kunnen liefhebben. Ik heb haar altijd gezegd dat ik haar wel zou kunnen overgeven als ik haar maar kon horen zeggen: 'Jezus is mijne en ik ben Zijne.'

Tegen haar vrienden zei Jane niets over hoe ziek ze zich voelde, zodat ze helemaal niet door hadden dat haar einde zo nabij was. Die avond zat ze nog later overeind dan gewoonlijk, maar rond vijf uur de volgende morgen, 6 februari, zei ze: 'Moeder, ik sterf!' Haar moeder kon het niet geloven, omdat ze geen verandering aan haar gezicht zag. Ze zei opnieuw: 'Ik sterf. Betsey, vertel tegen tante dat ik sterf en dat ik naar mijn lieve Jezus ga.' Haar moeder zei: 'Je wilt haar toch niet wakker maken, lieverd?' 'Jawel,' zei ze met een luide stem, 'vertel haar dat ik stervende ben en dat ik naar mijn lieve Jezus ga, want dat zou ze graag willen weten.' Ze voegde eraan toe: 'Laat niemand bij me zijn dan degenen die de Heere liefhebben.' Ze citeerde de volgende woorden:

'Ik heb U nodig, dierbare Jezus; ik hoop U spoedig te zien,
Met de regenboog omringd, en gezeten op Uw troon.
Daar, zal mijn vreugde altijd zijn, met Uw door bloed gekochte kinderen,
Om Uw lofzangen te zingen, Jezus, en op U, mijn Heere, te staren.'

Jane zei tegen de anderen dat ze niet moesten huilen en zei allen tot ziens. Dit alles zo kalm en rustig alsof ze een reis van slechts enkele dagen maakte. Ze sprak iedereen aan en zei: 'Zoek de HEERE terwijl Hij te vinden is.'¹³⁵ Tegen haar vader zei ze: 'Zie eens wat het bloed van Jezus voor mij gedaan heeft.' Maar ze was te uitgeput om veel te zeggen. Op het moment dat haar oom binnenkwam, die ze de dag ervoor heel graag nog had willen zien, glom haar gezicht van vreugde. Met grote vurigheid zei ze: 'O oom, ik ben blij dat u gekomen bent. Ik wilde u nog zien. Ik ga naar Jezus. Kom, Heere Jezus, kom haastelijk.'¹³⁶ Kort daarna zei ze nog: 'Ze zijn gekomen!' En ze keek naar boven. Ze bleef tot het laatste toe bij bewustzijn en bleef de hand

¹³⁴ Ps. 103:1.

¹³⁵ Jes. 55.

¹³⁶ Zie Openb. 22.

van haar oom indrukken, die ze in haar eigen hand gelegd had. Hij citeerde voor haar verschillende teksten, zoals 'Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw overwinning? (..) Maar Gode zij dank, Die ons de overwinning geeft door onzen Heere Jezus Christus'¹³⁷ en vele andere teksten, waarvan hij haar vroeg of ze die in haarzelf kon gevoelen. Met al de kracht van haar ziel zei ze: 'O ja!' En toen viel haar stem weg.

Zo stierf mijn geliefde nicht rond 7 uur, op 6 februari 1861, 21 jaar en 10 maanden oud. De laatste strijd was kort en duurde slechts ongeveer twee uur. Al die tijd was ze kalm en rustig en had ze tijdens haar drie jaren van beproeving haar lijden met grote standvastigheid en met zeer veel lijdzaamheid en onderwerping gedragen. Ze was heel erg dankbaar voor alles wat voor haar gedaan werd, ook al zei ze dat ze ongeduldig en ondankbaar was. Niemand anders kon dat van haar zeggen, want ze was een voorbeeld voor allen die lijden moeten ondergaan.

¹³⁷ 1 Kor. 15:55, 57.

BIJLAGE

**Een kort verslag van Gods soevereine
wonder - werkende genade in het
leven van onze geliefde vrouw
Trina Sweetman
Ca 1933 - 1992**

Uit het Engels vertaald

Drukkerij & Uitgeverij "CEDEE"
Bellamystraat 52. 2985 BB Ridderkerk

Van de vertaler:

Dit verslag van het werk des Heeren in het leven en bij het sterven van Mevr. Trina Sweetman kregen we in de zomer van 1993 onder de ogen.

Het is niet de bedoeling geweest van de schrijver (haar man) om het te publiceren.

Toch kregen we zijn toestemming daarvoor; alsook om het in de Nederlandse taal te mogen verspreiden. Zegene de Heere het aan veler harten.

Van de schrijver:

Het schrijven van dit verslag heb ik geruime tijd uitgesteld, hoofdzakelijk omdat we altijd vrezen dat de mens verheerlijkt wordt en Gods eer en heerlijkheid op de achtergrond geplaatst.

We wensen onze geliefde vrouw niet te vereren of te verheerlijken. Zelf zou ze gezegd hebben: "Laat mij er alstublieft buiten." De reden waarom we een verlangen hebben dit te doen is hoofdzakelijk om te laten zien dat zelfs in deze donkere tijden (en ze zijn waarlijk donker), de Heere gisteren en heden en tot in der eeuwigheid Dezelfde blijft.

De weg waarin de Heere in onze geliefde vrouw gewerkt heeft, vooral in de laatste twee jaar van haar leven, was niet alleen opmerkelijk, maar ook zo duidelijk en Schriftuurlijk. Ze werd in zulk een duidelijke Schriftuurlijke wijze geleid. Dikwijls was ik jaloers op haar, maar ook overdacht ik hoe dikwijls ik van zulke getuigenissen gelezen heb van degenen die al jaren weg zijn.

Zoals gezegd, ik voel dit te moeten schrijven hoofdzakelijk tot Gods eer en verheerlijking, maar ook voor mijn kinderen en kleinkinderen en die nog geboren moeten worden. De Heere heeft Zelf in Zijn Woord bevolen dat de vaders het de kinderen zouden vertellen. Wie weet zou het gebruikt kunnen worden om een heilige jaloersheid te verwekken om de Heere te zoeken, daar Hij zegt: "Heden zo gij Mijn stem hoort."

(Ook weten we niet hoelang we nog hier zijn om onze kinderen te vertellen van de opmerkelijke weg waarin de Heere haar geleid heeft naar die stad der inwoning).

Mijn geliefde vrouw is in haar jonge jaren grootgebracht door zeer liefhebbende ouders. Ze was echter grootgebracht in een leer van veronderstelde wedergeboorte en sinds haar jeugd meende

ze geboren te zijn in het verbond. Later heeft ze moeten leren dat om in het verbond gebracht te worden alleen het werk is van een Drieënig God door een nieuwe geboorte of wedergeboorte en niet omdat we in de kerk geboren zijn of uit gelovige ouders. We willen er niet over uitweiden hoe ze er toe gekomen is de ware leer naar Gods Woord te omhelzen, hoofdzakelijk omdat ik haar familie niet wil kwetsen, die altijd zeer goed voor me geweest is. Maar er was waarlijk een tijd van diepe beproeving, toen ze haar eigen kerk had verlaten en zich voegde bij de kerk waar ze voelde dat de waarheid gepredikt werd. Ze voelde niet alleen dat de waarheid was naar Gods Woord, maar ze heeft ook die Waarheid leren beminnen.

Kort nadat ze zich aansloot bij de Gereformeerde Gemeenten (1958) kreeg ze waarlijk te zien dat ze buiten het verbond stond. Zelfs voor ze zich aansloot, terwijl ze nog naar de Geref. kerk ging, heb ik haar tegen haar predikant horen verklaren waarom ze niet langer aan het Avondmaal kon gaan. Op een duidelijke wijze verklaarde ze het verschil tussen kerkelijk recht en een Goddelijk recht. Hij luisterde met aandacht en moest toegeven, dat hij er niets tegen in kon brengen en zag duidelijk dat ze zich moest voegen daar, waar ze in haar hart voelde, dat de waarheid gepredikt werd. Ik heb die man daar altijd om gerespecteerd.

Maar, om terug te gaan tot de tijd dat de Heere haar er buiten plaatste, dit was onder Ds. J. van Zweden, onder een preek over Ruth's aren lezen op het veld van Boaz. Daar kreeg ze te zien het geluk dergenen die mogen verkeren onder de vleugelen van de God van Israël, maar het was niet voor haar. Ze kreeg in te leven zondaar te zijn, zonder God in de wereld en vervreemd van het burgerschap Israëls. Ik heb toen gevoeld dat al haar vleselijke godsdienst van onder haar weggenomen werd. Ze werd waarlijk, gelijk Rachab, geplaatst buiten het leger. Gedurende vele jaren heeft ze geworsteld met die zware verantwoordelijkheid, dat ze nu niet alleen onder de waarheid gebracht was, maar ook in enige mate haar ongelukkige staat had leren kennen, maar dat ze daar nu niet mee kon leven of sterven.

Het was een worstelen waar weinigen van wisten, maar van één ding zijn we verzekerd: het was gekend bij de God van Israël.

In de zomer van 1977 werd ze gewaar dat ze een grote tumor had. Toen ze dat nieuws te horen kreeg, zei ze: "Het is alsof ik mijn doodvonnis ontvangen heb." Ze is toen ook dicht bij de dood gebracht, want het duurde zo lang voordat de diagnose vastgesteld kon worden. Met de dag werd ze minder en toen ze uitvonden, wat ze mankeerde, was ze zó verzwakt, dat het een wonder was dat ze de operatie overleefde waarin een nier en de tumor verwijderd werd die zo groot was als een voetbal.

Kort voor de operatie kwam op een nacht de Heere duidelijk tot haar. Het was of ze met een hoorbare stem de woorden hoorde: "bereid uw huis want gij zult sterven en niet leven." Wenende maakte ze me wakker en vertelde het mij. Uit angst der ziel riep ze uit: "O, ik moet sterven en ik kan niet sterven. Ik zie dat ik mijn huis bereiden moet en ik kan het niet!" Ik probeerde haar te vertroosten door er op te wijzen dat het nog een weldaad was dat de Heere nog tot haar sprak en haar nog bezocht, zoals Hij bij Hiskia gedaan had, die ook dezelfde woorden kreeg, maar dat hem nog uitstel gegeven was. Ik zei haar: "De Heere had je af kunnen snijden zonder een woord te spreken." Daar stemde ze mee in, maar ze riep uit dat zij een vreemdeling was van het aandeel van Hiskia. In die tijd ging ze door zware beproevingen naar ziel en lichaam, maar de Heere heeft haar doorgeholpen in een wonderlijke weg. Ze mocht weer genezen op een opmerkelijke manier en na enige tijd mocht ze weer in - en uitgaan als tevoren. De doktoren meenden alle kanker verwijderd te hebben en adviseerden zelfs geen verdere kuren, daar ze zeker waren dat ze alles weggenomen hadden.

Het was ongeveer 2 of 3 jaar later, op een tijd dat ze goede gezondheid mocht genieten, dat ze tot me zei: "Barney, die hele geschiedenis van Hiskia ligt zo krachtig op mijn hart, ik geloof niet dat ik ooit de 15 jaren overleven zal die hem gegeven zijn. O, hoe zeer heb ik datzelfde deel nodig dat hem gegeven werd."

Kort hiervoor kwamen de woorden van Psalm 25: 14 met zoetheid en verlangen tot haar ziel: "De verborgenheid des Heeren is voor degenen, die Hem vrezen; en Zijn verbond om hun die bekend te maken."

"O", riep ze uit, "dat Hij me die verborgenheden zou willen bekend maken."

Op zondagavond, als we naar bed gingen, vond ik haar dikwijls wenende en klagende dat alweer een zondag voorbij was. Ze kon wel instemmen met wat ze hoorde, maar zoals ze zelf zei: "Ik bevind me nog steeds een vreemdeling en buitenstaander van die gezegende wegen."

Om kort te zijn: het was dertien jaar na haar nieroperatie dat haar lichaam weer achteruit begon te gaan. Toen vonden ze weer een groot gezwel op de plaats van de nier, maar nu was het vertakt naar drie andere plaatsen. Nu waren we in een dilemma, want ze had nu nierkanker, waar ze geen bepaalde behandeling voor hebben.

Direct werd ik indachtig aan hetgeen ze me verteld had: niet te denken de 15 jaar te overschrijden. Zelf zei ze: "Het ziet er zelfs niet naar uit dat ik gespaard zal worden tot de 15 jaar aanbreken."

Net voordat ze dit bericht ontving waren er tijden dat ik waarlijk mocht geloven dat de Heere in haar werkte en nog in haar zou doorbreken. Ik herinner me een zondagavond na kerktijd dat ze op een goede plaats mocht verkeren. Ik was jaloers op haar. Voordat ik haar zag had ze met één van Gods volk gesproken, en hij zei ook jaloers op haar te zijn.

In de auto gekomen, zag ik dat ze erg onder de indruk was. "O", zei ze, "toen ik de regels zong van Ps. 98 'Hij komt, Hij komt om d' aarde te richten, de wereld in gerechtigheid', wat heb ik toen gezien dat Zijn oordelen rechtvaardig zijn. O zo rechtvaardig. En als Hij me voor eeuwig zou verstoten, is Hij rechtvaardig en recht." Hoe mocht ze toen buigen onder het recht Gods. Zoals gezegd, ze was op een plaats waar ik jaloers op was.

Echter, niet lang hierna ontvingen we de tijding dat de kanker overal verspreid was. Het was een slag die we nooit zullen vergeten, want toen beseften we dat we ze spoedig zouden moeten afstaan. Vanzelf wisten we niet hoe lang het zou duren.

Ik herinner me een keer dat onze predikant, Ds. V. haar in die tijd kwam bezoeken. Proberend haar wat uit te horen, zei hij: "Trina, de Heere is een barmhartig God." "Ja", zei ze, "maar Hij is ook een rechtvaardig God en nu moeten we daar gebracht worden om onder dat recht te buigen." Hij vroeg of er ooit een plaats geweest was, dat ze daar verkeerd had. Ze antwoordde "ja" en als ze zich niet bedroog, dat ze ook dat recht had leren lief-krijgen. Toen vroeg hij waarom ze dat recht kon liefhebben. Toen zei ze op een kinderlijke wijze, wat ik nooit vergeten zal: "Als er geen recht was, zou er ook geen genade zijn."

Ze moest echter door vele diepe wegen. Eerst scheen niemand haar te kunnen helpen en met de dag zagen we haar achteruit gaan. Maar zelf was ze dikwijls bijzonder onderworpen aan 's Heeren weg. Het was opvallend om het te aanschouwen. Zelf wist ik dikwijls niet waar ik het zoeken moest en zei dat ook tegen haar. Toen zei ze een keer tegen me: "Elke deur om hulp schijnt voor me gesloten te worden, maar de deur naar Boven is nog open."

Kort hierna was er een ziekenhuis, de "National Institute of Health" in Maryland, dat aanbood om haar geval te proberen. Ze besloten om het grootste gezwel weg te nemen en zouden dan een nieuwe behandeling uitproberen.

We hebben dit altijd gezien als een bijzondere voorzienigheid Gods, want we zagen haar zo snel achteruit gaan dat ze later zeiden: als ze niet ingegrepen hadden, had ze niet langer dan 2 weken

kunnen leven. Haar milt was op het punt om te bersten, wat onmiddellijk haar einde betekend zou hebben. Vóór de operatie, ook al waren wij en de doktoren bang dat ze er niet door zou komen, werd haar gegeven te mogen pleiten op Ps.119: 41: En dat mij Uwe goedertierenheden overkomen, o Heere, Uw heil naar Uwe toezegging. Nooit zal ik vergeten hoe kalm ze zich stelde onder de operatie. De avond ervoor stonden vijf doktoren al de moeilijkheden op te sommen die ze verwachtten en hoe ernstig het was; dat het ook geen genezing betekende, maar dat het de enige mogelijkheid was om haar leven te redden.

Zeer rustig sprak ze tot hen: "Dokters, ik zie jullie allen hier voor me staan en ik mag de Heere erkennen dat Hij mensen bedeed heeft niet alleen met wijsheid, maar ook met de genegenheid om anderen te helpen. Maar Hij is de grote Medicijnmeester, Die voor een goede uitkomst uw handen zal moeten besturen. En moge Hij u de hulp en de krachten geven."

De hoofddokter bedankte haar en ik kon zien dat hij bewogen was over hetgeen hij gehoord had en hij erkende Gods hulp nodig te hebben. Het was een zeer plechtig en ernstig ogenblik hetwelk ik en de kinderen die bij me waren nooit zullen vergeten.

Zelf mocht ik die avond in mijn motel ook opening hebben in mijn gebed in de woorden: "naar Uw toezegging." Ik mocht geloven dat de Heere het wél zou maken met haar ziel, ook al zou het niet goed gaan naar het lichaam. Duidelijk mocht ik zien dat het niet ging om haar of iemand anders, maar om de toezegging van Zijn Woord, tot Zijn eer en verheerlijking. Ook wil ik hier meedelen dat een geliefde vriend en ook onze predikant, beiden toen ze hoorden hoe ernstig het was, de woorden ontvingen: "Deze ziekte is niet tot de dood, maar tot verheerlijking Gods." We beseften echter wel dat dit tweërlei uitkomst zou kunnen betekenen.

De Heere schonk haar een opmerkelijk herstel en nu zag het er naar uit, dat we ze nog een poosje bij ons mochten houden. Haar werd nog ruim anderhalf jaar verleend en in die tijd heeft de Heere haar bijzonder willen gedenken. Het was in die tijd zeer duister voor haar ziel. Al had ze enige bemoedigingen gehad, toch voelde ze zich als een vreemdeling en bijwoner van het huis Israëls.

Geliefde kinderen en kleinkinderen, hier moet ik jullie waarschuwen om nooit de Heere vooruit te lopen. Daar was je moeder en grootmoeder een duidelijk voorbeeld van. Haar gehele leven is ze een bedelaar aan de poort gebleven en werd er voor bewaard om vooruit te lopen. Nooit kon ze zichzelf de beloften toe-eigenen, maar mocht ze wachten tot de Heere ze Zelf toepaste. De Heere Zelf mocht haar er in plaatsen, zoals Hij Zelf zegt in Zijn woord: "die niet ingaat door de deur in de stal der schapen, maar van elders inklimt, die is een dief en moordenaar."

Ook hebben we altijd opgemerkt in het leven van onze geliefde vrouw, wat ook altijd gezien wordt in het ware werk des Heeren in het hart van een zondaar, dat Hij altijd plaats maakt voor Zijn werk. Hij ontledigt altijd voordat Hij wat gaat schenken.

Terwijl ze in deze gestalte verkeerde, in haar hopeloze toestand voor haar ziel, belde Ds. V. Hij bezocht haar dikwijls, maar kon deze keer niet komen. Dikwijls mocht ze haar hart voor hem uitstorten. Hij wist hoe bang ze was om te sterven, daar ze zich voelde als een vreemdeling van het werk der genade.

Deze keer wees hij haar op Jesaja 56, hetwelk spreekt over vreemdelingen, maar wees haar in het bijzonder op vers 8: "De Heere Heere, Die de verdrevenen Israëls vergadert, spreekt: Ik zal tot Hem nog meer vergaderen, nevens degenen die tot Hem vergaderd zijn." Ze las het voor zichzelf, maar ontving er weinig of geen troost van. Toch lieten de woorden haar niet los.

Het was, meen ik, de volgende morgen dat de Heere Zelf diezelfde woorden met kracht en zoetigheid tot haar ziel sprak. In het bijzonder de woorden: "Ik zal tot Hem nog meer (in het Engels: nog anderen) vergaderen, nevens degenen die tot Hem vergaderd zijn." Op hetzelfde

moment werd ze bepaald bij Joh. 10:16: "Ik heb nog andere schapen die van deze stal niet zijn, deze moet Ik ook toebrengen; en zij zullen Mijne stem horen en het zal worden één kudde en één Herder."

Toen ik 's middags thuis kwam en ze me dit vertelde, hebben we samen zitten wenen. Hier werd waarlijk voor haar een deur der hoop ontsloten in het dal van Achor. Ze mocht zeggen dat de Heere haar had laten zien dat er nu plaats was voor die vreemdelingen en verdrevenen en dat zou worden één kudde en één Herder. O, het is onmogelijk op papier uit te drukken wat er op zulke tijden omgaat in het hart. Echter, ze moest ook ervaren dat keer op keer de zondaar er buiten gezet wordt. Het belooft de Heere Zijn volk bedelaars te laten blijven.

De eerste keer dat het Avondmaal was na het bovenvermelde, had ze veel strijd. Dikwijls zei ze tegen me: "Wat baat het ons als de hele wereld zou geloven dat we één Zijner schapen zijn, als Hij er Zelf niet van af weet!" Het was wel opvallend te zien dat iemand die opgevoed was in een leer waar men na belijdenis doen verwacht werd deel te nemen aan het Avondmaal, dat ze er nu zo'n strijd mee had. Nadat ze haar vorige kerk had verlaten, had ze vanzelf vele jaren er niet aan deel genomen. Maar nu de Heere doorgebroken was, lag er wel de begeerte, maar niet de vrijmoedigheid. Gedurende een paar maanden tobde ze zo voort, naar ziel en lichaam zeer bedrukt.

Toen de tijd van het volgende Avondmaal aanbrak beliefdde het de Heere voor haar ziel door te breken in de voorbereidingspreek. Onze predikant stond op het punt te eindigen, toen hij zei: "Ik moet besluiten met de tekst die plotseling voor mijn aandacht komt: "Hoor, o dochter, en zie, en neig uw oor: en vergeet uw volk en uws vaders huis; zo zal de Koning lust hebben aan uwe schoonheid." Toen ik haar zag na de dienst werd het me in de auto al gauw duidelijk waarom de Heere die woorden in zijn hart gelegd had. "Het was", zei ze, "alsof de Heere Zelf die woorden sprak tot mijn hart."

De hele week was ze er mee werkzaam, vooral de woorden: "Hoor, o dochter." Toen het de volgende zondag bediening was, kwam de Heere weer met die woorden en moest ze voor het eerst na vele jaren er aan deelnemen. Het was voor haar en voor ons een bijzondere tijd.

Ik herinner me, toen we die avond na de bediening met enkele vrienden in de pastorie waren, dat de dominee haar vroeg hoe het aan de Tafel geweest was. Hij zei, dat het niet zijn gewoonte was iemand na de eerste keer direct aan te spreken zonder een voorafgaand persoonlijk gesprek. "Maar", zei hij: "we hebben elkaar al genoeg gesproken, Trina, en daarom heb ik vrijmoedigheid het te vragen."

Toen vertelde ze hem van haar strijd. "Maar", zei ze, "ik moest gaan en ging met de woorden "kom ik om , dan kom ik om, maar laat me dan omkomen aan Zijn doorboorde voeten." Toen ik haar hoorde zeggen "aan Zijn doorboorde voeten", voelde ik dat ze ook een blik had mogen hebben van Zijn lijdende en stervende liefde, anders had ze dat niet gezegd.

Ik kende haar te goed dan te denken dat ze iets zou zeggen wat de Heere haar niet had laten zien. Daar was ze te eenvoudig en te kinderlijk voor. Nooit probeerde ze op iemand indruk te maken. Na het sluiten van de bijeenkomst verzocht de dominee haar een psalm op te geven. Ze liet zingen ps. 68:10. De laatste regels kwamen ons in de gedachten, de morgen na haar heengaan:

*Hij kan en wil en zal in nood,
Zelfs bij het naad'ren van den dood,
Volkomen uitkomst geven.*

Een paar weken hierna werd ze voor haar ziel weer in de diepte gebracht. Lichamelijk was ze toen bijzonder goed. Op een dag was ze bijzonder werkzaam in het gebed, vooral voor Gods kerk, welke zaak zwaar op haar drukte. Ze hoorde vele dingen die haar zeer verontrustten en in

grote zorg worstelde ze er mee of de Heere toch Zijn waarheid zou mogen bewaren voor de komende generaties. Terwijl ze hiermee worstelde in het gebed sprak de Heere met kracht: "Ik zal zijn, die Ik zijn zal." Een paar dagen later vertelde ze me 's avonds, dat, terwijl ze op haar knieën had gelegen voor het naar bed gaan, ze zoveel te zien gekregen had van Zijn majesteit en heerlijkheid, dat ze geen woord uitbrengen kon. Ze lag daar als een hulpeloze zondaar, duidelijk ziende dat niemand voor dat Heilig Wezen kan bestaan buiten Christus. In diezelfde nacht, ongeveer om drie uur, terwijl ze al die zaken lag te overdenken, sprak de Heere met kracht: "dewijl Hij uw Heere is, zo buig u voor Hem neder." Het drong heel niet tot haar door waar het in de Bijbel staat, en besepte niet dat het het vervolg is van Ps. 45, "Hoor, o, dochter." Ze zei: "de Heere kwam tweemaal zó krachtig, alsof er een duidelijk hoorbare stem in de kamer was." Voor een paar uur verkeerde ze daarin, totdat ze mij eindelijk om ongeveer 6 uur wakte, omdat ze zich niet langer kon bedwingen. Ze was zó vol, dat ze er iets van moest vertellen, hoe de Heere zo persoonlijk aan haar was verschenen. O, wat was ik jaloers op haar. "O", zei ze, "wat wenste ik dat het vanmorgen kerk mocht zijn, zodat ik op kon gaan tot Gods huis." Maar ik zei haar, toen ik hoorde wat de Heere aan haar gedaan had, dat het Kerk wás.

Niet lang hierna begon ze achteruit te gaan. De kanker was nu verspreid naar haar longen en gebeente. Dikwijls was ze in lichamelijke zorg en nood, maar klaagde nooit. Gedurig zei ze, hoe ze hoopte steeds onderworpen te mogen zijn aan Zijn wil en weg, maar wij mochten de blijken daarvan gedurig in haar waarnemen.

Al spoedig hierna moest ze opgenomen worden in Morristown Hospita] om een gedeelte van haar long te verwijderen. Enige tijd hiervoor was ze ontslagen van eerder genoemde inrichting in Maryland omdat, hoewel de operatie gebruikt was tot verlenging van haar leven, ze de behandelingen niet kon verdragen. Gedurende zulk een behandeling had ze een hartstilstand gehad, waar ze bijna in gebleven was. Men verwees haar daarna naar onze plaatselijke dokter om nog naar vermogen haar te helpen. Toen bleek dat de bovenste kwabbe van haar long ontstoken was. Dus moest noodzakelijk een groot gedeelte van haar long weggenomen worden. Ook had ze grote moeilijkheden met ademen, veroorzaakt door knobbeltjes in de luchtpijpen. De operatie zou vier uur duren, maar nam bijna acht uren in beslag. De Heere alleen weet hoe ze in zulk een zwakke conditie daar doorgekomen is. Na de operatie kwam ze aan een respirator. Ik was er vroeg de volgende morgen; want toen ik te middernacht weggegaan was, was ze nog niet bijgekomen.

Ze had nog een kap over haar hoofd, maar was nu wel wakker. Toen ze me zag, rolden de tranen over haar wangen. Ze kon vanzelf niet praten, maar ze wees naar een pen en naar een stuk karton van een doos. Ik begreep dat ze iets wilde schrijven. Zeer beverig en moeilijk om te ontcijferen schreef ze: "Wat is de Heere goed." Ik weet niet waar dat stuk papier gebleven is, maar heb later dikwijls gedacht: wat een zegen als iemand onder lijden en pijnen gegeven wordt over eigen lijden heen te zien op Zijn goeddoende hand en het mag zien als de moordenaar aan het kruis, die zei: "wij ontvangen straf, waardig hetgeen wij gedaan hebben." Een goed uur later mocht ze van de respirator af en werd de kap verwijderd. Toen kon ze een weinig fluisteren. Ze vroeg of ik haar lippen nat wilde maken. Fluisterend en onder tranen zei ze toen: "Mijn lippen kun je nog nat maken met water. Hij vroeg om water en ze gaven Hem edik. O, wat heeft Hij geleden en dat voor zulken." Ik vroeg haar of ze geloofde dat Hij voor haar persoonlijk had geleden. "O," weende ze: "dat hoop ik, dat hoop ik."

Weer dacht ik, wat wonder werkende genade is dat, om in het diepste lijden van zichzelf af te zien om te mogen blikken in Zijn lijden. O, die soevereine, wonder werkende genade! Wie kan het bevatten? Voorzeker is het geen vrucht van onze akker. O, kinderen, terwijl ik dit schrijf, is

het mijn verzuchting dat alles wat jullie gezien en gehoord hebben (en ik sluit mezelf daar bij in) nooit tegen ons zal getuigen!

Zelf worstelde ik dikwijls, of ze nog een weinig voor ons gespaard mocht blijven. Ik herinner me een keer, dat het er zeer donker uitzag dat ze niet meer thuis zou komen, dat ik uitriep: "Heere, als Gij ze tot U wilt nemen, dan kan ik haar missen." Maar o, wat heb ik in een diepe weg moeten leren dat toen de Heere duidelijk blijken ging geven dat Hij haar tot Zichzelf zou gaan nemen, ik haar toch niet los kon laten.

Hierna werd haar nog vergund om weer thuis te komen, maar ze bleef zeer zwak. Maar het was altijd verbazend om te zien dat, hoe zwak ze ook was door de week, ze toch dikwijls er in slaagde om naar Gods huis te gaan, soms zelfs wel tweemaal.

Eens, toen ik 's morgens naar mijn werk ging, was ze zeer bedrukt naar de geest. Ze verklaarde spoedig te moeten sterven en niet te kunnen. Ze zei zo dikwijls: "Daar moet wat plaats vinden, maar daar kunnen we nog niet mee sterven. We moeten sterven als een arme zondaar."

Die morgen, ziende dat ze zo in de nood liep, vroeg ik haar of ik maar liever thuis zou blijven, wat ik dikwijls deed. "Neen", zei ze, "ik heb behoefte om alleen te zijn." Ik stemde hierin toe, maar ging wel met de middag naar huis. Toen ik thuis kwam, was net Ds. V. geweest en stond op het punt weg te gaan. Hij zei dat mijn vrouw die morgen bezoek had gehad en wilde nog even blijven, terwijl ze het vertelde. Ik begreep direct wat hij bedoelde.

Zo gauw ik de deur inkwam van haar kamer, zag ik aan haar gezicht, dat ze in een andere gestalte was dan 's morgens. Ze zei: "O Barney, het is allemaal zo eenvoudig als de Heere het eenvoudig maakt. Nu zie ik dat het alles is in Hem, van Hem, door Hem en tot Hem." "O", zei ze: (en dat zei ze wel meer) "ik wenste wel dat ik jullie kon laten zien wat ik zie"!

De woorden van Efëze 4:21, het laatste gedeelte "gelijk de waarheid in Jezus is" werden hier aan haar hart verklaard.

O, hoe heb ik toen gevoeld dat, als de Heere opent, niemand kan sluiten en als Hij sluit, kan niemand openen. Hier kwam het bij me terug wat ik ze eens had horen bidden. Op een avond, met het ter ruste gaan, had ze de deuren van haar kamer gesloten, want vooral tegen het eind van haar leven moest ze hardop bidden om haar gedachten beter te concentreren. Ik zat in een andere kamer en wist dat ze daar niet van op de hoogte was. Toen hoorde ik ze op een ernstige, kinderlijke manier bidden: "O Heere, ik ben zulk een eenvoudig persoon, maak het als het U belieft allemaal eenvoudig voor me." Dat heeft de Heere ook werkelijk gedaan.

Ook had ze dikwijls haar verlangen te kennen gegeven, dat ze voor haar einde nog goed van Hem zou mogen spreken. Maar ze deed dat zo dikwijls zonder dat ze het zelf wist.

Het volgende is hier een voorbeeld van.

Op een morgen moest ik haar met haast naar het ziekenhuis brengen vanwege een inwendige bloeding, veroorzaakt door de medicijnen. Ze werd naar dezelfde etage gebracht, waar ze eerder zelf als verpleegster gewerkt had. Het was ontroerend om te zien hoe ze door haar vorige collega's met liefde en bewogenheid werd omringd. Die dag bleef haar toestand stabiel, maar de volgende dag ging het achteruit. Ik werd van mijn werk geroepen, maar was al onderweg. Ik had zo'n gevoel dat er iets niet goed ging. Ze waren druk met haar bezig toen ik binnen kwam en zo gauw ze me zag, riep ze wenend: "Barney, het gaat niet goed, roep alstublieft de kinderen." Ik was zó overstuur, dat ik de nummers zelf niet draaien kon. Iemand deed het voor me. Ik ging terug naar haar kamer en vroeg hoe het nu was voor haar ziel. Ze zei, dat de Heere niet met woorden gesproken had, maar er was vrede in haar ziel en er was geen angst.

Zelf kon ik alleen maar wenen. Ze zei: "ween maar niet, want de Heere zal voor je zorgen." Toen kwamen de kinderen en sommige kleinkinderen. Ze was zeer zwak, maar toen ze allen

rond haar bed stonden, begon ze hen te waarschuwen en te vermanen om de Heere te zoeken. Ze wees hen op de Heere in de hemel en ze kon Hem niet genoeg groot maken.

Ik dacht toen: als iemand ooit goed van God gesproken heeft, dan is het zeker nu wel. Ze sprak zeer langzaam en vroeg zo nu en dan: "Ben ik duidelijk genoeg? versta je toch, wat ik zeg?" Een verpleegster kwam haar medicijnen geven. Ik zag hoe de tranen van haar wangen stroomden, terwijl ze luisterde. Dezelfde verpleegster vertelde me later niet te kunnen begrijpen waar ze de kracht vandaan haalde om te spreken, want ze was weggezakt tot een zeer laag punt.

Nadat ze met de kinderen had gesproken, wenste ze hen nog eenmaal voor den Heere te brengen. Met inspanning van al haar krachten vouwde ze haar handen boven haar hoofd en met langzame, bewogen stem begon ze te bidden.

Toen ze klaar was, kon ik me niet meer bedwingen. Ik begon te wenen, maar ze legde mijn hoofd aan haar boezem en mij liefkozend strelende, zei ze: "O Barney, je weent zo, maar dat moest je niet doen. De Heere zal voor je zorgen. Ik verlang nu zo tot Hem te gaan."

O, terwijl ik dit schrijf, beleef ik weer dat ontroerende moment. Ik gevoelde toen ook zo sterk Gods aanwezigheid in die kamer. Ze zei toen ook nog tot de kinderen, die rond haar bed stonden: "Ik zie jullie daar allemaal staan, maar ik moet zeggen dat ik geheel los ben van jullie; maar ik kan nog niet zeggen dat ik los ben van vader."

Maar ook ditmaal bleek, dat het haar tijd nog niet was. Weer werd haar vergund thuis te mogen komen. Het was altijd haar gebed geweest dat ze in haar eigen huisje zou mogen sterven en dat werd haar vergund.

Eén ding was er waar ze veel zorgen over had: dat ze zich niets of haast niets kon herinneren van wat ze in het ziekenhuis tot de kinderen gesproken had. Ze herinnerde zich ook niet, dat ze met hen gebeden had. Wel herinnerde ze zich mijn wenen en dat ze mij had trachten te troosten. Nu was ze bang dat het door de pijnstillers gekomen was; hoewel ze die haast niet toegediend hadden, vrezend dat ze in een coma zou geraken. Nu vreesde ze, dat het niet van de Heere geweest was, anders zou ze het zich nog wel herinneren.

Ongeveer een week later, op 24 Maart, was ze lezend in Mason's Portions, waarin ze las: "Opdat geen vlees zou roemen voor Hem." Toen werd het duidelijk voor haar dat het haar niet toegelaten werd het zich te herinneren. Het was niet haar spreken, maar de Heere had door haar gesproken, waardoor het ook veel plechtiger en indrukwekkender was.

Hierna konden we zien dat het niet lang meer zou duren. Ook de kinderen merkten dat het anders was dan tevoren. Ze was blij hen te zien en toch was het, alsof ze hen haast niet opmerkte. Meer en meer wilde ze door mijzelf geholpen worden. Twee keer per week kwam een verpleegster aan huis.

Eens vertelde ze me, dat gedurig de woorden terug kwamen, die één van de laatste keren in de kerk tot haar gekomen waren: "opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben." Ze geloofde dat het niet lang meer duren zou dat ze naar haar eeuwig huis zou gaan om bij Hem te zijn, om Hem te zien zoals Hij is. Het was verwonderend, hoe kalm ze altijd over de dood sprak.

Eens, een paar weken voor haar dood, zei ze tegen de dominee: "Nu verlang ik om heen te gaan." Hij vroeg: "Waarom, Trina, heb je veel pijn"? Ze antwoordde: "O, er is nog wel pijn, maar dat is voor een groot gedeelte weggenomen, maar ik verlang om Hem te zien zoals Hij is en dat zonder zonde."

Hier wil ik ook vermelden, dat ze zo opgebonden lag op het hart van sommigen van God's volk. Eén vooral had bijzondere werkzaamheden of de Heere vóór haar sterven haar zou mogen laten zien dat haar zonden bedekt waren met Zijn bloed en gerechtigheid. Dikwijls zei ze gedurende de laatste dagen: "O, Barney, ik moet spoedig sterven en ik kan niet sterven!" Maar dan

vervolgde ze op een kinderlijke manier: "maar toch heeft Hij tot mij gezegd: "Hij is uw Heere" en Hij heeft nog nooit gelogen, Hij, Die het beloofd heeft, is de Getrouwe."

Ongeveer 2 weken voor haar sterven las ik uit Jesaja 56 het eerste vers: "want Mijn heil is nabij om te komen." Ze zei toen dat haar sterven niet lang meer zou duren en dat Zijn heil nabij was. Een week later las ik uit Jeremia het hoofdstuk, dat spreekt, hoe Moab van vat in vat niet geledigd was, waarop ze zei: "ik moet van vat in vat geledigd worden; ik dacht dat ik ledig was en gereed te sterven, maar nu zie ik dat de Heere me nog moet ontledigen."

Een van mijn dochters en ik zelf zijn daar getuige van geweest een dag vóór ze stierf. Het deed me denken aan wat onze geliefde vader zei, die in dit zelfde huis overleden is. Hij zei, ook ongeveer een week voor zijn sterven: "O, die deur waar we doorheen moeten is zo nauw dat er niets van mijzelf door kan. We kunnen niet sterven als een bekeerd mens, maar alleen als een arme uitgekleden zondaar." Dit was dezelfde taal.

Ze werd nu met de dag minder en de ademhaling werd zeer moeilijk. We dienden wel zuurstof toe, maar soms was het alsof de luchtwegen verstopt waren. Het was pijnlijk om aan te zien. Het scheen het ergst te zijn in de vroege morgenuren. Na een poosje te hebben geslapen werd ze dan wakker met ademhalingsmoeilijkheden. Ik belde dan direct een van mijn dochters om me te helpen.

Op deze bepaalde morgen belde ik haar om ongeveer 5 uur. Echter, toen mijn dochter er was, zag ik al gauw dat het niet alleen lichaamsbenauwdheden waren, maar zielenood. Nooit zal ik vergeten die hartverscheurende kreten om genade. Het was de ene kreet na de andere: "O Heere, red mij of ik verga; de wateren gaan over mijn hoofd! O, God, wees mij zondaar genadig! O Heere wees Gij mijn Borg"! Zeer ernstig keek ze me aan en riep uit: "O, Barney, bid toch voor me. Ik kan niet sterven voordat ik weet dat mijn zonden gewassen zijn in het bloed des Lams en dat ik bekleed ben met die mantel der gerechtigheid."

Ik stond er hulpeloos bij, kermende in mezelf. Toen strekte ze beide haar handen boven haar hoofd en riep uit: "ik verlaat me alleen nog op Uw genade." (Psalter 142, On Thy grace I rest my plea. Psalm 51)

Tot hiertoe had ze gezeten op de rand van het bed, maar nu viel ze uitgeput neer. Haar krachten waren uitgeput. Mijn dochter zei dat ze heenging en ik geloofde het ook, want haar ademhaling begon te stokken. Nadat ik die laatste uitroep gehoord had, van zich alleen te verlaten op Zijn genade, zei ik tegen mijn dochter: "ze leunt op een goed fundament."

O, dit gebeuren is nog altijd voor mijn geest!

Ongeveer een uur later werd haar ademhaling weer wat meer geregeld en nu opende ze haar ogen. De vredige blik die toen op haar gelaat lag zal ik nooit vergeten. Ze keek om zich heen, want er waren nu meer van de kinderen aanwezig. Het eerst zag ze onze jongste dochter. Met een glimlach zei ze: "Mijn lieve kind, laat ik je nog eenmaal omhelzen." Toen vroeg ze waar ik was. (Ze begon haar gezichtsvermogen te verliezen).

Toen ik de vredige blik zag op haar gelaat, vroeg ik haar hoe het nu stond met haar ziel. "O Barney", zei ze, "het is vrede, het is vrede! Bid toch de Heere of Hij me hier geen nacht langer wil houden. O, nu verlang ik tot Hem te gaan. O, geliefde man, ik hou zielsveel van je, maar nu ben ik ook van jou losgemaakt."

We behoeven niet te beschrijven welke emoties dat teweeg bracht, maar er was ook de blijdschap dat de Heere haar die vrede had geschonken.

Wat er in die momenten heeft plaats gegrepen, of wat ze gezien heeft tussen de tijd dat ze wegzonk en dat de Heere haar opraapte, zal de eeuwigheid alleen openbaren.

De regels van Psalm 68 kwamen voor onze aandacht:

Hij kan en wil en zal in nood,

*Zelfs bij het naad'ren van de dood,
Volkomen uitkomst geven.*

Ziende dat ze droge lippen had, ging ik naar de keuken voor water. Terwijl ik de kamer verliet hoorde ik haar smeken: "O Heere, kom haastelijk. Ja kom, Heere Jezus." Ze lag daar zeer vredig, maar soms keek ze een weinig onrustig om zich heen. Als ik me goed herinner, vroeg ze tweemaal: "Barney, hoe laat is het?" Ik zei haar hoe laat het was en vroeg waarom ze dit wilde weten. "O", riep ze uit, "Hij blijft zolang weg, ik verlang nu zo tot Hem te gaan!" Haar wens werd spoedig vervuld, hoewel ze die dag en de volgende nacht nog door kwam, waarop ze de volgende middag stierf, op 25 April, 1992.

Die dag, nadat ze ons verteld had dat het vrede was in haar ziel, lag ze rustig en getroost neer. Soms geleeke het of ze buiten bewustzijn was en ook haar ademhaling was soms weer zeer moeilijk, maar schijnbaar kon Satan haar niet meer aantasten. Die dag en daaropvolgende nacht nam ze afscheid van geliefde vrienden, die haar nog kwamen bezoeken en van al haar kinderen en kleinkinderen.

Veel had ze niet meer te zeggen. Haar krachten waren uitgeput. De keer dat ze in het ziekenhuis zulk een opening had gehad om met de kinderen te spreken, was in zekere zin haar afscheid geweest van hen.

Ook was het ons opgevallen dat al enige weken voor haar dood, toen haar lichamelijke conditie soms nog aardig goed was, ze was begonnen om aan sommige vrienden persoonlijke dingen mee te geven als aandenken. Ze zei dan, dat het niet was om de waarde van die dingen, maar dat het een teken was van haar liefde en als een herinnering. Voor mij was dat ontroerend en moeilijk om aan te zien, want het betekende dat ze haar einde zag naderen.

Ook wil ik hier vermelden dat het precies vijftien jaren waren, zoals ze zelf gedacht had. Dit kon ik niet van me afzetten (of achterwege laten om te vermelden).

Die laatste avond van haar leven kwam de dominee met zijn vrouw afscheid nemen. Hij moest weg om de volgende zondag te preken in de gemeente van Covell Avenue (Grand Rapids). Zelf zegt hij nooit te kunnen vergeten hoe kalm en vredig ze daar mocht liggen, wachtend tot de Heere haar tot Zich zou nemen in haar eeuwige woning.

Ik hoorde haar zeggen: "Dominee, ben je gekomen om me nog eenmaal te zien?" Hij zei gehoord te hebben dat het vrede mocht zijn en vroeg haar of het nog zo was. Ze zei: "O ja." Hij sprak nog een paar woorden en zei iets te willen lezen uit Jesaja 56. Ze zei: "Ja, lees dat." Daarna namen ze afscheid. Hij zei: "Trina, nu moeten we afscheid nemen, maar we zullen elkaar weer zien." Zacht en met een glimlach antwoordde ze: "O ja, we zullen elkaar weer zien!"

Het was een ontroerend afscheid. Dikwijls had hij haar bezocht en had veel goede gesprekken met haar gehad en zelf zei hij: "Nu ik haar zo zie liggen, wat ben ik dan jaloers op haar dat ze nu spoedig bij Hem mag zijn om Hem te aanschouwen zoals Hij is."

Hij was net een uur weg, toen ze wegzakte in een coma, om niet meer tot bewustzijn te komen. Eén keer in die nacht keek ze me nog strak aan en zei: "Barney, mijn lieveling," maar daarna kon ik haar niet meer verstaan.

Die nacht lag ik naast haar, meestal haar hand vasthoudend. Voor het grootste gedeelte lag ze zeer rustig en vredig en eenmaal kon ik verstaan het woord "Heere" en "geloof." De volgende middag is ze overleden. O, wat is het indrukwekkend om de dood te aanschouwen. We hadden het zien aankomen en zijzelf ook en ze zag er soms zelfs met verlangen naar uit. Ik herinner me een keer, ongeveer een maand voor haar sterven, dat ze diep ontroerd uit haar kamer kwam. Ze

was zeer aangedaan en zei: "Soms is het alsof ik de scharen al hoor zingen voor de troon: Niet ons, o Heere, niet ons, maar Uwen Naam geef eer."

Ze stierf als een van die ware bedelaars. En het was opmerkelijk wat we hoorden van twee van Gods kinderen, die, toen ze het bericht hoorden van haar dood, bepaald werden bij de woorden: "En de bedelaar stierf en werd door de engelen gedragen in Abraham's schoot."

We zullen nooit die laatste momenten vergeten. Elke ademhaling kwam met langere tussenpozen, totdat, eindelijk, niets meer. O, dat gezicht van de dood en eindelijk was de geest gevloten van het lichaam.

Een zekere Dr. Doudney schreef in zijn dagboek bij het sterfbed van zijn vrouw: "Hoe zal het mij vergaan in de verheffingen der Jordaan? Voorzeker zal mijn geringe hoop en mijn zwakke vertrouwen het dan begeven. Dit is een té indrukwekkend beeld om er licht over te denken, of lichtvaardig mee om te gaan. Ik kan het niet wagen om die vallei in te gaan dan in de tegenwoordigheid des Heeren."

O, hoe waar is dit, geliefde kinderen en allen die dit lezen. We kunnen niet voor die Rechter bestaan zonder verzoend te zijn met een Drieënig God. Wat heeft je geliefde moeder en grootmoeder daar de noodzakelijkheid van geleerd en ze kon niet rusten totdat ze die ware rust gevonden had. Het is onze wens en verzuchting, dat haar waarschuwingen en vermaningen nooit tegen ons zullen getuigen.

Toen we aan dit korte gedenkschrift begonnen, hebben we gezegd: het is niet om haar te vereren of te verheerlijken, maar om te trachten in eenvoudigheid aan te tonen 's Heeren genadige handelingen in het leven van onze geliefde vrouw.

Maar ook om te laten zien, dat, hoewel de mens verandert en de tijden veranderen, de Heere Dezelfde blijft gisteren en heden en tot in eeuwigheid. Hij redt en verlost een arme zondaar nog net eender als in de beginne.

Twee dingen zijn nodig.... een arme verloren zondaar en een alles aanbrengende Christus. Ik denk er aan, wat J.C. Philpot eens schreef, toen hij een geliefde vriendin begroef: "Ze slaapt op een plaats waar velen rusten die geopenbaard werden te zijn de heiligen des Heeren. Hun overblijfselen liggen daar te samen, wachtend op de glorierijke morgen der opstanding."

De vraag voor u en voor mij is: waar zal onze plaats zijn, wanneer we geroepen worden naar ons eeuwig huis en wij voor Hem moeten verschijnen? Mocht dit verslag nog zijn tot Gods eer en verheerlijking en tot ons eeuwig welzijn.

Onderschrift vertaler:

Uit de "Banner of Truth" van juni 1992 de volgende gegevens:

Overleden: Trina Sweetman, 59 jaar, 25 april. Naast haar man Barney had ze twee zoons en vier dochters en achttien kleinkinderen. Ds. V. leidde de begrafenis uit Jesaja 56:3-7.

De naam 'Sweetman' is vroeger 'Zoeteman' geweest in het Nederlands.

BIJLAGE 2

CORNELIA WILHELMINA BUCCI

Bron: *The Gospel Standard, augustus 1987, blz. 252.*

Cornelia Wilhelmina Bucci werd op 24 maart 1987 naar haar eeuwige Huis gehaald, 96 jaar oud. Ze was 46 jaar lang een trouw lid van Brixton Tabernacle.

Dit is mevr. Bucci's eigen verslag:

Ik ben geboren in Rotterdam, Holland, in 1890 en werd grootgebracht in een christelijk gezin. In 1910 verliet ik mijn land om in Engeland te komen werken. Ook besloot ik te breken met de godsdienst. Maar de God van Nederland is ook de God van Engeland. Op mijn werkplek ontmoette ik mijn toekomstige echtgenoot. Hij was rooms-katholiek. Wij trouwden uiteindelijk in 1920. Toen mijn man en ik in 1926 een rondje gingen lopen over het veld, kwamen we een gehandicapt persoon in een rolstoel tegen. Ze was vergezeld van haar moeder. Ze had een grote tekst bij zich: 'De goddelozen zullen terugkeren naar de hel toe, alle God vergetende heidenen' (Ps. 9:18). Dat woord trof mijn ziel. Ik zei tegen mezelf: 'Dat ben ik!' Ik voelde de pijn van overtuiging. De volgende woorden werden met kracht in mijn ziel gesproken: 'Weest niet gelijk een paard, gelijk een muilezel, hetwelk geen verstand heeft' (Ps. 32:9). Ik ging naar huis en de tranen stroomden over mijn wangen. Later belde een vrouw van de Jehova's Getuigen bij mij aan en vroeg me of ik een van hun boeken wilde kopen dat haar, naar haar zeggen, veel troost had verschaft. Ik begon het te lezen, maar ontdekte al gauw dat dit niet het ware Woord van God was, waaronder ik was opgevoed. Ik haalde mijn lang verwaarloosde Bijbel tevoorschijn en terwijl ik las, scheen er een groot licht uit de hemel op de bladzijden. Ik viel op mijn knieën en riep uit: 'O God, zijt mij zondaar genadig!' (Luk. 18:13). Drie weken lang stroomden mijn tranen als een fontein. Tranen van verdriet vanwege de zonde en tranen vanwege de liefde van God tot mij, doordat Hij mijn leven wilde sparen. Ik werd doorverwezen naar een Baptistengemeente in Balham, waar ik ook gedoopt werd. Maar daar vond ik niet de diepgang in de bediening die ik nodig had.

In 1927 verhuisden we naar Fetcham, bij Leatherhead. We werden door de Heere geleid naar Zion Strict Baptist Chapel in Leatherhead, waar het ware en volle Evangelie werd gepredikt door voorganger Russell. Na enige tijd kwam ik voor de gemeente om mijn getuigenis af te leggen over wat de Heere voor mijn nimmer stervende ziel had gedaan, en werd toen als lid aangenomen. Later hoorde ik een preek van Stanley Delves. De tekst was: 'Welgelukzalig is hij wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is' (Ps. 32:1). Door de Heilige Geest voelde ik dat mijn zonden bedekt waren door Zijn dierbaar bloed.

In 1936 verhuisden wij naar Brixton, Londen. We gingen naar Brixton Tabernacle, en ik werd lid in 1941. In 1955 begon mijn man ook naar het huis van God te komen. Op een nacht kreeg ik grote gebedsworstelingen voor hem en de drie kinderen, of van hun zonde overtuigd mochten worden, om vervolgens geleid te worden tot Jezus' dierbaar bloed tot redding van hun zielen. Tot Zijn eer en heerlijkheid zou dan alle lof toekomen. Ik weet dat de Heere mij toen dit woord met kracht had geschonken: 'Doe uw mond wijd open, en Ik zal hem vervullen' (Ps. 81:11). Ik voelde dat de Heere hen zou toebrengen, maar wel op Zijn tijd. In 1985 werd het laatste kind gebracht onder de

overtuiging van zonde. Psalm 32:1 werd aan hem gezegend en door de Heilige Geest toegepast. Je kon hem horen zeggen: 'Ja, *mijn* overtreding is vergeven, *mijn* zonden zijn bedekt door Zijn dierbaar bloed.' Mijn leven is gespaard gebleven tot op de huidige dag (ik ben nu 95 jaar oud) en God gaf mij het geloof om Zijn belofte te geloven. Mijn gebed is verhoord en Zijn beloften zijn vervuld.

Hier eindigen haar eigen woorden.

Tot een paar maanden voor haar overlijden bezocht zij regelmatig de diensten. Het was haar vreugde en vermaak om in het huis van God te zijn. Zij had een goed verstand en kennis van geestelijke zaken. Ook was ze goed onderlegd in de Schrift.

Als gemeente missen wij haar heel erg, maar we weten dat het voor haar goed is met haar ziel. 'Met Christus te zijn; want dat is zeer verre het beste' (Fil. 1:23).

De begrafenisdienst werd geleid door haar voorganger in Brixton Tabernacle. Haar stoffelijk overschot werd te ruste gelegd op de Cuckfield Church Cemetery, waar ook haar man, zoon en schoonzoon begraven zijn in afwachting van de heerlijke dag der opstanding.

J. H. L